גיליון 344 • המחיר: 18.50 ש"ח כולל מע"מ (באילת 15.80 ש"ח)

הח"כית המצטיינת.

פרויקט מיוחד מאת אלונה פרידמן

גורמה

ירחון גסטרונומי לאניני הטעם

תשבצים

260 עמודים

גיליון חגיגי לפסח

עירית לינור.

השמים הם רק קו הזינוק.

ראיון בלעדי מאת רון מייברג

10049549

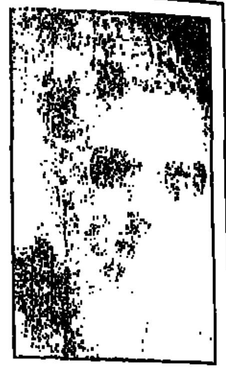

צבא

קרב כראמה — האם קרב ניצחון תעלומת הנעדרים

דוד לביא • עמ' 10

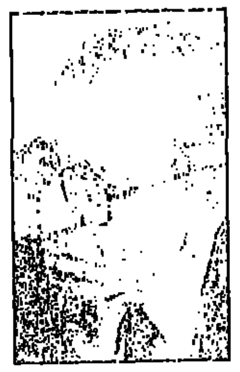

מזכ"ל האו"ם, בוטרוס גאלי — ראיון מיוחד

יצחק בן חורין • עמ' 14

אמא יש רק אחת גם כשהיא בת 40 פלוס?

אורית הראל • עמ' 20

מוסף חג

מוסף ספרות וספרים עמ' 38

"אין לנו כאן משטר שהנשיא הוא גם ראש ממשלה. בוודאי שהייתי מעדיף להיות נשיא כמו בארצות-הברית". עזר ויצמן, הסייסמוגרף של המדינה

צילום: רובי קסטרו

מבקר המדינה

שלום ירושלמי משרטט דיוקן של נשיא באמצע הדרך ■ עמ' 42

בביצוע מותגים - מכון למחקרי שוק ודעת קהל

האם אתה מרוצה מתיפקודו של עזר ויצמן כנשיא

כמעט שנתיים לאחר שעזר ויצמן נכנס למשכן הנשיא, אפשר כבר לומר בוודאות: עוד לא היה לנו נשיא בוטה כל כך ופוליטי כל כך, ועוד לא היה לנו נשיא פופולרי כל כך בעם ושנוי במחלוקת כל כך בממשלה

من الأرشيف

מבקר המדי'נה

כשהמכונית שלו עוצרת בצמתים, יורדים אליו נהגי המשאיות, לוחצים את ידו ומכריזים: "וואלאק, אתה הגבר היחיד בממשלה" ■ הנשיא אמנם לא בממשלה, אבל בלישכות של רבין ופרס יש תחושה שעזר ויצמן לא תמיד זוכר את זה ■ הנשיא, נישא על גלי פופולריות ציבורית שלא היו כמותם, אומר מה שהוא חושב על שרים, לעתים במילים בוטות, מציע להשעות את שיחות השלום עם הפלשתינים ומתערב בנושאים ששום נשיא לפניו לא התקרב אליהם ■ בממשלה יש המחכים בקוצר רוח לסיום הקדנציה שלו, אבל ויצמן עוד לא הולך לשום מקום, וכהרגלו הוא מסוגל להפתיע את כולם

שלום ירושלמי

ב יום חמישי לפני שבועיים, צילצל הטלפון בקרוואן של חברת הכנסת לשעבר, גאולה כהן, בקריית־ארבע. על הקו היה נשיא המדינה, עזר ויצמן. כמה דקות קודם לכן סיים הנשיא לקרוא בעמוד הפובליציסטי של ׳מעריב׳ מאמר מחמיא מאין כמוהו שהקדישה לו כוהנת הימין הגדולה, לצד התקפה בוטה מאוד על הממשלה ומדיניותה. כהן שאלה מארתור מילר את הסלוגן "כולם היו בני", והדביקה אותו לוויצמן. היא קבעה בשמחה שהוא הנשיא של העם כולו, בלי הבדלי השקפות, ונתנה אגב כך סימנים מרשיעים ביצחק רבין, שנוא נפשם של המתנחלים. "המתנשא, השונא והמפלג" – היא כינתה את ראש הממשלה.

ויצמן החליט להודות לכהן במילים לא פחות חמות. בשיחה שקיים עמה נשכחו לרגע המחלוקות האידיאולוגיות החריפות שהיו בין השניים מאז עזבו את הליכוד בתחילת שנות ה־80 ופנו לשני כיוונים הפוכים. כהן ניצלה את ההזדמנות והודתה לוויצמן, שהגיע יום קודם לכן לקריית־ארבע כדי לנחם את בני משפחת יהודה פרטוש ז"ל, שנהרג בפיגוע בצומת הזכוכית. "אני גאה בנשיא כמוך", אמרה כהן לוויצמן, "אבל מה תעשה אם יחליטו לפנות את היישובים ביהודה ושומרון ולהתרך את העם"?

"אם יהיה רוב בעם, אתם תזוזו", ענה לה ויצמן.

"ולא תהיה לך דילמה מוסרית עם זה"? – הקשתה כהן.

"אני אלך עם הרוב", חתם ויצמן, אך הוסיף ש"אני לא מאמין ש־150 אלף איש יצטרכו לזוז סתם ככה".

שיחת ויצמן־כהן משקפת את תמצית פעילותו של הנשיא השביעי מאז נכנס לתפקידו לפני שנתיים. היום אפשר כבר לקבוע כי ויצמן הוא הנשיא הפוליטי ביותר שידעה המדינה. איש בעל תפיסת עולם יונית, שאותה חידד מאז התפטר במאי '80 מממשלת בגין, כיוון שרצתה לעכב, לטעמו, את כינון האוטונומיה, ואשר הפך לבלם המשמעותי ביותר של תהליך אוסלו שאליו תמיד ייחל. עוד לא היה לנו נשיא שעמד בעימות חזיתי ומתמשך מול המהלך החשוב ביותר שמובילה הממשלה, ואשר גרם כזו אי נוחות לראש הממשלה ולשרים. "ויצמן הוא החלוץ המרכזי של הימין, הנזק שהוא גורם לנו הוא גדול. הנשיא הזה פשוט המאיס את הסכמי אוסלו על העם", אמר השבוע שר בכיר בממשלה. "שטויות", הגיב מנכ"ל בית הנשיא אריה שומר, "ויצמן הוא המגן הימני של רבין ופרס. הוא מכשיר להם את הדרך לשלום".

■■■

למעורבות המדינית והפוליטית חסרת התקדים הזו מצרף ויצמן אהדה ציבורית בלתי רגילה, שלא היתה מנת חלקו של איש מקודמיו, ושאותה רכש בזכות העממיות, חלוקת תשומת הלב לחלקים שונים בציבור (בעיקר למתנחלים שמוזנחים על ידי הממשלה), הקירבה לארועים, וההצהרות על גבול הפופוליזם שפיזר בעיקר אחרי פיגועים קשים. ויצמן הביע אז עמדות תקיפות ונשמע קשוב יותר להלכי הרוח של הציבור, שמתפש יד חזקה בתהליך השלום. היום כבר מצטייר ויצמן כמו הסייסמוגרף של המדינה. השאלה היא האם הנשיא צריך לנוע על פי התנודות במצב הרוח הלאומי, או להניע את הציבור קדימה למרות הזעזועים הקשים. התשובה אינה אחידה. אולי בגלל שעוד לא התנסינו בנשיא כמו ויצמן.

עד היום נעשו נסיונות רבים לפצח את קוד ההתנהגות של עזר ויצמן. אמרו שהוא שובר בזיג־זג לימין ולשמאל כדי שבנקודה היום, כאשר תעמוד המדינה בפני הכרעות קשות, למשל פינוי ישובים, יהיה הנשיא האיש המקובל וחסר הפניות שיוכל להתמודד עם האוכלוסיות הקשות. אמרו שכל מה שוויצמן רוצה זו פופולריות חוצת מחנות, שתעמיד אותו באינסטנציה גבוהה יותר מזו של רבין והממשלה. אמרו שהוא חש אהוד ומקובל, ולכן הוא מרשה לעצמו המון, אבל טענו גם שמדובר בפוליטיקאי מתוסכל, שנדחק מחוץ לעמדת הביצוע ועכשיו הוא מנסה להחזיר לעצמו את כוח ההחלטה. אפילו העריכו שוויצמן לא יסיים את שליחותו הציבורית, והוא עוד יתמודד על ראשות הממשלה. ויצמן עצמו אמר לפני כשנה למעריב בגילוי לב אופייני, כי "אין לנו כאן משטר שהנשיא הוא גם ראש ממשלה. בוודאי שהייתי מעדיף להיות נשיא כמו בארצות־הברית".

האמת, אם כן, מונחת באמצע. עזר ויצמן, איש עם הערכה עצמית גבוהה (ובצדק), פשוט סבור שהוא היה מנהל את עניני המדינה הרבה יותר טוב מיצחק רבין. המנכ"ל אריה שומר צוטט בכמה הזדמנויות, כי "אם לישכת הנשיא היתה מתחלפת עם לישכת ראש הממשלה, המדינה היתה נראית אחרת". ויצמן עצמו אינו חושש מלמתוח ביקורת על הממשלה ועל שרים בממשלה. הוא מדבר בחופשיות ומביע את דעתו גם בנושאים רגישים, פוליטית ומדינית, ובראשם התהליך המדיני. יש לו מה לומר על מדיניות החנינות, על יהדות העולם, על חאפז אל־אסד, על ערפאת, בעצם על מי לא. חסר רק שלישכת הנשיא תוציא את דו"ח ביקורת המדינה.

ואגב, את הדברים שהוא אומר בפומבי, ובעיקר בשיחות פרטיות, ויצמן אינו עוטף בשכבה מרככת. התואר שבו כיבד, כנראה, את השרה שולמית אלוני ("זקנה בלטה"), הוא צירוף־לשון מנומס לעומת מה שאמר על שרים וסגני שרים אחרים שהעלו את חמתו. פעם אחת הייתי עד למתקפה קשה של ויצמן על סגן שר החוץ יוסי ביילין, שטען כי הנשיא מנהל מדיניות חוץ עצמאית מדי. את דברי הנשיא בעניין זה הנייר לא יסבול.

על פי ויצמן, תהליך אוסלו (שאותו הוא מכנה "תהליך חאפ־לאפ"), לא הוכיח את עצמו לפי שעה, שלא לומר בכשל. אלה שקיוו כי ויצמן יקדם את תהליך השלום עם הפלשתינים, מצאו את הנשיא נוזף במי שמסר לידי ערפאת גם את יריחו, וקורא בפירוש "שלא לדלל את צה"ל ולא לוותר על שטחים מהר מדי" (כנס המועצה הציבורית לחינוך ותעשיה – 9.10.94). בעקבות הפיגוע הנורא בבית ליד בינואר האחרון, הפתיע ויצמן את קובעי המדיניות כשדרש, בלי כחל־ושרק כלשונו, להשעות את השיחות עם הפלשתינים ולעשות חושבים עד להודעה חדשה.

בשבוע שעבר, אחרי הפיגוע הכפול ברצועת עזה, עמד ויצמן על דעתו בעניין השעיית השיחות, וזה בניגוד לעמדתם של ראש הממשלה רבין ושר החוץ פרס, וכנראה שגם במהופך לדברים שנשא הנשיא בנאום ההשבעה שלו בכנסת. "מדינת ישראל חייבת לעבור עם הזמן ולהשתלב במציאות החדשה", הוא אמר אז, "אל נשקע באובדן עשתונות בשל גלי טרור שמקורם המרכזי הוא חוסר השלום". דברים ברוח דומה אמר ויצמן אחרי הפיגוע בתחנת האוטובוס בעפולה, לפני שנה בדיוק. היום זהו ויצמן אחר. מנכ"ל בית הנשיא, אריה שומר, איש פעלתן ואנרגטי המחזיק בידיו את ההשפעה הגדולה ביותר על ויצמן (שגם מכנה אותו "סגן הנשיא"), ביקש בשבוע שעבר להתחייב ש"אם חס וחלילה יהיה פיגוע המוני נוסף, הנשיא יעצור בגופו את התהליך כולו". ממש כך.

לא מאמין בערפאת

על פי ויצמן, יאסר ערפאת אינו האיש שראוי לנהל עמו את המשא ומתן. ויצמן חזר על הקביעה הזו גם בערב חג הפסח, בעקבות הפיגוע בעזה, אך לא הציג אלטרנטיבה אחרת ליו"ר אש"ף. הנשיא, כמו ישראלים רבים, אינו מאמין בערפאת ולא סובל אותו. החברים של ויצמן יודעים לספר שהוא רותח על המנהיג הפלשתיני מאז אותו יום שבו פגש בו לראשונה, לפני טקס ההשבעה של הנשיא נלסון מנדלה בדרום אפריקה, באפריל שעבר. ויצמן, שביקש לנהל שיחת נימוסין לא מחייבת, כמו במפגש בכורה בין נשיאים של שני עמים, נדהם לשמוע את ערפאת תובע ממנו לשחרר מהכלא את השייח' אחמד יאסין, מנהיג החמאס. לימים יתוודה ויצמן בשיחה עם תיכוניסטים, כי "פגשתי פעם אחת את ערפאת, ואני לא משתגע לפגוש אותו שוב".

אין כמעט מדינאי אורח שיוצא ממישכן הנשיא בלי שקיבל מוויצמן את מנת ההשמצות הקבועה על יו"ר אש"ף. ושוב, זה כבר לא אותו ויצמן שקרא פעם לראות בערפאת פרטנר בלעדי, ונשמע כמו קול קורא במדבר. זה בוודאי לא האיש שאולץ לעזוב את הקבינט הממשלתי בתחילת 1990, בעקבות המגעים האסורים שניהל עם אש"ף (בחוגי הימין קראו לו אז "מוחמד ויצמן"). כאשר התקשר אליו ערפאת לבית החולים איכילוב, מיד אחרי הפיגוע בלב דיזנגוף, וביקש להעביר אליו תנחומים, לא קיבל ויצמן את השיחה. "מה, השתגעתי"? – הוא שאל בכעס את הסובבים אותו – "12 גופות מוטלות לי פה, ואני אדבר איתו"?

הרמות שלובשת הרשות הפלשתינית לא נראית לוויצמן, ולכן הוא גם דורש לבצע הערכת מצב מתמדת של התהליך, או – במילים אחרות – לעכב מעט את ההתפתחויות. לא איכפת לו גם לערער את מעמדה הקורס ממילא של הרשות. בנובמבר האחרון ביקש הנשיא האוסטרי, תומאס קאלסטיל, לחרוג מהתוכנית שהתווה לו משרד החוץ הישראלי ולבקר באוטונומיה בעזה. ויצמן התייצב נגד הביקור. שמעון פרס, שכאמור נוקט בקו מדיני שונה ומבקש דווקא לחזק את הרשות הפלשתינית, יצא מכליו. בפורום סגור שהתכנס במלון פאר בירושלים, התבטא שר החוץ במילים קשות נגד הנשיא והתנהגותו כלפי השותף המדיני ערפאת. סגן שר החוץ, יוסי ביילין, שהיה תמיד ממקורביו של ויצמן, פוצץ את הכל והודיע ש"מדיניות הממשלה צריכה להיקבע במשרד החוץ ולא בלישכת הנשיא". ויצמן עצמו, שנשאל אז למה הוא מסכסך בין מדינות שכנות, ענה בזעם: מה אתם רוצים? ממתי אש"ף זו מדינה?!

ואגב, ביום שלישי שעבר סייר ויצמן באתר חדש – "מעוז מול עזה" – על יד קיבוץ סער בדרום. בלישכת הנשיא הסבירו כי הביקור אינו תמים, והוא משקף את יחסו האמיתי של ויצמן כלפי הרשות הפלשתינית.

◄

סע וטייל במרחבי ישראל

עוד שבועיים ייצא הנשיא עזר ויצמן למסע קצר באנגליה, בצרפת וברוסיה. בשלושת המ־קומות הוא ישתתף בטקסים לציון 50 שנה לנצחון בנות־הברית על הנאצים. הנשיא ייפגש בלונ־דון עם מלכת אנגליה, ולמוסקבה הוא יגיע בעקבות הזמנה אישית ששיגר למעונו בירושלים נשיא רוסיה, בוריס ילצין.

הנשיא אינו מרבה לנסוע לחו"ל, וזו עוד נקודה לזכותו. עד היום, בשנתיים בהן הוא מכהן בתפקידו, עזב ויצמן את הארץ ארבע פעמים בלבד. הוא היה בטורקיה, בראש משלחת כלכלית גדולה; נסע לבל־גיה, להלוויית המלך בודואן; טס לדרום אפריקה, לט־קס ההשבעה של נלסון מנדלה, ושהה יומיים במצרים, שם נועד עם ידידו, הנשיא מובארק.

ויצמן לא טס כנשיא לארה"ב, למרות שתיכנן לע־שות זאת בתחילת הקדנציה. מאז, סירב בעקשנות לצאת לאמריקה, הפעם מסיבות אידיאולוגיות. לראשי הקהילות היהודיות – שפוקדים את מישכן הנשיא בתדירות גבוהה – מסביר ויצמן, לעתים בבוטות, כי תפ־קידן לחסל את הגולה ולא להעניק לה לגיטימציה.

ולפעמים, כשמתגבר החשק, מוצא ויצמן ניחומים בנוכחות האמריקנית המרשימה בבית הנשיא. "קלינ־טון היה אצלי בארוחת בוקר וסגנו אל גור היה כאן בארוחת צהריים", הוא אומר. "אז תגידו, מה יש לי לנסוע לשם"?

ויצמן ורבין. מנכ"ל בית הנשיא: "אם יהיה פיגוע המוני נוסף הנשיא יעצור בגופו את התהליך"

צילום: פלאש 90

למעורבות המדינית והפוליטית חסרת התקדים הזו מצרף ויצמן אהדה ציבורית בלתי רגילה, שלא היתה מנת חלקו של איש מקודמיו, ושאותה רכש בזכות העממיות, חלוקת תשומת הלב לחלקים שונים בציבור והקירבה לארועים

כאשר התקשר אליו ערפאת לבי"ח איכילוב, מיד אחרי הפיגוע בלב דיזנגוף, וביקש להעביר אליו תנחומים, לא קיבל ויצמן את השיחה. "מה, השתגעתי"? – הוא שאל בכעס את הסובבים אותו – "12 גופות מוטלות לי פה, ואני אדבר איתו"?

עורך: אבי בטלחיים ■ סגן עורך: גונן גינת ■ עריכה: אבי וינברג, דנה נצר ■ עיצוב: יורם נאמן ■ גרפיקה: משה מימוני

"ויצמן הוא החלוץ המרכזי של הימין. הנשיא הזה פשוט המאיס את הסכמי אוסלו על העם" – אומר שר בכיר. "שטויות", מגיב מנכ"ל בית הנשיא אריה שומר, "ויצמן הוא המגן הימני של רבין ופרס. הוא מכשיר להם את הדרך לשלום"

(המשך מהעמוד הקודם)

ההסכם עם ערפאת שיבש את אסטרטגיית השלום של הנשיא, והנה עוד סיבה להתגברות הגדולה שלו לכל המהלך. ויצמן האמין תמיד כי ללא שלום עם סוריה אי אפשר יהיה להתקדם כיאות בגזרות האחרות. בעיני רוחו הוא ראה תמיד את הפגישה ההיסטורית בינו לבין חאפז אל־אסד, ואיך השניים כורתים "שלום של טייסים", שהופך את המזרח התיכון על פניו. ככל שהתרחק מערפאת, כך קיווה ויצמן להתקרב לאסד. הוא לא הפסיק לדחוק בעריץ הסורי שיתקדם לכיוון השלום, הפציר בו לקנות את לב העם בישראל, כפי שעשו לפניו הנשיא סאדאת והמלך חוסיין, וגער בו בעקבות הדברים חסרי המשמעות שאמר לנשיא קלינטון בפיסגת ז'נבה. ויצמן גם שיגר לנשיא הסורי את תנחומיו אחרי מות בנו, באסל, בתאונת דרכים. "יותר מדי אבות קוברים את בניהם במזרח התיכון", אמר אז ויצמן והתכוון לבנו, שאולי, שנהרג בנסיבות דומות. האיגרת המילולית של ויצמן לאסד לא זכתה למענה, אף שהיתה מבויילת כהלכה.

לאט לאט קיצר ויצמן את הסבלנות שלו גם כלפי הסורים. לאחרונה הוא מביע אכזבה גדולה מאסד, אך גם מהדרך שבה מנוהלים המגעים עמו. הנשיא לא מוצא שום טעם בהמשך השיחות במתכונת הנוכחית, באמצעות שליחים מדרג נמוך, ולא רואה אסון גדול בכך שגם המגעים עם הסורים יתעכבו לשנה שנתיים, "כי רמת הגולן עדיין בידינו". בשבוע שעבר, בשיחה פרטית, הוא התייחס בזלזול־מה לשליחותו האחרונה של דניס רוס, מתאם צוות השלום האמריקני, שדילג בין ירושלים לדמשק, וטען כי "את השלום עם המצרים עשינו אנחנו, ראשי המדינה והשרים, ולא הפקידים".

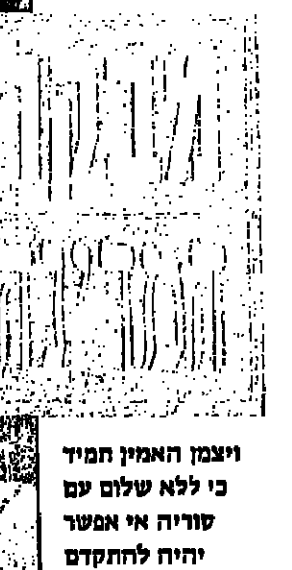

ויצמן האמין תמיד כי ללא שלום עם סוריה אי אפשר יהיה להתקדם כיאות בגזרות האחרות. בעיני רוחו הוא ראה תמיד את הפגישה ההיסטורית בינו לבין חאפז אל־אסד, ואיך השניים כורתים "שלום של טייסים". אבל אט־אט קיצר ויצמן את הסבלנות שלו גם כלפי הסורים

צילומים:
אייל בר־לב
וניב פרקש, דו"צ

הנשיא התנגד גם לשיחות הרמטכ"לים בוושינגטון, שרק הלחיצו את העם בלי שום סיבה (ויצמן, אגב, לא משתגע על הרמטכ"ל היוצא, אהוד ברק, בעיקר על שום הקופצנות המהירה מדי שלו מהצבא לפוליטיקה). לפעמים גורם הקיפאון במשא ומתן עם הסורים לבידוד במשכן הנשיא. לפני שבועיים נועד ויצמן עם שר החוץ הרוסי, אנדריי קוזירב. "כריסטופר היה אצל אסד 14 פעמים. אני הייתי פעם אחת. מה הוא יודע שאני לא?" – שח קוזירב לויצמן בנימה קלה של לגלוג, והשניים צחקו בקול גדול.

אבל ויצמן לא מאבד תקווה. גם מעשיו מעידים על אמונתו, שבסופו של דבר ייכון שלום עם הסורים, שיהיה כרוך בוויתור טריטוריאלי כואב אך הכרחי. כאשר תושבי הגולן שבתו רעב בגמלא, במחאה על הכוונה לפנותם, לא טרח ויצמן לסור ולבקר. בחודש שעבר, לעומת זאת, נפגש הנשיא עם ראשי המתנחלים ביהודה ושומרון, שצמו במשך 3 שבועות מול לישכת ראש הממשלה. "אני מבין ללבכם", אמר להם הנשיא, ושכנע אותם אגב כך להפסיק את השביתה. ויצמן, למרות הכל, לא הלך רחוק מדי ולא הסכים עם ביטויי ההפרדה של ראש הממשלה יצחק רבין בישיבת הממשלה לפני שבועיים, אחרי נפילת הקטיושות בצפון. רבין אמר אז, כי צריך לתת עדיפות לתושבי הגליל על פני תושבי הגולן. הנשיא התריס שכולם שווים, תושבי הגולן והגליל כאחד, ומקורבי רבין נשכו את השפתיים בזעם והתבטאו נגדו בחריפות, אוף־דהרקורד כמובן.

■ ■ ■

על היחסים המורכבים בין הנשיא לראש הממשלה אפשר לכתוב ספר עב־כרס. השניים מכירים איש את רעהו קרוב ל־50 שנה, ודרכיהם הצטלבו כמעט בכל צומת אפשרי, צבאי או מדיני. ויצמן הוא האיש שתיעד את התמוטטותו של רבין ערב מלחמת ששת הימים, ורבין נאלץ להתמודד עם הטענות הקשות הללו במשך 20 שנים רצופות. אבל נקודת המוצא הרלוונטית היא שויצמן לא רצה לראות את רבין על כסא ראש הממשלה, ולא סייע לו בפריימריס; ורבין לא רצה לראות את ויצמן במשכן הנשיא ולכן לא תמך בו בהתמודדות במרכז מפלגת העבודה בפברואר '93. במצב עניינים כזה, קשה לצפות ליחסים תקינים לחלוטין בין שתי הלישכות, והאווירה בדרך כלל קרה וחשדנית, גם אם לפעמים מסתמנות תקופות של רגיעה. ייתכן שהמתיחות כיום היא יותר בין פקידים בשני המשרדים מאשר בין האישים לבין עצמם. בכמה הזדמנויות בעת האחרונה נשמע רבין אומר, כי מערכת היחסים בינו לבין הנשיא היא תקינה ביותר, וכי יש לו את מלוא ההערכה והכבוד לעזר ויצמן.

פה ושם התגלעו חילוקי דעות ביניהם. רבין לא כל כך רצה שויצמן יסע לפגוש את קלינטון בתחילת הקדנציה שלו בבית הנשיא, והנסיעה אכן לא יצאה אל הפועל. רבין גם רתח מזעם כאשר קיבל ויצמן בלישכתו את יו"ר הליכוד, ביבי נתניהו, עם החוברת שלו על מחדלי הממשלה. אבל פעם אחת לפחות, כך מספרים בבית הנשיא, כמעט ונוצר קרע אמיתי. באוקטובר שעבר, לפני טקס חתימת השלום עם ירדן בעין עברונה, חשדו אנשיו של הנשיא כי איתן הבר, מנהל לישכת ראש הממשלה, מבקש למנוע את השתתפותו של ויצמן בחגיגה. בלישכת רבין הסבירו אז כי האמריקנים רצו לראות על במת השלום רק את הנשיא קלינטון, ראש הממשלה רבין והמלך חוסיין. בסופו של דבר ישב ויצמן על הבמה, אליה צורפו גם יורש העצר הירדני ושרי החוץ של ארה"ב, רוסיה וישראל. הכעס הנשיאותי לא נשכח מאז, ואיתן הבר הוא אחד האנשים המושמצים ביותר בסביבתו הקרובה של ויצמן. התגובה הרשמית של לישכת ראש הממשלה על הדברים הנאמרים כאן היא: "אין תגובה".

רבין, כמו שמעון פרס, לא אהב מעולם את המעורבות המדינית והפוליטית הגדולה של ויצמן, ואת הפיכתו של משכן הנשיא למוקד של פעילות אלטרנטיבית. הביקורת על הנשיא בעניין זה משותפת למקורבי ראש הממשלה ושר החוץ. לדבריהם, ויצמן כופה את עצמו על דיפלומטים מחו"ל ופוליטיקאים מקומיים, מנהל עימם שיחות תדרוך ומשיא להם עצות, שלא תמיד עולות בקנה אחד עם המדיניות הרשמית של הממשלה. בלישכת הנשיא מכירים היטב את הטענות ודוחים אותן בתוקף: המדינאים שמבקרים אצל ויצמן עושים זאת על פי בקשתם, כדי להסתייע בנסיונו העתיר של הנשיא. הנשיא קלינטון, שר החוץ כריסטופר ואנשי צוותו, הגיעו למשכן הנאה של ויצמן ברחביה כיוון שגם הם יודעים שהוא זה שיוכל לדבר על לבו של העם לפני המהלכים המדיניים המכריעים. "עזר ויצמן היה תמיד בביצוע", אמר השבוע המנכ"ל שומר, "ראש אג"ם, מפקד חיל־האוויר ושר ביטחון. אז יכול להיות שהיו רוצים לראות כאן איש זקן ורעיה שקטה, תרח כזה שנותן נשיקות לילדים ומחלק גלויות ומעטפות. לאכזבתם – זה לא כך".

רבין ופרס מסתייעים בנשיא?

שומר: "כן. רבין, ונדמה לי שגם פרס, באו לוויצמן לפני כמה חודשים ואמרו לו שייסע למצרים 'כי רק אתה יכול לשפר איתם את היחסים'".

ויצמן אמר שקודם יבוא מובארק לארץ, אבל בכל זאת נסע לקהיר.

"מובארק התקשר והזמין אותו. ויצמן הוא קצין וג'נטלמן, ולכן הסכים לנסוע. נכון שהוא רצה לחזור עם תאריך הביקור של מובארק בארץ, אבל הוא לא מתחרט שנסע".

ועל אף כל המאמצים, שתי היוזמות העיקריות של ויצמן (שבעקבותיהן נטען כי חצה את גבול המותר), נדונו עד היום לכשלון. הוא לא הצליח להקים ממשלת אחדות לאומית, ואיש לא השעה בגללו את השיחות עם הפלשתינים. את ממשלת האחדות, להזכיר, יזם ויצמן בסוף '93 ואפילו ניהל מגעים אינטנסיביים עם רבין, רפאל איתן (צומת) וזבולון המר (מפד"ל). עד היום לא זנח ויצמן לגמרי את התקווה להרחיב את בסיס הקואליציה. לפני חודש וחצי הוא נפגש בלישכתו עם דוד לוי (ליכוד), והשניים גילגלו שוב את הרעיון. המבקרים, ביניהם שרים בממשלה, טוענים כי גם הפעילות הזו סותרת את המהות הנייטרלית של מוסד הנשיאות.

אבל אנשי ויצמן לא מתרגשים. גלי האהדה והחיבה יוצאי הדופן שעוטפים את הנשיא מכל כיוון, מלמדים שהוא הצליח לחדור ללב הקונצנזוס. העם עם ויצמן, מתמוגגים בלישכת הנשיא. בחגיגת ברית המילה לבנו של ראובן עטר, במעונה קריית־ארבע, בחתונת בתו של ח"כ רון נחמן, בשוק מחנה יהודה, בחצרו של הבבא־ברוך, בבתי הסוהר, בכפרים הדרוזיים ובמשפחות בנגב – מקבלים את הנשיא השביעי בכבוד מלכים, והוא מחזיר חום והתעניינות. בדרכים מזהים את ויצמן בקלות, אחרי שגנז את הווילונות שכיסו את חלונות מכוניתו, ומנופפים לו לשלום. בצמתים יורדים אליו נהגי המשאיות מהקבינה, לוחצים את ידו ואומרים לו: "וואלאק עזר, אתה הגבר היחידי בממשלה הזאת".

■ ■ ■

ביוני יהיה עזר ויצמן בן 72. במהלך הקמפיין שניהל לנשיאות, הוא הבטיח כי ירוץ לקדנציה אחת בלבד. היום, בחלוף שנתיים, כבר ברור שוויצמן הכניס חיים חדשים למשכן הנשיא, ובכך מילא אחר הציפיות של בוחריו ממפלגת העבודה. אלה העדיפו את ויצמן על פני יריביו, שלמה הלל ולובה אליאב, כי האמינו שהוא אכן יחדיר קצת רוח שובבה ותקשורת בלתי־אמצעית למוסד הנשיאותי הקר והמנוכר. "אנחנו לא מדינה מכופתרת, והנשיא כאן לא חייב לסגור את הצווארון", אומר יו"ר הכנסת, שבח וייס, אבל לשם הדיוק ייאמר כי ויצמן דווקא מקפיד על הופעה חיצונית טיפ־טופ.

עזר ויצמן, והעניין הזה לא נפסל על הסף בבית הנשיא, עשוי בכל זאת לרוץ לעוד קדנציה. לך תדע. הקריירה הפוליטית המפותלת שלו ידעה כבר אין־סוף הפתעות, סערות ורינונים. שלוש פעמים הוא נעלם וחזר בגדול למרכז המפה. בתחילת שנות ה־70 הוא הודח מתפקידיו הבכירים בגח"ל, אך חזר לתפקיד שר ביטחון בממשלת בגין. בתחילת שנות ה־80 הוא עזב את החיים הפוליטיים, וחזר לממשלת האחדות הראשונה כשר בלי תיק. לפני שלוש שנים הוא התפטר מהכנסת, אך שב למשכן הנשיא.

בהשאלה מעולם הטיס, האהוב על הנשיא, אפשר לומר כי ויצמן עדיין שט באוויר, בשיא הגובה, גם אם המקנאים היו רוצים לראות אותו מגיע כבר לטרמינל.

שלום ירושלמי

ידע אישי

מה עושה שמעון פרס אצל האדמו"רים

שר החוץ, שמעון פרס, שומר עדיין קרוב מאוד לחזהו את הקלפים בשאלת התמודדותו על מועמדות העבודה לראשות הממשלה. כל אימת שנשאל על כך בחודשים האחרונים, נהג להעלות על פניו חיוך סתום ולומר שהשאלה אינה רלוונטית כרגע.

בימים אלה ניתן היה למצוא אינדיקציה מסויימת לאפשרות שירוץ מול רבין. בלי קשר לסערה שעוררו דבריו על נסיגה לגבול הבינלאומי בגולן, חזר פרס למנהג ישן־נושן שלו, לערוך ביקורי חג בבתיהם של רבנים ואדמו"רים מבכירי המחנה החרדי. ערב פסח הוא ביקר אצל כמה מהם בירושלים, והשבוע ירד לבני ברק כדי לבקר אצל נשיאה היוצא של מועצת גדולי התורה, האדמו"ר מוויז'ניץ.

רשמית מסבירים בלשכתו את הביקורים הללו במאמציו של שר החוץ להדוף את "עלילת הדם" שטפלו עליו, כאילו הציע להעביר את ירושלים המזרחית לחסות רוחנית של הוותיקן. הסיפור החל כאשר ערוץ 7 טען בשידור חדשות שלו, כי בידיו מברק מקורי של משרד החוץ, שנשלח מהשגרירות ברומא לירושלים, לפיו פרס אכן הציע לאפיפיור, בפגישתם, להעמיד את ירושלים העתיקה תחת חסותו הרוחנית של הכס הקדוש.

בין היתר נאמר במברק: "על פי תוכנית פרס, העיר העתיקה תהיה תחת הרשות הרוחנית של האפיפיור. זה יאפשר למדינת היהודים לחזק את הקשרים עם העולם הקתולי".

האדמו"רים קלטו ונרעשו. הם כינסו בבהילות את מועצת גדולי התורה למחות כנגד הוותיקניזציה של ירושלים, וקיבלו החלטות חריפות נגד פרס. העיתונות החרדית תקפה את פרס בשצף קצף על כוונתו לבנאם את ירושלים.

רק אז תפסו במשרד החוץ את גודל התבערה. עוזרי השר החלו לחפש את המברק, עד שגילו כי מדובר בעצם בזיוף. הגורם שמסר את צילום המברק לערוץ 7 מחק במזיד, בטיפקס, את תאריכו המקורי – ספטמבר '93 – כדי לעורר את הרושם שמדובר בתוכנית מהפכנית חדשה. ובתאריך הזה, מה שקרה הוא שעיתון איטלקי טען שזה מה שהציע פרס. במילים אחרות, מישהו עבד על ערוץ 7.

פרס הבין שעליו לנער מעל עצמו את החשדות. הוא שיגר מכתב הבהרה חם לכל אחד מאדמו"רי מועצת גדולי התורה: "מעולם לא נוהל מו"מ על ריבונות אחרת זולת של ישראל בירושלים, וממשלת ישראל הצהירה שירושלים תישאר מאוחדת כבירת ישראל לנצח, ולא נסכים לחלוקתה".

עכשיו, לכבוד החג, החליט להסביר אישית לאדמו"רים כי אין שחר לחשדות שתלו בו, ואגב כך לחדש איתם קשרים שהתרופפו. מי יודע, אולי עוד יזדקק להם לקראת הבחירות הבאות.

■ מנחם רהט

פרס. המברק שלא היה

פלונטר יפני־איראני־ישראלי

מצד אחד, ישראל תובעת מהקהילה הבינלאומית לבודד את איראן ולהפעיל נגדה סנקציות כלכליות. מצד שני, ישראל גם מעוניינת לפתוח את השוק היפני ולהביא להשקעות יפניות בישראל. מה קורה כאשר שני האינטרסים האלה מתנגשים?

מדובר באחת מחברות הסחר הגדולות ביותר ביפן, 'טומן', שהחליטה לשבור את המסורת היפנית של שמירת מרחק מישראל, וליזום פרוייקטים משותפים עם חברת מקורות. בעקבותיה הלכה חברת סחר גדולה עוד יותר, 'סומיטומו', המתעניינת בהשקעה אפשרית ברכבת הפרברים של תל אביב.

ואולם בחודש שעבר פירסם הלובי היהודי איפא"ק דו"ח יסודי ורחב היקף על הסחר בין חברות אמריקניות ובינלאומיות עם איראן, ובפרק על יפן דורגה חברת 'טומן' כשותף מרכזי, ו'סומיטומו' כשחקן משנה. מתברר כי 'טומן' היא יבואנית הנפט האיראני הגדולה ביותר ביפן, היא גם מקימה פרוייקט חשוב ל"דשנים כימיים", ובנוסף היא גם שותפה לפרוייקט הסכר הגדול, שאת בנייתו ביקשה ארה"ב מיפן שלא לממן.

אנשי חברת 'טומן' פנו לשגריר ישראל בטוקיו, עמוס גנור, וביקשו ממנו שיפעל להסרת שם החברה מן הדו"ח המרשיע של איפא"ק. ניתן היה להבין כי השקעותיה של 'טומן' בישראל עלולים לרדת לטמיון. גנור העביר את הבקשה למשרד החוץ, וזה העבירה הלאה לוושינגטון. השגרירות בוושינגטון נחרדה והחזירה את תפוח האדמה הלוהט הזה לירושלים, בטענה שממשלת ישראל איננה יכולה להופיע כמי שמנהלת את איפא"ק, בוודאי שלא להיראות כמי שטוענת בזכות חברה הנחשבת כאחת הסוחרות הגדולות בעולם עם איראן.

השבוע נערכה בוושינגטון פגישה דיסקרטית בין בכירים בשגרירות לבכירים באיפא"ק, והושג סיכום לפיו יתבקשו אנשי 'טומן' להתקשר ישירות לאיפא"ק. בירושלים מקווים מאוד שישראל תוכל להמשיך ולהחזיק במקל בשני קצותיו: גם להילחם בחברות הסוחרות עם איראן, וגם לעודדן להשקיע בישראל.

■ חמי שלו

חוקי החרם הערבי עדיין בתוקף בירדן

עיסקות רבות, שנחתמו בין חברות ישראליות לחברות ירדניות, תקועות. הן נחתמו בחודשים האחרונים בעקבות הסכם השלום שנחתם בין ישראל לירדן, כאשר היה ברור שמעתה סלולה הדרך לשיתוף פעולה עיסקי.

ההימנעות מביצוע העיסקות של הקמת חברות משותפות נובעת מן העובדה, שהפרלמנט הירדני לא אישר עדיין את ביטול שלושת חוקי החרם הערבי האוסרים על קשרים עם ישראל. הירדנים גורסים, שכל עוד לא בוטלו החוקים האלה, לא ניתן אור ירוק לעשות עסקים עם ישראל והם מסתכנים בהעמדה לדין באשמת בגידה.

שגריר ישראל בירדן, פרופ' שמעון שמיר, קבע כאחד מיעדיו הדחופים בתפקידו החדש, לפעול לביטול חוקי החרם הערבי. הוא קיבל הבטחה מיורש העצר הירדני, הנסיך חסן, שבכינוס הקרוב של הפרלמנט תועלה ההצעה לביטול חוקי החרם. אבל יש ספקנים ביחס למימוש ההבטחה. לדעתם, האופוזיציה בפרלמנט חזקה מספיק כדי למנוע את בקשת ביטול חוקי החרם על ישראל.

■ דוד ליפקין

להיפגש או לא להיפגש עם ערפאת

בשבוע שעבר שיגרו שישה חברי כנסת ממפלגת העבודה מכתב לראש הממשלה רבין. אלי דיין, עמנואל זיסמן, רפי אלול, סלאח טריף, יורם לס ושלמה בוחבוט, תבעו מרבין לקיים בירור יסודי בסיעת העבודה על ההסכם עם הפלשתינים. בנוסף תבעו חברי הכנסת בלשון מפורשת למדי, שצה"ל יוכל להיכנס לעזה אחרי פיגועי טרור קשים, כדי להילחם במחבלי החמאס.

המכתב, שהתפרש גם כהתארגנות חדשה של אופוזיציה פנימית בעבודה להסכמי אוסלו, הוליד יוזמה מפתיעה. עופר בורנשטיין, מנכ"ל המרכז הבינלאומי לשלום, בתיאום עם לישכת ערפאת, החליט להזמין את ששת המתלבטים וחברי כנסת אחרים מהעבודה (אלי גולדשמיט שסירב, ודליה איציק שמתלבטת) לפגישה בעזה, ביום ראשון הקרוב, עם יו"ר אש"ף. "במקום לשמוע מה רבין מתכוון לעשות, תשמעו מערפאת מה הוא עושה למען השלום", הוצע לחברי הכנסת.

הרעיון עורר בסיעת העבודה ויכוח אמיתי. יאסר ערפאת, השותף המדיני של ישראל, שהיה אחרי חתימת ההסכמים בוושינגטון מוקד לעליה לרגל של חברי כנסת ואנשי ציבור רבים, אינו פופולרי היום, ופגישה עימו לא עולה בקנה אחד עם שיקולי פריימריס. מצד שני, פגישה עם יו"ר אש"ף עשויה להעמיד בפני חברי הכנסת תמונה אמיתית של המצב ברשות הפלשתינית, שאולי תועיל לקידום התהליך, שעליו תלוי ועומד גורלה הפוליטי של מפלגת העבודה.

אתמול, בלישכתו של ראש מועצת מעלות שלמה בוחבוט, קיימו כמה חברי כנסת מהעבודה דיון בנושא הביקור. בשעת כתיבת שורות אלה טרם התקבלה החלטה. עופר בורנשטיין הבטיח שהפגישה תתקיים בכל מקרה, "עם הרכב מעניין מאוד של חברי כנסת". נראה.

■ שלום ירושלמי

הנסיך חסן. האופוזיציה חזקה

כרטיס טיסה לניו יורק, כולל מראדונה

הלומן יהודי עשיר, המתגורר בניו יורק, עומד מאחורי מו"מ חשאי, שעשוי להביא את דייגו ארמנדו מראדונה למגרשי הכדורגל בארצות הברית. רוג'ר גורביץ' הוא הבעלים של קבוצת הכדורגל 'ניו יורק סנטאורוס', שהוקמה השנה במסגרת ליגת הכדורגל האמריקנית החדשה, שתיפתח בחודש מאי הקרוב. דיווחים בעיתונות הניו־יורקית מורים כי גורביץ' מציע כעת למראדונה 2 מיליון דולר עבור עונה חלקית. גורביץ' מקווה שאם מראדונה ייעתר, ואם התאחדות הכדורגל האמריקנית תתיר לו לשחק, לא תהיה בעיה למכור את כל 22 אלף המנויים באיצטדיון 'דאונינג'. בניו יורק יש, כידוע, מיעוט היספני עצום, שיילך אחר מראדונה בן ה־35 לכל מקום.

יתכן מאוד, לפיכך, שחבילת תיור לניו יורק תכלול בעוד כמה חודשים, גם כרטיסים למשחקי כדורגל עם מראדונה.

■ בן כספית, ניו יורק

מראדונה. בקרוב כוכב ניו־יורקי

הסיוט האמיתי של זרועות הביטחון

אלכס פישמן

בצד ההישג המרשים של חיסול חוליית החמאס השבוע בחברון, נחשפה הבעיה העיקרית של ישראל בשטחים בכל מה שקשור למלחמה בטרור – הפנים הלא־מוכרות של מרצחי החמאס והג'יהאד האיסלאמי, הנחשפים לא אחת רק במותם ■ את ההפתעה הפעם סיפקה הגופה השלישית במכונית הסובארו, שזוהתה כטארק א־נאצ'ה, שם חדש של רוצח, שלא הופיע עד עתה ברשימת המבוקשים ■ לכאורה מתבצע היום מרדף אחרי לא יותר מעשרה מבוקשים ברחבי יהודה ושומרון, אבל מי יודע כמה טארק א־נאצ'ים כאלה מסתובבים בגדה

ביום ראשון בצהריים הוזמנו גם בני משפחתו של טאהר קפישה לזיהוי הגופות בבית המינהל האזרחי בחברון. באותו שלב, גורמי הביטחון היו משוכנעים שעיסת האדם שחולצה ממכונית הסובארו המפוצצת, הכילה את שני המבוקשים הכבדים של אזור חברון – טאהר קפישה וג'יהאד ע'ונמה. משפחת קפישה לא זיהתה את בנה. משפחת ע'ונמה לא היתה בטוחה בזיהוי. סוכת האבלים שהקימה בתחילה פורקה תוך כמה שעות, עד לזיהוי הוודאי שבוצע רק למחרת. נראה שבכל זאת התפספס משהו במידע שהצטבר על תנועות החוליה ועד לחיסולה ביום ראשון בבוקר, בחורשת האורנים המבודדת בשכונת מע'רת אל־זוכיעה, שבדרום מערב חברון.

לא היתה שום סיבה שבעולם שכוח צבאי תועה ייתקל במקרה דווקא באותה סובארו שחנתה מתחת לעץ בראש גבעה בשכונה נידחת. רבין דיבר השבוע על מעקב ומרדף אחר החוליה, שנמשכו כמעט כשנה. בפועל החלה הטבעת להתהדק שבועות ספורים לפני החיסול, אחרי הפיגוע באוטובוס בקו 160 בצומת הזכוכית. בערב ליל הסדר הוטל עוצר על חברון, ולא במקרה.

במוצאי שבת הותר העוצר וגם זה לא במקרה. ביום ראשון בבוקר יצאה הסובארו על שלושת יושביה אל חורשת האורנים, כמה מאות מטרים ממאחז צה"ל בצומת חאווז, החולש על היציאה מחברון לכיוון בית חגי ובאר שבע. ניחוש גם מעלה את האפשרות כי השלישיה צפתה על תנועות כלי רכב צבאיים שיצאו מהמאחז ונכנסו אליו, והמתינה למטרה הנוחה ביותר. שניים במארב, אחד ברכב, צרורות ארוכים והסתלקות מהירה ברכב המילוט אל מרכז חברון. שיטת פעולה אופיינית לחוליה הזו. ברכב נמצאו גם מדים של צה"ל וייתכן שג'יהאד ע'ונמה – המוח היותר יצירתי בחוליית קפישה – חשב גם על הסעיה או על נסיון חטיפה של חייל. וכל זאת, שעה שכל עיני זרועות הביטחון מכוונות ביום ראשון לעבר קריית ארבע, הרובע היהודי בחברון ומערת המכפלה. כולם שם, והוא – יכה דווקא בפינה נידחת.

התוכנית שלהם היתה להכות את צה"ל בפינה נידחת. המכונית של חוליית קפישה בחברון

צילום: פלאש 90

ההפתעה האמיתית

אימו של עראל אל־פלאח, מחבל נוסף שנהרג בהיתקלות, צולמה כבר באותו יום ראשון עם תמונת בנה, ה"שהיד" שלה. מבט מקרוב בתמונה מגלה כי הוא צולם כשהוא אוחז בידיו טיל נ.ט. מדגם לאו, עוד אחד מסימני ההיכר של חוליית חברון. תת־קליבר של טיל לאו נורה כבר באמצע פברואר על בניין המינהל בחברון. ההערכות גרסו אז כי בידי החוליה גם טילים חיים. עד יום ראשון היתה בידי זרועות הביטחון בקושי תמונת פספורט מטושטשת, בשחור לבן, של אותו עראל. הוא נכנס לרשימת המבוקשים שמן הראוי לפרסם גם את תמונתם רק לאחר הפיגוע בקו 160. רק אז הסתבר שהמחבל הזוטר, שפתח את הקריירה שלו לפני חודשים ספורים בדקירת שני תושבי קריית ארבע שבאו לקנות צורכי בניין בחנות ערבית בצומת הזכוכית, התחבר לחוליית חברון הוותיקה. תמונת צבע "מכובדת" של עראל, שתתנוסס בפוסטר המבוקשים לצידם של חבריו לחוליה – ע'ונמה, יע'מור, קפישה – היתה בשלבי הכנה.

אבל את ההפתעה האמיתית סיפקה הגופה השלישית ששרדה איכשהו גם אחרי פיצוץ הרכב על ידי חבלני המשטרה. במשך שעות הוגדרה הגופה כ'אלמוני' עם סיכוי טוב להתברר כטאהר קפישה. בסוף התברר שמדובר בטארק א־נאצ'ה, פנים לא מוכרות לזרועות הביטחון. בפעילות נגד הטרור, דווקא האלמונים הללו הם הסיוט האמיתי של זרועות הביטחון. לכאורה מתבצע היום מרדף אחרי לא יותר מ־10 מבוקשים ברחבי יו"ש. אבל החשש הוא שהם מהווים רק את קצה הקרחון. מי יודע כמה טארק א־נאצ'ים לא מוכרים כאלה מסתובבים בגדה. מה שנראה על פני השטח אינו מעיד בהכרח על המציאות.

בחודשים האחרונים, למשל, הלכו ופחתו העדויות מהשטח לגבי נוכחות של מחבלים מתאבדים ביו"ש. אותן ההערכות ייחסה את הרגיעה היחסית בתופעת המתאבדים בגדה, לנדידתו של המהנדס יחיא עייש לעזה. ופתאום, לפני פחות מחודשיים, לא הרחק מבסיס הטירונים בבזק שבשומרון, מצא רועה שתי גופות מרוסקות בבונקר נטוש. זרועות הביטחון גילו שהיתה זו "תאונת עבודה". עקבות השניים הובילו אל העיירה קבטיה. במקום נערכו מעצרים והחקירה העלתה כי השניים, חברים בג'יהאד האיסלאמי, התכוונו לבצע פעולת התאבדות. מה שמלמד שאותן הערכות לגבי רגיעה בתופעת המתאבדים, וכך גם ההערכות לגבי אופי ועוצמת הפעילות החבלנית בגדה – הן נזילות ביותר. כך גם לגבי חיסול חוליית חברון ביום ראשון. וכך, גם ההערכות האופטימיות על סגירת התיק החברוני, ואיתן הורדת הטמפרטורות בנפת יהודה התוססת – הן מוקדמות מדי.

סטטיסטיקה מרגיעה

לכאורה חלה התייצבות מסויימת, של מעין תקופת מעבר, בפעילות החבלנית העויינת בגדה. הקשר בין אנשי החוליות בחברון לרצועת עזה – רופף יותר משהיה בעבר. הפיקוח על הסטודנטים העזתיים הלומדים בגדה, הדוק יותר, ומספר הסטודנטים צומצם. הסגר והפיקוח ההדוק, לאחר גילוי משאית חומרי הנפץ בתל שבע, על רכבים היוצאים מהרצועה, פגעו בנתיב ההברחות מעזה לדרום הר חברון. כמעט ולא שומעים על "כוננות מסגדים" בימי שישי בגדה – תוצאה של סגירת עשרות מסגדים וחיפושים קבועים בהם. בתחום הפרות הסדר, ספירת האבנים היומית מתבטאת בעשרות ולא במאות כבעבר. כמות בקבוקי התבערה פחתה כבר בשנה שעברה. מתחילת השנה נעצרו עשרות מבוקשי שב"כ החשודים בביצוע פיגועים או בהתארגנות לקראת ביצוע פיגועים. כמו למשל, חוליה בדהריה, חוליה בחברון, שהתמחתה בהנחת מטענים ואחרות. אין כיום עדויות דרמטיות על אגירת אמצעי לחימה בגדה במימדים המלמדים על התארגנויות חדשות. השטח גם לא משדר אינדיקציות המלמדות על גידול בהיקף המצטרפים לפעילות חבלנית. להיפך.

קצת סטטיסטיקה: בשנת 93' נרשמו בגדה 115 מקרי ירי לעבר אזרחים ישראלים וכוחות הביטחון. בשנת 94' היתה ירידה דרמטית – 32 ארועים כאלה. ב־95', עד ה־10 באפריל – שבעה ארועים בלבד. בשנת 93' הונחו בגדה 64 מטענים. בשנת 94' הונחו 47 מטענים, ובשנת 95', בינתיים, שבעה מטענים בלבד. רימונים בגדה: 12 ב־93', 14 ב־94' ורימון אחד ב־95', עד כה. בקבוקי תבערה: בשנת 93' נזרקו 595 בקבוקים, בשנת 94' נזרקו 555, ובשנת 95', עד ה־18 באפריל – 88 בקבוקים. בתחום יידוי האבנים בגדה נרשמו בשנת 93' – 16,253 מקרים. בשנת 94' – 21,616 מקרים. ב־95', עד כה – 3,928 מקרים רשומים. גם בהתחשב בעובדה שאנשי הפת"ח יצאו לכאורה ממעגל הפיגועים החמים בגדה מאז אוסלו, מלמדת הסטטיסטיקה על מגמה של ירידה בפיגועים החמים, פרי עבודה מאומצת ועיקבית של זרועות הביטחון.

תופעת הרג'ובניקים

אבל גם הנתונים הסטטיסטיים המעודדים הם בערבון מוגבל. השטח מרמה והאינדיקציות נכונות, במקרה הטוב, לאתמול. יש את הפעילות הפח"עית המוכרת: במחנות הפליטים בשכם פועלת חוליה אחת או יותר היורה מדי פעם לעבר כלי רכב צבאיים. באזור רמאללה פועלת לפחות חוליה אחת, כנראה של החזית העממית, שמייחסים לה את רצח עופרה פליקס ז"ל. לפני כארבעה חודשים בוצע ירי לעבר רכב ישראלי בצומת הטנק שבין שכם לג'נין, ובחברון עוד משוטטים יע'מור קפישה ואחרים.

אלא שבמקביל לגרף הפיגועים החמים בגדה שנמצא – על פי הסטטיסטיקה – בירידה, מתבססות תופעות מדאיגות המלמדות על הפוטנציאל הגלום בשטח. אזור השומרון – ג'נין למשל – נחשב לשקט יחסית. אלא שלאחרונה התברר כי דווקא שם יש פריחה בשוק השחור של האקדחים. תושבי האזור מחפשים נשק אישי, בכל מחיר. הפריחה החלה במקביל לדיבורים שנשמעו בישראל על "ג'נין תחילה". נראה שחוסר הוודאות לגבי העתיד והחרדה מפני אנרכיה מביאים את התושבים למסקנה של 'איש איש לנפשו'. והנשק האישי הזה יגיע, בחלקו, גם אל הפח"ע. בג'נין גם פורחת תופעת ה"רג'ובניקים". אותם אנשי פת"ח שהחלו את האינתיפאדה כ"פנתרים" והמשיכו כ"ניצים", הפכו מאז הסכם עזה ויריחו לחסידיו של ג'יבריל רג'וב.

הרג'ובניקים האלה עוסקים בחודשים האחרונים בחיסול משתפי פעולה לאור יום בהיקפים המזכירים את ימי השיא של האינתיפאדה. והמרחק בין חיסול משתפי פעולה ועד פעילות נגד ישראלים – כבר הוכיח את עצמו כקצר במיוחד.

אז אמנם באזור טול־כרם־קלקיליה נרשמו לאחרונה רק מקרים בודדים של יידוי בקבוקי תבערה. אבל עד לאחרונה שימש אזור זה כמרחב המחיה של המבוקש מספר 1 – יחיא עייש, "המהנדס". ואילו בחברון, יום לאחר חיסולה החלקי של חוליית ע'ונמה, כבר נתגלו שני מטעני צינור מוכנים להפעלה. הנאצ'ים האלמונים ממשיכים לפעול בשטח.

מטבע הדברים מתמקדות העיניים בשתיים־שלוש חוליות מוכרות, שכל אחת מהן עלולה, בפיגוע מוצלח, להציף את הציבור בישראל. אלא שבמקביל, בערב פסח, צצה תופעה חדשה־ישנה: המפגעים הפונדמנטליסטים המגיחים מכיוון ירדן. ערב פסח נעצרו שניים, אבל קיים חשש שאלה לא יהיו המקרים האחרונים. תופעה זו מגיחה אלינו בגלים. הגל האחרון התרחש סביב מלחמת המפרץ. אז קראו לזה "החייל הירדני שהשתגע", היום אולי ימצאו לזה שם אחר. מה שבטוח, בהיקפים משמעותיים, עלולה התופעה הזו להתגלות כלא פחות בעייתית מהמתאבדים של עז א־דין אל־קסאם. אחד ההסברים האפשריים להתחדשות ההסתננות הוא ההסתה הפורחת במסגדים בירדן בחוגי האחים המוסלמים, נוכח הנורמליזציה המסתמנת בין שתי המדינות. רק חצו שני השגרירים את נהר הירדן וכעבור ימים אחדים כבר חדרו מפגעים מהממלכה ההאשמית לתחומי ישראל.

ביום שני השבוע התרחשה התפרעות המונית בכלא פרעה. באגף המכונה "אגף האורות" בכלא, מתנהל למעשה כבר זמן ממושך מעין מרד. המרד הזה מטפטף גם לרחוב, על רקע פעולת הוועדים למען האסיר. הפגנה ברמאללה, כנס בבית לחם – הסלמה מדורגת שיש לתת גם עליה את הדעת.

תמונת הפיגועים בגדה נמצאת היום במעין מצב ביניים, מצב זמני. אנשי החמאס והפת"ח בגדה עוקבים בדריכות אחר המשבר המתפתח בין הרשות הפלשתינית לחמאס בעזה. מאבק אלים בעזה – יגיע גם לגדה, ותמונת ה"עסקים כמעט כרגיל" ברחוב הפלשתיני ביו"ש עלולה להשתנות ברגע. אכזבה גוברת מהתהליך המדיני עלולה לשלוף במלוא העוצמה את הפוטנציאל הפח"עי האצור בגדה. ואז, ההישג של יום ראשון – והישגים דומים לו, חשובים ככל שיהיו – יישארו בזכרון כעוד פסיק סטטיסטי.

לנקו – אחת מהשתיים הטובות בעולם!

Lenco®

* מערכות סטריאו * רדיו טייפ לרכב * קומפקט דיסק * מיקרו-גל *
טלוויזיות * וידאו * שואבי אבק * פקסימליות * מיני בר *

מבצעי אביב 95 ל"חבר" משרתי הקבע והגימלאים, נכי צה"ל, משטרת ישראל, אנשי כוחות הבטחון... לפרטים והזמנות טלפוניות: 03-6130967, 03-5569577, 03-5569494, 07-370715

יבואנים בישראל: מיה אלקטרוניק בע"מ, רח' בר-כוכבא 12 חולון, טל: 03-5569494

רב-אלוף (מיל') אהוד ברק

ישראל, בין הקיצוניות

בעקבות שני פיגועי הפיצוץ ברצועת עזה, שבהם נהרגו שבעה ישראלים ואזרחית אמריקנית, הועלתה שוב שאלת הכדאיות של שיחות השלום במזרח התיכון. למרות שהטרור בכפר דרום זיעזע את החברה הישראלית ואת תהליך השלום, עלינו להתמיד במאמצינו למגר את הטרור, ובעת ובעונה אחת לנהל מו"מ לקראת שלום כולל.

■

אירוע זה הצית מחדש ויכוח נוקב הקורע את רקמת החברה הישראלית: תערובת של רציונליות, פוליטיקה ורגשות, מולידה שורה של טיעונים פשטניים, חמקניים ומבולבלים, הן מצידם של אויבי השלום והן מצד תומכיו. שני הצדדים מקצינים את עמדותיהם: דמגוגיות מצד אחד, נאיביות מצד האחר.

בשמאל יש הגורסים, כי מדינה פלשתינית עצמאית היא בלתי נמנעת, שתהיה זו התקדמות חיובית וכי ישראל חייבת ללחוץ לפירוק מיידי וחד־צדדי של ההתנחלויות.

ואילו בימין טוענים כמה ממנהיגיה הפוליטיים של ישראל, כי אין זו העת לשלום. לדבריהם, כוונותיהם של הפלשתינים והסורים אינן כנות בנושא השלום עם ישראל, והם עלולים לנצל את תקופת הפוסט־לבאורית כדי להכין את עצמם לעימות עתידי. הטרור, הם טוענים, הוא רק ביטוי לשאיפת הערבים להשמיד את ישראל.

שני הטיעונים פגומים. הפוליטיקאים מהשמאל המציעים פינוי מיידי של ההתנחלויות וצופים את יצירתה הבלתי־נמנעת של מדינה פלשתינית, משחקים לידיהם של אויבי ישראל. שינוי מעמד ההתנחלויות, אלו שהיו משמש להתקפות, כמוהו כהענקת גביע הניצחון לחמאס. דבר זה עשוי לדחוק את ישראל לעמדות מיקוח נחותות שעה שיידובר "הסדר הקבע".

מצד שני, אם התביעה לשינוי בכוונות הערבים תהווה תנאי מוקדם להתקדמות, כפי שדורשים מנהיגי הימין, ניצור נבואה המגשימה את עצמה של איבה נצחית. "שינוי בכוונות הערבים" אינו אלא מילת צופן להמשך הסטטוס קוו. שינוי ההיסטוריה נגזר מיחסים של שלום. האווירה שבה גדלים הדורות הבאים של ערבים וישראלים היא שתעצב את ההיסטוריות העתידיות של שני הצדדים. לפי שעה, יש להעמיד למבחן את האינטרסים של הערבים בשלום, ולא את כוונותיהם.

■

אכן, תהליך השלום הנוכחי מבוסס על ההנחה, כי השלום הוא אינטרס משותף של ישראל ורוב מדינות ערב והפלשתינים. השגת שלום עם שכנותינו מבלי לסכן את האינטרסים הביטחוניים הוא המבחן הצריך של דורנו. מדיניות המשתרה של הימין הקיצוני ומדיניות האין־אונים וההתבוססות של השמאל הקיצוני, אינן משקפות את המציאות של ישראל במצבה הנוכחי.

הישראלים אינם חיים בגטו או בשטעטל. ישראל היא המדינה החזקה ביותר במזרח התיכון הן מבחינה צבאית והן מבחינה כלכלית. יש לנו דמוקרטיה עצמאית וחזקה, איש אינו יכול לכפות עלינו ויתורים בניגוד לרצוננו. עלינו לגלות מספיק ביטחון עצמי כדי שנוכל לגבש את העדפותינו ביחס לסיכונים המחושבים הנדרשים להשגת שלום.

עלינו לזכור, כי שכנינו הצטרפו לשולחן הדיונים עמנו לא בגלל אהבה לציונות אלא משום שזה היה האינטרס שלהם. ארבע סיבות היו להחלטת הערבים: ההכרה של מדינות ערב שאי־אפשר להביס את ישראל בשדה הקרב; [illegible] של מנהיגי ערב [illegible]; היכולת הגרעינית לכאורה של ישראל; היחסים המיוחדים בין ישראל לארה"ב, המעצמה היחידה בזירה הבינלאומית בעולם; והצלחתו של המשק הישראלי לשמור על קצב גידול גבוה.

עתה, משאנו נתונים בתהליך של שלום, עלינו להתמקד בחלופות הזמינות לנו, ולא בפחדים ובפנטזיות. אנו חפצים בשלום, אך לא בכל מחיר.

■

יאסר ערפאת הוא השותף הפלשתיני היחיד שלנו. איש בישראל אינו מעדיף את החמאס הפנאטי על ערפאת. הצהרת העקרונות נחתמה בידי ממשלה שנבחרה בבחירות דמוקרטיות ואנו נקיים אותה, אולם אנו מצפים שערפאת ינהג מידה דומה ויתנהג כשותף. אנו מתייחסים אליו כאל מעין־ריבון, ואנו מצפים ממנו ליישם את המרכיב הבסיסי ביותר של ריבונות: מונופול על השימוש בכוח והחזקת נשק. רק למשטרה ולשירותי הביטחון שלו מותר לשאת נשק. לאיש אחר אין זכות לעשות זאת. שאם לא כן, ערפאת יהפוך סתם עוד "מנהיג כנופיות" והרבה יביאו אותנו להתייחס אליו בהתאם.

פיגועי הטרור האחרונים ממחישים כי ערפאת עדיין לא עמד בהתחייבויותיו, בה בעת הם נותנים לו הזדמנות להוכיח, כי הוא רציני בכוונתו לפעול נגד הקיצונים האיסלאמיים בשטחי האוטונומיה הפלשתינית. כמה מהם ייעצרו ויובאו לדין? מה תהיה תגובת מעצמו? אילו צעדים ינקוט כדי למנוע פיגועים בעתיד?

איננו יכולים לצפות לתוצאות של 100 אחוזים, אך אנו עומדים על מאמץ של 100 אחוזים ועל תוצאות טובות בהרבה מאשר ראינו עד כה.

ישראל, [illegible] על אלו שנטלו בידי הטרוריסטים, נעשה לעשות שלום. אולם למשטר שיפוטי, אי אפשר יהיה לצפות בתאריך היעד לסיום המו"מ [illegible] השנה, אלא אם יהיה שינוי מקיף בנחישותו של ערפאת ובנכונותו לפעול נגד [illegible]. [illegible]

במשעול הצר, המוביל לשלום, ישראל נעה כשתהום פעורה משני צדדיה: [illegible] השמאל הקיצוני [illegible] הימין הקיצוני [illegible] תהליך השלום [illegible] הנכון [illegible] גישה שלישית של שכל ישר.

■

[illegible]

המאמר, במקורו באנגלית, התפרסם ב'וושינגטון פוסט' ב־14 באפריל 95'.

סימה קדמון

את תיק הביטחון הוא לא יקבל

באמצע חודש מרס הירצה אהוד ברק ב־CSIS – המכון ללימודים אסטרטגיים ובינלאומיים בוושינגטון – שם הוא שוהה בחודשים האחרונים. המכון היוקרתי הזה, עוסק בגיבוש המלצות בענייני פנים ובעיות כלכליות, ובנקודות המפגש שבין פוליטיקה, מדיניות וכלכלה. אנשים מאוד בכירים שהיו או עדיין תופסים תפקידים מרכזיים בממשל, עוברים בשעריו. קולין פאוול, למשל, יצא מטעם המכון הזה לסידרת הרצאות בנושא המזרח התיכון. הסמינר שנתן שם אהוד ברק לא היה יוצא דופן, וכשהוא נכנס, האולם לא התחשמל. וושינגטון בכלל והמכון הזה בפרט, מלאים באנשים עם אגו ענק, ואפילו בואו של אהוד ברק לשם לא שינה את סדרי התנועה.

ברק לבש חליפה חדשה, אחת מאלה שרכש לאחרונה ב־TODAY'S MAN, רשת חנויות אופנתיות ולא יקרות במיוחד, והליכתו, גם עם המעבר לנעליים חצאיות, נשארה בטוחה מאוד. האנגלית שלו השתפרה בתקופה האחרונה, ובנושאים הקרובים ללבו הוא מתבטא מצויין. ברק דיבר על המשך תהליך השלום עם הפלשתינים, על הסורים, על נושא הטרור. כ־100 אנשים ישבו באולם והקשיבו לו ברממה. יכולתו הגדולה של ברק עוברת גם בשפה האנגלית: הדיבור הסמכותי, שנותן תחושה שהוא מציג את העמדה הישראלית. הבעיה היא רק לפענח, של מי בעצם העמדה הישראלית הזאת שהוא מייצג.

■■■

בימים אלה נמצא אהוד ברק בביקור בארץ. בשבועות הקרובים הוא ינוע בין שם לכאן, עד לחזרתו הסופית לארץ בתחילת יוני. על־פי כל הרמזים וההבטחות המעורפלות, ב־15 ביוני הוא יצורף לממשלה. אבל ככל שמתקרב הזמן, נראה שיש רק שני דברים בטוחים בעניין הזה: שברק היה מצטרף לממשלה מיד אם רבין היה מציע לו את תיק הביטחון, ושרבין לא מתכוון להציע לו את תיק הביטחון.

בכירים במפלגת העבודה מספרים שהנושא עלה, שברק היתנה את כניסתו לממשלה בקבלת תיק הביטחון. רבין סירב. קשה לראות סיטואציה שבה ברק מציב לראש הממשלה תנאים. זה לא הסגנון שלו, זה גם לא מתאים למערכת היחסים ביניהם. אבל אפשר אולי לדמיין אפשרות, שבדרך זאת או אחרת, נטיותיו של ברק נהירות לרבין.

בשיחות לא רשמיות אמר רבין הרבה יותר מפעם אחת, שהוא אינו מתכוון לוותר על תיק הביטחון. לא בקדנציה הזאת. הוא חייב להחזיק בתיק הזה, להיות עמוק בתוך הנושא הביטחוני כל זמן שהוא מטפל בתהליך השלום – כך הוא מנמק את דבקותו. שאלתי אותו פעם אם לא יוותר על התיק הזה גם אם יידע שזה התנאי של ברק להצטרפותו לממשלה. רבין ענה בקוצר רוח של מי שנמאס לו לחזור לאותו עניין שוב ושוב: לא אוותר על תיק הביטחון. לא בקדנציה הזאת.

ויכול להיות שיש לעמדה הזאת עוד סיבות. יכול להיות שאם ברק היה מקבל את תיק הביטחון, זה היה גורר התפטרות מיידית של הרמטכ"ל. הספיקו לאמנון שחק השנים שבהן היה סגן הרמטכ"ל לצידו של ברק. ועם אהוד ברק כשר ביטחון, זה המקום שאליו מבחינה מעשית הוא יחזור.

סקר מעריב

בביצוע מותגים – מכון למחקרי שוק ודעת קהל

האם אתה רוצה לראות את אהוד ברק כשר ביטחון עוד בממשלה הנוכחית

כן	36%
לא	36%
לא יודע	22%

■■■

גורמים בכירים במפלגת העבודה מסרו השבוע כי ברק יצורף לסבב התיקים ביוני, הוא יקבל תיק בכיר במשרד ראש הממשלה. ברק הכחיש את הדברים בדרכו והפתלתלהו הוא שמע על זה עכשיו בטלוויזיה. לא, אני לא יכול להגיד שהדברים האלה נכונים, כך אמר.

ובאמת, צריכה להיות לברק סיבה טובה באמת כדי להיכנס ביוני לממשלה. כדי שזה יקרה, לא מספיקה לו המיית החיזור. ברק מחכה לרעם. הוא יודע היטב, שלמעט תיק הביטחון, אין היום שום תפקיד בממשלה שיכול לקדם אותו בתודעת הציבור הישראלי. אין לו שום סיבה להניח, שמתוך הממשלה יהיה לו יותר כוח משיכה מאשר מבחוץ. כניסתו לממשלה יכולה רק לנגוס מהקסם של האיש שעדיין לא דבקה בו שום אפרוריות. כשיהיה בממשלה, עם פיצוץ מהסוג שהיה בבית ליד, דיזנגוף וכפר דרום – ברק ייכנס ל"צריים" של הטלוויזיה הישראלית בין חבורת המקוננים מטעם הממשלה על אסונות. הוא יהיה בין אלה שבהפגנות המוניות נקראים בוגדים ורוצחים. הוא ייתפס כמי שאחראי לכשלונות, כשהוא לא היה בכלל שותף להם.

ברק גם יודע, שאם הוא רוצה להתמודד בפריימריס, הוא לא צריך לעשות את זה מתוך הממשלה. להיפך. הוא צריך לשמור עצמו רחוק מוויכוחים, חילוקי דעות, אי־בהירויות וכשלונות. בצורה כזאת הוא תמיד יוכל לטעון שהתהליך מפני והסכם עם אש"ף, שתנאיו לירידה מרמת הגולן. הוא יוכל לרוץ בפריימריס של מפלגת העבודה על כרטיס שקורץ גם לניצים, אלה שאינם מרוצים מהמדיניות של רבין.

מאז שהיה רב־סרן, אמר לי מישהו שמכירו היטב, בראש של ברק היה להיות ראש ממשלה. כל מה שברק עושה עכשיו, הוא אמר, זה אוסף של תימרונים והירים – וברק יודע להיות "היר" – לפני שהוא מוחה את נקודת הזמן המדוייקת להיכנס לפוליטיקה. כל מה שהוא

עסקים עם חגיס כבסיס לעצמאות. אהוד ונאוה ברק עם יצחק רבין

עושה עכשיו – כלכלה, עסקים, צ'ייץ – הכל כיסוי לאמביציות פוליטיות. לא כיסוי הוגאתי, אלא הרצון שלו להיות עצמאי ולא שבוי בידיו של אף אחד. נושא העסקים לא מעניין אותו באמת. אבל זה מקום טוב כדי להיות בו בינתיים, וגם אמצעי אמיתי לאסוף כסף ולחזק את עצמו.

אי התלות הכלכלית הינה גורם חשוב ביותר עבור אהוד ברק. ברור לו שבפוליטיקה שמתעצבת בזמנים אלה, לא יכולה להיות עצמאות של עמדה שלא תהיה קשורה לבסיס כלכלי מינימלי. ושאין עצמאות עמדה אמיתית, אם אתה תלוי במישהו. בתחום זמן סביר, אפשר לדעתו להגיע לעצמאות כזאת.

לפיכך הקים ברק את ESSENCE ASSOCIATES, LTD. – חברה משותפת עם דורון כהן, אחיה של אשתו נאוה. כהן הוא הדירקטור בחברה, ברק יו"ר מועצת המנהלים. ההון למימונה הוא בינלאומי. אחת מפעילויות החברה היא חשותפות עם להט־לב, במטרה לגייס קרן פרטית סגורה בהיקף של יותר מ־100 מיליון דולר שיושקעו במיגזרים שונים במשק הישראלי.

עם הקמת החברה, כשברק נפגש עם ראשי בנקים בוול־סטריט ועם יו"רים של חברות שביקשו לקיים איתו פעילות עיסקית, הוא היה מושיט להם את כרטיס הביקור החדש שלו. הריוא את הדיו – נהג לומר – הוא עוד לא התייבש. הוא סיפר להם שהחברה הוקמה על גלי השמועות של הצטרפותו לממשלה. הוא הודה בפניהם שהוא אינו יכול להכחיש את השמועות האלה, שיש בעיה מסויימת, יש מיגבלה, שהוא אינו יכול להבטיח להם 5 שנים של פעילות.

המאמר שפירסם לאחרונה ב'וושינגטון פוסט' (ומופיע בעמודים אלה במלואו), התפרש כאילו ברק עוד לא זיהה את נקודת הזמן ובינתיים הוא שומר לעצמו מקום טוב באמצע. המאמר כתוב באנגלית סבירה – הוא כותב אנגלית טוב יותר מאשר הוא מדבר – בעצם אינו מחדש דבר ומחזק את דעתם של הסבורים שברק שומר את כל האופציות. כמו אחד מהאו"ם, כדברי יוסי שריד, מישהו שצנח מהעולם החיצון.

במאמר שלו מכנה ברק את טיעוניהם "הפשטניים, החמקניים והמבולבלים" של הימין – דמגוגיות, ואת אלה של השמאל – נאיביות. הוא מתנגד לאלה התובעים סילוק מיידי של ההתנחלויות וצופים את הקמתה של מדינה פלשתינית, ומצד שני, מגנה את תביעת הימין לשינוי בכוונות הערבים כתנאי מוקדם להתקדמות במשא ומתן.

"במשעול הצר המוביל לשלום", כותב ברק, "ישראל נעה כשתהום פעורה משני צדדיה". השמאל הקיצוני מצד אחד, הימין הקיצוני מצד שני. ברק מציע את הגישה השלישית, זאת של השכל הישר.

עם טיפה של ציניות אפשר אולי לומר, שברק מיטיב כל כך לראות את התמונה הציורית הזאת של המדינה האומללה הנעה על פי תהום, משום שהוא עצמו מרגיש ניצב כשתהום פעורה משני צדדיו. הימין מצד אחד והשמאל מצד שני. אבל זה לא יהיה לגמרי הוגן כלפיו. על ברק אפשר *לפחות לומר, שבדבריו יש עקביות. ואם מדובר בחוסר הכרעה, הרי שזה חוסר הכרעה עקבי.*

יצחק שמיר, משה ארנס, יצחק רבין ושמעון פרס, יכולים להעיד לכל אורך הצמתים על העקביות הזאת. הפרוטוקולים של ישיבת הממשלה בעניין הסכם אוסלו יוכיחו את זה. בהרצאות, בדיוני המטכ"ל, בפרוטוקולים של ממשלת הליכוד, ממשלת האחדות וממשלת העבודה, ובזכרונם של המנהיגים המובילים באותן תקופות – יופיעו אותן העמדות של אהוד ברק. ברק יגדיר את העמדה הזאת בערך כך: יד מתוחה לשלום, נכונות לקחת סיכונים כדי להשיג שלום, אבל כל זאת מתוך עמדה של כוח ולא בכל מחיר.

בהרצאות שברק נותן הוא מבקר בגלוי את ההתבטאויות שיוצאות משולחן הממשלה וטוענות שערפאת לא מסוגל לטפל בחמאס גם אם הוא רוצה. איך נוכל לבוא אל ערפאת בדרישות, טוען ברק, אם בתוך ממשלת ישראל עצמה יש קולות שאומרים שהוא אינו יכול? ואיך נגיד פעם לילדים שלנו שיחזרו להילחם על רמת הגולן, אם לא נבדוק קודם את גבול הסיכונים?

ברק בטח לא יסכים עם מבקריו, שסבורים שבמקום שבו אנחנו נמצאים היום, אי אפשר שלא לנקוט עמדה חד משמעית לכאן או לכאן. הכרעה ברורה בין ימין לשמאל. בעד תהליך השלום או נגד פינוי ההתנחלויות. לדעתו של ברק, כשהמדיניות המעשית היום נמתחת לשני קצוות – ימין קיצוני ושמאל קיצוני – עדיין נותר הרבה מאוד שטח באמצע, חלל רחב, אותה קרקע של הגיון, שתמיד היתה בעצם קיימת, אבל בגלל כל מיני סיבות ננטשה. זאת המדיניות שעליה הממשלה הזאת יצאה לדרך וזאת המדיניות שאם ינקטו בה תשאיר אותה בשלטון: מדיניות של שלום עם ביטחון. שלום – אבל לא בכל מחיר.

בהרצאות ברק מסביר את העמדה הזאת כך: אם יהיה שלום, הרי שהושגה המטרה. אם לא – נדע שניסינו באמת והיינו מוכנים לקחת סיכונים מחושבים.

■■■

וושינגטון היא מקום טוב כדי לתפוס קצת פרספקטיבה. הדברים שם נראים הרבה יותר מורכבים מאשר מתל אביב. יש איזו פשטנות בראיה של אנשי צבא, שמשתנה לחלוטין כשהם מגיעים לוושינגטון ונתקלים ביופיה ובעוצמתה של העיר. עיר של כוח, של מידע, של תרבות. בירת העולם. שם ברק עשה את ימיו הראשונים באזרחות, שם גם למד לראשונה, אחרי הרבה הרבה שנים, לחיות בלי לישכה, בלי מזכיר, בלי רל"ש ובלי נהג.

כל מיני רגישויות התעוררו בוושינגטון עם בואו של ברק. איתמר רבינוביץ', השגריר בוושינגטון, היה בטוח שברק מגיע עם איזו אג'נדה סודית, שתדחוק אותו הצידה. בקהילה הישראלית שם התהלכו כמו על ביצים. אבל ברק מקפיד לנהל אורח חיים בפרופיל נמוך. הוא מתגורר עם אשתו ובתו במלון דירות צנוע בפרבר שקט בצפונית לוושינגטון, ובתקופת שהייתו הראשונה שם השתמש במכונית של הנספחות. כמה חליפות חדשות, ז'קט שחור חדש מקשמיר, טיולים בסביבה. הוא ממעט להשתתף בארועים, היה בטקס ההכתרה של מרטין אינדיק ובמסיבת הפרידה ממנו בשגרירות, בקונצרט של הפילהרמונית ובקבלת הפנים שאחריה.

ברק מסרב לגלות מתי ולאן הוא מכוון דרכו. הוא חוזר וטוען שהוא עוד מתלבט, שעדיין לא החליט מה יעשה. האלטרנטיבות רבות ונהירות לכל הצדדים. הוא יכול להישאר בעסקים, להצטרף עכשיו לממשלת העבודה, להמתין לפריימריס, להקים מפלגה חדשה, להמתין עד אחרי הבחירות ולחכות שיקראו לו. אין לאף אחד ספק שהוא יהיה הראשון שיוזמן להיות שר בממשלה שתוקם. אף אחד לא יתפלא לראות אותו בעוד שנה וחצי שר ביטחון בממשלת עבודה. אבל אף אחד גם לא ממש יפול מהכסא אם ימצא את ברק שר ביטחון בממשלה של ביבי נתניהו.

כשראיינתי אותו לפני עזיבתו את צה"ל, דיברנו גם על אנשים בליכוד. ברמה האישית, תרבותית וחברתית, ברור היה שאנשים כמו דן מרידור ואהוד אולמרט יותר קרובים אליו מהרבה אנשים במפלגת העבודה. על פי המייק־אפ הכולל שלו – זה אולי סוג האנשים שהוא היה רוצה להיראות בקירבתם.

■■■

שמעון פרס ציטט פעם את בן גוריון שאמר, שאדם לא יכול לשנות את מקום לידתו, אבל הוא לא מוכרח למות באותו מקום. אבל יכול להיות שברגע של אמת יהיה קשה לאהוד ברק להתנתק ממקורות היניקה שלו. בחשבון נפש פנימי עמוק, המטוטלת תיטה למפלגת העבודה.

דב חולתא, ניצול פשיטת צה"ל לירדן ב־1968, חזר מרבת עמון עם מידע חדש ומפתיע

האם אותר מקום קבורתם של נעדרי קרב כראמה?

27 שנים מחכים בני משפחותיהם של ישראל ארליכמן ומשה טקץ', שנפלו בקרב כראמה, למידע כלשהו על מקום קבורתם של יקיריהם ■ 27 שנים אחרי הקרב, יצאו שליח מעריב והניצול היחיד מ"טנק הנעדרים" לירדן, ושמעו מפיו של קצין ירדני ששני החיילים הישראלים נקברו בחלקת "קדושי הצבא הערבי" בבית קברות ברבת עמון. "בשורה הראשונה ישנם שני קברים שכתוב עליהם 'מג'הול' (אלמוני). קברנו אותם כך כדי שלא יחללו את המצבות", הסביר הקצין ■ הקברים אותרו, אבל האם אלה באמת קבריהם של ארליכמן וטקץ'? – בצה"ל הופתעו מן המידע ואמרו שנתקבל מן הירדנים מידע אחר. גורמים רשמיים בירדן אינם מאשרים את גירסת הקצין הירדני, והנושא נמצא עתה בבדיקה מחודשת ■ משפחות הנעדרים בישראל מקוות שאולי סוף־סוף יגיע היום שבו יוכלו להתייחד עם זכר הנופלים בקבר משלהם

דוד לביא ■ שליח מעריב בירדן

בראיון מיוחד למעריב:

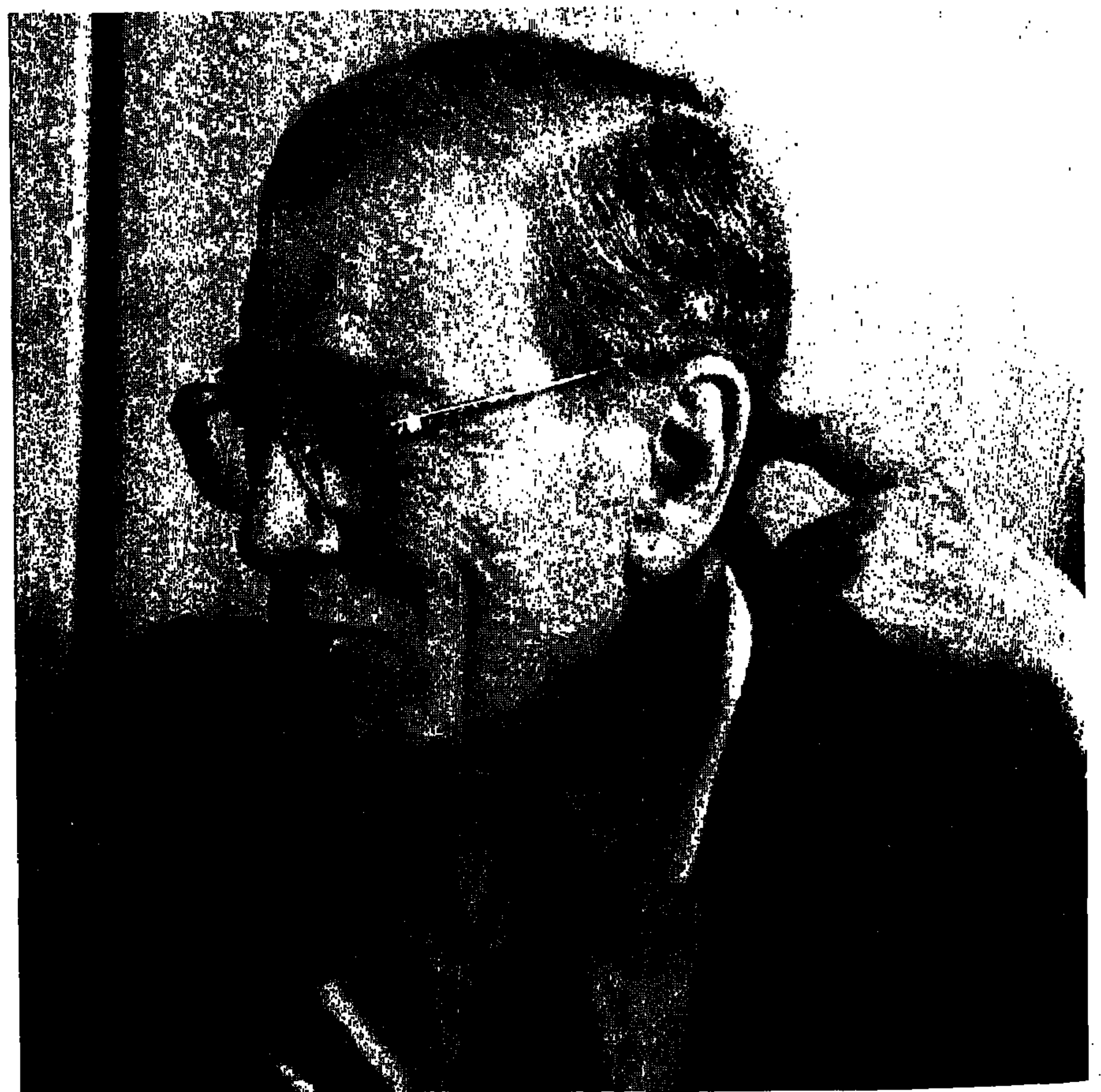
אם אחליט להתמודד על קדנציה נוספת - אנצח. ראלי
צילום: שחר עזרן

ראל. ע לא בעיה שלי. אני עכשיו בתפקיד שמחייב אותי לשמור על נייטרליות. אני מקווה ששתי המדינות יגיעו להבנה וימצאו פתרון לבעיה".

אתה מבין את החשש הישראלי לחתום על הסכם בנושא הנשק הגרעיני, כשיש איום משמעותי מצד איראן ועיראק החתומות עליו?

"אני לא רוצה לדבר על זה. יש הרבה מאוד בעיות בין מצרים לישראל שנפתרו מאז שנות ה־70 ועד היום. טאבה היתה בעיה רצינית, והיא נפתרה. אם אפשר היה לפתור כל כך הרבה בעיות שהביאו להסכם שלום אחרי כל כך הרבה מעלות ומורדות, אין סיבה לא לפתור בעיות. מה יהיה הפתרון – את זה יחליטו שני הצדדים".

כמי שמעורב בפרשת רון ארד, האם יש מידע חדש עליו?

"אני תמיד משיב באותה צורה, ואני אומר גם לך, שלא אוסיף מלה אחת בנושא המורכב הזה שאנחנו עובדים עליו".

איך אתה מעריך את האיום הפונדמנטליסטי על המזרח התיכון?

"אני חייב להזכיר לך שאין רק פונדמנטליזם מוסלמי, יש גם פונדמנטליזם יהודי, יש פונדמנטליזם נוצרי ויש גם הינדו, שהוא מאוד מסוכן. אני מאמין שהפונדמנטליזם בתור שכזה הוא אנטיתזה לפילוסופיה של האומות המאוחדות על הצורך בדיאלוג בין התרבויות השונות, דיאלוג בין הדתות, דיאלוג בין העמים השונים למרות חילוקי הדעות, וזה הבסיס – פורום ליצירת מגע, להגברת ההבנה ולחיסול חילוקי הדעות. עם גישה פונדמנטליסטית אתה לא יכול לנהל דיאלוג".

האם אתה מרוצה מתיפקוד סוכנויות האו"ם הפועלות בשטחים?

"הבוקר פגשתי את השגריר טאריה לארסן, המתאם בין הסיוע הבינלאומי והסיוע של הסוכנויות השונות. יש התקדמות גדולה, ואני חושב שאנחנו עושים את המיטב שאפשר כדי לספק עזרה, בעיקר לעזה".

מה אתם עושים?

"מדובר ברשימה גדולה של משימות. הבעיה העיקרית עכשיו היא של אנשים שהפסידו מקומות עבודה מאז סגירת הגבול עם ישראל. אני מודע לבעיית הביטחון, אבל גם לתוצאה של צמצום מספר העובדים בישראל. עלינו ליצור להם תעסוקה – באירופה, בישראל עצמה, או בארצות ערביות אחרות. אל תאמין למי שאומר לך שהקהילה הבינלאומית תוכל לספק את סכום הכסף שאותו הרוויחו העובדים הפלשתינים מעבודתם בישראל. זוהי בעיה רצינית. בעיה שהיא יותר קשה מהמשא ומתן הפוליטי עצמו".

מה עם הכסף של המדינות העשירות, שהבטיחו שני מיליארד דולר לשיקום הכלכלי של עזה?

"אבל זה לא יבוא במקום סכום הכסף שהפועלים הרוויחו בישראל".

אתה לא רואה חשיבות מיידית לתרומת שני מיליארד הדולר המובטחים?

"זה קל לומר שזה חשוב, אבל אין לי נוסחת פלא לקחת מהמדינות את הכסף. זה נעשה על בסיס התנדבותי טהור. יש לנו תוכנית כלכלית, והיא מאוד רצינית. וזו המטרה של שיחת קבוצת העבודה שלנו הבוקר".

יש גם ארצות ערביות עשירות, כמו סעודיה, כווית ואחרות, שיכולות לסייע בשיקום עזה.

"אני מסכים. קודם כל הן נתנו כסף, גם אם לא במספרים מספיקים. אני חוזר ואומר לך, צריך למצוא עבודה לאנשים האלה. אם הם לא יעבדו בתוך ישראל, צריך למצוא להם עבודה בארצות אחרות".

■ ■ ■

בוטרוס ראלי, בן 72, הוא אולי המזכ"ל המשכיל ביותר והמנוסה ביותר שידע האו"ם. הערבי והאפריקני הראשון בתפקיד, הוא קופטי נוצרי (נשוי ליהודיה, לאה), נכדו של ראש ממשלת מצרים בוטרוס פחה ראלי. איש אשכולות, ד"ר למשפט בינלאומי בסורבון ומרצה באוניברסיטת קהיר למדע המדינה ויחסים בינלאומיים, סופר ומדינאי, מעמודי התווך של הסכם השלום עם ישראל.

כשאני שואל אותו על תחביביו ומסתקרן לדעת, אולי כדורגל וקבוצת זמאלק מעניינים אותו, הוא מתלוצץ: "אל תכתוב את זה, יהרגו אותי, אבל זה לא מעניין אותי".

מה כן?

"אני אוהב מוסיקה קלאסית. אני קורא ספרים".

ביוגרפיות?

"הרבה ספרי פילוסופיה. במהלך המו"מ לשלום עם ישראל היו לי שיחות פילוסופיות עם שר הפנים ד"ר יוסף בורג. דיברנו הרבה על מרטין בובר".

על הנייר, זהו האדם הנכון במקום הנכון. כמזכ"ל הראשון שבא מאפריקה ומודע לצרכי העולם השלישי (כשר החוץ המצרי בשנות החרם הערבי על מצרים, בגלל הסכם השלום, צבר ראלי הרבה שעות אפריקה), הוא ניסה להתוות ליר־

ון חדש לפעילות האו"ם, להתאים את היעדים לתקופה שלאחר המלחמה הקרה ולהצעיד את האירגון לעבר המאה ה־21. הוא רצה או"ם יוזם, לא רק מגיב.

ראלי חלם להפוך את האו"ם לממשלת העולם, עם יחידות צבא שיועמדו לרשות האירגון. הגישה המסורתית גורסת כניסת כוחות או"ם לשמירה על השלום במקום שבו שני הצדדים הלוחמים מבקשים את הסיוע. ראלי רצה לא רק שמירת שלום אלא גם עשיית שלום. הוא ניסה את זה בסומליה – ונכנס עם הראש בקיר.

האירופים, שהמלחמה ביוגוסלביה־לשעבר תקועה כעצם בגרונם, לא אהבו את פזילתו לסומליה דווקא ונסיונו לכפות שם הסדר. גם ארה"ב לא מתלהבת מהעצמאות היתרה של המזכ"ל ומסדרי העדיפות שלו. ראלי רצה להנהיג, להוביל, אבל הנשיא קלינטון והמעצמות האחרות חשבו אחרת. הכוח בידיים שלהם – הכסף והשליטה על החיילים.

האו"ם נקלע למשבר כספי עקב היקף הפעולות שחרג מעבר לתחזיות. בשנת 1990 עלו פעולות שמירת השלום 800 מיליון דולר, ובשנה האחרונה "עלה" השלום לאירגון כ־4 מיליארד דולר. ביקורת מושמעת על היקף התקציבים ועל הביורוקרטיה באו"ם. האם יתכן שאירגון כמו האו"ם יוריע על פשיטת רגל? מזכ"ל האו"ם מחייך במרירות ועונה ברצינות שזה בלתי אפשרי. "מאז סיום המלחמה הקרה, האו"ם ביצע יותר משימות של שמירת שלום מאשר ב־40 השנים הראשונות של קיומו. 70 אלף חיילים, מפקחים צבאיים ושוטרים".

אולי זו פשיטת רגל אידיאולוגית – של אירגון שהוקם לסייע בפתרון מחלוקות בין מדינות, ועכשיו הבעיות הן בתוך המדינות עצמן? יוגוסלביה וברית־המועצות־לשעבר, סומליה, האיטי, מוזמביק, ועוד.

"אני מסכים. המציאות משתנה. בנוסף ל־70 אירגונים, אנחנו מטפלים בבעיות בינלאומיות שנוצרו בעידן שלאחר המלחמה הקרה. כאשר מדינות מבקשות את התערבותנו, אנחנו מגיעים ונותנים את העזרה שלנו למציאת פתרונות של שלום".

איך אתה מגיב להאשמה שאתה מנסה להדף את האו"ם משומר שלום ליוצר שלום, על ידי הגשת תוכנית להקמת יחידות צבא שיועמדו לרשות המזכ"ל, מעין צבא בינלאומי?

"אני יודע שאתה עיתונאי, וגם אני הייתי עיתונאי, אבל אל תאמין למה שקראת. אנחנו מקדישים אותה תשומת לב שהקדשנו בעבר לנושאי פיתוח כלכלי של מדינות, כפי שאנחנו מקדישים למיבצעים של שמירת השלום. האמת היא שמיבצעי השלום קשורים בעזרה כלכלית: החזרת פליטים, פיוס בין הגורמים השונים, עזרה בהכנת מערכות בחירות. עשינו את זה בקמבודיה, עשינו את זה באל־סלבאדור, עשינו את זה במוזמביק. אנחנו עושים את זה עכשיו באנגולה. במילים אחרות, הגישה שלנו אינה מוגבלת למיבצעים לשמירת השלום, אלא זה מאמץ כולל שבו אנחנו מעורבים לא רק בעזרה צבאית אלא גם בעזרה כלכלית, פוליטית וחברתית".

עושה רושם שארה"ב והמעצמות לא רוצות מזכ"ל עצמאי ויוזם. הן רוצות בובה?

"אני לא אהיה בובה של אף אחד".

■ ■ ■

בספטמבר יחגוג האו"ם 50 שנה להקמתו. האם המזכ"ל הרביעי, קורט ולדהיים, יוזמן לחגיגות?

התשובה שלילית. ולדהיים לא יוזמן. וכדי לא לחולל שערוריה, גם המזכ"ל החמישי, פרז דה קוויאר, לא יוזמן. מהו הנימוק הרשמי? – ראלי מסביר שאין טעם להזמין כל כך הרבה נשיאים של מועצת הביטחון, שמתחלפים כל שנה. תירוץ קלוש, אבל העיקר שולדהיים יישאר בווינה.

דה קוויאר צוטט באחרונה במאריס שהוא מרוצה מכך שאינו יותר מזכ"ל האו"ם, כי הוא לא מזוכיסט. **אתה מזוכיסט, מר ראלי?**

"לא, אני לא. יש לי מטרות שהצבתי לעצמי כאן, ואני נהנה לבצע אותן".

אולי שר החוץ שלנו, שמעון פרס, טילפן אליך במקרה לשאול אם תפקיד מזכ"ל האו"ם מתפנה?

ראלי משועשע וצוחק בפה מלא. "לא, הוא לא פנה אלי. אבל אני יכול להבטיח לך שאם אחליט להתמודד על קדנציה נוספת – ועדיין לא קיבלתי החלטה – אעשה את זה בכל הכוח וגם אנצח".

האיום הסיני

עובר

דוד ליפקין

ביקורו של שר האוצר בשבוע שעבר בסין התאפשר רק לאחר שממשלת ישראל מנעה ביקור לא רשמי במקומות הקדושים של נשיא טייוואן. וזאת, למרות שראש הממשלה יצחק רבין נתן אישור מוקדם לביקור ■ האם היו אלה אנשי משרד החוץ שהדליפו את הביקור כדי לטרפדו? ואולי יריביו של שמעון שבס? ■ הפעילות הכלכלית בציר ירושלים-בייג'ין הולכת וצוברת תאוצה, אבל ביטול ביקורו כאן של נשיא טייוואן, גרם להקפאת תוכניות להשקעות טייוואניות בישראל במאות מיליוני דולרים, ובהן התמודדות על רכישת בנק מרכנתיל-דיסקונט ■ סיפורם של שניים סינים עם חשבון גדול

התייעצויות ושיחות טלפון בהולות בין ירושלים לבייג'ין קדמו לביקורו הרשמי של שר האוצר, אברהם (בייגה) שוחט, בשבוע שעבר בסין. בשלב מסויים של ההכנות, איימו הסינים לבטל את ההזמנה, אם ישראל לא תמנע את הביקור הלא-רשמי של נשיא טייוואן, לי טנג-הוי, בישראל. הלחצים הכבדים האלה, אליהם הצטרף המיליארדר שאול אייזנברג, עשו את שלהם. בלישכותיהם של ראש הממשלה ושר החוץ הוחלט לדחות את הביקור של נשיא טייוואן. התגובה הטייוואנית באה מיד – הוקפאו התוכניות להשקיע מאות מיליוני דולר בארץ, כולל ההתמודדות על רכישת בנק מרכנתיל-דיסקונט ומסירת ההזמנה הגדולה לעבודות לתעשיה האווירית.

המארחים הסינים של שר האוצר לא הסתירו את שביעות רצונם מהמהלך הישראלי. במעצמה הסינית אוהבים להנחית מכות על טייוואן, השכנה העשירה, במטרה להשיג את בידודה המדיני: זו הסיבה שראש ממשלת סין, לי פנג, קיבל את שוחט לשיחה, הפגין כלפיו ידידות ושיבח את היחסים שנוצרו בין שתי המדינות.

■■■

היה זה באחד הבקרים המעוננים של ינואר האחרון. מכונית מהודרת הגיעה ללישכת ראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, בקריה בתל אביב, וממנה יצא סיני לבוש בהידור. האיש הובל במהירות ללישכתו של רבין.

מעטים בבניין משרד הביטחון ידעו כי האורח נמוך הקומה הוא ד"ר ליאו תאי-יאנג, יד ימינו של נשיא טייוואן והעומד בראש התאגיד הכלכלי רב העוצמה של מפלגת השלטון, 'קואומינטנג'. במהלך הפגישה, שבה השתתפו גם מנכ"ל משרד הביטחון, דוד עברי, ומנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס, הציג ליאו את התוכניות של התאגיד שלו להשקיע בישראל 200 מיליון דולר בשנה הקרובה, לקנות בנק בינוני ישראלי, ולבצע עיסקות לא קטנות עם התעשיות הביטחוניות. רבין ועברי התעניינו במיוחד בכוונותם של הטייוואנים לרכוש מוצרים ביטחוניים שונים בהיקף של עשרות מיליוני דולר. הם לא הסתירו את שביעות רצונם מהחוזה הנרקם עם התעשיה האווירית על פרוייקט להסבת שני מטוסי נוסעים למטוסי מטען בהיקף של כ-70 מיליון דולר.

לאחר שהטייוואני הציג מיזכרים משפטיים ביחס לתוכניות ההשקעה והסתבר כי לא מדובר רק על תיכנון לטווח ארוך, פניו של רבין קרנו. הוא הבין כי נוצר "חלון הזדמנויות" חדש עם אחת המדינות העשירות ביותר במזרח הרחוק, מעצמה כלכלית ההולכת ומתחזקת. המסקנה של רבין היתה שיש לפתוח בפני הטייוואנים את הדלת, והוא אישר בפגישה את הביקור הפרטי של נשיא טייוואן בארץ. הביקור תוכנן לתחילת אפריל. בפגישה נקבע אמנם כי הביקור יתרכז במקומות הקדושים, אבל ייעשו כל הסידורים המתאימים לאירוחו. כל זאת, בידיעה ברורה שהביקור יעורר תגובות חריפות לאחר מעשה מצד ממשלת סין, המתנגדת בתקיפות לכך שמדינות יארחו את נשיא טייוואן, מדינה שככל שהדבר נוגע להם, כלל אינה קיימת. בצאתו מהפגישה, אמר הטייוואני למקורביו: כל פרטי הביקור סוכמו, לחצנו ידיים ומה שנותר זה רק לדאוג שהכל יתבצע כמתוכנן.

שני הצדדים, אגב, הסכימו לשמור את הביקור בסוד עד לאחר שייערך, כדי לא להרגיז את בייג'ין.

מי הדליף?

המעורבים בהכנת הביקור טוענים כי רבין נתן את הסכמתו לביקור רק לאחר שהתייעץ עם שר החוץ, שמעון פרס. גם בדרגים הבכירים של משרד החוץ היו מודעים לארוע המתוכנן. אולם התיאום נעשה ישירות בין משרד ראש הממשלה ליד ימינו של הנשיא הטייוואני, בלי לשתף את הנציגות הישראלית בטייפה. במקביל, ניתן אישור נוסף לכוונות הטייוואניות לבצע השקעות גדולות בארץ, כאשר ליאו נפגש עם עיתונאים ישראלים שביקרו בטייפה וסקר את תוכניות ההשקעה בארץ.

כמה שבועות לאחר שניתן האישור לביקור, החלו להגיע המסרים ואחריהם הלחצים מבייג'ין, לבטל את ההסכמה לארח את לי טנג-הוי. לא ברור מי דאג לדווח לממשל הסיני על הביקור, האם הדבר נמסר על ידי מישהו בשגרירות ישראל בבירה הסינית, או שהיו אלה עובדים של משרד החוץ שהתנגדו לאירוח המנהיג הטייוואני ולנסיון ההתקרבות למדינה המנודה שאינה מצליחה להתקבל לאו"ם. בשלב מסויים התערב גם המיליארדר שאול אייזנברג, המקיים פעילות עסקית בסין בהיקף של מיליארדי דולר. הוא פנה לראשי משרד החוץ והזהיר מתוצאות הביקור. היה ברור שהסינים יגיבו בתקיפות, שהם יבטלו ביקורים הדדיים ותיווצר קרירות ביחסים שהתחממו בשנתיים האחרונות. היו שהזהירו מפני מצב שבו יירדו לטמיון שנים של עבודה מאומצת למציאת שווקים נרחבים לתוצרת ישראל במעצמה האסיינית. במקביל נפוצו הערכות כי מעורבותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס, בטיפוח היחסים עם התאגיד הכלכלי הטייוואני, עודדה את יריביו לעשות להכשלת הביקור.

ההחלטה לדחות את הביקור פגעה בטייוואנים. מבחינתם, היה אישור, היתה לחיצת יד עם רבין, והדברים הללו מחייבים. "התברר לנו", אמר גורם טייוואני, "שסין יכולה לכפות על ישראל תכתיבים במערכת יחסי החוץ שלה עם מדינות אחרות". במצב זה, הודיעו ראשי התאגיד הכלכלי של מפלגת השלטון לנציגם בארץ, איש העסקים משה שטרן, "אנו עוצרים את התוכנית להקים חברת השקעות בארץ, שתזרים 200 מיליון דולר להשקעות בבורסה ובנדל"ן ובקרן היי-טק, וגם רכישת בנק בינוני בישראל".

מאמץ לגייס השקעות

הקשרים של ישראל עם טייוואן עברו תהפוכות. במשך שנים היו הקשרים הכלכליים מצומצמים, אבל התעשיות הביטחוניות מכרו ציוד לצבא הטייוואני. מאז '85 ביקשה ישראל לקשור יחסים דיפלומטיים עם טייוואן, לאחר שממשלת סין דחתה את היד המושטת של ישראל וניהלה מדיניות אנטי-ישראלית. אבל טייוואן חששה לגורל קשריה עם מדינות ערב, שהיו שוק חשוב למוצרי התעשיה שלה. אולם לאחר מלחמת המפרץ החליטה סעודיה להוריד בצורה משמעותית את הפרופיל ביחסיה עם טייוואן ולהעדיף את סין. אז החלו הטייוואנים לשגר איתותים לישראל, שזה הזמן לכונן יחסים.

באותה תקופה התחיל להתרקם הרומן עם סין וישראל רחתה את ההצעה. לפני כשנתיים הגיעו במשרדים הכלכליים למסקנה שאי אפשר להתעלם מהמדינה המובילה בהשקעות במזרח הרחוק, בעלת יתרות מט"ח של יותר מ-90 מיליארד דולר. עד אז היה נציג קבוע בטייוואן ליחידת סיב"ט (סוכנות לייצוא ביטחוני) של משרד הביטחון שעסק במכירת מוצרים ביטחוניים. כמה עיסקות ביטחוניות שנקשרו בוטלו בלחצה של סין. הוסכם על פתיחת נציגויות מסחריות ללא מעמד דיפלומטי.

הנציגים הכלכליים הישראליים שהוצבו בשנתיים האחרונות בטייוואן – בתחילה יעקב פס וכעת גר מורעי – עשו מאמצים ניכרים כדי לשכנע את ראשי חברות הענק הטייוואניות להשקיע בישראל. כמי שפועלים בכלכלה שבה יש מעורבות ממשלתית רבה, הם נמנעו ממהלך כזה כל עוד לא היה איתות חיובי מהשלטון.

לפני כשמונה חודשים, יצא משה שטרן, מנהל חברת השקעות קטנה בתל אביב, לנסות את מזלו בטייוואן. הוא הצטרף למנהל חברה שעסק בקידום עיסקות ביטחוניות ובעל קשרים שם. שטרן תפס, לדבריו, כי היעד המועדף הוא התאגיד הכלכלי רב העוצמה של מפלגת השלטון. הוא אינו מגלה כיצד הצליח דווקא הוא, איש עסקים בלתי ידוע, להגיע לליאו תאי-יאנג, "האיש החזק" של הכלכלה בטייוואן, שהוא אגב עמיתו לספסל הלימודים של הנשיא, ועומד מאחורי השקעות של מיליארדי דולר במדינות באסיה, באירופה ובארה"ב. באחרונה מותקף ליאו בכלי התקשורת בארצו על החלטות חפוזות שקיבל במכירת נכסים בהונג קונג ועל תשלומים של מאות אלפי דולר שאישר לחברה אמריקנית, כדי שתבצע עבודת לובי בוושינגטון.

שטרן קיים סידרת פגישות עם ליאו ואנשיו. הוא פעל לשכנע אותם שכדאי להם להשתלב בתנופת ההשקעות בישראל, כפי שהם משקיעים במדינות אחרות. ליאו הבין במהירות כי הדרך לשיפור היחסים עם המימסד האמריקני עוברת דרך ירושלים, שאולי הקשרים עם ישראל יביאו, למשל, לביטול האיסור שהוטל על ביקורו של נשיא טייוואן בארה"ב – שאסרה עליו אפילו נחיתת תידלוק בדרך לדרום אמריקה.

התאגיד הכלכלי של מפלגת השלטון KMT שולט בחלק ניכר של כלכלת טייוואן. הוא פועל באמצעות 7 חברות אחזקה שיש להן השקעות בכ-100 חברות ומפעלים, כולל בנקים, חברות ברוקרים, מפעלי אלקטרוניקה, חברות בניה ותשתית, בתי זיקוק, מפעלים פטרוכימיים, מפעלי טקסטיל, מפעלי מלט, ועוד. יש אומדנים שונים ביחס להיקף ההשקעות, אבל מדובר בסכומים של יותר מ-30 מיליארד דולר. הרווחים של התאגיד הם צינור המימון של המפלגה השלטת ומימנו מערכות בחירות. ליאו הצליח להכשיל נסיונות של האופוזיציה להטיל פיקוח ממשלתי על פעילויות המפלגות. זו הסיבה שהצלחתו הופכת אותו ליעד לביקורת מצד האופוזיציה.

במסגרת המאמצים לשנות את תדמיתה, אישרה ממשלת טייפה לחברות להשקיע גם בסין. תוך זמן קצר יחסית הפכו הטייוואנים למשקיעים גדולים שם, למרות שסין עושה כל שיכולתה לבודד את טייוואן ואינה מסתירה את כוונתה לכבוש את האי.

האיש החזק של טייוואן ערך ביקור היכרות ראשון בארץ לפני כמה חודשים. הוא בחן הצעות להשקעות, ונפגש עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס. בפגישה זו ביקש הטייוואני בפעם הראשונה לאפשר לנשיאו לערוך ביקור במקומות הקדושים. לליאו הובהר שהוא צריך להוכיח תחילה כי הכוונה לבצע השקעות בארץ היא רצינית, כיוון שאנשי עסקים לא מעטים נכוו בקשריהם עם טייוואנים שלא עמדו בסיכומים ולא ביצעו תשלומים שהובטחו.

כוונות רציניות

כדי להוכיח שהכוונות רציניות, הוזמן מנכ"ל משרד ראש הממשלה לביקור בטייוואן. הוא נענה להזמנה. כאשר רבין ופמלייתו סיימו ביקור במזרח הרחוק, שבס לא חזר לארץ, אלא המשיך לטייפה, וזכה שם לכל גינוני הכבוד לאורח רצוי. היה ברור לשבס כי לתאגיד של מפלגת השלטון יש את היכולת לבצע השקעות ענק ורצוי לא להחמיץ את ההזדמנות.

בביקור בינואר הגיע ליאו עם כמה ממנהלי חברות האחזקה. הם הביאו איתם גם תוכניות מעשיות. הוא הציג את פול צ'אנג, מנכ"ל 'קואן-הא', כממונה על התיק הישראלי בפעילות התאגיד. נקבע שתוקם חברת השקעות טייוואנית בישראל, שבראשה יעמוד דירקטוריון המורכב מטייוואנים ומישראלים, ובמסגרתו תפעל ועדת השקעות. לחברה זו יוזרם הון של כ-200 מיליון דולר, והוא יופנה להשקעות בנדל"ן ובמניות של חברות ישראליות נסחרות. בנוסף, דובר על הקמתה של קרן סיכון שתשקיע בהיי-טק, בשותפות עם החברה הממשלתית 'יוזמה'.

הטייוואנים הבינו שהצלחה בארץ מותנת ברכישת בנק בינוני שיהווה צינור של הפעילות. ליאו ואנשיו נפגשו לשיחה עם יו"ר בנק דיסקונט, גדעון להב, שהציג בפניהם את בנק מרכנתיל-דיסקונט וסקר את הפעילות והבעיות של המשק הישראלי. הם התרשמו מהנתונים והחליטו שיתמודדו על רכישת הבנק. קודם לכן, נפוצו שמועות כאילו בכוונתם להתמודד על בנק הפועלים והדבר עורר מתח בצמרת הבנק. אבל שטרן מכחיש שהיתה כוונה כזו.

המשלחת הטייוואנית ביקרה בכמה מהמפעלים המובילים בארץ, בהם 'סאיטקס', 'אינדיגו', 'אלביט', ועוד. כמובן שלא נפקד מקומו של הביקור בתעשיה האווירית, שלתאגיד הכלכלי הטייוואני כבר היו קשרים איתו. לפני כחצי שנה נוהל מו"מ להקמת מרכז לתחזוקת מטוסים בטייוואן, בסיוע התעשיה האווירית, אולם העיסקה טורפדה בלחץ הסינים, שאיימו להוציא את הישראלים ממרכז התחזוקה הקיים כבר בסין.

בביקור האחרון רצו הטייוואנים לקדם את המו"מ עם התעשיה האווירית על פרוייקט להסבת שני מטוסי נוסעים מדגם בואינג-747 למטוסי מטען, עבור חברות תעופה בשליטת התאגיד הטייוואני. זהו מו"מ ממושך ומורכב, מלווה משברים. מדובר בעבודה בהיקף של כ-80 מיליון דולר, היא חשובה לחטיבת הבדק של התעשיה האווירית, ומעניקה עבודה למאות עובדים במשך שנה וחצי. בתעשיה האווירית לא כולם משוכנעים שיש לדחות את הלחצים מסין ולקבל את העבודה שמציעה טייוואן. אבל נציגי החטיבה השקיעו באחרונה מאמצים למטרה זו ושהו בטייפה. אולם לאחר שנודע על ביטול הביקור של הנשיא בארץ, נאלצו לעזוב את המקום עם טיוטת חוזה בלתי חתום.

נציגים טייוואנים מאותתים שביטול הביקור של נשיאם מהווה החמצה כלכלית של ישראל. אילו ביקר כאן, הם אומרים, היה בכך כדי לעורר חברות גדולות אחרות בטייוואן לראות בישראל יעד להשקעות. אחרים, לעומתם, טוענים כי הטייוואנים אמנם יפגינו את אכזבתם מהתנהגות ישראל, אך לאחר תקופת ברוגז לא ממושכת מדי, הם יחדשו את המגעים בנושאי ההשקעות בארץ. ברור להם, שהפעילות בישראל תסייע להם לרכך את היחס של וושינגטון כלפיהם. משה שטרן, למשל, מאמין בכך והוא יצא לטייפה במאמץ להציל חלק מההשקעות שתוכננו.

שוחט עם ראש ממשלת סין בעת ביקורו בבייג'ין בשבוע שעבר. פנג שיבח את היחסים שנוצרו בין שתי המדינות

צילום: רויטר

"האיש החזק" של הכלכלה בטייוואן. ליאו תאי-יאנג

תגובות:

ברור מי הגדול מהשניים

■ דובר משרד החוץ: שר החוץ, שמעון פרס, היה סבור ועדיין סבור כי צריך לעשות מאמצים ניכרים כדי לא לגרום נזק ליחסים עם סין.

■ ראש האגף הבינלאומי באוצר, ד"ר אהוד קופמן: במהלך ביקורו של שר האוצר שוחט בסין, הביעו הסינים את הערכתם לאי-קיום ביקורו של נשיא טייוואן בארץ. ברור מי גדול מבין השניים ואיתו צריך לקיים יחסים. זו נוסחה מסולה לקנות תמיכה של מדינות ע"י התניית השקעות. סין מהווה שוק ענק ויש אפשרות לתפוס מאחז קטן בו.

■ יו"ר דירקטוריון בנק דיסקונט, גדעון להב: נפגשתי עם יו"ר התאגיד הכלכלי ואנשיו בעת ביקורם בארץ. הם רצו לשמוע כל מיני הסברים והערכות, כולל ביחס לבנק מרכנתיל-דיסקונט. הוצגו נתונים של התאגיד החזק על פעילות מרשימה של עשרות מיליארדי דולר.

שרשים
יהדות תרבות מדע

מרכז גולדשטיין-גורן
עיריית תל אביב

עיצוב

סדרת הרצאות בינתחומית על עולם העיצוב

- גב' אורה מוזס (יועצת תדמית C.M.B) – "צבע, לבוש, סגנון" - על עיצוב תדמית אישית.
- גב' דליה מגנט (יחצ"נית) – "עיצוב תדמית - על יחסי ציבור של חברה, מוצר או אישיות"
- טובה'לה (מעצבת אופנה) וגב' נעה ארבר (מכללת שנקר) – "עיצוב הבגד - אמנות ופוליטיקה בעולם המחט"
- גב' אסתר אוקון (מעצבת פנים) – "עיצוב פנים: בית פרטי, בית עסק, או חדר עבודה - סוד החלל"
- גב' עמית סגל (אדריכלית נוף) – "הגן הפורמלי, הגן הנופי והפארק סתם"
- פרופ' גבריאל מוקד (אונ' בן-גוריון) – "מה בין יופי, אסתטיקה ומשמעות"
- גב' אפרת קנולר (יועצת אירגונית) – "הנעת עובדים - מה הקשר לעיצוב?"
- מר ישראל אהרוני (מסעדן ועיתונאי) – "לאכול בעיניים"

8 מפגשים, אחת לשבועיים, בימי שישי, החל מה-28.4.95 ועד ה-4.8.95
בין השעות 11.30-9.00
המקום: מרכז גולדשטיין-גורן לתרבות ולימודי מבוגרים, רח' לסל 7 ת"א.
הרשמה: 03-5223181

הפרקליטה שישבה לקרלוס על הברכיים

קרלוס, הטרוריסט שהטיל את אימתו על העולם ועומד לדין בימים אלה בצרפת, דווקא מאוד מעריך את הישראלים וחושב שהם "גברים לעניין" – מספרת מארי־אניק רמאסאמי ורז'ס, עורכת הדין שלו ■ ורז'ס מכחישה שישבה על ברכי הטרוריסט, אבל מאמינה שאפשר להצדיק טרור, שהוא חלק מהתרבות ■ לדבריה, הארכי־טרוריסט מהטבח בלוד, מרצח הספורטאים במינכן ואדריכל החטיפה לאנטבה, הוא איש מקסים, מפתה נשים, שמבחינתו "כאשר יש לך אבא שקורא לך איליץ' ולאחים שלך ולדימיר ולנין – אין סיכוי שתצא נורמלי"

מרדכי חיימוביץ
פאריס

באחד הלילות הבהירים והחמים של יולי 1970, היה קרלוס במקרה על הכוונת של ישראל – ואף אחד לא ידע. קרלוס, האיש שעשה מהטרור אופנה ועכשיו הוא עצור בצרפת, סיפר לשופט החוקר שלו כי לפני כ־25 שנה הגיע למחנה זרקא בירדן, עם חברים שהכיר באוניברסיטת פטריס לומומבה במוסקבה. בלילה, כך סיפר, הפציצו הישראלים את המחנה שלידם. הוא עזר לפנות גופות – ומיד ברח.

"מסייה קרלוס" – כך קוראת לו הפרקליטה שלו, מארי־אניק־רמאסאמי ורז'ס – "יודע להעריך פייט, יודע מתי עומד מולו יריב אמיתי, והוא חושב שהישראלים הם 'אומברה' – גברים לעניין". ורז'ס נדלקת ומנופפת את שני אגרופיה באוויר. קרלוס, שם כבר ברשימת המבוקשים של המוסד, האיש שלפי כמה מקורות היה מעורב בטבח בלוד, ברצח הספורטאים הישראלים במינכן ובחטיפת מטוס אייר־פראנס לאנטבה, בטוח שהישראלים מאוד חכמים ומאוד אמיצים. "הוא אף פעם לא אמר מלה רעה עליכם. למעשה, הישראלים די דומים לו, כי גם אתם וגם הוא כמעט לא מדברים", צוחקת ורז'ס.

מארי־אניק ורז'ס, פרקליטתו האקזוטית, האשה שלטענת השלטונות ישבה לקרלוס על הברכיים, מדברת על הקליינט שלה כאילו היה 'אמא תרזה' מדרום אמריקה. "כשראיתי אותו בפעם הראשונה הייתי די מופתעת. בתמונות הוא נראה שמן, ואמרו שהוא אלכוהוליסט, אבל אני פגשתי אדם מאוד מנומס. הוא איש מעורר כבוד. הוא יכול לפתות נשים ולהקסים גברים. אני בטוחה שגם השופט אוהב אותו. הוא קצת קוקטי, שונא צבעים עצובים, תמיד הוא לבוש רק בצבעי פסטל, צבעים בהירים. פעם אמר לי כי תמיד יהיה במחתרת וכי הוא לא הטיפוס של מסיבות עיתונאים.

"יש לו אצבעות יפות כמו של פסנתרן. פעם שאלתי אותו איך הידיים היפות האלה היו מסוגלות להניח פצצות. הוא צחק צחוק גדול וענה: 'מי בכלל אמר שהטמנתי פצצות'? בכלל, אפשר גם לצחוק איתו. יש לו את ההומור שלו, ופעם אפילו סיפר לי בדיחה. הוא אמר, שכאשר יש לך אבא שקורא לך איליץ' ולאחים שלך ולדימיר ולנין – אין סיכוי שתצא נורמלי".

יום בחייו של האסיר איליץ' רמירז סאנשז, המוכר יותר בכינוי 'קרלוס', מתחיל מוקדם בבוקר, עם ההשכמה של הכלא. לאחר ארוחת בוקר שהוא מקבל בתאו המבודד, הוא מסתער על העיתונים באנגלית. הוא מנסה לדבר פוליטיקה עם מי שרק אפשר, ומתעניין במיוחד במערכת הבחירות בצרפת. היחס שלו לסוהרים סלחני מאוד. "הם בסך הכל עושים את העבודה שלהם", יגיד יותר מפעם. הוא לא מבקש כלום, רק שיניחו לו. אף אחד לא מבקר אצלו. אם הוא מתגעגע למישהו, זה רק לבתו, אלבה, הנושאת את שם אמו. הוא מכנה אותה אלביטה. היא חיה בוונצואלה עם אשתו הראשונה, מגדלנה קופ הגרמניה. "היא בת 9, בדיוק בגיל של בני ז'וליאן", אומרת ורז'ס, "ולפעמים אנחנו מדברים על הילדים. קרלוס גאה מאוד גם במגדלנה, מספר שהיא אמיצה ויפה, ודואג לאשתו השניה". בסודאן התחתן עם פלשתינית שלמדה רפואת שיניים, ומאז שנחטף, כהגדרתו, לא שמע ממנה.

"הם חטפו אותו"

קרלוס מתעקש שהבאתו לצרפת היתה חטיפה ולא הסגרה. "לצרפת ולסודאן אין הסכמי הסגרה, ולכן הוא לא מוחזק פה כחוק. בסודאן פשוט הפתיעו את איליץ' רמירז", מסבירה ורז'ס, "הוא בא למרפאה לעבור ניתוח קטן וקבע עם אשתו שתבוא לאסוף אותו. אבל הם לא הביאו בחשבון את שר הפנים חסאן טוראבי, שחיכה בפינה. כשיצא קרלוס מחדר הניתוח, ואדי ההרדמה עדיין אופפים אותו, שמע קולות מדברים צרפתית. מיד כיסו את ראשו בשקית פלסטיק, שוב תקעו זריקת הרדמה בזרועו, וכשהתעורר היה כבר במטוס בדרך לצרפת". בחקירה, כך אומרת ורז'ס, מסרב קרלוס למסור שמות. אפילו כששאלו אותו על הקשרים עם ג'ורג' חבש, שתק. לדבריה, ל'תן' לא היה קשר לשטאזי המזרח גרמני אלא לשלטונות הנגריה.

מכל "ארצות התן", לצרפת יש אולי את החשבון הכי פתוח איתו. בשנות השבעים היה 'קרלוס' מעורב בפיגועים בכמה עיתונים צרפתיים ושותף בהשתלטות "הצבא היפני האדום" על שגרירות צרפת בהאג. בפעולת הסחה שמייחסים לו, נזרקה אז פצצה לדרגסטור בסן ז'רמן. שני צרפתים נהרגו ו־34 נפצעו. הוא חיסל שני סוכנים צרפתים והתפאר איך נעץ כדור באף של משתף פעולה שבא איתם. ורז'ס טוענת שהעסק הזה לא כל כך פשוט. "הוא ראה פלשתיני מהאירגון שלו שהלך ברחוב טולייה ליד האודיאון, עם שלושה מאנשי הד.ס.ט – שירות הריגול הנגדי הצרפתי. הפלשתיני צעק 'הנה קרלוס', איליץ' רמירז ברח, שני הצרפתים נהרגו (היא לא מסבירה איך וממי). אין ספק שהפלשתיני היה קשור למוסד, והמוסד הזהיר את הצרפתים. זה הדבר היחיד שיש בתיק נגדו".

קרלוס בימי תהילתו כטרוריסט (מימין), וכיום

אבל יש גם תיקים אחרים. אומרים שהוא השאיר עקבות כבדים גם בפיצוץ 'בית צרפת' במערב ברלין. אומרים שאחר כך סיפר כמה יופי יש בפנים שהמוות הקפיא. אלו היו שנות ה־70, שנות 'התן', והדרוכה היה חשוב מהמטרה. קרלוס המשיך לשאת את המיתוס של הטרוריסט. מיתוס של עולם חדש ומעורפל במקום עולם ישן ומאובן. ברגע מסויים, המיתוס יצא מהאופנה, התחיל להסתבך באגדות של עצמו, ומארי־אניק ורז'ס ועוד 20 פרקליטים מנסים לעזור לו להתיר את החוטים.

לטענתה, בתאריכים של הפיגועים המיוחסים לו, אפילו הצל של קרלוס לא היה בצרפת. "נכון שלמשפחות הקורבנות חשוב שמישהו יעמוד לדין, אבל אנחנו חייבים לשפוט לפי כללי הדמוקרטיה. יש הרגשה שרוצים להלביש עליו הכל". ורז'ס נדלקת שוב ומיד צוחקת.

אופנה וזכויות האדם

היא גרה במארה, לשעבר הרובע היהודי וכיום אחד המקומות שהם הכי 'אין' בפאריס. שער כבד מעץ בהיר, אחריו חצר מרוצפת ואחריה דלת עץ. בלי שמות, לא על תיבת הדואר ולא בכניסה. אשה יפה מאוד, ורז'ס, והיא יודעת את זה. באיזשהו מקום עדיין לא החליטה מה תהיה כשתהיה גדולה – פרקליטה מסוגננת או לוחמת זכויות מעודנת. היא מנווטת בקלילות בתוך ה'שיק' הפריסאי, אבל לא שוכחת שהיא קודם כל הודית שבאה מראוניון. היא היתה דוגמנית אצל כריסטיאן אוז'אר וג'יבאנשי. בת 44, רזה וגבוהה עם עור בין שחור לחום. שיער כסוף.

לוחמת זכויות שמנווטת בקלילות בתוך ה'שיק' הפריסאי. מארי־אניק רמאסאמי ורז'ס

צילום: פארי מאץ', מיוחד למעריב

היא לובשת חליפת מכנסיים שחורה עם חולצה סגולה. נעליים תואמות. היא יכולה לומר את המשפט הקשה ביותר: "כן, אני יכולה להצדיק טרור" – ומיד לשחרר צחוק גדול כדי לרפד את המכה. בעלה, לורן ורז'ס (שום קשר לז'אק ורז'ס, פרקליטו הראשי של קרלוס), הוא אופנאי צמרת שיצא לו לעבוד עם כריסטיאן דיור.

"בעלי היה מין נער זהב. הוא לא ממש כזה, פשוט היו לו חברים עשירים, אבל הוא ישר וצנוע, יש לו טעם והוא 'מת' על עיצוב". לורן לקח את מה שהיה פעם אטלייה לטקסטיל והפך אותו למקדש הודי קטן. פסל קטן של בודהה מואר מהצד. אנחנו יושבים בקומה הראשונה. במרכז שולחן שחור, עגול ונמוך, ועליו לוח עץ עגול עם 38 כדורי בדולח ממדגסקר, "מין משחק כזה שבסופו צריך להשאיר רק אחד על הלוח". אח עגולה מלבנים חומות. קורות עץ על התיקרה. ריצפת עץ בהירה – בצבע של השער. תמונות מודרניות בלבד.

מארי־אניק ורז'ס צנחה ללב ה'שארם' הפריסאי ישר מהאי ראוניון שבאוקיאנוס ההודי, לא רחוק ממאוריציוס, כיום חלק מצרפת. סבא שלה נולד במדראס שבהודו, בן לקאסטה הברהמינית המיוחסת. אימה נולדה בצפון הודו למלח צרפתי, אביה נולד בראוניון. הוא היה סנאטור, נציג המפלגה הסוציאליסטית, אבל תמיד נשאר קודם כל הודי. "תמיד סיפר איך פקיסטן פלשה להודו. הוא היה גאה בגנדי ובנהרו. פעם אבא נורא נעלב בשמו של גנדי. גנדי בא ללונדון וכולם צחקו מהגלימה הלבנה שלבש. צ'רצ'יל לא רצה ללחוץ לו את היד, ואבא ממש לקח את זה ללב.

"ממרחק חיינו את שחרור הודו מהדורסנות הבריטית. בלי טרור – יתכן שההודים לא היו חופשיים עד היום. כך שאני יכולה להבין טרור אם מישהו מחפש את הגאווה שלו. קח למשל את המהפכה הצרפתית. איפה אם לא שם נולד הטרור? הטרור הוא חלק מהתרבות שלנו. כשאתה צעיר, כמו שקרלוס היה כשפגש את חבריו הערבים, הכל מרגיז אותך, רק שיתנו לך ואתה תפתור הכל. אתה חושב שאת הכל אפשר לתקן".

הזדהות מוחלטת

ההזדהות שלה עם הלקוח מוחלטת. היא מכנה את איליץ' רמירז טרוריסט פוליטי, שלא ממש נהנה ממה שהיה צריך לעשות. "יכול להיות שאם הישראלים היו במצבם של הערבים, ההזדהות שלו היתה הפוכה, שהרי הטרור הערבי נולד כאשר נולדה ישראל". באותו הקשר אין לה בעיה עם הטרור באלג'יר. "היו שם בחירות והרוב דיבר, אז מה מצפים, שיפסיקו מהם את הדמוקרטיה והם יישבו בשקט"?

ורז'ס לא יכלה לשבת בשקט באי שלה. היא ראתה את המורים מכרכרים סביב הנערות הצרפתיות ושוכחים אותה ואת חברותיה המקומיות. היא חלמה לברוח, אבל אבא הזהיר מפני פאריס, "עיר החטאים". בסוף לא היתה לו ברירה והיא נחתה, אמנם לא בפאריס, אבל באקס־אן־פרובנס. למדה משפטים ומדי פעם דיגמנה, "רק כדי להתפרנס. מאוד לא אהבתי, כי זה פשוט תהיי יפה ותשתקי". מארי־אניק מגיעה לפאריס, עובדת עם עו"ד פול לומבארד, עוברת לז'אק ורז'ס וב־1984 היא מגינה על "חבורת אורלי" – חבורת ארמנים שחשודה בטרור. בדצמבר 1988 היא נחלצת לתבוע את עלבונו של אבא, לאחר שמיטראן לא מזמין דווקא אותו, ממוצא הודי, להצטרף אליו לביקור בניו־דלהי. מארי־אניק כותבת לאליזה, ומיטראן, שלא בדיוק שונא נשים יפות, מזמין לא רק את האב גם את הבת. "מה שרצו לחשוב על הביקור שלי – שיחשבו. אני הייתי הולכת לישון כל ערב לבד, וליד החדר של אבא".

אבל השערוריות נדבקות אליה. "ראיתי את התמונה שלך בתיק סמים אצל השופט ורלאן", מצלצל חבר מודאג, "הכיתוב היה אשה שחורה בלתי מזוהה". מארי־אניק צוחקת שוב, ולומדת כי התמונה נתפסה אצל קורסיקאי שהיה חשוד בסחר בסמים. היא צולמה כאשר היתה בהריון ובילתה חופשה עם חבורה שלמה בקורסיקה. התיק נסגר, הקורסיקאי שוחרר וורז'ס לא שמעה מהם יותר. עד הפעם הבאה.

"אני מושכת תשומת לב"

12 באוקטובר '94, 11:35 לפני הצהריים. "יש לי הכבוד לדווח לכם על התנהגותה של עו"ד רמאסאמי ורז'ס בעת שיחתה עם העצור רמירז סאנשז. היא הגיעה לבניין ואמרה שתישאר רק חמש דקות. הצענו לה כסא, אבל היא סירבה. כעבור כמה דקות ראה אחד השומרים שהיא יושבת על הברכיים של העצור רמירז סאנשז. הוא קרא לה לסדר וביקש שתנהג בהתאם לחוקי המקום". כך, בלשון יבשה ועניינית, דיווח מפקד הכלא לשופט החוקר והדליק לוורז'ס מנורה חדשה.

"אף פעם לא ישבתי על הברכיים של קרלוס. בכלל, לא הייתי שם לבד, היו איתי עוד שני עורכי דין, אבל זה עשה כותרות. אני אשה שחורה ומושכת תשומת לב. אפילו בבית הספר שאלו את הבן שלי אם ישבתי לקרלוס על הברכיים, והוא כמובן הכחיש. נזכרתי איך אבא לא ממש שמח שאני מגינה על קרלוס ואמר לי, 'תזהרי, יש לך ילד'".

15 בנובמבר. ורז'ס שוב מושכת אש. המתלונן הפעם הוא סגן בז'נדרמריה שהשתתף בחקירת קרלוס. "נדהמתי מהרשימות שהגברת רשמה לעצמה: איך פועל המשמר הרפובליקני, ובאילו כלי נשק משתמשים אנשיו. הגברת הזאת גם רצתה לדעת הכל על החיילים שהוצבו מסביב על הגגות". עכשיו ורז'ס רותחת. היא כותבת למשרד המשפטים כי מה שחמור הוא שהשומר העיז לקרוא מעל הכתף הערות שפרקליט רשם בחקירה, זה פשוט פוגע בהגנה ובסודיות המקצועית. "אני לא מבינה את זה. בחדר היו חמישה עורכי דין, ולו הייתי שואלת לא לעניין, השופט היה מזמן נוזף בי. יומיים הייתי עצובה. לא רציתי לעשות קניות או לראות עיתונים. אחר כך אמרתי שזה שיגעון. אם אני עורכת דין – אני צריכה להיות מוכנה שידברו עלי. החלטתי לצחוק וזהו. חוץ מזה, עד עכשיו כולם ידעו רק על ז'אק ורז'ס, עכשיו יודעים גם עלי".

עו"ד ורז'ס עצמו לא השאיר את רמאסאמי ורז'ס פצועה בשטח, ואמר כי תיק הרשימות שנפתח נגדה הוא ממש אידיוטי. "מעבר לשערוריה שבהצצה לרשימות שלה, איזה אינטרס יכול להיות למארי־אניק לשאול שאלות כאלה? קרלוס הוא האיש היחיד שיכול להבין בזה, אבל בטח שלא הפרקליטה. תוקפים אותה אבל מתפשים אותי". אחרי ההתקפות שהיה חשוף אליהן הקיץ הזה מצד "פחי האשפה של השטאזי", כהגדרתו, חוששים, לדבריו, שיפוצץ מה שיש לו ביד ומנסים ללחוץ שיסתלק מהגנת קרלוס. ז'אק ורז'ס מאיים להגיש עצומה לבית הדין האירופי לזכויות האדם על "חטיפתו" של קרלוס מסודן.

"ביום שבו נתייצב לפני בית המשפט, נצטרך לדבר על חברים ותיקים של קרלוס, כלומר פעילים פלשתינים של החזית העממית, כלומר אנשים כמו בסאם אבו שריף, שעכשיו הוא יועץ של ערפאת וצרפת קיבלה אותו בשטיח אדום. האיש הזה היה אחד הבוסים של קרלוס. נצטרך לדבר גם על רשתות חיסול הפלשתינים שגולדה מאיר הפעילה בצרפת ובאירופה כולה".

מארי־אניק יודעת כמובן שוורז'ס איתה, אבל היא נמנעת להזכיר את זה. היא מנסה לעמור לבד במתקפה הזאת ולצחוק כל הדרך מבית המשפט. "אבא לימד אותי לחפש אמת ופשטות, וחיפוש האמת הוא הרפתקה נהדרת".

אמא כבר לא ילדה

לידה ראשונה בגיל מאוחר: מדברים על זה הרבה, עושים את זה מעט ■ כמה נשים באמת מתחילות אמהות סביב גיל 40, ולמה דווקא אז? ■ מה היתרונות ומה החסרונות של לידה מאוחרת, ומה ההבדל בין זוגות שחיכו וניסו שנים, חד־הוריות ונישואים מאוחרים? ■ השאלות, התשובות והסיפורים האישיים

אורית הראל

אצל מרפי בראון זה נראה נפלא. וגם נורא טבעי, ואפילו – די קליל. קמה בוקר אחד, גילתה שהיא בהריון, ראתה שהיא כבר בת 40, החליטה ללדת את הילד – וזהו. וכשדן קוויל, סגן נשיא לשעבר, יצא במיתקפה נגדה ונ־גד "ערכיה המעוותים", היה ברור לגמרי אצל מי העיוות האמיתי: אצל מי שנראית כמו קנדיס ברגן וכל משפט שיוצא לה מהפה הוא באור, שנון וגם מצחיק, או אצל זה שנראה כמו יורם מצוי, וכל מה שהוא מהגג נש־מע כמו שאריות של דעות קדומות מלפני 20 שנה, מדוקלמות במוגבלות לשונית בולטת.

הבעיה היחידה היא, שבסוף, כשמכבים את הטלוויזיה, מרפי בראון נבלעת בכתם הכהה שמר־חק את המסך, ודן קוויל ודומיו נשארים בזירה ממול. כי בחיים, מרפי בראון היא הפיקציה, והמ־ציאות, מלאה בדן קווילים. לא קל להתחיל את פרק האמהות בגיל 40, קשה עוד יותר להיות אם חד־הורית, ואפילו קנדיס ברגן האגדית לא עשתה את זה במבצע יחיד, וילדה את בתה במסגרת נישואים מאוחרים.

לידה ראשונה בגיל מאוחר – פלוס־מינוס 40 – זה מושג שיוצר אשליה אופטית מסויימת. העובדה שהיום גיל 40 כבר אינו נחשב מבוגר, כמו גם העובדה שיש בפועל יותר אמהות מבוג־רות והתופעה הרבה יותר מקובלת חברתית, וה־עובדה ש"מדברים על זה" ביתר פתיחות, יוצרת את התחושה שמדובר בתופעה כמעט נפוצה.

אבל תחושות לחוד ועובדות לחוד. על פי נתוני השנתון הסטטיסטי שסיכם את שנת '92 (האחרונה לגביה פורסמו נתונים מלאים) – והדב־רים לא השתנו מאוד מאז – רק 3 אחוזים מכלל הלידות באותה שנה היו של נשים בנות 40 ומע־לה, והנתון הזה מתייחס ללידות בכלל, לא רק ראשונות. כלומר, אחוז הלידות הראשונות בגיל הזה הוא עוד יותר נמוך. "כשני אחוז מכלל הלי־דות, ואולי הרבה פחות", מעריך פרופ' גבריאל אלטנר, סגן מנהל בכיר באגף נשים ויולדות בבית החולים שיבא.

ה"יולדות המאוחרות", לא כולן מרפי בראון, ולא כולן דומות: יש נשים שנישאו בגיל מאוחר, ולכן ההורות אצלן באה מאוחר, וזה הרוב לדעת פרופ' אלטנר. ישנן חד־הוריות, שלא רצו לפספס את הרכבת. ישנן אלה שיולדות מאוחר אחרי תקופה ממושכת של עקרות. יש גם קבוצה רבי־עית, שהיא המיעוט בתוך המיעוט הזה – הנשים שמתוך בחירה ופילוסופיית חיים, בוחרות לממש את עצמן ואת הקריירה שלהן קודם, ורק אחר כך, בסביבות גיל 40, בכל זאת להביא ילד לעולם.

"זה קורה מעט מאוד", אומרת פרופ' תלמה לייבל, מהחוג לפסיכולוגיה באוניברסיטת ת"א, "זה חריג מאוד שאנשים שעסוקים רק בעצמם ובקריירה שלהם, בכל זאת, בגיל 40, מרגישים שהשעון מתקתק, והם אומרים לעצמם 'יאללה, נעשה ילד'. אבל כשזה קורה – הילד יכול רק להרוויח, כי הם יכולים להיות הורים מצויינים". "תופעה צפונית", קוראת לזה חנה גופרית, אחות מפקחת ראשית באגף לרפואה ציבורית של עיריית ת"א־יפו.

■ ■ ■

"לא צריך לתת לי צל"ש. עשיתי את זה כדי לא להיות לבד. הרגשתי שהבדידות גוברת עלי, שמצבי הנפשי מידרדר והעדפתי ילד על פני טיפול נפשי. הרגשתי כאילו שיש לי מסך שחור מול הפנים וצריך שתיכנס מנורה ענקית של 700 ואט. קיבלתי 3,000 – ואת הבת שלי", אומרת אביבה פאר, ומחייכת חיוך שיכול להדליק מאה מנורות בעצמו.

היא אם חד־הורית כבר ארבע וחצי שנים, מאז שילדה בגיל 41. ההחלטה באה 5 שנים קודם, בגיל 36. אחרי שרכשה מקצוע (אחות) ודירה וביססה את עצמה, החליטה ליטול יוזמה. "ניסיתי ללכת עם גברים, להיות טובה, נחמדה, אבל זה לא הלך. אין לי תשובה למה אני רווקה", היא אומרת במעשיות. "מי שרציתי – לא רצה אותי ולהיפך. אז החלטתי: עד כאן. וידעתי בדיוק לקראת מה אני הולכת".

יש לה אחות ושלושה אחים, שידעו כי יגיעו לצירה. מי שחששה מתגובתו היה אביה. "יש הבדל בין הורים מעיראק וילדים עם השכלה. יש משפחות חמה ואוהבת, אבל ציפיתי למכה. ואבא שלי באמת קיבל את זה קשה וארבעה חודשים לא דיבר איתי. וזה היה קשה כי אני מאוד אוהבת אותו. אבל כשהוא ראה את הילדה הוא התבלבל והכעס נגמר". היום, היא מעידה, הוא סבא נורא מפנק.

"היו לי רגעים ששנאתי את עצמי בגלל [illegible] הרגשתי קיטבג. לרווקות, הקטע הזה [illegible] קשה, אסור לחן להתלונן, כדי שאף אחד לא יגיד 'אני אמרתי לך לעשות ילד'? ומתחילה סצנה

רחל בניסטי והשלישיה. "היו שלבים שהתייאשתי"

צילום: מאיר רגואן

אביבה פאר

צילום: גרי אברמוביץ

"לא צריך לתת לי צל"ש. עשיתי את זה כדי לא להיות לבד. הרגשתי שיש לי מסך שחור מול הפנים וצריך שתיכנס מנורה עקית של 700 ואט. קיבלתי 3,000 – ואת הבת שלי"

שקשה להתמודד איתן, אז צריך הרבה חוש הומור כדי לעמוד בזה. וזה, למרות שהיום יש הרבה יותר פתיחות, וצריכים להבין שאף אחת לא חט־אה שלא נישאה".

ומה בעניין הגיל?

"כיוון שאני יותר בוגרת, ההתמודדות עם הילדה קלה יותר. גם מבחינת עצמאות הבית ותיפקודו. גם אין מי שיפריע לי בחינוך הילדה וזה חיובי מאוד. ויש לי יותר חשק ומוטיבציה לשבת איתה, אף אחד לא מפריע לי. אני משתפת אותה, והיא הופכת לחברתי הטובה ביותר.

"למבוגרות יש יותר סבלנות לילדים. והן גם יותר מחוסנות ומחושלות. אימת הגירושין פחות מרחפת מעל הראש. בכלל, זה גיל מצויין ללידה מבחינה נפשית, כי עד גיל 30 נשים הן היסטרי־ות ביחס לילדים. אחרי גיל 35 מתייחסים לזה יותר בפרופורציות נכונות.

"איפה שהגיל הוא כן חסרון זה בתחום הברי־אותי, בהריון. כאן הגיל פוגע בריאותית, ואושפז־תי מספר פעמים במשך ההריון, בגלל סיבוכים שהם תוצאה של גיל".

ואיך מתמודדים עם משברים?

"זה הקטע הקשה, שאין עם מי לחלוק. אבל לי יש אופי חזק. ובכלל, רווקות מבוגרות בונות לעצמן חומת מגן, והאופי הולך ומתחזק עם השנים. אני גם קיבלתי הרבה כוחות בזכות הבת שלי".

איך תסבירי לילדה, כשהיא תשאל, למה אין לה אבא?

"היא יודעת שאנחנו משפחת פאר. משפחה. לא אומרים 'אין אבא'. בכלל, כרגע, אין בעיה עם זה. אני מסבירה לה שאנחנו משפחה כזאת, ויש משפחות אחרות. כמו שיש שמן ורזה, גבוה ונ־מוך. אין לי ספק שיבוא יום והיא תשאל איפה אבא, אבל כרגע זה לא עולה".

את ממליצה לכל אחת שמגיעה לשלב שלך ללדת ילד?

"לא. בחורה צריכה להכשיר את הקרקע נפ־שית וכלכלית, ורק אז לעשות את זה, כי אין במדינה עזרה לרווקות. אני לא מצטערת לרגע ולהיפך – נהנית מכל רגע, כי היא עושה לי מצב רוח מרומם ובזכותה נגמרו לי הדמעות ואני יוד־עת שאני לא לבד וזה שווה הכל. אבל אני בשום אופן לא ממליצה על זה לכל אחת".

■ ■ ■

גם ד"ר אורנה נרל, אחראית רפואת נשים באגף לרפואה ציבורית בעיריית ת"א, לא ממלי־צה. "אני מסבירה לנשים שפונות אלי שחד־הורי־ות נראית יפה מהצד, אבל מאבקי החיים קשים, וההתמודדות לאם חד־הורית והתינוק שלה קשה ביותר. ובעצם, זה אגואיזם של אשה". בכלל, היא אומרת, בדרך הטבע "לא עושים ילדים בגיל הזה, כי בגיל הזה כבר לא נותנים לילדים. נמצאים בשלב אחר בחיים".

"תוקף הנסיבות" – היא מגדירה את מרבית הלידות הראשונות בגיל מאוחר, וכוללת בכך נשים שנישאו מאוחר ונשים שהיו בטיפולי עק־רות ממושכים. לא פעם, היא אומרת, הסיפור

לאה בן־עמוס צילום: נאור רחב

"כל השנים ידעתי שאני רוצה להיות אמא. נישואים אף פעם לא נראו לי כמשהו שיבוא אוטוטו. אז כשקניתי את הדירה וידעתי שאני מסודרת מבחינת מיקום ועבודה, עברתי להילוך גבוה"

שמתחיל טוב נגמר בטרגדיה אישית, באומללות, כי "כל הכסף הולך על נסיונות עיבור. אני זוכרת מקרה אחד של אשה שנאלצה למכור את הדירה כדי לממן טיפולי הפריה, וכשנכנסה להריון עב־רה לגור אצל הורי בעלה, והם זרקו אותה אחר כך מהבית. או מקרה פחות קיצוני, אבל קשה גם כן, של אשה שילדה אחרי שנים של עקרות והגי־עה כמעט עד התמוטטות עצבים, משום ששנים ניהלה עם בעלה בית עם אופי פתוח, ופתאום יש תינוק שמכתיב מתכונת אחרת והיא גם רוצה להישאר במתכונת הקודמת.

"אני בעד לקחת מה שהטבע נותן, ולא ללכת יותר מדי מעבר לכך – אבל הטכנולוגיה מאפש־רת יותר. אני לא הייתי הולכת להשתלות בלי סוף. צריך להסתכל עד כמה הדברים יוצאים מפ־רופורציה של איכות חיים תקינה".

"הילד הוא השינוי המשמעותי ביותר שקרה לי בחיים", אומרת רחל (השם המלא שמור במער־כת). והשינוי הזה אירע אצלה בגיל 38 פלוס, ולא קודם, כי נישאה מאוחר יחסית, רק שנה וחצי קודם ללידה. "אילו זה היה נתון לבחירתי, הייתי מתחתנת גיל ביניים, קצת יותר מוקדם ממה שיצא במקרה שלי", היא אומרת.

ילד היה אצלה בראש סולם העדיפויות אחרי הנישואים. "אני לא מרגישה שיותר קשה לי או שיש לי פחות כוח פיסי, גם לא שהיה לי קשה להסתגל לילד. אני מרגישה שהגעתי יותר בשלה. עד גיל מסויים יש יתרון בדחייה, כי יש שלב שבו האישיות צריכה להתגבש. לכן גם עדיף להינשא בגיל לא כל כך צעיר.

"אני מרגישה שבאיזשהו מקום כבר ראיתי־חוויתי־עשיתי. נסעתי כבר לחו"ל ואין לי את התחושה שאני מוגבלת בגלל הילד. שבעתי את החלק של החיים החופשיים, וזה לא נראה לי

◄

אמא כבר לא ילדה

(המשך מהעמוד הקודם)

בזבוז להיות בבית עם הילד. להיפך, היה לי קשה כשהשארתי אותו עם המטפלת, אולי אפספס דברים".

■■■

בעניין ההורות בגיל מאוחר, מופלות נשים לרעה לא רק במישור החברתי – שכן עדיין קלינט איסטווד כאבא טרי בן 70 מתקבל בגלי הערצה, לעומת אשה שיולדת בגיל 62 (האיטלקיה רוזנה דלה קורטה, ב-'94) המתקבלת בבעתה – אלא גם במישור הפיסיולוגי. הוא יכול יותר ממנה, נקודה.

"אצל גברים, כל 72 שעות נוצרים תאי זרע חדשים. אשה מקבלת מלאי ביציות כתור עוברית ברחם אמה, ועם המלאי הזה היא מגיעה לבלות", מסבירה ד"ר לינדה הראל, רופאת נשים מבית החולים בילינסון. "כלומר, אשה בת 42 יולדת ילד מביצית בת 42. וכדרך הטבע, הטובים הולכים קודם, ואחר כך נשארים ה'יותר דפוקים'. זו

פרופ' גבריאל אלסנר צילום: רובי קסטרו

"אי אפשר לעצור אשה או גבר מהרצון להרות ולהביא צאצאים, זה אחד הדחפים הכי בסיסיים באדם. בני זוג יהפכו עולמות על מנת להצליח ואין דבר יותר חזק מזה"

הסיבה לפגמים גנטיים, ששכיחותם עולה עם גיל היולדת.

"ויש עוד סיכונים שגוברים כפונקציה של גיל: יותר סוכרת, יותר בעיות לחץ דם, יותר פתלוגיות של הריון, כמו למשל מחלות טרום-סרטניות וסרטן ממש שההריון גורם. השכיחות לכל אלה עולה מעל גיל 40. ויש גם יותר הפלות טבעיות וירידה כללית בפוריות ככל שהגיל עולה".

גם הלידה שונה בגיל המבוגר יותר. "לרופאים יש יותר נטיה לבצע ניתוח קיסרי, כי יודעים שזהו פחות או יותר צ'אנס יחיד של האשה לילד, ולכן רוצים לתת את ההזדמנות הטובה ביותר".

מה ביחס לקשיים סימיים שנובעים מהגיל?

"השינויים הפיסיולוגיים שנגרמים בהריון מופיעים יותר בגיל המבוגר. יש יותר מקרים של וורידים ברגליים, בעיות שצצות כי הרקמות 'זקנות' יותר, יותר סיכון לסימני מתיחה. ומעל גיל 40 נשים באופן משמעותי עייפות יותר".

את בעד לידה גם בגיל מאוחר, בכל מסגרת אישית – זוגית וחד-הורית?

"אנחנו הגינקולוגים נוטים לתמוך בכך, אנחנו אוהבים ליילד. אולי גם לנשים גינקולוגיות, שהן אמהות בעצמן, יש נטיה לעודד נשים לא לוותר על חוויית האמהות. אני לא אלחץ על אף אחת, אבל אני בהחלט אעלה את הנושא בפני כל אשה שמגיעה אלי מגיל 35 ומעלה, ואין לה עדיין ילדים. יכול להיות שזה שייך לתחושות שלי כאמא, ולטובת האשה כאשה, שתהנה מאותה חוויה".

"כל השנים ידעתי שאני רוצה להיות אמא", אומרת לאה בן-עמוס. "להיות אמא זה צורך של אשה. באיזושהי נקודה זו האגואיסטיות שלנו כבנים, לתת משהו משלנו, להקדיש. נישואים אף פעם לא נראו לי כמשהו שיבוא אוטו-טו. אז כשקניתי את הדירה וידעתי שאני מסודרת מבחינת מיקום ועבודה, עברתי להילוך גבוה".

טיפולי ההפריה נמשכו 4 שנים, מגיל 39, ועד שילדה לפני 10 חודשים, בגיל 43, את בנה. בדרך היו הפריות שלא נקלטו, הריון שהסתיים בהפלה, כשלונות. "כשהטיפול השני לא הצליח, היה לי ממש קשה. הרגשתי שהכל לא הולך לי. ואז לקחתי את עצמי בידיים ואמרתי לעצמי: 'יש גבול למה שאת עושה לעצמך. אם תיכנסי לדיכאון בכל פעם שזה לא ילך – מוטב להפסיק. ואם להמשיך – אז בלי דיכאון'".

חמש הפריות עשתה, עד למוצלחת. חברות טובות תמכו בה, וגם האחים והאחיות. יש לה 11. "הבעיה היתה עם ההורים: איך להעביר להם את ההחלטה שלי להביא ילד. כי הם בכל זאת דור אחר, דתיים, לא ילידי הארץ – מאלג'יריה ומלוב – ובכל פעם מישהו אחר מהילדים מעביר להם טראומות", היא מחייכת. אבל הם התרככו, ואפילו יותר מזה. אחרי הלידה עברה עם התינוק לבית הוריה, ובניגוד לתיכנון מקורי לחזור לדירה שלה עם הילד אחרי חצי שנה, ולהכניסו למעון, נשארה איתו אצל ההורים, שמטפלים בו עכשיו, כשחזרה לעבוד. "הילד נמצא בסביבה חמה ואוהבת, ואני הולכת לעבודה מאוד שקטה". יום אחד בשבוע היא אפילו לא חוזרת לבית ההורים.

"מה שהכי הטריד אותי היה שאוכל לתת לו מה שאפשר מבחינת ביטחונות כספיים, מבחינת אהבה ורגשות אני לא חושבת שאני חוסכת ממנו משהו".

ומה ביחס לשאלות שיבואו?

"חשבתי על זה המון, ואני לא יודעת מה אגיד בעוד שנה-שנתיים. אחת הסיבות להישארות אצל הורי היתה שיש שם גברים – אבי, אחי שבאים והרבה נכדים, ואין בעיה של הזדהות. אני לא יודעת מה אגיד לו בעתיד.

"אני חושבת גם מה יהיה כשיגדל, מה יקרה אם יקרה לי משהו והוא יישאר לבד – הרי אני לא בדיוק בת 12. כשמישהי נישאת ויולדת בגיל צעיר, הכל נראה מובן מאליו. בגיל מבוגר רואים לא רק את הדברים היפים והבריאים, אי אפשר להתעלם גם ממה שמסביב".

■■■

"קבוצת סיכון", מכנה פרופ' תלמה לייבל את הילדים לאמהות חד-הוריות, ומדגישה שאין בהתייחסות הזו אמירה שלילית. "כל אחד לוקח סיכון, אבל צריך להבין שזו קבוצת סיכון יותר גבוהה. עם התמודדות נכונה, תשובות נכונות והכנה, אם יש כסף וקבוצת תמיכה ואם עושים את הדברים הנכונים – אין סיבה שהילד יהיה פחות בריא נפשית. הצרה היא כשלא עושים את זה". כשמעמיסים על הילד יותר מדי, כשמצפים ממנו להרבה מעבר למה שילד אמור להיות ולתת.

מה ביחס לאמהות בגיל מבוגר בכלל, יתרונות לעומת חסרונות?

"ברוב המקרים הפלוסים רבים מהמינוסים, שכוללים פחות כוח פיסי, פחות יכולת להשתולל עם הילד, ומצב שלפעמים הורים שחיכו כל כך הרבה שנים לילד, בעיקר מי שניסו הרבה זמן ולא הצליחו, נוטים להיות מגוננים יותר על המידה. וזה מתבטא בלא לתת לו עצמאות, להפוך את הילד לתלותי, להכין לו הכל.

"מצד היתרונות, כשמדובר בזוג שהגיע להורות בגיל מבוגר, סביר להניח שיהיו הורים משקיענים יותר, עם יותר סבלנות, כי הם כל כך חיכו לילד. הם יכולים לחשוב יותר, להתפרץ פחות, הם באופן כללי כבר לא במירוץ עם הקריירה והחיים.

"גם אצל חד-הוריות קיים היתרון של העובדה שנורא חיכו לילד והן בשלות יותר, אבל אצלן לפעמים הקושי הכלכלי והעובדה שאין פרטנר פיסית – מהווים גורם מפריע".

■■■

לאדם, יהודה ומשה בניסטי, יש כבר טלוויזיה משלהם בחדר, והם בסך הכל בני ארבעה חודשים. 22 שנים חיכו להם רחל ורמין בניסטי, ועכשיו השמיים, בערך, הם הגבול. רחל בניסטי, מזכירה רפואית, היתה בת 46 כשנולדה השלישיה, וזה היה הנסיון האחרון בהחלט מבחינתה להפריית מבחנה. אפילו בהליכים לאימוץ מאוקראינה כבר פתחו בני הזוג במקביל.

עקרות מכאנית היתה הבעיה שלה, בעיה בחצוצרות, בשפה פשוטה יותר. שנה אחרי שנישאו, כשעברו מבית הוריה לדירה שכורה, שמו לב שלמרות שאינם נוקטים אמצעי מניעה, היא לא נכנסת להריון. והמסע התחיל. מטיפולים קונבנציונליים ועד הפריית מבחנה. מבית חולים אחד לשני, ממרפאה למרפאה. היא זוכרת שנים של השכמות ב-4 בבוקר כדי להגיע לבית חולים להספיק לבדיקות ולטיפולים. "היו שלבים שהתייאשתי. סבלתי המון, וחשבתי ממה עשוי הגוף שלי שהוא יכול לספוג כל כך הרבה טיפולים. אבל הרצון לא פסק. וכשראיתי סביבי הצלחות, חשבתי למה הן כן ואני לא. לא הרגשתי קנאה, אלא רחמים עצמיים, כי ידעתי כמה הבעל רצה וכמה המשפחות משתוקקות שיהיה לנו ילד. ופחדתי שהזמן יעשה את שלו, ובגלל הטבע לא אוכל לעשות טיפולים, אבל המשכתי לנסות".

לא חשבת בשום שלב לוותר, לאמץ ילד?

"לפני כמה שנים הגשתי בקשה לאימוץ ולא קיבלנו תשובה. כעבור זמן שאלתי מה קורה, והתברר שהטופס הלך לאיבוד, וכל התהליך התחיל מחדש. ואז, היות שהיינו מבוגרים, אמרו שאפשר לתת לנו ילד עם בעיות, עד גיל שש. בעלי לא הסכים, ויתרנו והמשכתי עם הטיפולים ביתר שאת. רק בשנה שעברה, בדיוק באמצע הטיפול האחרון, התחלנו גם לברר בקשר לאימוץ באוקראינה. אבל אז נקלט לי ההריון".

פרופ' תלמה לייבל צילום: אלי דסה

"כשמדובר בזוג שהגיע להורות בגיל מבוגר, סביר להניח שיהיו הורים משקיענים יותר, עם יותר סבלנות, כי הם כל כך חיכו לילד. באופן כללי, הם כבר לא במירוץ עם הקריירה והחיים"

זה לא נעשה מין דיבוק?

"בהחלט כן. זה משתלט על החיים. בעלי אומר שכשהיינו הולכים לחברים עם ילדים, הוא הרגיש מקופח, כאילו חסר לנו משהו, כאילו מסתכלים עלינו ברחמנות". אחר כך, היא מוסיפה ואומרת, "היה מתח סמוי. לכל המשפחה היו ילדים ואנחנו חזרנו תמיד לבית ריק. היה מין עצב, למרות שבעלי לא הטיח בי כלום. ראיתי שהוא נורא משתוקק. אני כבר יכולתי לוותר, אבל עשיתי הכל בשבילו".

וזה לא היה קל. כשההריון נקלט, ראו באולטרה-סאונד 5 שקי הריון. בגלל הגיל ובגלל שמדובר היה בהריון בסיכון גבוה, הוחלט לעשות דילול עוברים – לדלל 3 ולהשאיר 2. דיללו שלושה, אבל נשארו שלושה, כי התברר שהיו 6 במקור. דילול נוסף לא נעשה בסופו של דבר, בגלל זיהום בדרכי השתן. "מהשבוע התשיעי 'כבר הייתי עם בטן עצומה'", מהשבוע ה-26 שכבה בשמירת הריון מוחלטת בבית חולים. בשבוע ה-34 נולדה השלישיה, שבילתה אחר כך חודשיים בפגיה. וזה תאור מקוצר מאוד של כל תלאות ההריון.

שנה מבורדקת לגמרי.

"את יודעת כמה זמן לא היינו ביחד – כמעט חצי שנה. כמה זמן פנוי היה לך..." – היא צוחקת לבעלה. "מה פנוי", הוא אומר, "שיפצתי לבד את כל הבית".

כל החיים השתנו אחרי הלידה?

"כן. אני משוגעת על הילדים, אבל אני מרגישה מאוד כבולה. אני מוגבלת מבחינת יציאה, ותמיד צריכה עוד מישהו איתי. אני גם לא יכולה לעשות עבודות יד שעשיתי המון בעבר. הייתי תופרת ורוקמת דברים מהממים, וזה חסר לי. וכן, אני מאוד עייפה, אבל אני מקבלת כוחות, לא יודעת מאיפה". בלילות, הם קמים שניהם. בגדול, היא אחראית על הילדים והבישול, והוא על כל עבודות הבית. "הוא אבא למופת. הוא ממש חונק את הילדים מאהבה שלפעמים אני פוחדת שי'צ'קמק אותם".

חשבת פעם על זה שכאשר הם יהיו בכיתה א' אתם תהיו מעל גיל 50?

"היות שאנחנו צעירים בנפשנו, ואני מקווה שגם נראה צעירים, זה לא מדאיג אותי. בכלל, שום דבר לא מדאיג אותי עכשיו בכיוון הזה, כי אני באופוריה".

■■■

פרופ' אלסנר, איפה הכמיהה לילד הופכת לאובססיה?

"אי אפשר לעצור אשה או גבר מהרצון להרות ולהביא צאצאים, זה אחד הדחפים הכי בסיסיים באדם. בני זוג יהפכו עולמות על מנת להצליח ואין דבר יותר חזק מזה". ואין מה לדבר פה על שיקולים רציונליים מול אמוציונליים. "יכול להיות שיש נשים שלא רוצות ילדים. אבל זה נדיר וזה היוצא מהכלל שמלמד על הכלל".

טיפולי הפריה הם שונים ומגוונים, ומותאמים לבעיה ולצרכים של האשה ובן זוגה. "בגיל 40", אומר פרופ' אלסנר, "לא מושכים את בני הזוג לטיפולים ממושכים, אלא מפנים הרבה יותר מהר להפריית מבחנה.

"בידע – אין גבול. אנחנו מסוגלים להביא להריון גם בגיל מתקדם. האם זה טוב גופנית, חברתית, פסיכולוגית? – זה נושא לוויכוח. אני חושב שצריך לשים גבול עליון לגיל שבו אשה תהרה".

מהו לדעתך?

"אני חושב שגיל 50 צריך להיות הגבול. אבל זה גבול שרירותי שאני שם, שקשור גם בהתניה האישית שלי. ברור שבגיל 50 אשה כבר לא בנויה למאמץ ההריון כמו בגיל 25, יש יותר סיכון לסיבוכים, אבל לכל אלה צמודים סימני שאלה".

ואתה חי בשלום עם הידיעה שאתה עוזר לנצל טכניקה שמאפשרת הריון ולידה גם בגילאים ובמצבים שהטבע מנע, ואולי עדיף היה שלא יתקיימו?

"אין לי בעיה עם זה, משום שלפני שאני מתחיל לטפל בזוג כזה, הם ישמעו ממני על הקושי ואם בכל זאת יחליטו לנסות – אעזור להם בכל מה שאני יודע. אין לי דילמה כי בסך הכל אני לא עושה דבר רע, אלא משהו טוב. ואותו הדבר לגבי חד-הוריות: אני מתאר לעצמי שבמקומן הייתי עושה כמוהן, כי אני יודע שהדחף לילד הוא כל כך חזק".

אורית הראל

צילום: מאיר רג'ואן

דור ההמשך לבית בניסטי. "לכל המשפחות היו ילדים ואנחנו חזרנו תמיד לבית ריק"

האזנות הסתר – החקיקה שהחמיצה

משה נגבי

לפני שנה בדיוק, כאשר התפוצצה לראשונה פרשת האזנות הסתר בעיתונות, הודגש בטור זה כי התופעה המכאירה הזאת צריכה להטריד מאוד לא רק את העובדים בעיתונים המעורבים בה, אלא את כל מי שחרד לעתיד הדמוקרטיה ושלטון החוק בישראל. ציתות סמוי לאדם הוא לא רק עבירה פלילית, אלא הפרה גסה של זכות דמוקרטית בסיסית – הזכות ל"סוד השיח" – שהובטחה גם בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. הוסבר גם שציתות לעיתון או לעיתונאי חמור שבעתיים, משום שיש בו כדי לפגוע בזרימת המידע על עוולות ושחיתויות המימשל לציבור. קשה לצפות שיימסר מידע כזה לעיתונאי-חוקר ודרכו לציבור, כאשר מקור המידע חושש שאפשר שאוזן נוספת כלשהי כרויה לשיחה. והרי אמר כבר נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, כי "עיתונות ללא מקורות מידע היא כנחל אכזב שמימיו יבשו, והחופש לפרסמה הופך אז לחסר משמעות", ולפיכך "ההגנה על מקורות המידע היא בגדר אינטרס של הציבור, ולא רק עניינו הפרטיקולרי של העיתונאי או עיתונו".

בסיומו של אותו טור הובעה כאן התקווה כי "החשד לציתותים בהיקף נרחב אצל צמרת העיתונות בישראל יחולל – דווקא בגלל חומרתו ובלטותו התקשורתית – מיפנה קוטבי בהתייחסות כל הרשויות לנגע הזה".

מקץ שנה אפשר לקבוע בצער, כי לפחות בכל הנוגע לרשות המחוקקת, התקווה האמורה נכזבה, ובגדול. הכנסת אמנם תיקנה – ערב החג – את חוק האזנות הסתר, אך למרבה התדהמה, התיקון החדש לא רק שאיננו מחזק אלא דווקא מחליש ומקעקע את ההגנה על "סוד שיחו" של האזרח בכלל והעיתונאי בפרט. החוק הקודם – כפי שעמד בתוקפו מאז 1979 – אסר לחלוטין להשתמש בקלטת שהושגה בציתות בלתי חוקי בהליך משפטי נגד קורבן הציתות. מאחורי האיסור ההרמטי הזה עמד הרצון למנוע בכל מחיר מן המצותתים לצאת נשכרים מפישעם. כפי שביטא זאת חד וחלק אבי-מולידו של החוק המקורי, שר המשפטים דאז, שמואל תמיר: "האזנה בלתי חוקית בישראל לא תשתלם". התיקון לחוק שובר את ה"טאבו" הזה על השימוש בפירות פשע הציתות נגד קורבנו: בנסיבות מסויימות תוכל ההקלטה האסורה לשמש ראיה קבילה ומכריעה נגד האיש שצותתו לו (או נגד בני שיחו). במילים אחרות: בנסיבות מסויימות פשע הציתות ישתלם בהחלט למבצעיו

■

יוזמי החקיקה החדשה מתהדרים בכך שהחמירו את העונש המירבי על ציתות – מ-3 ל-5 שנים. האפקט המעשי של ההחמרה התיאורטית הזאת הוא, במקרה הטוב, מפוקפק. כפי שנכתב כאן אשתקד, גם העונש הקודם של 3 שנות מאסר היה מן הסתם מרתיע מצותתים אילו גזרו אותו (או אפילו את מחציתו) בפועל. הבעיה היתה שבתי המשפט, כמעט בכל המקרים, לא גזרו על המצותתים (ובכלל זה על המצותתים לעיתונאים), אפילו יום אחד בכלא, אלא הסתפקו במאסר על תנאי או בעבודות שירות. הנסיון המר בחקיקה בעבירות מין כבר הוכיח, כי הגבהת תיקרת הענישה כשלעצמה, אינה גורמת לשופטים רחמנים לחדול מסלחנותם המזיקה. לכן הציע בשעתו חתן פרס ישראל למשפט פלילי, פרופ' ש"ז פלר, שלא להגביה את התיקרה אלא דווקא את הריצפה – כלומר לכפות בחוק עונשי מינימום. היה אכן מועיל וגם מרתיע יותר, אם במקום הקביעה הרטורית של עונש מירבי של 5 שנים (אשר המצותתים-בפוטנציה רשאים להניח שלעולם לא ייגזר בפועל), היתה הכנסת מחייבת את השופטים לגזור על כל מצותת (וכמובן על כל מזמין-ציתות), תקופת מינימום של לפחות שנה-שנתיים מאחורי סורג ובריח.

אך עיקר ההחמצה שבחקיקה הוא בכוח הבלתי מרוסן שהיא ממשיכה להעניק לשירותי הביטחון ולאמ"ן לצותת למרבית האזרחים (ובעיקר לעיתונאים), ללא אישור של שופט. רק לפני חודש עוד הצהירו יוזמי החקיקה החדשה בגאון (אף קצרו על כך שבחים משוחרי זכויות האדם), כי לא יסכימו בשום פנים ואופן לפטור את מאזיני-הסתר של השב"כ מפיקוח בית המשפט. ואכן אין כל הגיון בכך, שבעוד שהמשטרה איננה רשאית לצותת לחשוד ברצח או באונס או בהברחת סמים קשים וקטלניים, בטרם תצליח לשכנע נשיא של בית משפט מחוזי בחיוניות הציתות – גורמי הביטחון יכולים להטמין מיקרופונים רגישים בביתו של כל חשוד, ללא כל ביקורת, מראש או בדיעבד, של בית המשפט. זה מדאיג שבעתיים, משום שבמהלך משפט דרעי התעורר בזכור החשד החמור, שהשב"כ מצותת לא רק לחשודים ביטחוניים, וכי חומר הקשור לציתותיו נגיש או דולף לגורמים פוליטיים שמעצוריהם המוסריים רופפים ביותר.

החוק החדש יחייב את השב"כ לקבל היתר של שופט רק כאשר מדובר בציתות לשיחות עבודה של בעלי מקצועות מסויימים: סניגורים, רופאים, פסיכולוגים וכוהני דת; ואולם הצגת התוכנה המצומצמת הזאת כ"הישג לזכויות האזרח" היא ניצול ציני של בורות הציבור, ואחיזת עיניים פשוטה-כמשמעה. על פי החוק הקודם היה איסור מוחלט והרמטי – שחל גם על השב"כ – לצותת לשיחות העבודה של בעלי ארבעת המקצועות הספציפיים הללו, ואפילו בית המשפט לא היה רשאי או להעניק הכשר לציתות כזה. כלומר גם כאן מרחיב ומגוון החוק החדש – ובוודאי שאיננו מצמצם – את אופציות הפלישה של "האח הגדול" לסוד-שיחנו האינטימי ביותר.

■

ועדת החקירה הממלכתית בראשות השופט ד"ר משה לנדוי קבעה לפני 8 שנים, כי "צמרת השב"כ נכשלה בכך שלא הבינה ששום עשיה ביטחונית, חשובה וחיונית ככל שתהיה, איננה יכולה להעמיד את עושיה מעל לחוק". התנגדות הצמרת הנוכחית של השב"כ לכך, שיחילו על מאזיני-הסתר בשליחותה אותם כללים וסייגים משפטיים המגבילים את מאזיני-הסתר של המשטרה – מעידה שהיא עדיין לוקה בחוסר-ההבנה הזה. זה מדאיג מאוד, אך מדאיג שבעתיים שדדי צוקר ועמיתיו בוועדת החוקה נכנעו ללחיצה, ונתנו גושפנקה להמשך הצבתו של השב"כ – להלכה ולמעשה – מעל הנורמות המחייבות כל גורם שלטוני במדינה דמוקרטית.

שופט בית המשפט העליון, פרופ' יצחק זמיר, התריע בשעתו כי "אין להשלים עם האבסורד שלפיו הסמכויות בתחום הביטחון, שהן הקיצוניות והמסוכנות מכל הסמכויות השלטוניות, דווקא הן תהיינה נתונות לביקורת רופפת יותר מן הביקורת המופעלת על ידי בית המשפט על סמכויות אחרות". חבל מאוד שבניגוד לכל ההבטחות והציפיות המוקדמות, ה"רפורמה" בחוק האזנות הסתר רק מעמיקה ומנציחה את האבסורד הזה.

״האח התאום״ של היטלר חי ופעיל בפנסילבניה

מארק תומאס מעריך את מספר תומכיו בארה"ב ב־70 אלף. אל החווה שלו מגיעים ניאו־נאצים, שונאי יהודים ושחורים, השותים בצמא את הרעל הגזעני שלו ושל 'כנסיית הזהות הנוצרית הלבנה', שמנהיגיה משתדלים להיראות כמו היטלר ■ בין אורחיו היו שני אחים, דיוויד ובריאן פרימן, שבשם תורתו רצחו את הוריהם ואחיהם הקטן ■ הופעת עיתונאי וצלם מישראל גרמה לאזעקה של כוחות כבדים, אבל בסופו של דבר הוא התרצה והתראיין על הזכות לרצוח ("אם יש צורך"), על היטלר ("משמיצים אותו"), על תאי הגזים ("לא היו"), על יחסי מין ("גבר ששוכב עם גבר – דינם מוות"), ועל המשפחה ("גבר יכול לחיות עם הרבה נשים, והאשה רק עם אחד") ■ ראיון עם סיוט

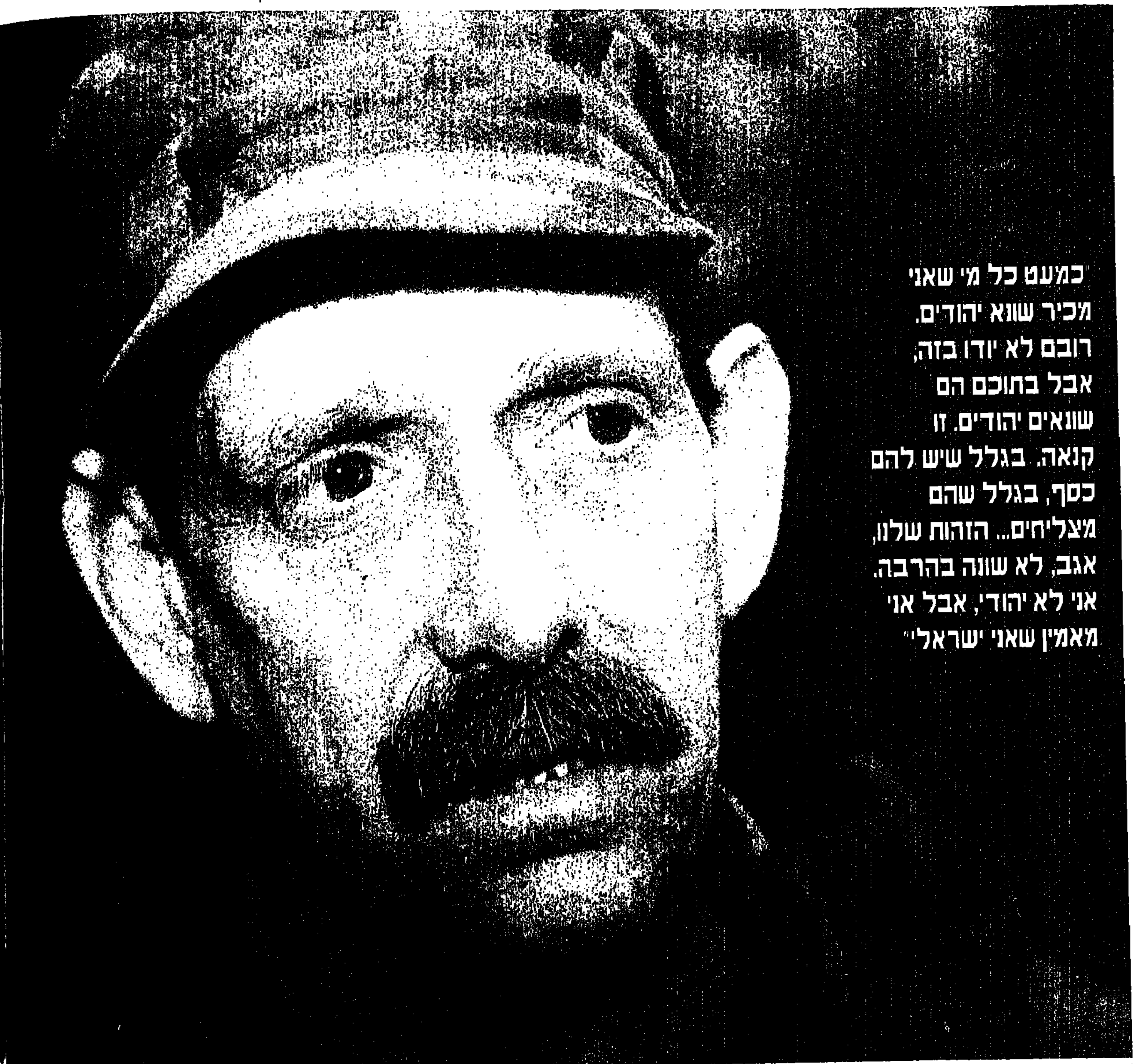

"כמעט כל מי שאני מכיר שונא יהודים. רובם לא יודו בזה, אבל בתוכם הם שונאים יהודים. זו קנאה. בגלל שיש להם כסף, בגלל שהם מצליחים... הזהות שלנו, אגב, לא שונה בהרבה. אני לא יהודי, אבל אני מאמין שאני ישראלי"

״באמריקה נפרוץ מלחמת גזעים״. מארק תומאס

צילום: שחר עזרן

[illegible] בפנסילבניה

מארק תומאס גר בחווה קטנה הממוקמת בראש גבעה המשקיפה על עמק לי, במזרח פנסילבניה. שמו הרשמי של מיקבץ בתי העץ הנושנים הוא סיישורלצוויל, אבל הוא לא רשום על שום מפה. חצי שעת נהיגה מאלנטאון, שעתיים מפילדלפיה, זהו הקאנטרי־סייד האמריקני הנשכח, המזרקן והמתפורר.

לא קשה למצוא את חוותו של תומאס. פגרי מכוניות, גרוטאות, שלדי אוטובוסים ישנים, צרור תרנגולות ושניים־שלושה ברווזים מפוזרים בחצר הגדולה. מעליה נישא מגדל רם, עליו נהג תומאס להניף פעם, בימים טובים יותר, את דגל צלב הקרס האדום.

מארק תומאס הוא ניאו־נאצי. אחד הבולטים, המסוכנים והכריזמטיים שבהם. חוותו ממגנטת אליה מאות תומכים, מאמינים ומזדנבים, הנוהרים אליה מכל רחבי צפון מזרח ארה"ב וקנדה.

באפריל, שנה שעברה, התקיים בחווה פסטיבל נוער היטלראי. 250 חברים הגיעו לשם, חמושים באביזרים הנדרשים – צלבי קרס, מגפי עור גבוהים, חולצות חומות, גולגלות גלוחות והרבה מאוד שנאה.

באוקטובר האחרון התקיימה חגיגה נוספת, פמיליארית יותר. הגיעו חבר'ה מהסביבה הקרובה. היתה מדורה, שרפו צלב עץ גדול, שרו שירי לכת נאציים, והתפזרו. בין הקרואים היו, אגב, שני אחים צעירים: דיוויד פרימן, בן 16, ואחיו בריאן, בן 17, המתגוררים בעיירה סליסבורי הסמוכה.

אנג'לה לאורי, תחקירנית באירגון העוקב אחר צמיחת הניאו־נאצים באמריקה, התייחסה לפני פחות משנה לתופעת מארק תומאס: "בכל פעם שהם מתאספים שם אצלו, זה מסוכן. הרטוריקה שלהם אלימה ומאיימת. הם חמושים. יכול מאוד להיות שההתפוצצות, בסופו של דבר, לא תבוא ישירות ממנו. יכול להיות שבסוף מה שיקרה זה שכמה ילדים יעשו משהו נורא, תחת השפעתו".

ביום שני בבוקר, בסוף חודש פברואר האחרון, התעוררו דיוויד ובריאן פרימן, אכלו ארוחת בוקר, ורצחו את אביהם, אמם ואחיהם הקטן, בן ה־11. אחר כך לקחו את הפונטיאק של אמם המנוחה, ונמלטו. הם מצאו מקלט בחוותו של ניאו־נאצי אחר, באוהיו, שם נלכדו על ידי המשטרה מאוחר יותר.

ד"ר ווין סניידר, הפתולוג של מחוז לי, אמר לאחר בדיקת הגופות: "ב־25 שנות קריירה לא נתקלתי במעשה כה ברוטלי, מפלצתי, אכזרי ומחריד כמו הרצח הזה".

"אני יודע שאמות, השאלה מתי"

במותם, מיקדו בני משפחת פרימן הטבוחים תשומת לב מחודשת במה שמתרחש בסמטאות השנאה המאובקות של אמריקה. 5 ימים לאחר המקרה, רצח הנער ג'ף הווארת' את אביו ואמו בעיירה קטנה המרוחקת 10 דקות נסיעה מביתם של הפרימנים.

הרצח השני, למרות שלא היה קשור ישירות בתופעה הניאו־נאצית, הסב את תשומת הלב להסתערות רבתי. האמריקנים גילו, פתאום, את השנאה הרוחשת בחצר האחורית שלהם, את הגולגלות הגלוחות, את האלימות.

דיוויד פרימן, בן 16, הוא נער גדול וחזק. זקן אדמוני דליל עוטר את לחייו. גולגלתו מגולחת וכתובת הקעקע 'זיג הייל' מעטרת אותה. הוא שוקל 120 ק"ג, מתנשא לגובה 1.90 מ', לובש מגפי עור גבוהים, אוהב את היטלר, סרטי מלחמה, ועריפת ראשים של חתולים.

אחיו בריאן נראה וחושב אותו דבר, בהבדל אחד: כתובת הקעקע על מצחו היא 'בזורקר', כשמה של להקת רוק נאצית מקומית.

שני האחים, שביקרו לא מעט פעמים בחוותו של תומאס המתגורר סמוך לבית הוריהם, למדו בבית הספר האזורי והטילו את חיתתם על התלמידים.

יום אחד ישבו בקפטריה וסיפרו איך לכדו חתול מקומי, ערפו את ראשו וסגדו לגופתו במשך יומיים. התלמידים האחרים השתדלו לא להיתקל בהם. בריאן ודיוויד, ידעו כולם, לא עושים חשבון לאף אחד.

הם גרו עם שני הוריהם – דניס פרימן, בן 54, איש תחזוקה בבית הספר, ברנדה פרימן, בת 48, פעילה ומתנדבת בכנסיית 'עדי יהוה', ואחיהם הצעיר אריק, בן 11.

״אני מתאר לעצמי שהשמצות נגד היטלר היו הונ[illegible] טונומות״. מקור ההשראה של תומאס

המשפחה התגוררה בבית עץ נאה בצבע חום בסליסבורי. לכאורה, משפחה אמריקנית רגילה. אבל מתחת לפני השטח, רחשו הרוחות הרעות, ביעבעה השנאה.

ברנדה פרימן פחדה. פעמיים ניסתה להפנות את שני בניה הגדולים לטיפול פסיכולוגי – אך נכשלה. היא פנתה למוסדות, ליועצים חינוכיים, אפילו לבארי מוריסון מסניף הליגה נגד השמצה בפילדלפיה.

מוריסון, בראיון למעריב: "זו אשה שנגמרו לה הרעיונות, איך להתמודד עם המצב אליו נקלעה. היא היתה נואשת. היא אמרה לי שאין לה ספק שצפויה קטסטרופה, השאלה היא מתי".

גם אריק, האח הקטן, ידע. בישירות ילדותית מקפיאה, אמר כמה שבועות לפני מותו לאחד מחבריו בבית הספר: "לחיות עם בריאן ודיוויד זה כמו להיות בתוך סרט של היצ'קוק. אתה יודע שתמות, אבל לא יודע מתי בדיוק".

העניין הוא, שבריאן ודיוויד פרימן לא הסכימו לקבל את העובדה ששאר בני משפחתם לא האמינו בתורה הנאצית. תורת 'הזהות הנוצרית', בה האמינו, גורסת כי כל המתנגדים – דינם חיסול. סבלנותם של האחים פרימן הלכה והתקצרה.

כמה חודשים לפני הרצח, העמידו את אמם על ברכיה, הניפו גרזן מעל ראשה והתלבטו אם לכרות אותו. האם המבועתת התחננה על חייה, ושרדה. בהזדמנות אחרת ניסו לחנוק אותה בכרית בשנתה. הם היכו גם את האב, ואל אחיהם הקטן התייחסו כאל מטרד שולי שלא יהווה בעיה מיוחדת בבוא העת.

"אני מתנגד עקרונית לאלימות"

בבוקר יום שני, החליטו לגאול את בני משפחתם מייסוריהם. אביהם, דניס, נרצח במיטתו. את פניו אי אפשר היה לזהות. הן היו מושחתות לגמרי, ממכות רצח שקיבל משני בניו. בנוסף, דקרו אותו בכל חלקי גופו.

את אריק הקטן הם רצחו במכות. עם צינור מתכת, עם הידיים, עם הרגליים. אחר כך הרגו את האם, שניסתה להציל את בנה הצעיר. כשסיימו את המלאכה נכנסו למכונית המשפחתית ונמלטו, משאירים מאחוריהם סצינה מפלצתית שתהפוך, בן רגע, לסיפור השנה.

(המשך מהעמוד הקודם)

מארק תומאס קורא לכנסיה שלו 'כנסיית הזהות הנוצרית הלבנה'. חוותו משתרעת על פני כ־50 אקרים, רובם חבויים מאחור, נסתרים מעין סקרנית. בחצר האחורית קבור אוטובוס ישן, שהפך מקלט פצצות מאולתר. יש גם מחסני נשק ומטווח.

תומאס מקיים בחוותו אימונים צבאיים, משולבים בתרגילי סדר, משמעת ומטווחי ירי. הוא מחזיק כמות לא ידועה של כלי נשק. מעל המגדל המתנוסס מעל ביתו, נהג להניף פעם את דגל צלב הקרס. לוחות הגנה מכדורים מגמרים את דפנות ביתו. ערימות של עצים להסקה מונחות בבית, לשעת חירום.

'הזהות הנוצרית' היא תנועה הטוענת לכ־70 אלף תומכים בארה"ב. תומאס הוא המנהיג הבולט של הכנסיה הזו בצפון מזרח ארה"ב. הוא מהווה אבן שואבת לגזעני הסביבה, אנשי קבוצת 'הארים הלבנים', גלוחי ראש, ניאו־נאצים, גזענים.

תומאס לא פחד, אף פעם, להגיד את דעתו. בראיון ל'דיילי ניוז' לפני קצת יותר משנה, אמר בין היתר: "אני גזעני. אני בוחר במושג הזה, כי הוא נכון. הנציונל־סוציאליזם, כפי שנחזה על ידי היטלר, הוא האח התאום של הזהות הנוצרית שלנו".

"יש לי מאות אנשים שבאים לכאן, ללמוד. באים לשעה־שעתיים בשבוע, באים לאסיפות המוניות. יש אנשים שמגיעים מניו ג'רזי, מניו יורק סיטי. אפילו מלונג איילנד. אני מתנגד באופן עקרוני לאלימות, אני לא אירגון צבאי. אבל אם אני גורם לאנשים לחשוב, לשנות את תפיסתם ואת אמונתם, אני שמח שמחשיבים אותי מסוכן בזכות זה".

"ברור", ממשיך תומאס, "שעל פי התנ"ך יש לנוצרים הלבנים מחוייבות לשאת נשק ולהגן על שליטתם בעולם בכל האמצעים האפשריים. ברור לי שתפרוץ מלחמת גזעים. ברור לי שנצטרך להקים ממשלת נוצרים לבנה, שתפעל על פי חוק האל. החוק הזה מתיר בנסיבות מסויימות ליטול חייו של אדם, אם יש צורך".

מארק תומאס, בן 44, היה פעם נהג משאית. הוא גבוה, ונראה כמו היטלר. לא במקרה, אגב. בקרב הניאו־נאצים באמריקה פורחת 'אופנת־היטלר'. ידועים לפחות 10 מנהיגים ניאו־נאצים אמריקנים שסיגלו לעצמם מראה היטלראי. המושלם ביניהם הוא גארי גריימס, נאצי קיצוני ושונא יהודים מוצהר הפועל כעת בניו יורק. ביום טוב, קשה מאוד להבדיל בינו לבין הצורר המקורי.

גם תומאס, בתמונה שהתפרסמה ב'ניו יורק טיימס', דומה מאוד: שיערו שחור, חלק, מפוסק בקפידה. שפמו עשוי בזהירות, בתבנית שפמו של אדולף המנוח. הוא אוהב לחבוש כובע בארט צבאי וחולצת אס.אס שחורה.

הוא נולד, לדבריו, בפילדלפיה ומתגורר בחווה הקטנה בסיישולצוויל ב־25 השנים האחרונות. יש לו לפחות אשה אחת (הוא מאמין מוצהר בפוליגמיה) ולפחות 2 ילדים (נתן, בן 15, וילדה בת 5).

משנתו של תומאס מבוססת על עקרון עליונותו של הגזע הארי, הנוצרי, הלבן. הוא מאמין שביום הדין, יורה האל לגייסותיו הלבנים להרוג את כל הלא־לבנים. הוא מאמין שבני האדם נחלקים לשני גזעים עיקריים: נוצרים־לבנים, ויהודים. שאר בני האנוש הם 'חיות השדה'. את היהודים צריך להשמיד, כי הם אויבי האלוהים. במאבק נגד היהודים, צריכים הלבנים־נוצרים לגייס אפילו את חיות השדה. כל האמצעים כשרים.

"אני יכול להיות אנטישמי"?

מאז הרצח המשולש של בני משפחת פרימן, הוריד מארק תומאס פרופיל וסכר את פיו. מקורות במשטרת פנסילבניה מאשרים כי בשבועות שאחרי הרצח ספג עשרות איומים על חייו. בעבר, הוטל על ביתו מטען חבלה ונורו אליו מספר יריות. הפעם, חושש תומאס ברצינות.

לפני כשלושה שבועות יצאתי לחוות השניה של מארק תומאס בפנסילבניה. לקחתי איתי, ליתר ביטחון, את שחר עזרן הצלם וצעיר אמריקני (נוצרי־לבן) בשם דיין קינג.

הגענו לחוות 'הזהות הנוצרית הלבנה' בלי אזהרה מוקדמת. תומאס, במעיל צבאי, כובע מצחיה צבאי, מגפיים גבוהות ומכנסי ג'ינס בצבע זית, יצא מהבית מלווה בצעיר בהיר שיער.

שניהם נראו מפוחדים. הצגנו את עצמנו כעיתונאים מישראל. כששמעו את השם ישראל, התחלף הפחד בבעתה גלויה. אבל תומאס שמר על נימוסיו וקור רוחו. "תבואו בפעם אחרת, תתקשרו קודם", אמר, בטרם ביקש מאיתנו לעזוב את האזור.

שעתיים מאוחר יותר, התקשרתי אליו ממסעדה כפרית סמוכה. תומאס נשמע מעודד. בואו אלי ונדבר, הציע. בינתיים, כך התברר לנו אחר כך, התקשר למשטרת פנסילבניה והזעיק שמירה.

מול חוותו מצאנו שתי ניידות עמוסות בשוטרי משטרת מדינת פנסילבניה. על הכביש הסמוך פיטרלו שתי ניידות נוספות, וניידת חמישית צפתה בנו מהגבעה הסמוכה. "העסק עדין מאוד", הסביר לי אחר כך אחד השוטרים, "מאז הרצח הוא מפחד מאוד. הוא התקשר ואמר שיש כאן ישראלים שמחפשים אותו, ושהוא מבקש עזרה".

תומאס נראה כמו סיוט. לא מומלץ לפגוש את האיש הזה בחושך. יש לו אוזניים בולטות, שן אחת חומה ומוארכת, חיוך מקפיא דם ודיבור מונוטוני. לכבוד ביקורנו, חגר תומאס שכפ"ץ נגד כדורים. הוא ביקש מאחד השוטרים לחפש על גופנו נשק, לפני שניאות לדבר.

"תמיד לימדו אותי", אמר תומאס, "שהיהודים הם הנבחרים של האל. העם הנבחר. אמרו לי שיהודים הם ישראל. אחר כך עמדתי על דעתי והתחלתי ללמוד ולחקור. הגעתי למסקנה שזה לא נכון".

אתה יכול לפרט?

"שמעת על ארתור קסלר, שכתב את הספר 'השבט ה־13'? תראה, אני הייתי פעם נוצרי שנולד מחדש, כזה שמאמין בכך שישראל היא אומה מיוחדת, נבחרת. שאנחנו, הנוצרים, הם אומה משנית שמצווה לדאוג ליהודים בשם אלוהים".

ואז מה קרה?

"אז קראתי את הספר הזה, וממנו המשכתי לכתבים אחרים, והתחלתי לחשוב, והבנתי שהיהודים של היום אינם הישראלים של אז. אלה שני דברים שונים לחלוטין. שאתה, למשל, לא מצאצאי אברהם, יצחק ויעקב. שאין קשר בין הדברים. לאלוהים היו תמיד בני ישראל שלו. בני ישראל של האלוהים הם האנשים המקיימים את מצוותיו והבטחותיו. ואז הגעתי למסקנה שהישראלים ההם, מהתנ"ך, הם האנגלו־סקסים של היום.

"בזמן ההוא הייתי מאוד דתי, הפכתי למטיף ומורה של התאוריה הזו, שאנחנו קוראים לה 'זהות נוצרית' ומזהה אותנו כישראלים הקדומים מהתנ"ך, ואת היהודים כשטן בהתגלמותו. אנשים קוראים לי אנטישמי. זה מגוחך. היהודים האשכנזים בכלל אינם שמים, אז איך אני יכול להיות אנטישמי"?

מה אתה חושב על הממסד היהודי בארה"ב?

"תמיד היו כאן יהודים. היהודים עזרו במהפכה האמריקנית, בעיקר בתחום הפיננסי. אישית, אף פעם לא היתה לי בעיה עם יהודים. תמיד מצאתי אותם נוחים לעשיית עסקים. אבל אני מאמין שליהודים יש יותר מדי השפעה בממשלה כאן. במדינה הזו, זה לא חוקי לסבסד דת בכסף. יש כאן הפרדה בין דת ומדינה. אנחנו רפובליקה נוצרית, אמנם, אבל לא מדינה נוצרית. כסף ממשלתי לא יכול לממן דתות. כשארה"ב נותנת כסף לישראל, למשל, היא מממנת את היהדות, כי ישראל היא מדינה יהודית. וזה נגד החוקה האמריקנית".

מה דעתך על ישראל?

"למדתי שנים רבות על ישראל, עוד לפני שהעזתי לפתוח את הפה. אני מאמין שלכל האנשים זכות קיום, זכות למולדת. יהודים, פלשתינים, כולם. אתם צריכים ללמוד לחיות בהרמוניה עם כל מי שחי שם, בארץ ההיא. אבל בהיותי לבן אנגלו־סקסי, אני מודאג בקשר למולדת שלי ולגזע שלי. החזון שלי לגבי אמריקה דומה לחזון של היהודים לגבי ירושלים. אני רוצה להקים כאן רפובליקה נוצרית, כמו שאתם רוצים להקים שם רפובליקה יהודית. אני רוצה שכל האנשים כאן יחיו תחת החוק הנוצרי.

"הזהות שלנו, אגב, לא שונה בהרבה. אני מקיים את הברית הישנה כהלכתה, שומר שבת, לא אוכל חזיר ופירות ים, לא מערב בשר וחלב. אני לא יהודי, אבל אני מאמין שאני ישראלי.

"לפני שנים למדתי את משנת הרמב"ם. במשך תקופה מסוימת שקלתי אפילו להתגייר, ולהפוך ליהודי. דיברתי עם חברים יהודים שלי. ראש הליגה נגד השמצה בפילדלפיה סידר לי, לפני 5 שנים, פגישה עם שני רבנים. כולם אומרים שאני אנטישמי, אבל הלכתי לחופש עם רבנים. אמרתי להם שאם ישכנעו אותי, אני מפסיק להטיף את תורתי. אבל כל מה שהם אמרו הסתדר עם האמונה שלי. יהדות היא אמונה, לא גזע. המדינה הזו נוסדה על קוד גזעי. כמו הקוד של ישראל. אני מאמין שצריך לאכוף את תורת הגזע הזו. החוק שלנו, החוק האנגלו־סקסי הלבן, מבוסס על החוק הישראלי הקדום. אני מאמין שאם גבר שוכב עם גבר אחר, דין שניהם מוות – ומיד. זהו חטא נגד האלוהים. גם משה רבנו גינה אותו. מה קורה אם שני גברים שוכבים בתל אביב"?

כלום. מה אתה חושב לגבי אשה שבגדה בבעלה? מוות?

"היא צריכה להיענש. אבל זה תלוי בבעל. תחת החוק הגזעי, הגבר יכול לחיות עם הרבה נשים, והאשה רק עם גבר אחד".

איך אתה מתייחס לגל הפירסומים האחרון שקישר אותך לאחים פרימן ולרצח המשולש?

"זה מגוחך. היו עלי המון איומים. מעולם לא פגשתי את הילדים האלה, פרימן. כן, היו כאן כמה ארועים. אבל התקשורת משמיצה כל הזמן, כותבת שאנחנו נאצים, כל הבולשיט הזה".

אתה נאצי?

"מה זה נאצי? אין למלה הזו, לדעתי, שום משמעות. נאצי זה נציונלי. לאומני. כן, אני לאומני. אז מה, מאיר כהנא לא היה לאומני? אהרון רובין (איש הליגה להגנה יהודית – ב.כ) לא לאומני? בגלל שאני לאומני זה אומר שאני שונא אחרים? אני בסך הכל רוצה מדינה. לכם יש מדינה, נכון? גם אני רוצה".

אבל במדינה שלנו יש מיעוטים והם שווי זכויות.

"יש לי חברים פלשתינים. אני חושב שאת המדינה הזו אנחנו שדדנו מהאינדיאנים, את המדינה שלכם גנבתם מהפלשתינים, שגנבו אותה מכם כמה אלפי שנים קודם. כולם גונבים מכולם את המדינות שלהם. לכולם יש זכות למדינה ולמולדת. אם אני אגיע מחר לירושלים ואטיף בה נגד היהדות, יסלקו אותי, נכון? וכאן, אם זו רפובליקה נוצרית ויבואו אנשים ויטיפו נגד הנצרות, אסור להרשות להם. זה הכל. צריך לשמור על האמונה שלנו".

אומרים שהאחים פרימן היו כאן בארוע בשנה שעברה.

"אומרים שהם היו. יכול להיות. זו היתה מסיבה קטנה, לא משהו מיוחד. שרפנו צלב עץ גדול, עשינו מדורה. מה הביג דיל"?

למה שרפתם צלב?

"זה מנהג קלטי עתיק. בסקוטלנד עשו את זה לפני שהיה להם חשמל".

מה אתה חושב על הכושים?

"הם נגנבו והובאו לכאן לא בצדק. גזלו אותם מאפריקה והפכו אותם לעבדים. צריך לעשות מאמץ להעניק גם להם מולדת. בגלל שהמדינה שלנו התעללה בהם, יש לנו מחוייבות למצוא להם מקום טוב יותר".

אז אתה בעצם מאמין בתורת היטלר, טוהר הגזע.

"כן, אבל כשמאיר כהנא חשב אותו הדבר, למה לא קראו לו נאצי והטיפוס הזה, ברוך גולדמן, גולדשטיין, שעשה דבר נורא. זה לא אותו דבר, זו לאומנות שהרחיקה לכת. אני לא רוצה להרחיק. לא רוצה אלימות".

"אני אהיה בטוח בישראל"?

היטלר, לדעתך, היה אדם חיובי?

"תראה, לא הכרתי את היטלר. אבל אני מכיר את עצמי, ותראה כמה אנשים משמיצים אותי בלי להכיר אותי. ואני הרבה פחות מפורסם ממנו. אז אני מתאר לעצמי שההשמצות נגדו היו הרבה יותר מוגזמות".

ומה עם 6 מיליון יהודים?

"אני מאמין שהיו מחנות ריכוז. אני מאמין שהיו תנורים לשרוף את המתים, והיו הרבה מתים, אבל אני לא מאמין בהכרח בתאי הגזים. אני מאמין שרוב האנשים במחנות הריכוז מתו בגלל תנאים, מחלות, תת תזונה. והסיבה שלא היה מזון, בין היתר, היא הפצצות בנות הברית על מסילות ברזל בגרמניה".

כמה אנשים, לדעתך, שונאים יהודים באמריקה?

"כמעט כל מי שאני מכיר שונא יהודים. רוב לא יודו בזה, אבל בתוכם הם שונאים יהודים. זו קנאה. בגלל שיש להם כסף, בגלל שהם מצליחים. יש גם את העניין של משפטי נירנברג, שלא היו צודקים. תראה מה שעשו לרודולף הס. מה הוא חטא? הוא בסך הכל רצה לעשות שלום. אני מכיר הרבה אנשים ששונאים יהודים בגלל מה שהם עשו להם".

היית מוכן לבקר בישראל?

"אני אהיה בטוח שם"?

נניח שכן.

"אז למה לא. אני רוצה להיפגש עם תיאולוגים יהודים ועם רבנים, אני רוצה שהדיון בינינו יוקלט. ואחר כך אני אכתוב על זה. אני יודע שהרבה אנשים כאן לא יאהבו את הרעיון שאני נוסע לישראל. הרבה אנשים בארץ הזו שונאים יהודים, שונאים שחורים, ובגלל שאני לאומן הם ילכו אחרי. יהיה לי קשה להסביר להם".

מי זרק פצצה על הבית שלך? יהודי?

"לא, לא. זה היה מנהיג מקומי של הקו־קלוקס־קלאן, שקינא בי כי יש לי יותר מאמינים מאשר לו".

בן כספית

כתב 'מעריב' בן כספית עם מארק תומאס בחווה, מקום המפגש של הניאו־נאצים. במאבק נגד היהודים כל האמצעים כשרים

צילום: שחר עזרן

> "אני גזעני. לנוצרים הלבנים מחוייבות להגן על שליטתם בעולם. ברור לי שנצטרך להקים ממשלת נוצרים לבנה, שתפעל על פי חוק האל, המתיר בנסיבות מסויימות ליטול חיים"

> "אני מאמין שהיו מחנות ריכוז. אבל אני לא מאמין בתאי הגזים. רוב האנשים במחנות הריכוז מתו בגלל מחלות, תת תזונה. והסיבה שלא היה מזון היא הפצצות בנות הברית בגרמניה"

[illegible]

שקיעת החמה: 19.12
זריחתה מחר: 06.01
פרק יומי: שה"ש, ד
משנה יומית: כתובות א,ה־ו
דף יומי: סנהדרין, ר
הלכה יומית: שו"ע א"ח, קס"ו, ד־ט
פרשת השבוע: אחרי

■ בתי מרקחת

ירושלים: שער יפו שער יפו 283898 תל אביב: בן־יהודה בן יהודה 142 5223538, שלמה המלך שלמה המלך 78 246461, פרמקסי־ירמיהו ירמיהו 41 5442050 ■ חיפה (תקריות): מרכז מנחם עד' ירושלים 29 ק. ים א'. בלפור מסדה 1 622289 ■ חולון בתים: מזור חביבה רייק 20 בתים 583360. קופ"ח מלך גוי קדושי קהיר 20 בתים 598881 ■ רמת גן: רש"י רש"י 13 ר"ג 7510971 ■ נתניה: הנשיא שד' ויצמן 36 823639 ■ פתח־תקוה: מרכז השרון א קציר 40 9311078 ■

ניידות לטיפול לב ישראל 'נ.ט.ל.י' מוקד חירום: טל. 03"5757788, 177"0224224, 050"309070 (למקרה חירום)
אמבולנס ארצי לילדים ים, 02-256102
רפואת שיניים עזרה ראשונה מוקד 177"0223"773
מ.ג.ס. משפחות נפגעי סמים ת"א 5170789
מרכז סיוע לקרבנות אונס 02-514455, 03-6850041, 04-660111, 07"331977
אל־סם טיפול חינם, 03-5462076, 03-5463587
ער"ן עזרה נפשית, תל־אביב 5461111 ילדים 6961113; ים 610303; גליל־מערבי 9888770; חיפה 672222; נתניה 625110; באר־שבע 07"281128
ויצו קו אדום לנשים מוכות. 03-5461133; 02-514111, 07-376310
אוזן קשבת הורים וילדים 03"5226027; 04"229480, 02"243358
יד ביד אוזן קשבת לחייל, תל־אביב 5222732
אנוש משפחות נפגעי נפש 03"5494899-"03"5400672
קו פתוח לילדים ונוער 24 שעות ת"א 5606515
נעמ"ת מניעת אלימות במשפחה ת"א 5235922
איידס חוזר למלחמה באיידס 5660380
יד שרה שיקום החולה 02"244242, 03"817222
פסיכיאטריה ונוירולוגיה
מכון 'מסמה', שרות חירום 24 שעות. 03"5741858; איתוריה 6750750 שלוחה 2151
האגודה למלחמה בסרטן שירות מידע 03"5717888
קשב מוקדי קשב במד"א טל 03"5704220
תרומות דם מוקד ארצי טל 177"022"5911

■ אוטובוסים

אגד: 03-5375555; דן: 03-6394444

■ רכבות

* רכבת ישירה

מירושלים ● לת"א מרכז: 15.05
מתל־אביב מרכז ● לירושלים: 09.30
מתל־אביב מרכז ● לחיפה: 5.50, 6.35, 7.30*, 8.07, 8.42, 09.15, 10.00, 11.00*, 12.00, 13.00*, 14.00, 15.00, 16.00, 16.40*, 17.00, 18.00*, 19.00, 20.00, 21.00*, 22.00* ● לנהריה: 6.35, 8.07, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00
מחיפה בת־גלים ● לת"א (מחיפה מרכז: 6 דק' לפני יציאה מבת־גלים): 05.35*, 05.50*, 06.00, 06.20, 6.42, 7.15, 07.35, 07.50, 8.30, 09.30*, 10.30, 11.30*, 12.30, 13.30*, 14.30, 15.30*, 16.30, 17.10*, 17.30, 18.10*, 18.30, 19.30 ● לנהריה: 08.08, 09.28, 12.10, 13.20, 15.26, 16.05, 17.30, 18.30
מנהריה ● לחיפה ולת"א: 05.45, 6.35, 7.35, 9.35, 11.34, 13.30, 15.30, 16.33, 17.35, 18.42
מידע נוסף לרכבות בטלפון 03"5682200, 04"303133 ובלשכת המודיעין 03"6937515

■ מטוסים

מודיעין נמל התעופה 03-9731122 (אנגלית)
זמני נחיתות 03-9731111 (עברית)

שרות חירום

המקום	מד"א חירום 101	מכבי־אש חירום 102	משטרה חירום 100
אופקים *	07"274767	07"921022	07"921444
אור־יהודה	03"5311111	03"781111	03"344888
אזור	03"5642333	03"802222	03"855173
אילת	07"372333	07"372222	07"332444
אריאל	03"9366111	03"9367111	9366111
אשדוד *	08"551333	08"521333	08"542444
אשכול/צוחר	07"274767	07"722222	07"711444
אשקלון	08"551333	07"722222	07"771444
באר־שבע	07"274767	07"232222	07"464444
בית־שאן *	06"553333	06"588222	06"587434
בית שמש	02"523333	02"911088	02"911444
בני־ברק *	03"5460111	03"781111	03"703588
בת־ים *	03"5642333	03"802222	03"5514444
גבעתיים *	03"5460111	03"313333	03"324144
גבעת־שמואל *	03"5311111	03"781111	03"344888
גדרה	08"559333	08"552222	08"559444
הרצליה *	09"5311111	09"588222	09"555555
זכרון־יעקב	06"621333	06"322222	06"390444
חדרה *	06"621333	06"372222	06"328044
חולון *	03"5642333	03"802222	03"855173
חיפה *	04"512333	04"643222	04"754444
חצור־הגלילית	06"790111	06"937222	06"937744
טבריה *	06"790111	06"731222	06"792444
יבנה *	08"451333	08"461222	08"439180
יפו *	03"5460111	03"6994111	03"838181
יקנעם	04"512333	04"892222	04"993044
ירוחם	07"559333	07"589022	07"580144
ירושלים *	02"523333	02"789401	02"191111
כפר־סבא *	09"9311111	09"433221	09"499444
כרמיאל *	04"912333	04"917222	04"985444
לוד *	08"9642333	08"229222	08"224232
מגדל־העמק *	06"551333	06"540022	06"540444
מעלות *	04"912333	04"974022	04"779444
מצפה־רמון	07"586058	07"588333	07"588444
נהריה *	04"912333	04"822222	04"920444
נוה זהר	07"957222	07"584504	07"84112
נצרת־עילית *	06"551333	06"555222	06"571444
נתיבות	07"274767	07"943333	07"941144
נתניה *	09"623333	09"622222	09"621244
עכו *	04"912333	04"912222	04"919811
עפולה *	06"553333	06"592222	06"596444
ערד	07"559333	07"550222	07"957044
פתח־תקוה *	03"9311111	03"9333111	03"9293444
צפת	06"790111	06"920222	06"972444
קצרין	06"790111	06"961222	06"961444
קרית־אונו *	03"5311111	03"781133	03"344888
קרית־גת *	07"551333	07"881222	07"881144
קרית־ביאליק	04"512333	04"643222	04"711444
קרית־מוצקין	04"512333	04"643222	04"740244
קרית־מלאכי	08"551333	08"581222	08"581666
קרית־שמונה	06"959222	06"939222	06"920222
ראשון־לציון *	03"9642333	03"9617777	03"955555
ראש־פינה	06"790111	06"937222	06"937744
רחובות *	08"9642333	08"461222	08"487444
רמלה	08"9642333	08"229222	08"225444
רמת־גן *	03"5460111	03"742222	03"7544444
רמת־השרון *	03"5311111	03"588222	03"5494444
רעננה *	09"9311111	09"433221	09"451666
שדרות	07"551333	07"897777	07"897044
תל־אביב	03"5460111	03"6994111	03"678444

* במקום יש ניידת טיפול נמרץ

משרד החינוך התרבות והספורט
מרכז ההסברה

קבלת פנים חגיגית
לכבוד
יום העצמאות התשנ"ה
לראשי מערכת החינוך בישראל

יערוך שר החינוך, התרבות והספורט פרופ' **אמנון רובינשטיין**
במעמד ראש הממשלה ושר הביטחון מר **יצחק רבין**
באמפיתאטרון של מוזיאון השריון בלטרון

ביום ראשון, ל' בניסן התשנ"ה, 30.4.95, בשעה 19:00

מנהלי בתי ספר שטרם אישרו בואם,
מתבקשים לתאם סדרי הגעתם עם הלשכות המחוזיות
של משרד החינוך התרבות והספורט:

מחוז ירושלים: טל' 3-02-292182, פקס: 02-293430
מנח"י – ירושלים: טל' 02-297698, פקס: 02-296777
מחוז ת"א: טל' 03-6935408 6-03-6935575, פקס: 03-6935406
מחוז המרכז: טל' 03-6935276, 03-6917553, פקס: 03-6935289
מחוז חיפה: טל' 04-353699 1-04-353700, פקס: 04-353709
מחוז הצפון: טל' 2-06-500101, פקס: 06-500307
מחוז הדרום: טל' 5-07-464264, פקס: 07-464131

האגף לחינוך מוכר שאינו רשמי: טל' 3-02-292962, פקס: 02-293868
האגף לחינוך התיישבותי: טל' 03-6922801, פקס: 03-6922815

לפ"מ

משיכה מגנטית
סער בדישי
באלבום בכורה
עם "משיכה מגנטית", "אני מאבד אותך", "אהבה" ועוד
האלבום בחנויות!
הד ארצי

בס"ד
המכללה האזורית אשקלון
בחסות
אוניברסיטת בר־אילן
חדש!!! - רק במכללת אשקלון
B.A רב תחומי
בפסיכולוגיה
המכללה האיזורית אשקלון
* כל הלימודים מתקיימים באשקלון
* שכר לימוד מוזל.
* תנאי תשלום נוחים
* מלגות לנזקקים
* ייעוץ וליווי אישי
התואר מוענק ע"י אוניברסיטת בר־אילן
כתובתנו:
רחוב דוד ברגר 480 ת.ד. 9071 אשקלון
טלפונים: 07 - 712881 פקס. 07 - 710266
פרסום P.A. 07-722706

פרשה ופשרה

אחרי מות

שדים – יש או אין?

נפתלי קראוס

"וידבר ד' אל משה לאמור: דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם, זה הדבר אשר ציווה ד'... איש־איש מבית ישראל, אשר ישחט שור או כבש או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה, ואל פתח אוהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לד'... דם ייחשב לאיש ההוא, דם שפך... למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים על פני השדה והביאום לד' אל פתח אוהל מועד... ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם..." (ויקרא י"ז, א'-ח').

פרשת אחרי־מות, דנה באספקטים שונים של הטהרה היהודית והחובה להיות שונים מעובדי האלילים. בקטע שנדון בו, מדובר בשורה של דינים, שכוונתם להרחיק את ישראל מהאלילות, שבה היו שקועים במצרים.

בין הדינים הנזכרים כאן:

● איסור שחיטת בהמות ואכילת בשרם – מחוץ לפתח המשכן, שלא בצורת קורבן שלמים. למהו את עיקר הטעם נותן הכתוב עצמו, כאשר הוא אומר "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים, אשר הם זונים אחריהם..." (שם, שם, ז').

● איסור שחוטי־חוץ – שהוא המשך הגיוני של האיסור הקודם: מי שרוצה להקריב קורבן, מכל סוג שהוא, חייב להביאו לאוהל המועד ולהקריבו ע"י הכהנים המוסמכים לכך, בצורה האמורה בתורה.

● איסור אכילת הדם – מצטרף לאיסורים קודמים, אם כי כבר הוזכר בתורה לא אחת.

● חיוב כיסוי הדם – אם שחט חיה ועוף טהורים.

● איסור אכילת נבלה וטריפה.

נקל לראות כי האיסורים הללו קשורים ודבוקים אלה באלה. כמעט בכולם מוזכר הדם, או יש קשר ענייני אליו, ונאמנים עלינו דברי הרמב"ם ב"מורה", שלפיהם עובדי אלילים קדמונים [הוא מכנה אותם הצאב"א], אכלו את הדם, כי הוא מזון לשדים ולכן אסרה התורה אכילת הדם וציוותה לשפכו... (מו"נ, חלק ג' מ"ו). וכבר הגענו אל השדים שלגביהם יש כאן משפט מפתח שכבר ציטטנו: "... ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים, אשר הם זונים אחריהם..." (ויקרא, י"ז, ז').

מי הם "שעירים" אלה? כל המפרשים אומרים, כי הכוונה לשדים.

אך מה הם ומי הם "שדים" אלה? ומדוע נקראים כאן, ובמקומות אחרים "שעירים"?

בתלמוד יש סיפורים לא מעטים על שדים וקשריהם עם בני אדם, על אשמדאי "מלך השדים" ועל לילית וכו'. התלמוד קובע כי בשלוש תכונות דומים השדים לבני אדם: "אוכלים ושותים כבני אדם, פרים ורבים כבני אדם ומתים כבני אדם", ובשלוש תכונות אחרות הם דומים למלאכים: "יש להם כנפיים... טסים מסוף העולם ועד סופו ושומעים מאחורי הפרגוד מה שעתיד להתרחש" (חגיגה, ט"ז).

האיזכורים במקרא מזהים שעירים־שדים עם פולחן אלילי מכוער, כישוף וכו' והם כולם לשלילה, אך אין כפירה בעצם קיומם. גם חכמי ישראל בתקופה הפוסט־תלמודית, לרבות "הראשונים", האמינו בקיומן של ישויות מעין־רוחניות מסוג השדים. רק הרמב"ם ומעט רציונליסטים הנוהים אחריו, כפרו בקיומם. לא זו בלבד שאין הוא מזכירם כלל ביצירתו ההלכתית המונומנטלית "היד החזקה", אלא שב"מורה נבוכים", הוא מדבר על המאמינים בהם כמונחים על שוטים והוזים, "ולכן באה התורה לסלק את אלה החלאים המושרשים", ולהלן: "והנה נגמר העניין להפר האחווה בין השוטים באמת ובין שדיהם" (מו"נ, ג', מ"ו, לפי תרגומו של ר"י קפאח, הוצאת מוסד הרב קוק, תשל"ב).

חסידים מספרים ששאלו פעם את רבי מנדלי מקוצק: כיצד יתכן שהרמב"ם כופר במציאות השדים, והרי בתלמוד מסופר על שדים שהזיקו (ולכן נקראים גם "מזיקין"), או כפו אנשים לעשות מעשה זה או אחר (ומכאן הביטוי "כמי שכפאו שד"), ואפילו היטיבו, כגון בן־תמליון לרשב"י, בעת שליחותו בחצר הקיסר ברומי (מגילה, י"ז).

הקוצקאי השיב תשובה, האופיינית לחריפות של קוצק: "שדים באמת היו. הרי מסופר במדרש, כי אדם הראשון, באותן 130 שנה שהיה נזוף [אחרי שחטא] ופרש מחווה, הוליד שדים ורוחות. אלא מה? ברגע שהרמב"ם כפר – עפ"י שכלו הרציונלי – במציאות השדים, הם התבטלו במציאות, משום כבודו של הרמב"ם, ומאז – אין שדים...

כמאמר הביטוי: צדיק גוזר – והקב"ה מקיים.

רש"י מפרש: "שעירים – שדים" ומביא פסוק מישעיהו (י"ג, כ"א), "ושעירים ירקדו שם". הנביא מנבא שם את חורבן בבל, שבתיה ימלאו חיות מדבר וביניהן השעירים שהם תיישי העזים (ולפי דעת י. פליקס, הכוונה לעוף לילה דורס מסוג התחמס והתנשמת). יונתן מתרגם שם, כמו אונקלוס כאן "שעירים־שדין". כאן בפסוקנו מתרגם יונתן את המלה "שעירים" כ"טעוון דמתילין לשדין", היינו אלילים הדומים לשדים, ואילו את הפסוק "יזבחו לשדים – לא אלוה..." (דברים, ל"ב, י"ז), מתרגם אונקלוס "שדין דלית בהון צרוך" (שדים שאין בהם צורך).

אבן עזרא אומר אף הוא, כי השעירים "הם השדים ונקראו כך בעבור... שיראו אותם המשוגעים כדמות שעירים. ומלת "יעוד" חוזה, שכן היו ישראל עושין במצרים" (וזבחים לשעירים־שדים).

הרב י.צ. הרץ, בפירושו על התורה (באנגלית, הוצאת "סונצינו פרס" לונדון, תש"כ), מדבר על "פולחן סאטירים" מגעיל (SATYR) במיתולוגיה היוונית – אליל שחציו אדם וחציו תיש, שהיה נפוץ במצרים התחתית והיהודים היו מושפעים ממנו, כנרמז בספר יהושע כ"ד, י"ד, וביחזקאל כ', ז'. וכן מביא ד"ר י.צ. הופמן, עפ"י בן־מתתיהו, כ"נגד אפיון".

משרד הבריאות - מינהל הסיעוד

נמשכת ההרשמה לבתי"ס לסיעוד אחיות ואחים מוסמכים

מקצוע הסיעוד מעניין ומלא אתגר, בו אתם יכולים לחיות במוקד ההתרחשויות החשובות ביותר, בביה"ח ובקהילה, ברגיעה ובזמן חירום. בואו להיות אחים ואחיות, לעסוק בתפקיד רב משמעות, רב אחריות ומלא אתגר.

ניתן לקבל מילגות ומגורים במעונות סטודנטים

תנאי קבלה:
* תעודת בגרות ישראלית מלאה או תעודה שוות ערך.
* עמידה בבחינות כניסה פסיכומטרית.
* אישור רפואי בחתימת הרופא המטפל.
* ראיון אישי בפני ועדת מיון.
* עמידה בתכניות אקדמיות בכפוף לתנאי הקבלה של המוסדות להשכלה גבוהה. (ראה פרסומי משרדי הרישום של האוניברסיטאות)
* למועמדים שגילם מעל ל-30 קיימת אפשרות להתקבל ללא תעודת בגרות בתנאים מסויימים.

מסלול אקדמאי (4 שנים)
* ביה"ס לסיעוד ע"ש הנרייטה סאלד, הדסה, ירושלים — טל' 02-777141
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח אסף הרופא, צריפין — טל' 08-449472
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח קפלן, רחובות — טל' 08-441242

ההרשמה ל-3 בתי"ס אלה, באוניברסיטה העברית בירושלים

* ביה"ס לסיעוד, מרכז רפואי "שיבא", תל-השומר — טל' 03-5302583
* ביה"ס לסיעוד, דינה, מרכז רפואי בילינסון, פ"ת — טל' 03-9377737
* ביה"ס לסיעוד ע"ש וולפסון, מרכז רפואי וולפסון, חולון — טל' 03-5028359
* ביה"ס לסיעוד ע"ש שיינברון, מרכז רפואי סורסקי, ת"א — טל' 03-6973549

ההרשמה ל-4 בתי"ס אלה, באוניברסיטת תל-אביב

* בי"ס למקצועות בריאותיים ע"ש רקנאטי, אוניברסיטת בן-גוריון, באר-שבע — טל' 07-400654

ההרשמה לבי"ס זה, באוניברסיטת בן-גוריון

* החוג לסיעוד, המשותף לאוניברסיטת חיפה ולטכניון (טעון אישור מל"ג) — טל' 04-240325, טל' 04-249103

ההרשמה לחוג זה באוניברסיטת חיפה

* ביה"ס לסיעוד, המרכז הרפואי ע"ש ברזילי, אשקלון — טל' 07-745444
* ביה"ס לסיעוד, המרכז הרפואי שערי צדק, ירושלים — טל' 02-555494
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח רבקה זיו, צפת — טל' 06-978031

ההרשמה ל-3 בתי"ס אלה, ישירות במזכירויות בתיה"ס

מסלול אקדמי מיוחד לחובשים (3 שנים)
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח אסף הרופא, צריפין — טל' 08-449470

ההרשמה לביה"ס הזה באוניברסיטה העברית בירושלים

מסלול הסמכה (3 שנים)
* ביה"ס לסיעוד ע"ש שרמן, מרכז רפואי בעמק, עפולה — טל' 06-524240
* ביה"ס לסיעוד ע"ש מתיוס, בי"ח הלל-יפה, חדרה — טל' 06-304367
* ביה"ס לסיעוד ע"ש טסלר, קרית צאנז, נתניה — טל' 09-604777
* ביה"ס לסיעוד, המרכז הרפואי שערי צדק, ירושלים — טל' 02-555494
* ביה"ס לסיעוד ע"ש זיידה, בי"ח בני ציון, חיפה — טל' 04-380333
* ביה"ס לסיעוד ליד בי"ח ביקור-חולים, ירושלים — טל' 02-701172
* ביה"ס לסיעוד ליד בי"ח נצרת, נצרת — טל' 06-571501

מסלול מיוחד לבעלות משפחה (4 שנים)
מותאם לתנאי לימוד המקובלים במערכת החינוך הכללי
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח כרמל, חיפה — טל' 04-254373
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח מאיר, כפר-סבא — טל' 09-900589

מסלול הסבת טכנולוגים רפואיים לסיעוד (2.5 שנים)
* ביה"ס לסיעוד, בי"ח מאיר, כפר-סבא — טל' 09-900589

לקבלת פרטים נוספים, נא לפנות ישירות לבתי הספר לפי מספרי הטלפון לעיל

לפ"מ

מכירה

ללא סיכון

יצרנים ויבואנים המעוניינים למכור באמצעות קטלוג שיופץ לקוראי **מעריב**

מוזמנים להתקשר לחברת קשת לטל': 03-6134434 או לפקס: 03-6133998

שולי נתן

(ירושלים של זהב)

חוזרת באלבום חדש

שירי תהילה

כולל את השירים: אורי וישעי, קולי שמע, מי האיש

מדינת ישראל
משרד האוצר – החשב הכללי
נכסי הדיור הממשלתי

הזמנה להגיש הצעות לרכישת מקרקעין

משרד האוצר מזמין בזה הצעות לרכישת הזכויות בנכסים המתוארים להלן:

1. מכרז מס' 16/95 - משרדים בשטח של כ-30 מ"ר באילת
זכויות החכירה במשרדים בשטח של כ-30 מ"ר בבנין "סולל בונה" בקומה ו', באילת, הרשומים בלשכת רישום המקרקעין בבאר שבע בחלק מתתי חלקות 36 ו-37 של חלקה 2 בגוש 40004 (להלן "הנכס").

2. מכרז מס' 17/95 - דירת מגורים בת 3 חדרים בדימונה
זכויות החכירה בדירת מגורים בת 3 חדרים, בקומה שניה, ברח' יגאל אלון 111/26 בדימונה (להלן "הנכס").

3. מכרז מס' 18/95 - דירת מגורים בת 3 חדרים בערד
זכויות החכירה בדירת מגורים בת 3 חדרים, בקומה רביעית, הנמצאת ברח' בן יאיר 29/15 בערד והרשומה בלשכת רישום המקרקעין בבאר שבע כתת חלקה 15 של חלקה 1 בגוש 38201.

מחירי המינימום ביחס להגשת הצעות לגבי הנכסים דלעיל הינו כדלקמן:
מכרז 16/95 באילת - 95,000 ש"ח
מכרז 17/95 בדימונה - 80,000 ש"ח
מכרז 18/95 בערד - 140,000 ש"ח

כל אחד מן הנכסים המתוארים לעיל יכונה להלן "הנכס".

על המציע לבדוק בעצמו ועל אחריותו את הנכס לרבות מצבו הפיזי ואפשרויות הניצול של הנכס ואת כל המגבלות והתנאים האחרים החלים על הנכס לרבות בנושאי רישוי, תכנון ובניה, היטלים, אגרות וכיוצ"ב.

הצעות לרכישת כל אחד מן הנכסים יש להגיש על גבי טופס הצעה ובצירוף נוהל המכרז וחוזה מכר, כשהם חתומים. את המסמכים הנ"ל ניתן לקבל במשרדי ענבל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "ענבל") ברח' עמק רפאים 44 ירושלים בשעות 09:00-15:00 בימים א'-ה'.

את ההצעות יש להניח בתיבת המכרזים המצויה במשרדי ענבל בכתובת הנ"ל בשעות ובימי העבודה המפורטים לעיל וזאת עד ליום 18.5.95 שעה 15:00.

על המציע לצרף פקדון בשיק בנקאי או ערבות בנקאית, כמפורט להלן:
1. מכרז מס' 16/95 - 5,000 ש"ח.
2. מכרז מס' 17/95 - 4,000 ש"ח.
3. מכרז מס' 18/95 - 7,000 ש"ח.

הצעות שלא יוגשו בהתאם לנוהל המכרז או ללא הפקדון או הערבות הבנקאית לא יובאו לדיון.

משרד האוצר אינו מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא. כמו כן לא ישולמו דמי תיווך.

לקבלת פרטים נוספים ולתאום מועד לבקור בנכס יש לפנות אל מר אלדד כהן בענבל, טל' 02-638211, בשעות העבודה ובימי העבודה המצויינים לעיל.

משרד האוצר

מאסטר מיינד

מכשירים לפיתוח המוח

לריכוז, זיכרון, שינה, רגיעה ולמידה.

מרכז "גלי אלפא"
פיירברג 12, ת"א - 03-5609494 חיפה - 04-383735

בס"ד

עם אחד ביחד
תנועת ביחד

מדינת ישראל
המשרד לענייני דתות
האגף להסברה אירועים והדרכה.

"יהי שלום בחילך"

הדלת הפתוחה - תרבחו ותסעדו

ליל המימונה - תרבחו ותסעדו

מוצ"ש, כ"ב בניסן תשנ"ה (22.4.95) החל מצאת השבת

בחסות - השר לענייני דתות - פרופ' שמעון שטרית

ברכת נשיא המדינה

ככל שנה, עם סיום חג הפסח, אנו חוגגים, כל בית ישראל ביחד, את חג המימונה. המימונה היא דוגמא נוספת להתהוותה של החברה בישראל, לקיבוץ הגלויות ולהפיכתנו לעם מאוחד בארצו. הדלת הפתוחה, הכנסת האורחים, החום והלבביות של יהדות צפון אפריקה, כפי שבאים לידי ביטוי כל השנה ובמימונה בפרט, תורמים לבניית גשרים בין חלקי הציבור בישראל, לאיחוי המחלוקות ויצירת מכנה משותף. השנה עומדת המימונה ביוזמת תנועת ביחד בסימן: **"יהי שלום בחילך"**

בימים של משא ומתן לשלום באזור ויצירת מציאות חדשה בינינו לבין שכנינו אל לנו לשכוח חשיבות השלום ואחדות מבית. בטחונה של מדינת ישראל ועתידה באחדותנו והיותנו עם אחד. אני מקווה שמסר זה היוצא מביתכם, מלבכם, יגיע לכל בית ולכל לב בישראל.

חג שמח

עזר וייצמן
נשיא מדינת ישראל

ברכת השר לענייני דתות

שעה מיוחדת של קורת רוח היא לי לברך את יהודי אפריקה ואת כל בית ישראל לרגל חג המימונה, חג האמונה והמזל. כמי שנולד במרוקו בעיר אפרוד, השוכנת במורדות האטלס ונושקת לסהרה, ועלה לארץ בן שלוש, אני שמח במיוחד על כך שחג המימונה הפך עם השנים לנחלתם של כלל בית ישראל, תוך שמירה על אופיו החיובי, דלת פתוחה והכנסת אורחים, ושמירה על זיקה יהודית.

החום והלבביות של יהדות צפון אפריקה, כפי שבאים לידי ביטוי כל שנה במיוחד ובפרט, תורמים לבנות גשרים בין חלקי הציבור בישראל, לאיחוי המחלוקות ויצירת מכנה משותף. הגענו לשעה יפה של הגלדת פצעי עבר, מחיקת משקעי ההסטוריה ויצירת חוויה משותפת עם בטחון עצמי לכולם.

שבתי לא מזמן ממסע נשמה למרוקו בראשות משלחת כלכלית - תרבותית שיצאה להשתתף בכנס מראקש בהשתתפות אומנים ואנשי עסקים. במשלחת היו גם יוצאי מרוקו וגם אחרים, ולכולם היתה חוויה יחידה במינה. התרשמנו מהקהילה היהודית ששגשגה פעם. היינו כחולמים לימים אחדים בצילם של גדולי תורה ורוח מכל הדורות, בהם הרי"ף והרמב"ם ור' חיים בן עטר ור' יהודה בן עטר הגדול והקטן ושושלת הרבנים ממשפחת אבו חצירא, חווינו חוויה משותפת של אחדות ישראל.

השנה עומד חג המימונה בסימן "יהי שלום בחילך", בשעה בה אנו נמצאים בעיצומו של תהליך שלום עם שכנינו מסמל משפט זה את כמיהתו ורצונו של העם היהודי לשבת בבטחון בארצו ולחיות בשלום עם שכניו.

אני מברך את קהל החוגגים ואת כל בית ישראל בברכת "תרבחו ותסעדו" ומצרף תפילה מסורתית "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

פרופ' שמעון שטרית
השר לענייני דתות
ושר הכלכלה והתכנון

מכתב ברכה

חגיגות ה"מימונה" הנהוגות מדי שנה בקרב יוצאי צפון אפריקה, הן יום חג לכלל עם ישראל.

בחגיגות אלו באה לידי ביטוי אחדות העם. האחדות היא שורש קיומו של עם ישראל בכל התקופות וגם בתקופה זו. כאשר אנו עדיין במאבק על עצם קיומנו, האחדות היא התשובה.

הארוע נהוג למחרת יום חג הפסח, החג בו יצא עם ישראל מעבדות לחרות וחחל לצעוד לקראת הר סיני לקבלת תורה. הר סיני - "עמוד שהאמונה סובב עליו", והמילה "מימונה" מבטאת סביב מה צריך עם ישראל להתאחד - סביב האמונה.

תנועת "ביחד" מעלה על נס את אותם ערכים נפלאים עליהם חושתת חג המימונה.

השנה ישנה התיחסות מיוחדת לנושא השלום. הארועים האחרונים והמצב שאנו נמצאים בו מחייבים תפילה מיוחדת לשלום.

יתן ה' ויתקיים בנו הפסוק: "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל".

ישראל מאיר לאו
הרב הראשי לישראל

ברכת הרב הראשי

מנהג יפה נהגו יהודי צפון אפריקה להמשיך את חג הגאולה, בחגיגת המימונה במוצאי החג. המנהג שיסודתו בהררי קודש בא לבטא את האמונה והבטחון המתגברים בימות החג, את האחדות, האחוה והרעות הבאים בעקבותיהם.

החגיגות ברב עם והבקורים ההדדים שבהם לקרב הלבבות ולהרגיש את הטוב והנעים שבשבת אחים גם יחד. בואו ונחזיק טובה ל"תנועת ביחד" המעודדת מנהג זה מרחיבה אותו, שיהא נחלת הכלל בסימן של "יהי שלום בחילך"

בימים אלה שאנו שואלים יותר מתמיד בשלומה של ירושלים כעיר שחוברה לה יחדיו נתחזק בשלום ובאחדות ויקוים בנו "שיהא שלום בחילנו שלוה בארמנותנו".

בברכת המועדים לחיים ושמחה ושלום

אליהו בקשי דורון
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

בס"ד
המשרד לענייני דתות
עירית ירושלים ותנועת - ביחד מתכבדת להזמינכם
לפתיחה הארצית של ליל המימונה
"הדלת הפתח - תרבחו ותסעדו"
מוצ"ש כ"ב בניסן תשנ"ה (22 באפריל 1995) בשעה 21.00
באולמי נוף - ירושלים - בית וגן
בסימן: "יהי שלום בחילך"
"ברכת הרב" מפי
הראשון לציון מר"ן הרב אליהו בקשי דורון - הרב הראשי לישראל
הרב הגאון ישראל מאיר לאו- הרב הראשי לישראל
דברי פתיחה: **ח"כ אהוד אולמרט**, ראש העיר
ברכות:
* **מר יצחק רבין** - ראש הממשלה
* **אברהם (בייגה) שוחט** - שר האוצר
* **פרופ' שמעון שטרית** - שר הדתות והכלכלה
* **גב' מרים בן פורת** - מבקרת המדינה
* **ח"כ ביבי נתניהו** - יו"ר הליכוד
ובהשתתפות:
שרי ממשלה, חברי כנסת, חברי הסגל הדיפלומטי בארץ

אורחי כבוד
עולים חדשים מתפוצות ישראל
אשר בחרו לבנות את ירושלים ולהיבנות בה

מנחה: **שלום אמויאל**
בתוכנית:
* שולחנות התקרבות המסורתית - מעדני המימונה
* תכנית אמנותית
* התזמורת האנדלוסית הישראלית
* חבורת הזמר - הורה ירושלים
"תרבחו ותסעדו"

שלום אמויאל — מ"מ יו"ר תנועת - ביחד
ח"כ אהוד אולמרט — ראש העיר

בתי כנסת וברכת הרבנים

יבנה - בבית הרב יוסף אבו-חצירה, ברכת הרב לצבור הרחב ותפילה חגיגית

רמלה - בבית הכנסת המרכזי - רח' הרצל. הרב יחיאל אבו-חצירה וראש העיר יואל לביא בחסות המועצה הדתית-המדור לתרבות תורנית. *בתכנית - ברכות, פיוטים, כבוד מסורתי.*

דימונה - בית הכנסת "אהל יצחק". ברכת הרב הראשי ליישוב וראש העיר, בחסות המועצה הדתית.

בת-ים - בית הכנסת "היכל אליהו" ברמת יוסף. ברכת הרב חזן, ראש העיר יהושע שגיא. בחסות עירית בת - ים, המועצה הדתית והתאחדות עולי מראקש. בתוכנית: תפילה חגיגית, הופעת פייטנים ותזמורת.

רעננה - בית הכנסת "היכל ציון". ברכת הרב הראשי - יצחק פרץ, ראש העיר זאב בייולסקי.

גן יבנה - בבתי הכנסת בעיר במעמד רבני היישוב.

מגדל - במרכז הקהילתי בחסות הרב המקומי יגאל ממליא וראש המועצה ישראל עמרוסי.

קרית אתא - בבריכת הרקפות - ברכת רבני העיר ונכבדי היישוב.

קרית ביאליק - גינת סביון - ברכת הרב קריספין, ראש העיר דני זייק.

אריאל - מרכז הפיס הקהילתי - בחסות העיריה, המתנ"ס והמועצה הדתית.

קרית מלאכי - בבית ראש המועצה. ברכת הרבנים הראשיים - הרב ישראל גרשטנקורב והרב חיים פינטו. בחסות המועצה המקומית והמועצה הדתית

מושב אחוזם - ברחבת המועדון המקומי. ברכת הרבנים המקומיים וראש המועצה. בתכנית: ברכות, כבוד מסורתי, פיוטים.

קרית ארבע - בבית הכנסת "מגן אבות". ברכת הרב וראש המועצה הדתית - שמואל מרגי.

כרמיאל - בתלמוד תורה "מעיין התורה". תפילה חגיגית, פיוטים ותקרובת.

גבעת אולגה - ערב מרכזי לתושבים. ברכות: יוסף בוסקילה- ראש המועצה הדתית. נחמיה להב - ראש העיר.

נתיבות - בחצר האדמו"ר ברוך אבו חצירא. ברכת הרב אבו חצירא וראש המועצה יחיאל זוהר. בתכנית: פייטנים ומקהלות.

גבעת שמואל - בבית הכנסת "שבט אחים" ברכת הרב אליעזר אלבז - ראש המועצה הדתית. ראש המועצה - ירמי אולמרט, פיוטים וכיבוד מסורתי.

נשר - בהיכל התרבות - ערב מסורתי, בחסות המועצה המקומית והמועצה הדתית - הרב ביטון.

טבריה - בבית הרבנים - הרב הראשי דוד פרץ ורב השכונה מסעוד מלול. בתכנית: ברכת הרבנים, ראש העיר ונכבדים וכיבוד.

פתח תקוה - מתנ"ס עמישב - קבלת פנים לתושבים, רבני העיר והשכונה וראש העיר. בתכנית: ברכת הרב ושולחן תקרובת מסורתי.

ירושלים - בבתי הכנסת של יוצאי צפו"א ברחבי העיר.

לפ"מ

בחסות המשרד לענייני דתות

מוסף האושר של מעריב

הדרך האושר

גיליון ממוחזר

גיליון מס' 66

עורך יום: אבנר אברהמי • עורך לילה: דודו גבע

לגיליון זה מצורף פותח סתימות

[illegible] הדרך למחנה האימונים של מתאבדי החמאס:

אין מים חמים במקלחות * חוסל מלאי הבמבות בשקם * האווירה מתוחה ורבים מאיימים להתאבד * צפויים פיצוצים בין סגל ההדרכה לחניכים *

בתמונה: פלוגת ברוש מפגינה מול מפקדת המחנה

כך נפגשנו

© 1994 PHOTODISK

מוזו האושר
שרהל'ה שרון

היא גדולה, היא כחולה,
היא כשרה כל השנה
ויפה היא לתפארת
כי כנרת אין אחרת
מי שבח אינו חפץ
כי מצא בה קצת חמץ
שיצעד-לו בגאון
וישתה מי ים-תיכון!!

מבוכה במערכת הביטחון:
אופק 3 משגר תמונות מטושטשות

מומחים במרכז הבקרה: המזרח-התיכון אפוף אבק מצות שנפלט מהישראלים. עד ל"ג בעומר נחיה בחוסר וודאות לגבי כוונות העירקים

פסח בעולם

טוקיו
חבילת מצות שנשכחה בתחנת הרכבת התחתית החלה לפלוט גז עצבים

שכם
רבים מתושבי הגדה המערבית עשו את החג בחוג המשפחה האינטימי

בנגקוק
חמות לפיד יצא לתאילנד לשחרר ישראלי שחשוד בהברחת אפיקומן

ברוקלין
[illegible] בלק-[illegible] עלו לפלייעוף יתמודדו מול לוס-אנג'לס לשקעס

בוטל מבצע נוד המזל

פרס ניחומים: כרטיס זוגי לחור הגעש וזוב

לקוראינו
עקב פיטורי מנכ"ל קשת אלכס גלעדי נדחה טקס הבחירה למועד בלתי ידוע

קרא בשבוע הבא בדרך האושר
[illegible]

האושר שלי

© 1994 PHOTODISK

עימוד מק: ניר חוד

למעשנים

-דף קשר מס' 338-

חדש: סלמון מעושן עם פילטר מנטה בקופסת המיכסובב

תחקיר: השמיניסטים שסחבו את השר רובינשטיין על הכתפיים חטפו חררה בצוואר

פותחה שיטה חדשה לגילוי איידס באמריקה: שיטת הגישה הישירה

פינת הג'עג'וע
צחק, שתית אותה!

אמני העולם מגיבים
והפעם: רודן

אמש בקולנוע

נזון אל הפריימרים

ט. התיידד עם המגזור החרדי

חדש *
...י בנקומט ביתי

משה מהץ נגד פרעה ריינג'רס

בחסות "בראשית 2000": העמותה להחדרת ערכי המסורת לנוער ברוח המאה ה־20

תקציר הפרקים הקודמים
משה, נער עז־רוח, נלחם בעזרת השם (המעניק לו כוחות־על) בחבורת נוכלים רעה המכונה "הפרעה ריינג'רס" שמטרתה להשתלט על העולם היהודי הנאור

פרק 128
עמוד האש

משה: צבי אטולין | אלוהים: ז'ק אלול וחיים ישראלי | פרעה: משה חייק | אפקטים: חיים חיים | ביטוי: חנה זמר-לת | עריכה ומיקס: שיפודי התקווה

בשבוע הבא: בת מרים

רגע של שיר

ושוב נראה הסתיו יורד כחרב
מול השקיעה נושקים עצי הפרי
החופש תם צריך לצאת לדרך
תני נשיקה ילדה לבחורים

החופש תם אכן היה נפלא פה
ראינו שני סרטים עם דני קיי
אכלנו שתים-עשרה מנות פלאפל
אפילו מוישה בס אמר או.קיי.

...ורק החוזרים מאנטליה!
החופש תם נצא לדרך
הכיף היה כמו חול
אפשר היה עוד לכייף כאן הערב
אבל אף פעם לא נספיק הכל

מילים: חיים חפר

...לון האושר

לקוראינו

חומר משלשל

חיים לבנון

שנינו מאותו הכפר

מכתב לעמוס עוז

שתי סיבות מביאות אותי לכתוב אליך מכתב זה. הראשונה היא היניקה החינוכית המשותפת, עת שנינו למדנו כילדים בביה"ס "תחכמוני" בירושלים. השניה, היותך מרצה באוניברסיטת בן־גוריון. אינני חושב כי נפגשנו אי פעם לשיחה, פנים אל פנים, אך בוודאי זכור לך המורה למוסיקה ומנצח התזמורת של "תחכמוני", אבי, יעקב לבנון ז"ל. אתה בוודאי גם זוכר את עיתון בית ספרנו, "חברינו", שאליו תרמת חיבורים שכולנו התפעלנו מהם, ולפעמים גם קנאה אחזה בנו.

מאז היותנו באותו כפר, "תחכמוני", נפרדנו איש איש לדרכו. את תהילתך רכשת בזכות היותך סופר בעל מוניטין לאומי ובינלאומי. אני, במובן מסויים, המשכתי ודרכי במסלול מקביל לשלך: שירות בנח"ל; הכשרה, נח"ל מוצנח וגם חבר קיבוץ (בית העמק). היתה זאת תקופת עשיה נהדרת, אך את חיי החלטתי להקדיש למדע הכימיה. במרוצת הזמן, נהפכתי לפרופסור מן המניין באוניברסיטה העברית בירושלים, שבה אני עוסק במחקר נסיוני ובכתיבה, בעיקר של מאמרים מדעיים אשר, בצדק, לעומת ספריך מעניינים ציבור מצומצם. כאן דרכינו נפרדות ולא רק בפן המקצועי.

היותך סופר מצליח וחביב הקהל, הפכה אותך לכהן הגדול של "שלום עכשיו" ומחנה השמאל בישראל. אני, לעומת זאת, המשכתי בעבודתי המדעית, כאשר המהפך בדעותי הפוליטיות קרה לאחר מלחמת יום־הכיפורים. אף על פי כן, אני מודה, לא היה לי האומץ (גם לא הזמן והרצון) לעמוד מולך ולהביע את דעותי בקול רם, כאשר מלחמה עקובה מדם התנהלה בלבנון. שתיקה זאת הפרתי בשנת 1988, עם פרוץ האינתיפאדה, כאשר בני, מ"מ צעיר בצנחנים, חזר לחופשת שבת לאחר אירועים כמו שירות בלבנון, הלוויה של חבר שנהרג ופיזור הפגנות אינתיפאדה ומצא בעיתון מודעה סטנדרטית של "שלום עכשיו". "האם זוהי התמיכה הציבורית שאנו, חיילי צה"ל, מקבלים"? – שאל אותי. ברגע זה נרתמתי לפעילות המחנה הלאומי. זה אותו מחנה אשר לדבריך מסתייע על־ידי החמאס, או מסייע לחמאס.

נכון ששלום עושים בין אויבים. אך אנא, תן לי דוגמה בהיסטוריה להסכם שלום שצלח, כאשר צד אחד מושיט ידו לשלום אמיתי ואילו הצד השני מושיט את ידו בערבון מוגבל. למען השלום ממשלת ישראל מוכנה להתפרק מהנכסים הלאומיים והאסטרטגיים שלה. היא גם מוכנה לטרנספר יהודים מאדמתם ומביתם. לעומת זאת, ערפאת מדבר על שלום בעוד האמנה הפלשתינית שרירה, הג'יהאד הוא חלק מהלכסיקון ובדרשותיו הוא מדבר על חזרה ליפו, לחיפה, לאשקלון ולירושלים.

איה חבריך הסופרים, הפרופסורים, הסטודנטים והנשים בשחור במחנה השלום הפלשתיני, העומדים בצמתים, ברחובות עזה, ביריחו, בביר־זית, בשכם ובג'נין ומפגינים למען השלום ונגד הטרור בעקבות מקרי הטבח והרצח המתועבים בעפולה, בחדרה, בירושלים, בתל־אביב ובבית־ליד? איה מחאות מחנה השלום על השמחה לאיד של האספסוף העזתי לנוכח גופותיהם של חיילי צה"ל, אשר נרצחו בכפר דרום ובנצרים? מדוע אני וחברי לדעה, שלימדנו והדרכנו לתואר גבוה סטודנטים ערביים, נחשבים בעיניך לאלה הרואים את הערבים כמשרתים? מדוע שם אתה בכפיפה אחת את המחנה הלאומי השפוי והרציונלי עם פלגים קיצוניים? האם השגותי ושאלותי לעיל הן "לרקוד על הדם"?

כן, אנחנו מאותו הכפר, אך דרכינו נפרדו. האמנם תהום פעורה בינינו?

חדשות ומשמעותן

נהגים שנתקעים בפקקים נכנסים להתקפי חרדה

מעריב, 18.4.95

אסא כשר

רפורמה בבחינות הבגרות: מסר מובלע

הייתי רוצה לשמוע בבירור, שפנינו לעבר בתי־ספר שבהם ילמדו התלמידים לא מיראת ציוני הבחינות, אלא מאהבת הנלמד ומאהבת הלימודים

אני לא זוכר את בחינות הבגרות שלי. אני לא זוכר את הבחינה הראשונה שלי, בבית־הספר העממי. אני לא זוכר את בחינת הגמר האחרונה שלי, באוניברסיטה. לעומת זאת, אני זוכר לטובה את המורה שלי למתמטיקה בבית־הספר התיכון. אני זוכר את מראהו של המורה הראשון שלי, בכתה א'. אני זוכר היטב רבים מן המורים שלי באוניברסיטה, במתמטיקה, בפיסיקה, בפילוסופיה.

אהבתי את המורה שלי למתמטיקה בבית־הספר התיכון העירוני א' בתל־אביב. כל השיעורים שלו היו מעניינים להפליא. בשיעורים האלה, מתמטיקה כבר לא היתה סדרה מייגעת של תרגילים תפלים. מתמטיקה היתה עולם שלם, יפה, עמוק, מרתק, של הוכחות חדשות, של משפטים מאלפים. קראו לו סטרץ. היו לו הופעה מיוחדת, אישיות מסתורית ואפילו עבר אגדתי, אבל אלה לא משכו את הלב כמו המתמטיקה שלמדנו ממנו. היא היתה העיקר. בגלל השיעורים שלו, אהבתי אותה. כל־כך מצאה חן בעיני המתמטיקה שלמדתי בבית־הספר התיכון, עד שבחרתי ללמוד אותה גם באוניברסיטה.

עשר שנים לפני שהיכרתי את המורה הראשון שלי למתמטיקה, היכרתי את המורה הראשון שלי, בכתה א', בבית־ספר לדוגמה. ילדים מעטים, כל אחד והשולחן הפרטי שלו, שקט ושלווה. עברו כבר הרבה שנים מאז, אבל עד היום אני זוכר מה הדבר הראשון שלמדתי ממנו. זה היה עניין פעוט, רק ילד קטן יכול היה להתפעל ממנו, אף על פי כן אני זוכר כמה מעניין זה היה, כמו תגלית, כמו חלון קטן לעולם גדול.

הזכרונות הללו עולים בי על רקע המולת ההגרלה של בחינות הבגרות. עתה, כשהולך ושוקע האבק שהטילו בעיני הבריות ריקודי השמחה ומתקפת הנגד, אפשר להתחיל להבחין בין הצבעים השונים של התמונה המורכבת.

במרכז התמונה שהצטיירה בתקשורת עמדה הרפורמה בבחינות הבגרות. אני מקבל את ההסברים המקצועיים של השר אמנון רובינשטיין (מעריב, 17.4.95) בזכות ההקלה בעול הבחינות החיצוניות. אני נוטה לסמוך על רוב מנגנוני הפיקוח על רמתן של הבחינות הפנימיות. מדאיגים אותי כמה מסרים מובלעים שביטאה אותה חינגה. על הצדק, יודע השר המשפטן, כי הוא חייב לא רק להיעשות, אלא גם להיראות. על אחת כמה וכמה חלה חובה כזאת בעולם החינוך. המסר החינוכי המובלע חשוב לא פחות מן המסר החינוכי המפורש. המסר המובלע המדאיג ביותר טמון בעצם העיסוק המרובה בבחינות. לטעמי, במערכת האידיאלית אין בכלל בחינות. בחינות הן סממן של אי־אמון.

במערכת האידיאלית אפשר לסמוך על סגל ההוראה ועל תוכניות הלימודים שיפתחו בילדים ובילדות עניין בלימודים, שיעוררו בהם את אהבת ההבנה, החקירה והיצירה, שיתמכו בצמיחה המחשבתית שלהם. במערכת האידיאלית אפשר לסמוך על הנערים ועל הנערות, בתום כל שלב ושלב בהתפתחות ההשכלה שלהם, כי הם יודעים מה שהם אמורים לדעת מפני שהם רצו לדעת ומפני שעזרו להם למלא את רצונם לדעת. מן העיסוק המרובה בעניין כלשהו עולה המסר המובלע, שזהו עניין חשוב במיוחד. במערכת אידיאלית, בחינות הן עניין תפל במיוחד, ואפילו אם התוצאות שלהן משמשות את המוסדות להשכלה גבוהה, עדיין מוטב להיפטר מכולן.

בצד המסר המפורש, בדבר הקלה בבחינות הבגרות, לא נשמע שום מסר בדבר הרפורמה העמוקה יותר. גם השתיקה היא מסר מובלע. הייתי רוצה לשמוע בבירור, שפנינו אל המערכת האידיאלית, שהחתירה העיקרית אינה לעבר בתי־ספר שיש להם יותר סמכות ויותר אחריות בתחום בחינות הבגרות, אלא לעבר בתי־ספר ותוכניות לימודים שיאפשרו לסמוך על הילדים והילדות, ואחר כך גם על הנערים והנערות, שילמדו לא מיראת ציוני הבחינות, הפנימיות או החיצוניות, אלא מאהבת הנלמד ומאהבת הלימודים. בתי־ספר שיהיו בהם מורים ומורות מתאימים, ראויים לשמם.

את הכנר ישה חפץ שאלו פעם למה ראה לנכון להתחיל ללמד מוסיקה באוניברסיטה של קליפורניה בלוס־אנג'לס. בתשובתו סיפר ישה חפץ, שהוא זכר את המורה הזקן שלו לכינור, ברוסיה, שאמר לו פעם, כי ביום מן הימים הוא עתיד להיות "מספיק טוב כדי ללמד". שכל מורה יהיה כמו ישה חפץ לעת זיקנה, זהו חלום, אבל שכל מורה יהיה "מספיק טוב כדי ללמד", זהו אידיאל מעשי.

אלף מילים

צילום: יוסי אלוני

מסיבת "סבנמיז" בתל־אביב

אברהם תירוש

צרת רבים – ושום נחמה

יש בדיחה ישנה, ה"רצה" במערכת הקליטה בווריאציות שונות כבר שנים: בשנה הראשונה שונא העולה החדש את הסוכנות; בשנה השניה את משרד הקליטה; בשלישית את משרד השיכון; ברביעית – את העולים החדשים.

מול זה ראיתי לא מכבר במוסד תו"ם (מוסד טכנולוגי־תורני של רשת ישיבות בני־עקיבא בחי־רב־לאת) תמונה הפוכה, המבטאת אולי את הקליטה הקלאסית. יש במוסד 260 נערים, רובם המכריע עולים מאתיופיה, בהם קבוצה של ספורטאים הלומדים בפרוייקט מיוחד. כמה מהם הגיעו להישגים עולמיים בריצות ארוכות. מפקח הספורט בעיריית הנוער המטפל בהם, הוא עולה מברית־המועצות, המדבר אליהם ועליהם במבטא רוסי כבד אבל גם באהבה גדולה, הסותרת לחלוטין את הבדיחה הישנה.

ה"רוסים" וה"אתיופים" הם שעשו את העליה הגדולה של השנים האחרונות. בשנים 1989־'94 עלו לישראל כ־633 אלף עולים, כ־545 אלף מהם – כ־86 אחוזים – מחבר המדינות. זה כאילו היו מתוספים לאוכלוסיית ארה"ב בשנים אלה כ־25 מיליון מהגרים. מה שאומר, שבהתחשב במספרי העולים, סיפור הקליטה הוא בסך הכל, ובגדול, סיפור הצלחה יחסי.

אני יודע, כי למי שלא נקלט עדיין כראוי, ובוודאי למי שלא נקלט כלל, אין נחמה בנתונים סטטיסטיים מעודדים לגבי כלל הנקלטים, כל עוד סיפור הקליטה האישי שלו הוא סיפור של כשלון. אבל כשבאים להעריך את הקליטה בשנים האחרונות, אין מנוס מלעשות זאת קודם כל על־פי הנתונים הכלליים. והאמת היא, שהנתונים מבטאים בצד ההישגים גם את מצוקות היחידים. יתר על כן, בתחומי הקליטה שבהם הושגו ההישגים הבולטים, שם גם המצוקות והכשלונות העיקריים.

בתחום הדיור, למשל, כשני שלישים מהמשפחות שעלו בשנים הנזכרות רכשו כבר דירות בעזרת המשכנתאות שהועמדו לרשותן – הישג חסר תקדים. אבל מצד שני, רק כ־22 אחוזים מבין היחידים, המשפחות החד־הוריות והקשישים עשו כן, וקיים מחסור קשה בדיור ציבורי לאלה במרכז הארץ.

בתחום התעסוקה, האבטלה בקרב העולים ירדה מ־38 אחוזים ב־'91 ל־13 אחוזים ב־'94, אבל מצד שני, רבבות עולים אקדמאים מועסקים לא במקצועם אלא ב"עבודות שחורות".

יש גם נתונים מעודדים על שביעות רצון גדלה יותר בקרב העולים. 73 אחוזים מהם אמרו בחודש שעבר, כי הם רואים בישראל את המדינה שבה ירצו לחיות בעוד חמש שנים, לעומת 68 אחוזים שאמרו כך במאי אשתקד. יש בשנתיים האחרונות גם גידול של תשעה אחוזים במספר העולים שאילו נשאלו, היו ממליצים לקרוביהם בחבר המדינות לעלות לישראל, אם כי האחוז עדיין נמוך (37). ויש עליה ניכרת באחוז העולים שאמרו שחל שיפור במצבם בשנה האחרונה.

אלא שעל כל אלה מאפיל צל הקליטה החברתית והתרבותית של העולים, שהיתה גם בעבר "עקב אכילס" של הקליטה. ביטוי חריף של קשיי הקליטה הזו ושל כשלונה היחסי הוא הסטיגמות המודבקות לעולים מחבר המדינות בעיקר, שעליהן הם צריכים להתגבר בדרך להיקלטות טובה. הנה, למשל, רק נודע על חטיפת החיילת קרן גרטלר, וכבר פשטה השמועה שזו עבודה של המאפיה הרוסית.

יש כאן, במידה מסויימת, שאלת הביצה והתרנגולת: האם הסטיגמות משפיעות על יחס הישראלים לעולים, או שיחס הישראלים מוליד סטיגמות כאלה. אם כך ואם כך, יחס הישראלים אינו מעודד. רק 64 אחוזים סבורים שהעליה חיונית למדינה. ב־'86 סברו כך 83 אחוזים.

ובאמת, אם הם כולם "זונות ונערות־ליווי ושיכורים ופושעים ומאפיה" – מי צריך אותם פה? אלא שהעניין הוא שהם לא, רובם המכריע לא, ואין כל הצדקה לסטיגמה שבאה להם "בזכות" מעטים. אבל לך תוכיח שאין לך אחות. וכשאתה עולה חדש, ההוכחה קשה עוד יותר.

נכון שגם עליות קודמות סבלו מסטיגמות בעוון מעטים. היו "רומני גנב" ו"מרוקו סכין" ו"פרסי קמצן" ומה לא. אבל בשביל עולה צעירה ויפה מרוסיה שמתייחסים אליה כאל זונה, או בשביל נער אתיופי מחונן שמביטים עליו כעל אנאלפבית, זה לגמרי לא משנה מה היה פעם. בעניין זה, צרת רבים אפילו לא מתחילה להיות עשירית נחמה.

לכאורה מצב מייאש. קשה להאבק בדעת־הקהל, בעיקר כשהעניין נראה לו כנוגע לכיסו. אבל אינני בטוח שנעשה כל מה שצריך במאבק הזה. יש מין ריפיון ידיים היסטורי בכל הנוגע לקליטה החברתית בכלל ולמאבק נגד סטיגמות של קבוצות עולים בפרט.

ואין הדברים אמורים רק כלפי הממסד, אלא גם כלפי כלי התקשורת. כי במקרה הזה, הפרה לא כל־כך רצתה להיניק – היו לה אולי עניינים יותר בוערים – והעגל לא כל־כך רצה לינוק.

אבל יש סיפורי קליטה מרתקים בתחומים שונים, שהתקשורת אינה צריכה לעשות טובה למישהו כדי לפרסמם. הם סיפורים טובים על־פי כל קנה מידה עיתונאי. אם משרד הקליטה ימכור יותר והתקשורת תהיה מוכנה לקנות יותר – ייהנו גם העולים, גם הקוראים וגם המדינה, שתמיד יוצאת בסופו של דבר נשכרת מקליטת עולים טובה.

חיים הנגבי

קושיות של ימי־חול

מזכיר ההגנה האמריקני לשעבר הוציא ספר על הכשלים האמריקניים הקשורים למלחמת וייטנאם. אפשר לתרגם את הדוגמאות שלו מאמריקנית לישראלית

ספרו של רוברט מק'נמרה, 78, מי שהיה מזכיר ההגנה בממשלים של ג'ון קנדי ולינדון ג'ונסון, תופס עכשיו כותרות בארצות־הברית. הכותר "במבט לאחור: וייטנאם, הטרגדיה והלקח", מדבר בעד עצמו. זהו חשבון־נפש מטהר, משהו בנוסח "הבט־אחורה־בזעם". המחבר, שר־הבטחון לשעבר, מכה על חטאי הממשל האמריקני במלחמה הארורה ההיא ולא חס על עצמו. לא היה מעולם איש־מדינה ישראלי שנהג כמוהו. וכי יש במקומותינו אומץ־לב פוליטי ואינטלקטואלי מן הסוג הזה?!

על־פי דיווחו של העיתונאי עקיבא אלדר מוושינגטון ("הארץ", 16.4.95), הציג מק'נמרה בספרו 11 דוגמאות של כשלים אמריקניים הקשורים במלחמה, לשיפוטם של הקוראים. הוא הציע להם לפסוק, כל אדם על־פי הבנתו, האם מעידים הכשלים הללו על תום־לבם של האחראים או שמא הם מצביעים על זדון. האבחנה בין טימטום לפשע היא לפעמים עניין קשה. הנה הדוגמאות של מק'נמרה, כשהן מתורגמות מ"אמריקנית" ל"ישראלית" ומותאמות לענייננו:

● שפטנו באורח מוטעה את הגיאופוליטיות של האויב והפרזנו באיום שלו על ישראל.

● בחנו את העם הפלסטיני ואת מנהיגיו באמצעות מונחים ומושגים השאולים מן הנסיון הישראלי.

● המעטנו בעוצמתה של הרוח הלאומית שהניעה את הפלסטינים, ובמיוחד את אנשי אש"ף, להילחם ולמות למען אמונותיהם וערכיהם.

● שפטנו בטעות הן את ידידינו והן את יריבינו, בצורה ששיקפה את עומק בורותנו בהיסטוריה, בתרבות ובפוליטיקה של עמי האזור.

● לא הכרנו במגבלות הכוח שלנו בשעה שזה בא לידי עימות עם תנועות לוחמות בעלות מוטיבציה גבוהה. הציוד הצבאי המשוכלל, כמו גם הכוחות והדוקטרינות הצבאיות המודרניות, היו בעינינו חזות הכל.

● לא הצלחנו, עוד בטרם פעולה, לעורר את הכנסת ואת העם לקיים דיון מעמיק וגלוי ביתרונותיה ובחסרונותיה של מעורבות צבאית ישראלית רחבת־היקף באזורנו.

● לא עלה בידינו לשמר את התמיכה הציבורית במבצעים צבאיים יומיים, שהוענקה לנו בתחילת הדרך. לאחר שאירועים שלא נצפו מראש אילצו אותנו לשנות כיוון, התפוגגה התמיכה הציבורית. ולא במעט בגין העובדה, שלא טרחנו לתת לציבור הסבר מלא ומקיף על ההתפתחויות החדשות ועל השינויים בזירה.

● סירבנו להודות בכך, שהעם בישראל – אזרחים פשוטים כמו גם מנהיגים – אינו יודע־כל. כשבטחונה של ישראל אינו נתון בסכנה ישירה, אנו חייבים לבחון את השקפותינו על זולתנו באמצעות דיונים פתוחים בפורומים בינלאומיים. אלוהים הרי לא ייפה את כוחנו לעצב את גורלם של עמים אחרים ושל מדינות אחרות על־פי בחירתנו, בצלמנו ובדמותנו.

● לא דבקנו בעיקרון, שכל פעולה צבאית חייבת ליהנות מתמיכה בינלאומית, לבד מפעולה שבאה לסכל איום ישיר על הבטחון הלאומי שלנו.

● לא השכלנו להבין, שבמדיניות־חוץ, כמו גם במגזרים אחרים של החיים, יש בעיות שאין להן פתרונות מיידיים.

● כשלנו באירגונו של הדרג הבכיר שלנו, המופקד על זרועות הביצוע, עד כדי כך, שלא הטיב להתמודד עם נושאים פוליטיים וצבאיים מורכבים ויוצאי־דופן הכרוכים, בין השאר, בסיכון חיי־אדם.

קושיות של ימי־חול, עניינים חשובים של כאן ועכשיו, שאלות של חיים ומוות. תודה לך, רוברט קשישא, על שעוררת אותנו לחשוב מעט על עצמנו. מזמן לא עשינו את זה.

שמואל שניצר

ההתברגנות

במפלגת העבודה יש לפחות שר אחד ומספר לא ידוע של חברי כנסת הסבורים, שיש לפנות לאלתר את נצרים, את כפר־דרום ובעצם את כל הישובים היהודיים בתחום הרצועה. יש קבוצה אחרת של חברי סיעת העבודה בכנסת המציעה להחזיר את צה"ל לרצועה, מפני שהתקווה שערפאת יסליק שם סדר, אינה מתממשת. יש קבוצה נבחרת של ח"כים שביקשה להגיש הצעת חוק לשריון הסטטוס־קוו בגולן, אך יורטה על־ידי מוסדות המפלגה. יש לפחות שר אחד המצדד בבניה נרחבת מסביב לירושלים והוא מלא תקווה שהממשלה תתן לו אישור לכך. יש סגן שר הרוצה לדלג על הסדר הביניים ולהתקדם בבת אחת אל ההסדר הסופי.

בקיצור, מפלגת העבודה היא היום גוף הראוי בכל הבחינות לכינוי "סופרמרקט", והוא הרבה יותר מתאים מהכינוי "מטומטמים" שהדביק לה ראש־הממשלה. הוא טועה. הם אינם מטומטמים. הם אנשים המחפשים בנרות מוצא ממצב סבוך מאוד, תחת הנהגה שאת כוונותיה אפשר רק לנחש, אבל היסוסיה בולטים מאוד לעין. אם היו לה אי פעם עקרונות ציוניים וסוציאליסטיים להתוויית דרכה על־פיהם, היום היא מפלגה של סתגלנים, לא של אידיאולוגים. זה זמן רב לא שמע איש רעיון מקורי מפי אחד מהוגי הדעות שלה (אלא אם כן נניח שרעיון האפרטהייד, סליחה, ההפרדה, המיובא היום מדרום־אפריקה הוא בגדר רעיון מקורי). היא אינה סוציאליסטית. היא גם אינה קפיטליסטית, אולי צריך להגדירה כהדוניסטית. יש, בימי הפסח, יותר מכוניות על כבישי הארץ מבכל זמן אחר. יש יותר נוסעים לחוץ לארץ. יש יותר ערוצי טלוויזיה ורדיו. יש יותר פנטהאוזים, יותר אתרי נופש וטיולים. יותר "פקקים" בכבישים, וגם מספר הדיסקוטקים מעולם לא היה רב כל כך. אין ערוך למניין הפסטיבלים הנערכים בארץ בפסח זה, ומניין מטיילי החג שובר את כל השיאים.

אפשר היה לחשוב לכאורה, שציבור אסיר תודה נושא את ממשלתו על כפיים. היא אינה מבטיחה כביכול עם העם: היא עושה זאת בפועל. אבל כל סקר המגיע לידי פרסום מבליט מחדש את העובדה, שהיהודים מתמוגגים אבל גם מתמרמרים ונרגנים להם, שאין טוב מלהחליף את הממשלה הזאת בממשלה, פחות מנוסה ואולי לא פחות מפולגת, על־פי משאלת הלב הישנה: "מילא, שיהיה יותר גרוע, ובלבד שיהיה שונה". אינני זוכר הרבה תקופות בחיי הארץ שבהן היה המצב החומרי של רוב האנשים כל־כך טוב ועם זאת היתה מורת הרוח כה רחבה. אולי הסיבה היא שגם ציבור של נהנתנים מסוכסך מבין שרמת חיים אינה הכל בחיים וסיפוק נפשי אינו נגרם על ידי צבירת נכסים בלבד. העם הזה התקבץ כאן לא כדי לשבוע וליהנות, אלא כדי להגשים מאוויים לאומיים. והיום די נראה, גם לפשוטי העם, שזאת איננה אחת השעות הגדולות והיפות שלנו, ואפילו אפשר לטייל לא רק לטורקיה אלא גם למצרים ולירדן.

במלים אחרות: אנחנו נהפכנו בקצב די מהיר מאומה מגשימת אידיאלים לאומה זעיר־בורגנית, וההכרה שהתמורה הזאת היתה כרוכה בהפסד, מחלחלת מבעד לתפנוקים. זה זמן רב לא בנינו כאן ישוב חדש. זה זמן רב לא עשינו למען הפיכת חברתנו לחברה יותר מתוקנת. המושג "צדק סוציאלי" מיושן לחלוטין ולא רלוונטי. על הפרק עומדת נטישת ישובים ופינוי נקודות: לא בניה, לא הפרחת שממה ולא הסגת גבולות המדבר. הארץ הזאת היתה מאז ומעולם ארץ של חורבות, ואנחנו חלמנו על שיקומן ובנייתן מחדש. עכשיו נוספו עליהן החורבות שאנחנו יצרנו: חורבות המפעלים שפורקו מפני שלא עלו יפה. חורבות המוסדות הסוציאליים שבנינו בשקידה והם החלו מתבלים ומתמוטטים: קרנות פנסיה שכשלו, תעשיות בטחוניות הבולעות הון תועפות, תנועה קיבוצית שכבר אינה מושיעה אותנו אלא אנחנו נתבעים להצילה מפשיטת רגל.

דורות אחרים עסקנו בבניה ובהרחבה. עכשיו אנחנו שרויים בעידן החרטה. חרטה על ישובים שחידשנו, חרטה על נצחונות שנחלנו, חרטה על מקורות גאווה שטיפחנו. עכשיו אנחנו מוכנים להעתיק את מחוגי השעון לאחור ולמחוק מדפי ההיסטוריה שלנו את עשרים ושמונה השנים האחרונות, ואולי אפילו יותר מזה.

את הסוציאליזם כבר נטשנו. עכשיו אנחנו נסוגים גם מן הציונות. אבל אין זו הרגשה נוחה. אומה אינה יכולה לשנות את יעדיה בצורה רדיקלית בלי לחוש תחושה חריפה של אבדן. השאיפות הישנות לא מתו והקדימויות הישנות לא עברו מן העולם בלי זעזוע נפשי עמוק. אולי המושגים הישנים של הפרחת השממה, התחושות הישנות של שיבה אל ארץ אבותינו, אינם עוברים מן העולם על־פי הוראות מגבוה. אולי איננו משוכנעים שהיתה זו טעות ליישב את רמת־הגולן ואת בקעת הירדן. אולי אנחנו קשורים יותר מדי אל נופי התנ"ך, אל הגיאוגרפיה שנשאנו בלבותינו אלפי שנים, אל החלומות שחלמנו וגם התחלנו לחזור ולהפכם למציאות.

אנחנו עכשיו זעיר־בורגנים, אבל המעמד החדש אינו הולם אותנו. איננו שווייצים – אולי האומה הבורגנית ביותר בעולם. אנחנו יהודים, ויהודים הם מתקני עולם. לכן אנחנו שבעים אבל רוטנים, מדושני עונג אבל חסרי סיפוק. משום מה יש לנו הרגשה, שהיינו עשירים יותר כאשר היינו עניים יותר. אולי לא בטוחים אנו שאנו רוצים לשלם את המחיר המלא הנתבע מאיתנו תמורת שלום ולקבל בתמורה משהו שנראה כקריקטורה מעוותת של העידן החדש שהובטח לנו.

אולי ההנהגה הזאת, המושכת לכל הכיוונים בעת ובעונה אחת, המתיימרת לדעת לאן היא הולכת, אך בפועל היא עושה צעד אחד לפנים ושניים לאחור, מוליכה אותנו אל מחר שאינו טוב יותר מן האתמול, ואפילו הוא נראה כמרופד בהרבה מנעמי חיים: שכן קברים וגם דמעות יש עמו כמו בימים הקודרים ביותר של העבר.

חני סגל

רולטת איציק

איציק מרדכי, אלוף כל הפיקודים, אמור להודיע אוד־טו־לטו על החלטתו להצטרף לאחת משתי המפלגות הגדולות. רוב הסיכויים שהליכוד יוכל להתקשט בו לקראת הבחירות הקרובות, אך אין לבטל את האפשרות שדווקא העבודה תאסוף אותו אל חיקה בקול תרועה. איציק מרדכי, כך כתוב בעיתונים, עודנו מתלבט. אלוף בכיר בצה"ל, שכבר ידע בחייו הכרעות גורליות לרוב, הצטרף אחרי שחרורו למאגר הקולות הצפים. ליכוד או עבודה, זאת השאלה.

כמעט כל שביעיסט בארץ החליט זה מכבר אם הוא שמאלן או לאומן, בעד ערפאת או נגדו, ורק איציק מרדכי מהסס ומתחבט. במשך חודשים האלוף מתקשה לבחור בין מפלגה שמתנגדת להסכם אוסלו לבין המפלגה שבישלה את ההסכם; בין מפלגה שדוגלת בהתנחלויות לבין מפלגה שחולמת על עקירתן. מותר לו להסס, אבל קצת מוזר שקודם כל מקבלים החלטה ללכת לפוליטיקה, ורק אחר־כך מתיישבים למצוא מפלגה. בדרך כלל מקובל שאנשים בוחרים בקריירה פוליטית כדי להגשים אידיאה, ולא בוחרים אידיאה לפי אילוצי הקריירה.

אחת המשימות הנכבדות של כל פוליטיקאי היא לשכנע את הבריות בצדקת מפלגתו. האם הפוליטיקאי איציק מרדכי, שעד אביב '95 לא החליט בעצמו בעד איזו מפלגה הוא, ישכנע אותנו בסתיו '96 בעד מי להצביע?

לכאורה קיימת אפשרות, שמרדכי גיבש עמדה אידאית ברורה עוד בשחר נעוריו ושהתלבטותו היחידה עכשיו היא בין עולם העסקים לאולם הכנסת. זאת התלבטות לגיטימית בהחלט לאלוף משוחרר. כל עוד לא גמלה בו החלטה, זכותו אף להסתיר, מטעמים של צנעת הפרט, את זהות המפלגה האהודה עליו. ואולם מרדכי עצמו מודה, שהוא כבר החליט להתחתן עם הפוליטיקה, ובעייתו היחידה היא מציאת שידוך. השבוע גילה בראיון עיתונאי קצר, כי ניהל שיחות מסועפות עם שני הגושים הפוליטיים גם יחד. מיודענו נתן לשניהם להבין, שיש על מה לדבר (מעריב, 16.4.95).

בין אם השיחות הללו היו שיחות שכנוע אידאולוגיות ובין אם היו שיחות פיתוי, הצטרפותו של מרדכי לפוליטיקה איננה בשורה גדולה. עצוב לחשוב שאלוף בצה"ל נזקק להשתלמות אידאולוגית בגיל 50 פלוס, ועוד יותר עצוב לחשוד, שהוא יצטרף למפלגה שתציע לו הכי הרבה כיבודים ומנעמים. במקרה שאכן יחבור לליכוד, יתבקש גם החשד שהוא הולך ימינה בגלל הירידה המתמדת ברייטינג של הסכם אוסלו, ושאילו נאלץ להחליט לפני שנה, בשיא תהילתו של ההסכם, היה עושה את דרכו שמאלה.

אמירה מדינית בודדת שאיציק מרדכי הבר שיחרר לפרסום, היא התנגדותו לנסיגה בגולן. עם אמירה כזאת אפשר לחיות כרגע בכל אחד משני הגושים הגדולים. השאלה המציקה היא, מדוע מרדכי מטיל איפול על עמדותיו בנושאים מדיניים אחרים, לא פחות בוערים: בגלל שאין לו עמדה או בגלל שהוא מתכוון להכפיף את עמדותיו הישנות למפלגתו המיועדת? האם הוא מחכה לתשובה מביבי/זוילי בעניין כיבודי כלשהו כדי להחליט מה דעתו בשאלת נצרים?

עמימות אידאולוגית דומה מאפיינת ארבעה־חמישה גנרלים נוספים, שצה"ל ניפק למערכת הפוליטית בשנים האחרונות. אביגדור קהלני, לדוגמה, יכול להיות בשקט חבר כנסת מטעם הליכוד. הטייס־המפכ"ל יעקב טרנר כמעט רץ לראשות עיריית באר־שבע בשליחות השמאל, אך לפי השמועות עשוי להצטרף בקרוב לימין. ראש־עיריית נתניה מטעם העבודה, תת־אלוף במיל' צבי פולג, כיהן כמנכ"ל העירייה בתקופת שלטון הליכוד בעיר. גם הגנרל יוסי פלד לא בדיוק מתאמץ להסביר את חברותו בליכוד. קצין בכיר אחר, אהוד ברק, מוציא למפלגת העבודה את הנשמה מאז ינואר.

המפלגות, מצידן, די מבזות את עצמן בחיזור אחרי גנרלים רב־תכליתיים כרימוס. יכולתם של ברק ומרדכי להסס עד הרגע האחרון ובכל זאת להתקבל בברכה בידי המפלגות המאמצות, מצביעה על דלילות רעיונית במערכת הפוליטית. מפלגה עם אופי צריכה לערוך מבדקים אידאולוגיים מפרכים לאלופים המתדפקים על דלתותיה, במקום להציע להם שפע של אפשרויות קליטה.

ובכלל, האטרקטיביות של שיבוץ אלופים בצמרות מפלגות שווה בדיקה מחודשת. אולי אין עוד טעם להתאמץ לגייס לפוליטיקה גנרלים משוחררים. מאז שצה"ל כבר לא כל־כך צה"ל, הציבור אינו עובר לדום לנוכח גנרלים אשר צועדים בסך מהבקו"ם לבית המפלגה.

מעריב
ספרות וספרים
גליון חג
יום ה', כ' בניסן תשנ"ה, 20.4.95

החופש לפנטז את החיים

יפה ברלוביץ

מחקר הפמיניסטי שב ומפנה את תשומת הלב לתופעה הבאה: הכתיבה ההסטורית, שבאה לסקור את תולדות הספרות, מתעלמת מרישום תולדותיהן של הנשים הכותבות. במלים אחרות, כותב ההסטוריה של הספרות, אינו מכיר בחשיבותה של היצירה הנשית כחלק בלתי נפרד מתולדות תרבותו וספרותו, ומדעת או שלא מדעת, מוחק אותה מן הסקירה ההסטורית. עניין זה נכון גם לגבי הסקירות הנעשות בישראל. לפני שנה התפרסם קובץ סיפורים בעריכת זיסי סתוי בשם – "שלושים שנה, שלושים סיפורים". במאמר נלווה ("הרהורים בעידן של פרוזה"), סוקר דן מירון את שלושים השנים האחרונות בהתפתחות הפרוזה הישראלית. והנה, למרבית ההפתעה, אין הוא מתייחס, ולו ברמז, להתפרצותה של פרוזה נשית עתירת רומנים, נובלות וסיפורים קצרים, פרי עטן של עשרות כותבות. לפי הרישום אצלי, מ-1985 ואילך, הופיעו יותר מ-60 סופרות. מירון מתעלם לחלוטין מן התופעה הדרמטית ביותר שחלה בעשור האחרון, ועוסק במה שעוסק.

התעלמות דומה, אם כי מפתיעה יותר, חוזרת באנתולוגיה של סיפורת נשים עברית ("הקול האחר") שערכה לילי רתוק. ב"אחרית דבר" עוקבת

רומנטיקה

רתוק אחר תולדות הסיפורת הנשית מראשית המאה ועד ימינו, תוך גישה סלקטיבית תמוהה. היא מתייחסת בדרך-כלל לסופרות שהתקבלו על ידי הביקורת המרכזית – הביקורת הגברית, ואילו הסופרות האחרות אינן נזכרות כלל, כמו נמחקו לא רק מתולדות הספרות הישראלית, אלא גם מתולדות סיפורת הנשים. לפי רתוק, סיפורת הנשים נולדה פעמיים. פעם עם דבורה בארון ב-1902, ופעם שניה עם עמליה כהנא-כרמון ב-1956, ואילו ביניהן אין סיפורת נשים, ואין דיוקן של אשה-סופרת. "מדוע כמעט שלא היו סופרות בתחום הסיפורת בין דבורה בארון לעמליה כהנא-כרמון?" שואלת רתוק, "ובעיקר, מדוע נאלצה סיפורת הנשים העברית להיוולד פעמיים?". שאלות אלה מורות, כי רתוק מעידה באותו משל שהעמידה לה הביקורת הגברית, ובמקום שתתוודע אל סיפורת הנשים, שלא הפסיקה להיכתב כל השנים, ותרשום אותה מחדש (גם בין 1902 לבין 1956), העדיפה להאמין לרישום ההסטורי המקובל – המנוּפה מנשים. רק רביזיה על רישום זה תלמד אותנו, כי סיפורת הנשים הישראלית לא נולדה פעמיים, וכאמור, המשיכה ברצף עקבי ופורה, מסופרות העליה הראשונה ועד ימינו. יתרה מזו, רביזיה זו אף תוביל אותנו לאיתור כל אותן כותבות "מחוקות", לא רק במגמה לתקן את המיפוי הספרותי הקיים, אלא להעריך מחדש את ייחודן של כותבות אלה. כך בתיה כהנא, אמה תלמי-לוין, שושנה שבבו, רבקה אלפר, ועוד רבות אחרות, שהטעינו את הספרות הישראלית ביצירה אלטרנטיבית משלהן, יצירה שלא השכלנו לעמוד על טיבה עד היום.

●

אעסוק כאן בשני רומנים של בתיה כהנא (1901-1979). בתקופות שבהן עסקה הספרות העברית בשאלות הגדולות של לאומיות והתיישבות, עסקה אף כהנא בשאלות אלו, אך דרך הפריזמה של הרומן הסנטימנטלי. היא שילבה בחומרת הרצינות הכללית משב רוח אקזוטי של אהבה אסורה, של הרפתקנות נועזת, ושל חיפוש האשה אחר משמעות משלה. בימינו היינו קוראים לז'אנר מלודרמטי זה – הרומן הרומנטי, וכהנא היא אכן המבשרת של הרומן הרומנטי בספרות הארץ-ישראלית. אלא שהרומן הרומנטי שלה אינו בא רק ליצור מלודרמות, אלא גם לבדוק מדוע האשה נתפסת למלודרמות אלה. מדוע מלכה שילוני, אשת-איש ואם לבנות, מן המעמד הבינוני-הגבוה בתל-אביב של שנות ה-30, של הבריטים, בוחרת לנהל רומן אהבים עם איברהים קוברז'י, איש עסקים ערבי, ללא נקיפות מצפון ("החיצים ממך והלאה", 1960). ומדוע רינה קמינסקי, שגם היא אשת-איש ואם לבת, המתכה עם בעלה לצאת להתיישבות ולקבל נחלה משלהם במושב העולה על הקרקע (שנות ה-20), מרשה לעצמה להיסחף אחר דניה (דויד) גרוס, חבר ילדות שהגיח לפתע מחיי ההוללות שלו באירופה כעורך-דין רב נכסים, ובבילויים שלהם בבתי-מלון ובבתי-קפה תל-אביביים, היא משתעשעת ללכת אחריו ("בפרוח עץ ההדר", 1951).

תשובה המתקבלת מסיפוריה של כהנא באה לטעון כי גם האשה הנאמנה והיציבה, מבקשת לא פעם בשגרת חייה (במטבח, במשק, ואפילו בפעילות רעיונית או בטוענית) – לבעוט במוסכמות, ולטעום מאותו חופש נכסף של שובבות מרעננת. שילוני וקמינסקי הן נשים כאלה, ובעוד בעליהן, הרציונליים, "היבשים", משקיעים את כל ישותם בעבודה (חקלאות או מסחר), והתלהבותם מוגבלת להישגיהם בתחומים אלה, הן כמהות לנער את המציאות היומיומית, לפרוע בסדריה ולהמציא אותה מחדש. האהבה הזמנית, החד-פעמית, היא אחת האפשרויות להתנער, לתת דרור לדמיונן הפורה ולחופש הביטוי הטוטאלי.

לפיכך, גם שילוני וגם קמינסקי, בפוגשן בקונסטלציה מתאימה של תנאים מסייעים, אינן מהססות להיסחף אל האהבה וליצור אותה – אשה אשה על-פי אישיותה, הטמפרמנט שלה והאילתור שלה. קמינסקי היא יצירתית בתחום המשחק. בנעוריה הופיעה במסגרות דרמטיות שונות, והשבחים הרבים שהרעיפו עליה, העירו אותה לאמנות הבמה. כך, שגם אם חייה התגלגלו כפי שהתגלגלו, והיא היתה לאשת חקלאי, אך טבעי הדבר, שהיא תנהל את שיח האהבה שלה עם גרוס בשולפה רפליקות הזכורות לשניהם, בהחליפה דמויות של אהובות, ובכבנותה את יחסיהם כסצנריו תיאטרלי. כך היא מיתרגמת אל טטינה מ"יבגני אונייגין" לפושקין, לניגה מ"בת השחף" לצ'כוב, ובאופן דומיננטי יותר, לנסיכה רגלדה (על-פי הייבה), שאותה היא מאלתרת ברכיבה על סוסים בשדרות השרון, או במכוניות פאר בשבילי פרדסים.

אם קמינסקי בונה את אהבתה כתיאטרון חי והווה, שילוני מחייה אותה בכתיבה אחוות תזזית. התמכרותה לכתיבה מעלה את הארועים בפרץ וידויי כן ומרהיב, ולא פעם נוצר הרושם כי הענוגה לאהבה, ביקשה לא רק את ההרפתקה והחוויה, כמו את הדיאלוג עם עצמה ועם כתיבתה. ואכן דיאלוג זה מתגלה בקטעי יומן נועזים, הנקראים כ"ספר" על-ידי בנה, בעליית גג שכוחה, שנים לאחר מותה. יוצא, איפוא, שכהנא אירגנה את הטקסט הספרותי בהתאם למאפיינים המייחדים את הז'אנר האמנותי שבו עוסקת כל גיבורה. כלומר, אם "אמנות התיאטרון" מתאפיינת באחדות עכשווית של זמן, מקום ועלילה, עכשוויות זו תנתב את פרשת קמינסקי בכל מישורי המציאות הטקסטואלית שלה. ואילו אם "אמנות הכתיבה" אינה מתחייבת לאחדות זו, תתפרש העלילה בזמנים שונים ובמקומות שונים, כאשר "סיפורה" של שילוני הוא רק חלק ממערכת טקסטואלית מקיפה יותר.

עם זאת, על אף תכניהן השונים והתפתחותן השונה, יצירות האהבה של השתיים מעמידות תבנית דומה והן מציעות אותם מרכיבים. להלן נתעכב על שלושה מרכיבים שבהם: הגבר הזר; החיים היפים; המסתורין.

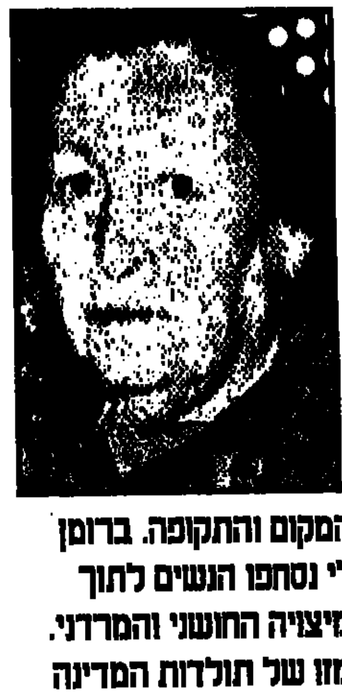

בתיה כהנא (1901-1979)

גיבורותיה של בתיה כהנא, כותבת נשכחת, חיפשו אלטרנטיבה להגשמה הציונית הקישחת. יצירתיות באופן שבו עיצבו את חייהן, חרגו מן הנורמה הערכית של המקום והתקופה. ברומן הרומנטי הארץ-ישראלי נסחפו הנשים לתוך הרפתקת האהבה עד מיצויה החושני והמרדני. העלילה היתה גדולה מזו של תולדות המדינה

איור: יעקב שתם ל"בפרוח עץ ההדר", 1931. עיבוד: אלדד זקוביץ

א. מושא האהבה הגברי אינו בא (לפי הקונבנציה של הרומן הרומנטי) מן הסביבה הקיימת, ואין בו כל סימני שיוך אליה. כך גם ברומנים של כהנא, שבהם מגיח "גבר זר" המהווה אנטי-סביבה לקיים, ומגלה אהבה אסורה המופקעת מכל מה שמקובל ושגור כאן. הגבר ברומן "החיצים ממך והלאה", הוא אכן זר מבחינה לאומית ודתית (ערבי נוצרי), אבל גם הגבר ברומן "בפרוח עץ ההדר", למרות שהוא יהודי, הוא אנטי ציוני, וכל הופעתו מהווה אנטיתיזה לציבוריות היישובית של שנות ה-20.

כך, אם אוריאל, בעלה של רינה, מופיע תמיד בהקשר של עבודת פרדס, רכיבה על חמור וקריאה בכתבי א"ד גורדון, דניה גרוס הוא דוקטור למשפטים, איש העולם הגדול, שכל עיסוקו הוא מסכת [illegible] מתמשכת של מנעמי החיים. למותר לציין את הוויתו [illegible], יפי תארו, בגדיו הרכים האלגנטיים, תנועותיו הגלאנטיות והתנהגותו מלאת החן. מובן, שהרעיון של לבנות מולדת, להתמכר לעבודת כפיים ולהסתפק במועט – שלא לדבר על צורת חיים של יחד קבוצתי (מסעות, שירה בציבור וריקוד ההורה) – מצטיירים בעיניו כאקסטזות פגאניות של המוני "פראים". לפיכך, הוא מציע לרינה להתנער מסביבה המגוחכת זו, ולהזמין אליו אל חיים מעודנים בתרבות אירופה: "את, רינה... כיצד הסכמת להיכנס לחיים אלה? כיצד החלטת לקבור את עצמך במאורה זו, את, ביופייך? כיצד הלכת לסביבה שאיש בתוכה לא יעריכך כראוי, לשמור כל כוחותיך ומרצך לאדמה כדי לקבל ממנה תפוחי אדמה, גזר ובצלים... תחת להבריק מליטוש הרוחני ולכבוש לבבות ביופי הבשל, תחת לדעת להעריך את תענוגי הרוח והגוף?!... את נסיכה לבושה קרעים." (עמ' 116-117).

גם איברהים קוברז'י בתיאוריו הלוהטים אחר שילוני, מכתיר אותה כנסיכה, שהרי במסלכת הרומן הרומנטי (שהיא וואריאציה מאוחרת של הרומנס האבירי), הדמויות הן תמיד מורמות מעם – ביופיין, בעושרן ובנימוסיהן; אלא שבניגוד לדניה גרוס השרמנטי, המפליא לבדר את קמינסקי במעשיות חינניות, איברהים קוברז'י הוא איש שותק. אמנם גם הוא מפליא בפיזור מחמאות שיש בהן להמיס לב אשה, אבל מערכת היחסים הנבנית בינו לבין שילוני לא מתבססת על תקשורת מילולית, אלא על שפת גוף חושנית, משכרת. ואכן, מרגע ראייתה אותו, נתפסת שילוני [illegible] חזותי, המצטייר בעיניה כ"הרון אל רשיד" או "שולטן סלדין המפואר": "הסתכלתי לפני... היה זה גבר גבה קומה, מוצק גוף... פנים יפים, גאיוים. באירופה היינו רגילים לראות פנים כאלה מצויירים על גבי קופסאות סיגריות תורכיות, או בפרסומת על בד הקולנוע... אך העיניים: כשהסתכלתי בהן – כאילו טבעתי לרגע בתוך מבטו ומיד חשתי אודם חם שטבע את פני. הוא משוש בלבל אותי בחוצפתו. בעצם, כמה התבטאה חוצפתו!" (עמ' 44).

זרותו של הגבר הלבנטיני, מרתקת את שילוני. היא ניצבת מולו כמו מול חידה, אבל עם זאת, אין היא מתאמצת לפתור אותו או לערוך לגביו אנאליזות פסיכולוגיות, אלא נהנית מסתירותיו, הפתעותיו וגילוייו הלא צפויים. כך מתרחשת, למשל, סצינת הריקוד, שבה לראשונה הוא מתקרב אליה: "התזמורת פתחה בטנגו ואור המנורות הופחת. 'ערקה', ושם ידו על מותני. אודה, כי מעודי לא התנסיתי בחוויה כזו. מבעד לשמלתי הדקה הרגשתי את שריריו. בלחיי חשתי את נשימתו החמה, ונגיעת שפתיו העדינה בשערות ראשי היתה סתירה מגרה לתקיפות יד האוחזת במתני. 'מחר', אמר ליד דלת חדרי... והציץ בי בעורמה. עיני נצצו בחוזקה בתוך אפלולית הפרוזדור, ואני עצמתי את עיני. הוא לקח את המפתח מידי... ולחש: 'אהבתיך מלכתי', ובחיפזון ירד במדרגות החדר. בהיותו כבר למטה, אמר בקולו הרגיל, הלגלגני: 'את כתונתך קיבלתי מבעלך. אם לא איכפת לך גברת שילוני.'" (עמ' 90).

ב. חלק בלתי נפרד מהרומן הרומנטי הוא מרכיב "החיים היפים", וכך גם אצל כהנא. ואכן, בבואה לבנות את הקשר הריגושי שבינו לבינה, אין היא עושה זאת רק לשם עיצוב יחסים, או התחקות אחר בני זוג בסיטואציה סהרורית של אהבה; היא עושה זאת במגמה לפתח מערכת ריטואלים בהתארגנות מסויימת שאפשר להגדירה – תרבות האהבה, או אמנות האהבה. במלים אחרות, האהבה, לפי כהנא, היא אמנם שכרון חושים, אבל באמצעות קודים מסויימים אפשר לתמרן שכרון זה לכדי משמעות אסתטית-תרבותית. המרכיב של "החיים היפים" הוא אחד הקודים המובילים בסטיליזציה זו של אהבה, ולא בכדי עיקר כוחם של דניה גרוס ואיברהים קוברז'י, הוא בשיפעת היופי שהם מפזרים סביבם: יופי טבעי, אבל גם יופי נקנה (לפיכך "יופי" מתקשר כאן עם "עושר", המאפשר את רכישת יופיים של בתי פאר, שכיות חמדה, מעדני גורמה, מסעות אקסקלוסיביים).

ברחובות הלבנים והצנועים של תל-אביב, מתקשה דניה גרוס לחזור אחר קמינסקי על-פי הקודים הנהוגים על ידו בפאריס וברומא, ולכן הוא פונה להטעים את פגישותיהם בפרשיות אהבה מסוגננות ועשירות מחוויותיו ברחבי העולם. כך, למשל, הפרשה עם סרוה דה מליה, הנערה בעלת העיניים הכחולות עם ברק הזהב, המתעלפת על ברכיו ברכבת מפאריס, כשהמשך הוא על גג ארמון מורי עתיק מול יופיה של העיר גרנאדה, או באולמות האצילים המשופעים חפצי אמנות, כשכל חפץ שמה סאגה משפחתית מופלאה. פרשה אחרת, מופלאה לא פחות, מתארעת במצרים. הפעם העידון הארוטי המסוגנן בא לידי ביטוי בתהלוכות והאקזוטיים של רקדנית בטן מצרית, שבמעטה של כסות גזירית הדריכה אותו במעלי הפירמידות, ואילו בלילה משכה אותו אל ארמונה, והרעיפה עליו רוב ערגה בסלסולי גוף. הוא חשבה ליצאנית צמרת, ועם בוקר השאיר לה אתנן, אלא שהיא הריצה אחריו את משרתיה להחזיר לו את הכסף.

איברהים קוברז'י אינו מדבר על החיים היפים, הוא עושה אותם. כאילו לה הנתבאות שלו בבעל בק, הוא עוטף את שילוני ב"אגדה מזרחית", כלשונה: אגדה של בוסתנים, מרצפות פסיפס, מזרקות, עבדים נעלמים וגלויים, וכל טוב הארץ, שהדמיון מתקשה להכילו: "חלון מזרחי, מבעד לו פרוש לעינינו... כשטיח ענק בעל גוונים ירוקים רבים עד אין מספר, ועל רקע השמים, הכחולים עד כדי סינוור, נראים ששת העמודים העצומים של היכל יופיטר כתלויים באויר... הכל כבאגדה, כבחלום. תמיד מוכן הכל לאכילה ולשתיה. יד בלתי נראית דואגת לכל, מסדרת הכל. [illegible] אלתי... מיהו העושה את כל אלה, צחק וענה: 'רוחות טובים'... אולם אני מרבה לשאול. נשמתי מתנמנמת, בשרי נהנה, וגופי מתמכר לחום קרני השמש, ללחש תשוקת גבר, לנשיפת הרוח הצוררת..." (עמ' 113).

גם כאן העושר הכלכלי והאסתטי, הוא המעצים כל ריגוש ארוטי למימדים הגדולים מן החיים. זוהי העוצמה שהיא מטבעו של הרומן הרומנטי המתארגן לפיה. אך יש להרגישו אי אפשר לומר, שהמסורת הארץ-ישראלית החלוצית, לא ידעה מה זאת אהבה; היא ידעה אותה אלא [illegible] של קונבנציות רומנטיות אחרות, כמו למשל, מערכת אמוציונלית פשוטה (האהבה תמהרה לבן-יהודה), אהבה מיוסרת במערכות ראשר ("בורדרך", "ידיד רכות", "ברית ההדר" לרחל), או לשון ("דודאים" לאבות עמיר). למותר לציין כי אלה דחו מכל וכל את הרומן הרומנטי, ובעיקר את מרכיב "החיים היפים והעשירים", שבאותם ימים, היוו כידוע, ניגוד גמור לאתוס הצנע ולסוציאליזציה של חברת מהגרים ועולים חסרי-כל.

ג. ובאשר למרכיב השלישי – "המסתורין". כמו רבים וטובים לפניה, [illegible] כהנא לבדוק מהי אהבה ומדוע אוהבים, ובדיקתה נעשית באמצעות [illegible] (על פי מחקרים פמיניסטיים, זהו כלי נשי מובהק); כלומר, [illegible] את הפעלתה של הנפש האוהבת להשפעתה של מאגיה, מאגיה המבוטאת את עוצמת האהבה ואיכותה על פי [illegible] או הריחוק ממנו.

במלים אחרות, גם אם באופן פוטנציאלי קיים ריגוש רומנטי אצל [illegible], רק גורם חיצוני מיסטי, כמו הפרח, עשוי לממש [illegible]. כך קורה עם רינה קמינסקי, שפגישתה [illegible] משתמעת מלכתחילה כמפגש נימוסין נוסטלגי לזכר [illegible], אלא שפריחת ההדרים השוטפת בבשמיה את [illegible] לבלבל עליה את דעתה כך, שהיא מזניחה את בעלה, [illegible] ואת הערכים הציוניים-הסוציאליסטיים שהיא דוגלת בם.

[illegible] לובשת אישיות אחרת, התנהגות אחרת; היא הרפתנית, [illegible] את שערותיה וצפורניה, מתקשטת ומתמרקת בתכשיטים [illegible] אשת כרכים בטלנית, עושה שעות בבתי-קפה ליד כוס יין. [illegible] על עצמה, ובבחנה מדי פעם את מוזרויותיה, היא יודעת שכל עוד ימשיך "ריח האביב" "ברעלו החריף המתוק" – "אין הצלה ממנו" (עמ' 102). רק עם חלוף עונת הפריחה והתפוגגותו של ריח ההדר, מתפכחת קמינסקי משכרונה, ובמשנה מרץ היא חוזרת אל המצרות הקונסטרוקטיבית, בטוחה יותר מתמיד בדרך הגשמת שלה.

זר הפרחים שמגנוש את אהבתם של שילוני וקוברז'י שזור משני זנים: האחד – פרח הכמהונית הצחור, המעלף את חושיה של שילוני, וקוברז'י, הרודף אחריה מבית-מלון לבית-מלון (בלבנון), מטמא את הדריה בפרח זה, במטרה כי תיענה לו. הזן השני, אין מפרטים בשמו, והוא מוצג כפרח עלום ומוזר שהתגלה על ידי סב המשפחה בנסיבות משונות, ועוד מוסיפים בלחש, כי ניצניו היבשים יכולים להפוך כל סרבן – לאוהב. פרח זה, הגדל על שידמטפס בבוסתנו היפואי של קוברז'י, נמצא מאוחר יותר במיטת עילוסיה של שילוני בבעל בק, והיא מחביאה אותו מתחת לכר כסגולה לאהבתם.

אלא שפרח הכישוף, כמו פרחי ההדר – זמנו קצוב, ושילוני שבעת האהבה, שמוה כמו קמינסקי, להתפכח ממנה לבסוף. התפכחות זו מיתרמת לאותה יקיצה של טיטאניה מ"חלום ליל קיץ" – יקיצה המורה עד כמה פגום ונלעג הוא האהוב שלא תחת קסם האהבה: דניה גרוס, מתגלה לקמינסקי כטרזני, דקרנטי ויהיר, בטיילם לשבע טחנות כרגל, בחבורת פועלים עליזה; ואילו קוברז'י מזעזע את שילוני באכזריות שלו, כשבקני יותיהם בשווקי דמשק הוא מתעלל בילד קבצן המתעקש לבקש ממנו נדבה. שילוני, כמו קמינסקי, חוזרת אל עצמה ואל מסגרת חייה המשפחתיים, אלא שלא כמו קמינסקי, היא נושאת בבטנה את פרי אהבתה. בהמשך אנו למדים כי פרי בטן זה רצוי לה, ולא עוד, אלא שהיא כיוונה את עצמה אליו. כזכור, שילוני היא אם לבנות, וסיכוייה לבן כמעט אפסו; כיוון שבעלה, ברוב עיסוקיו ובעייפותו התמידית, הזניח את אהבתם. לפיכך היא מתמרנת את הגבר הערבי, הוירילי, להפרות אותה בבן זכר.

"הגבר הזר" משמש כאן לאשה, לא רק חוויה חושנית מרוממת והנאה הדוניסטית מופלאה, אלא גם אמצעי להגשמת מאווייה כאם.

●

לאור התפתחויות מלודרמטיות אלה, שהיו כה חריגות לרוח התקופה, לתכניה, ולפואטיקה שלה, מתבקשת השאלה, מדוע המשיכה כהנא להעמיד רומן רומנטי? האם יש כאן מן הנסיון לבסס כתיבה ספרותית אלטרנטיבית של אשה? האם מוצע כאן מודל לאשה ארץ-ישראלית חדשה, אשת-איש ועצמאית גם יחד? או שמא יש כאן מן הניגרה בקהילה הספרותית המובילה, ובמוסכמות שלה?

קריאה קשובה תורה, שיש כאן מכל האמור לעיל. ואם בסופו של דבר כהנא מיישרת את ההדורים, וגיבורותיה "הסוררות" חוזרות אל חיק המשפחה היישובית ואל האתוסים המרכזיים שלה, לאורך כל הרומן, היא מרשה לעצמה, כמו לגיבורות שלה – לבעוט, למרוד; ולהשליך מעליה כל התחייבות לדעת-קהל. אין היא עושה זאת במיליטנטיות, אלא בשובבות ובהרבה חן. כהנא באה להבריע כאן פסק-זמן של חופש: חופש לפנטז את החיים תוך תילוץ איברים מתפנק ומהורהר של נשים מול ראין נשים הולכות לקניות; חברות בין נשים; מצבידרותה של נשים. וכאמור, נשים מהוורות ונחשקות בעלילות הגדולות מן החיים הארץ-ישראליים. שהרי מה יכול להיות מרענן יותר, מאשר להשתעשע בפנטזיות אלטרנטיביות על המציאות החלוצית הקיימת, ולהטעינן בלחלוחית של הומור, מתח, פליאה, הרפתקה ומסתורין?!

כאמור, הביקורת הישראלית לא ידעה להעריך יצירה אלטרנטיבית ותראפית זו, כפי שלא ידעה הביקורת האנגלית להעריך בזמנה את הרומנים הסנטימנטליים של ג'יין אוסטין. נראה שבשנים האחרונות, שבהן היתה הספרות הישראלית ככל הספרויות, בנתנה לגיטימציה גם לז'אנרים אלטרנטיביים, יש להחזיר את בתיה כהנא אל התודעה הציבורית, ולמקם אותה כסופרת הראשונה שביקשה להטעים ולספר את ארץ-ישראל המתחדשת גם כרומן רומנטי. ■

עורכת: תלמה אדמון, עריכה: אסנת בלייר, עריכה גרפית: רותי בנאי, מזכירה: רינה לוי

[illegible] משפחתי חולה

וי.ג. אנדריוס, רובי, מאנגלית: יעל שינפלד, אור-עם, [illegible] עמ'

יש משהו מסקרן בספר חדש של אנדריוס, מחברת הסדרה רבי-המכר "פרחים בעליית הגג" והמשכיה השר[illegible] ("פרחים הצמיחו קוצים", "פרחים נבלו קמלו"). הסדרה זכתה לפופולריות רבה בישראל בשנות השמונים, לפחות שהצטיינה בעיקר בשילוב נדיר של חולני[illegible] ומשפחה. במיוחד הצליחה הסדרה בקרב בני נוער. מה סוד קיסמה של אנדריוס? מדוע נמשכים אליה בני נוער? יתכן שספריה עונים על צורך פסיכואנליטי [illegible]. לאנדריוס יש אובססיה בנושא המשפחה. התא המשפחתי מוצג בספריה כתא סרטני מעבל, שהגיבורים צריכים לשרוד ממנו. בדרך כלל מוצג בספריה התהליך של התפרקות המשפחה ובנייתה מחדש במתכונת "בריאה" יותר. בריאות היא דבר יחסי, כי לאנדריוס יש יחס מאד טבעי לגילוי עריות. בספריה יש הד לא[illegible] הבעירות הכעורות ביותר בגיל ההתבגרות: הקונפליקט הגלוי מתור בין הכעס על המשפחה, התלות בה והתנועה אליה.

"רובי" דן גם הוא בתא המשפחתי ההרסני והדרכים להתמודד ממנו. רובי גדלה עם סבתה בביצות של לואיזיאנה. עם מותה מתגלה לרובי שהיא בתו של איש עשיר, והיא נכנסת לביתו – בית "חולה" רדוף שקרים ואיפה. רובי תוכל להינצל רק אם תוציא מתוך המשפחה את "התאים המסרטנים" חזרים, ותכנה משפחה חדשה ובריאה יותר. העלילה לא סבירה ומטופשת. הדמויות עשויות מקרטון, אבל לאנדריוס יש יכולת לא רעה ליצור אווירה גותית כבדה החולמת את הז'אנר. [illegible] של "רובי" נוצרת אווירה זו על רקע תרבות הקייג'ן הקריאולית של לואיזיאנה (כאן התרבות הזאת מכונה משום מה בעברית "קייחון").

להיות לבד

טרי מקמילן, כמו אוויר לנשימה, מאנגלית: חסיה חומסקי-פורת, אור-עם, 368 עמ'

סאוואנה ג'קסון, ברנאדין האריס, רובין סטוקס וגלוריה מתיוס הן נשים בשנות השלושים לחייהן. כולן נשים יחידות הנאלצות להתמודד עם קשיי החיים לבדן. חלקן סגועות מאהבות נכזבות, חלקן עייפות מהמאבק, אבל כולן מחכות לגבר שיהיה בשבילן "כמו אוויר לנשימה".

כבר משם הספר אפשר להבין שגיבורותינו החברות ילמדו במשך הספר שגברים אמנם חשובים מאד, אבל הם בהחלט לא "אוויר לנשימה". יש דברים חשובים לא פחות, כמו למשל, קשרי הידידות והתמיכה ההדדית ביניהן. עד כאן נשמע הסיפור דומה לאלפי ספרים קודמים בז'אנר, אבל כאן יש גוון מעניין. כל ארבע הגיבורות הן נשים אפרו-אמריקניות. כלומר, מעבר לקשיים הנובעים מהיותן נשים יחידות עליהן גם להתמודד עם אפליית הגזע.

הסיפור מתרחש ברובו בפניקס אריזונה. אם היה מתרחש ברעננה או כוכב יאיר, אולי היה נחשב לספר בורגני ושטוח, אבל הוא "שם", בארץ רחוקה, ולכן אפשר לסלוח על הפשטנות שיש בו, לעתים. הספר מיועד בעיקר לנשים יחידות, או כאלה שמפחדות לחיות יחידות. אינני בטוחה שהספר יפיג את פחדן, אבל אולי הוא יציע קצת נחמה, דבר שאין לזלזל בו. התרגום גרוע, בעיקר בגלל נסיונותיו לשלב את שפת הסלנג בתוך הסגנון הלשוני המצועצע המקובל בז'אנר זה.

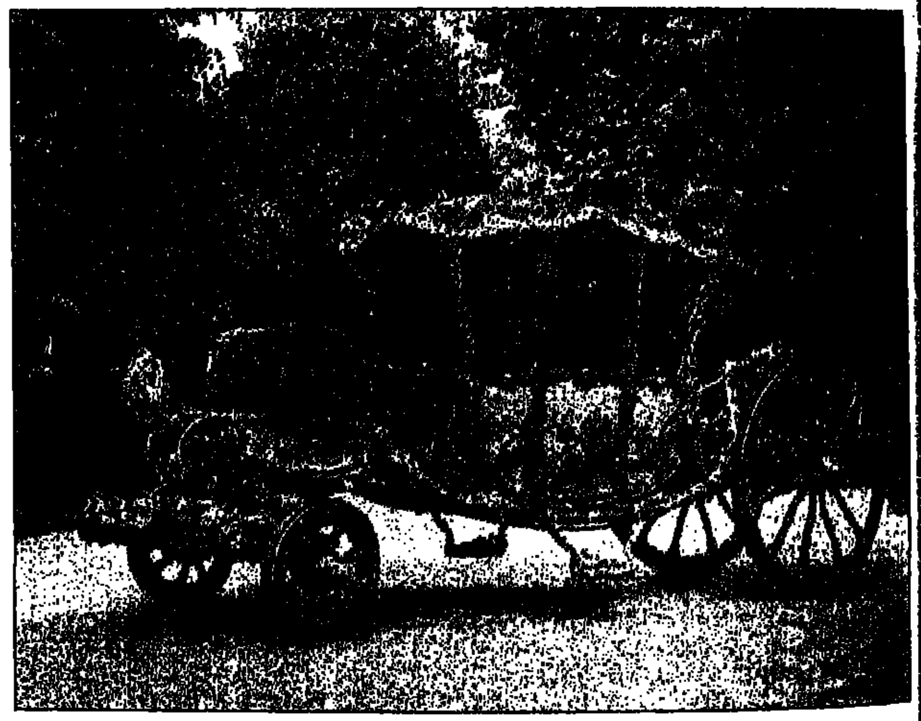

המרכבה הזהובה, פאריס (1738). מתוך Princely Taste, התערוכה במוזיאון ישראל, ירושלים

אחרי הסרט

איימי פישר ושילת וולר, הסיפור שלי, מאנגלית: יעל שינפלד, אור-עם, 279 עמ'

מה אפשר לומר על הספר הזה הסיפור, מעניין ככל שיהיה, נטחן עד דק באמצעי התקשורת. איימי פישר, נערה בת 17, ירתה כדור בראשה של אשת המאהב שלה, ג'ואי בטפיוקו. חיי האשה ניצלו ואיימי כמעט הצליחה להינצל מישיבה בכלא, אבל אז הפלילה את עצמה, וכיום היא בהחלט שם.

כל הנוגעים בדבר הוציאו ספרים שנמכרו היטב בארה"ב, שהיתה אז שטופה בטירוף "איימי פישר" (כמעט כמו זה של "או. ג'יי. סימפסון" היום). הספרים הפכו ב"אופן טבעי" לסרטי טלוויזיה. סיפורו של המאהב בטפיוקו הפך לסרט בכיכובה של ליסה מילנו (הילדה מ"מי הבוס"). גרסתה של איימי פישר, שהוא הספר שלפנינו, הפכה גם היא לסרט טלוויזיה, הפעם בכיכובה של דרו ברימור (שני הסרטים הוקרנו בערוצי הכבלים). ההשוואה בין הסרטים מעניינת, בעיקר בגלל תופעת הרשומון: מדובר בשני סיפורים שונים לגמרי, למרות התוצאות הזהות. מבין השניים, הסרט המבוסס על סיפורה של איימי פישר טוב יותר, בעיקר בגלל נוכחותה הדקרנטית של דרו ברימור. תמוה בעיני מדוע תורגם הספר לעברית. שלא כמו בארה"ב יצא הספר אחרי הקרנת הסרט בכבלים, ומי שראה את הסרט אין לו שום צורך לקרוא את הספר.

ספר מאד רגיש

מרית שר-אור פיק, חברות טובות, מודן/תמוז, 371 עמ'

רק לאחר היסוסים רבים החלטתי לפרסם ביקורת זו. הספר הגיע לידי לפני זמן מה, ובמבט ראשון נראה בלתי ראוי לקריאה. רק על-פי בקשת המערכת שבתי לעיין בו. לצערי, דעתי לא השתנתה, הספר פשוט בלתי קריא.

נתחיל בלשון הכתיבה. מזמן לא היתה התעללות בוטה כל-כך בעברית. הספר מזכיר יומני נעורים של ילדות לא מוכשרות מדי, הוא מלא במשפטים בנוסח "השמיים השמימיים" או "מעין השתקפויות צובטות לב של הוויות המקמקות ועגומות ממקומות רחוקים מאד, מחוים לגמרי אחרים, שמהם נשאר הבל ענוג ומרכא של להנדר ושל שעווה ...". יש גם מוטציות לשוניות כמו "הפרישה לעברו חיוך". הספר היה צריך לעבור עריכה לשונית מקיפה מזו שעבר.

המשפט הסנטמטי שצוטט לעיל מסגיר עוד בעיה – יומרנות נוראה. הסופרת הפנימה, כנראה, את המושג "ספרות יפה", כפי שמקובל בישראל. כלומר, הספרים צריכים להיות "רגישים", "ענוגים" ומלאי הרהורים מרבאים. כך למשל, על-פי עקרונות אלה, הסופרמרקט של רמת-אביב הפך ללא פחות מאשר מושבת מצורעים.

אם כבר מצליחים להעפיל מעל מכשולי השפה והיומרנות (ואני מאד השתדלתי) מגיעים לתכנים. אולי בבסיס יש כאן סיפור לא רע: סיפור התבגרותה של נערה תל-אביבית רגישה ומלאת הרהורים ובני הרהורים, אבל הסיפור עטוף בהרבה ארועים טריוויאליים, מלאי יוהרה עצמית יחד עם כוון עמוק לאחרים, עד שהקורא מתגבר להתלוטין לגיבורה, כגמול על מפגן היוהרה והשפה האיומה שהיא מאכילה אותו.

אגדה / יוסף שרון

הָאִשָּׁה שֶׁבָּרְחָה בְּמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם
כָּל יְשׁוּעָתָהּ אָמְרָה:
אֵיךְ לֹא פָּגְעוּ בִּי, אֵיךְ לֹא יָרוּ בִּי בִּזְמַן אֱמֶת.
הִיא כְּאִלּוּ שִׂחֲקָה תַּפְקִיד שׁוּלִי בְּסֶרֶט מִלְחָמָה יָשָׁן,
וּכְמוֹ מַכְנִיסָה לְסִרְטֵי אֲנִימַצְיָה בְּקוּפָּה 1960: מְמַהֲרִים,
מְשַׁלְּמִים דְּמֵי כְּנִיסָה, בַּיּוֹם בָּהִיר וּמָלֵא שֶׁמֶשׁ,
וְכָל מַה שֶּׁעָשׂוּי הָיָה לִקְרוֹת (מַפְחִיד לַחְשֹׁב מָה)
מוֹפִיעַ עַל מָסָךְ:
נְסִיכָה, בֵּית הַסֹּהַר, תַּחְלִיף מוּכָן,
נְקִישָׁה גְּדוֹלָה, פִּנַּת סֵתֶר לְמִלּוּט. מַדְרֵגוֹת
שֶׁרַק אֱלֹהִים יָדַע עַל קִיּוּמָן, רְחוֹב. מִלּוּט מֻשְׁלָם,
גַּם הַחַיָּל בַּדֶּרֶךְ כְּאִלּוּ הֵבִין,
שֶׁהַמִּלָּה פְּלִיטָה לֹא דַּי מְדֻיֶּקֶת לְתָאֵר מִי הִיא,
הִנֵּה אֵין לָהּ אֲפִלּוּ כֹּחַ לַאֲרֶשֶׁת פָּנִים תְּמוּהָה.
וְרַבָּה, נִשְׁאַר לָהּ רַק הַמַּבָּט הַמְסֻגָּל לְהַשְׁלִים עִם הַכֹּל
לִפְנֵי שֶׁמּוּבָן לָהּ הַמְּחִיר,
אַחַר כָּךְ הִיא מֶלְצָרִית קוֹרֶנֶת בְּנַעֲלֵי בֵּית רָחוֹת.
וְלֹא הוֹרְגִים אַף פַּעַם מֶלְצָרִיּוֹת.
צָרָה מִסְתּוֹרִית מַחְשֶׁלֶת כָּל עַכָּבִישׁ רַע.
אֲנַחְנוּ לֹא מְבִינִים אֵיךְ, אֲבָל אֲנַחְנוּ מוֹצְאִים גַּם לָהּ, לַצָּרָה,
בּוֹרְחִים אוֹ רָצִים אַחֲרֵי הָעַכָּבִישׁ הַהוּא,
עִם מַחֲרוֹזוֹת פְּנִינִים אוֹ מֶלְצָרִיּוֹת, אֲשֵׁמִים וּמִתְיַפִּים –
פְּרָטִים עֲמוּמִים וְתוֹכֵחָה נִסְתֶּרֶת, אַף הֵם לֹא יָאִירוּ
עַל חֶרֶךְ הָאוֹר בְּפֶתַח הַיְצִיאָה מֵהַקּוֹלְנוֹעַ –
אֲבָל מַחְלִימִים, מִכָּל זֹאת, לְהִשָּׁאֵר לְעוֹר סָמוּךְ.
וְהַמַּפְלִיא הוּא, שֶׁהַכֹּל מַתְחִיל בִּמְעַט כְּמוֹ מֵחָדָשׁ.
כְּמוֹ טוּר הַחַיָּלִים שֶׁלֹּא נִתָּן לַעֲקֹף אוֹתָם, אֶלָּא לְהִבָּלַע בָּהֶם
וְלַעֲבֹר וָרֶבַע, בַּהֲלִיכָה שְׁקֵטָה. וְגַם
הַגַּעְגּוּעַ בְּשָׁלוֹם, לָבוֹא, תִּקְוָתָהּ.

אוקטובר, '94

ארוע

מירדף

דני מוגיה

פור המכשפות, כנס בינלאומי שלישי לספרות ילדים ונוער, ספריית שער ציון בית אריאלה

הכנס הספרותי שהתקיים בשבוע שלפני חג הפסח בבית אריאלה היה יותר פוליטי מכפי שאפשר היה לצפות. מדובר היה בארוע בינ־לאומי שכל כוונתו לעסוק בדמות המכשפה בספרות הילדים, ומה כבר יכול להיות פוליטי בזקנה בלה, חרוטת כובע, המתעופפת על מטאטא בגלימה שחור־רה?

מסתבר, שהמכשפות היו הפמיניסטיות הראשונות בהסטוריה (ויפה עשה פרופסור הר־סגור כשהרגיש שאין לגזור מכך שהפמיניסטיות הן המכשפות האח־רונות בהסטוריה). הכח שריכזו נשים מסוימות בימי הביניים הפך אותן לאלטרנטיבה מסוכנת לשלטון המרכזי (בין אם זו המלוכה, הכנסיה או אוליגרכיה מסוג אחר). זקנת הכפר סיפקה שירותים רפואיים ונפשיים יעילים למדי. מדוע ללכת אל הכומר המב־טיח גאולה בעולם הבא, אם אפשר לגשת אל השכנה המספקת גן־עדן בו במקום? ומדוע לחכות לחסדי שמיים, שעה שהזקנה המקומית רוקחת עשבי מרפא המושיעים פי כמה?

מוקד הכוח האלטרנטיבי הזה איים על השלטון וזה הגיב בתוקפנות ואכזריות. במהלך פוליטי שייער־דו ריכוי, הפכה כל אשה שאיימה על השלטון למכש־פה וכל הסובבים אותה לעדים מרשיעים. המכשפה זוהתה גם על־פי עדותה שלה, וזו נגבתה בלחץ פיסי מתון ופחות מתון. לאחר שהודתה – שרפוה. הגרמ־

מכשפות מורידות גשם. מתערוכה בבית אריאלה

נים שרפו בעיקר נשים יפות וצעירות, ובדנמרק דנו לשריפה ילדה בת שבע. מאחר שהיתה עדיין ילדה כלאו אותה תחילה ורק כעבור שנים שרפוה (והדנים בכלל מוזרים בענייני כישוף, אצלם, מסתבר, המכש־פות רוכבות על כומר עירום במקום על מטאטא).

באי הכנס בתל־אביב התבקשו למתוח קו ישר בין הרדיפה הפוליטית ההיא, דרך רדיפת נשים והכאתן במדינות פונדמנטליסטיות, ומשם היישר אל הצנזו־רה האמריקנית שממשיכה לרדוף את המכשפות עד לתוך ספרי הילדים (גם אם היום הן החליפו את המטאטא בשואב אבק ואת קדרת שיקוי הקסמים בסיר הלחץ).

מסתבר שבארה"ב מבקשים למתן את השפעתן של המכשפות על הילדים. רואלד דאהל מואשם כמי שמתאר מכשפות כאנושיות מדי, דבר העלול לגרור את הפעוטות לתוך מצב שבו לא יוכלו להבחין בין מורה למכשפה. גם את העובדה שהמכשפות מזהות ילדים על פי ריח ה"נקיון" שלהם כינו הצנזורים במעוררת ילדים להתנגד לרחצה יומית. בלחץ ציבו־רי הוצאו מספריות רבות ספרים שתארו באור חביב [illegible] מכשפות, או שאיוריהם נתפסו כגסים ובוטים מדי. במקומות יותר ליברליים העבירו את ספרי המ־כשפות למדפים גבוהים יותר, לשם לא יכולים היל־דים התמימים להגיע ולהודהם. אמריקה, המנוסה בציד מכשפות מימי סאלם ועד הוליווד, ממשיכה לעשות זאת בתוך ספריות הילדים.

קהל הנשים שנכח בכנס הספרותי (כמושב א' היו באולם המלא פחות מעשרה גברים) יכול היה בהחלט להרגיש מאויים מן השיעור המאלף הזה בספרות ופו־ליטיקה. כנראה שמי שתלה מעל בימת המרצים את השלט רחב הידיים ידע מה שהוא עושה. כתוב היה שם: "כנס המכשפות השנתי". ■

הרגש, במנותק מן האינטלקט

יצחק לאור

אהרן שבתאי, הלב, 32 סונטות, הקיבוץ המאוחד/ספרי סימן קריאה, הספריה החדשה לשירה

האני לא יראה את זהב העתיד
אלא אם יחזר על עקבותיו לעליטה,
יגהר על פגרו המוטל בבעבטיט
וינתק מעליו את עבותות החרטה.

כה נפתחת הסונטה השלישית ב"הלב" של אהרון שבתאי, וגם האיסטטיסים המובהקים, הפוחדים מ"תעוותו" של שבתאי, אינם יכו־לים שלא להתפעל מיופיו של הבית הפותח. לטעמי, זוהי הסונטה היפה ביותר בספר, דווקא משום ששבת־

שירה

אי הולך בה "עד הסוף" לכיוון שממנו בא, זה לא מכבר. הכיוון ה"אינטלקטואלי". שבתאי, כידוע, הוא המשורר המשכיל ביותר בתחומי העברית של ימינו. ספק אם יכול מישהו מהמשוררים או מהמבקרים ללמדו משהו שאינו יודע על תולדות השירה המודר־נית ועל הגיוונותיה השונים, ולכך יש להוסיף את הרקע היהודי והיווני, את דרידה, את לקאן. למרות זאת, הוא שוגה – לדעתי – באשליה משונה, כאילו העולם האמוציונלי מנותק מזה האינטלקטואלי, כאי־לו אפשר להפריד בין שני אלה ולהעדיף, כמו שהוא מבקש כבר כמה שנים, את העולם ה"אמוציונלי".

בסונטה השלישית מצהיר שבתאי על "ידיעתו". הצוואה – זו הממלאת תפקיד ממשי בסונטות אחרות – ממלאת כאן תפקיד של מטאפורה בעזרת ה"עבטיט". האני הזה של שבתאי, חניך מובהק – לפחות כאן בסונטה הזאת – של פרויד ולקאן, מקבל תפקיד, לובש סרבל, מתחפש ל"הוא", נושא ארגז כלים ("כלי הלב"). ובסיום הטיפול ההרסני, יאמר האני שבלבוש ההוא – לפגר שלו מן העבר, כך:

...יקום מי שהיה אני,
צא לקלקל את חייך מגלי להבלם,
היה עור ויהיר, מעור ושגה

כי רק בכף ידך אמצא מזוני
רק אם אסלח לך אהיה שלם.
חבט, אני שובר את השוט, אינני מלקהו"

המורכבות ה"נפשית" של הסיום הזה – ההרס והמ־חילה על ההרס, הפחד מפני ההאשמה, והמכות (מטא־פוריות או ממשיות), מטעמו של הסמכותי, הגברי, בעל השוט – אינה חוזרת בכל שיר. בסונטות רבות מעדיף שבתאי לצמצם את טווח החוויה שלו לאמת ה"ידועה", שהאושר תלוי באורגזמה המתחפרת בתוך גופה של בת הזוג, מלפנים או מאחור, ובפחות מה־אורגזמה הזאת – כלומר ששפשוף טוב בורך, או שפשוף

אהרן שבתאי. אין פתרון. אלא כתיבת השיר

הקיום האנושי אינו נראה לשבתאי יותר מתנועה מתמדת בין חרא לזהב. הוא מאלץ אותנו להנות מן העובדה שהזהב הוא רק ניגודו ומכאן נפלאותו. ספר עצוב

טוב נוכח הווידיאו – אין ממש אושר. כך מסתיימת הסונטה החמישית:

אוננתי, ואז מול זהרורי המרקע הדועכים
בחיתי עם יין צורב ושדמון מאשכים.

קלקול החיים מן הסונטה השלישית (צא לקלקל את חייך) כסוג של תענוג רב־משמעי הוא עניינו המרכזי של שבתאי, ככל שהספר מתקדם. מעשה האמנות המטאפורי, בתוך מבנה הסונטה, מבנה מסו־בך מן הבחינה המוסיקלית, מבחינת החריזה, נבנה בכל הסונטות בכשרון נדיר, דימוי מתגלגל מתוך דימוי, כמעשה המשוררים המטאפיזיים. כאן מגלה שבתאי את העוצמה הגלומה ביכולת להשוות את הגוף לנפש, אם תרצו. אבל אז, במחי סיום קצרצר אחר, בא ההרס ומגלה לנו את מה ש"אנחנו יודעים" מאז התחלנו עם כל זה: אחרי ההשפכה משתלטת הריקנות. טוב, בסדר, אבל מה מעבר לזה? הכיוון של שבתאי איננו אל מעבר לזה. הוא שוכב, בסיום כל סונטה, וסיפוקו האמיתי מסתכם במין חיוך ילדותי: "בסוף תמיד נשמעת הפלצה" (שורת הסיום של הס־פר).

אכן, כל שירה כוללת בתוכה מעין פלקסוס [illegible] זיין את השיר, כאילו יש לשיר־עצמו נשמה משלו [illegible] בדרך כלל, האקזיסטנציאליזם העניק את [illegible] הזאת לשית הנופל של השיר. שבתאי [illegible] האקזיסטנציאליזם. הקיום האנושי אינו נראה לו יו־תר מתנועה מתמדת של חרא/זהב (צמד [illegible] המשמש פעמים רבות לקאן כדי להכניע [illegible] עוצמתה של ההשגבה). אצל שבתאי אין [illegible] נשארת אף פעם, או כמעט אף פעם, בתחום [illegible] משמעי בין החרא לזהב, והוא מתעקש להביא [illegible] ליהנות מן העובדה שכל הזהב הוא חרא ומכאן נפל־אותו. עד כמה שהדברים נשמעים "דוחים", [illegible] רגשי זה מתאים מאד לאופן החשיבה המקובל. [illegible] שבתאי עוסק כהערפה של הסקס הזוגי, [illegible] מאונן, מותר לי לנחש כי גם הוא מקובל, [illegible] עוד יותר אצל נשים. עולמו של שבתאי הוא [illegible] שארגונה, חיקו, חומו וצינתו כולם שייכים [illegible] הסדר העולמי הוא אשה. לגבר נשאר להתקבל לתוך העולם הזה, או לסבול.

רק לפעמים יודע המשורר שגם הבקע [illegible] מספק תשובה לסבלו. סונטה יפהפיה אחרת [illegible] זוהי הסונטה ה־22, "עגבניות כבושות". [illegible] מתאר את מות ההורים ומות האח ה"יפה יותר" וה"חביב על נשים". אז הוא אומר: "הרגשתי [illegible] תפוח מתלע/ שהוציאו לו את הלב". סיום הסונטה כולל את מיטבו של שבתאי: עמידה באמצע, [illegible] ניטרול (מבורך) של הברירה (המזויפת) [illegible] בניגוד לרגש. כי המאמץ השירי הוא מאמץ [illegible] יכול להוציא את האחד מפני השני. הוא יודע [illegible] אחרת לא היה מסיים את הסונטה הזאת בשורות [illegible] פיות כאלו:

גם ילדי התרחקו בהדרגה.
כאלו השתחררתי מדאגה
לצנצנת שבירה שבירים חושטות

סחבתי מן המקרר לשלחן. אני מנתב
אחת אחת אל פי את העגבניות הכבושות,
בודק אם החמצתי אותן היטב.

מתוך המלה "הדרגה" נולדה ה"דאגה" (כאילו [illegible] ומכאן נולד דימוי סחיבתה של הצנצנת והפחד [illegible] לה. ומתוך זה נולד דימוי (כאילו) ההרחה, [illegible] אינו אלא דימוי שצריך להוליד את מושג [illegible] והנימה הזאת, כל כמה ששבתאי מבקש [illegible] מימוד קומי משהו, בעיקר בעזרת ההטחה [illegible] ה"גסויות" בבורגנים הנחמדים, ההחמצה [illegible] הזאת, זו של החיים הנחיים לא נכון, היא [illegible] העיקרית של הספר העצוב הזה. כאילו אמר [illegible] ניסיתי הכל נגד המוות, אפילו להיות תינוק, [illegible] אין פתרון אחר אלא הידיעה (המקסימלית) [illegible] השיר.

אז מה הוא חידש

אידי דיקן

דוד אלבחרי, הספר הקצר, תרגמה מסרבית והוסיפה אחרית דבר: דינה קטן בן־ציון, הקיבוץ המאוחד, 79 עמ'

"הספר הקצר" הוא ספר של טרוניה ארוכה. גימיק מניפולטיבי קצר אמנם, אבל מעצ־בן, מונוטוני ומתיש. ספר נטול סיפור, הבוחן מקרוב את עולמו הפנימי של מחבר ספרים, בבחינת קודש הקודשים המסתורי של היצירה האמ־

תרגום

נותית. התוצאה הסופית יוצרת אפקט המוכר לכל מי שהציץ פעם אל אחורי הקלעים של עשיה קולנועית: בהתחלה זה מסקרן ומלהיב, אבל בסוף זה מנטרל את קסם האשליה של המוצר המוגמר.

גיבור הספר הוא מחברו, הפורש אל כפר פסטורלי על מנת לכתוב "בכל יום עמוד אחד, שמונה עשרה שורות בפורמאט בינוני", שהם הם "הספר הקצר". במשך 79 עמודים הוא משתף את קוראיו בתסכוליו המצטברים כסופר הכלוא במשולש, שצלעותיו הן "העולם", תודעתו, והלשון המוגבלת והסכמטית מטבעה, המנסה לתווך בין שתי אחיותיה המסוכס־כות.

יסורי כתיבה ויצירה בכלל, הם, מן הסתם, נחלתו של כל סופר המבקש לברוא יש מאין. אלבחרי (שהוא גם מבכירי עסקניה של יהדות יוגוסלביה לשעבר) אינו הראשון שמערטל לפני קוראיו את תודעתו היוצרת, כמו בעל מלאכה המצהיר על מגבלות מכ־שיריו טרם תחילתה של העבודה. כבר את ספרו הקו־דם "תיאור של מוות", שתורגם לעברית בספרית הפועלים, התחיל בנימה אפולוגטית, שחלילה לא נחשוד בו במגאלומניות פרוזאית: "המלים שבהן אשתמש, המשפטים שאעלה על הנייר, השאלות, הקי־ביעות: כל זה אינו בטוח, שום דבר אינו מוביל למט־רה ודאית...אני חסר אונים, שכן המלים חסרות אונים הן..."

על מנת שסופר ירשה לעצמו להתבונן בראי, ולח־שוב שרי בתמונה הנשקפת כדי לעניין גם אנשים אחרים, הוא צריך לומר להם משהו שלא ידעו לפניו, או משהו שלא יכלו לחשוב עליו בעצמם. השאלות שאותן מעלה אלבחרי הן אכן כבדות משקל, אך ני־סותן באינספור ואריאציות, נראה במקרה הטוב כמו תרגיל בכתיבה מסאית על נושא טריוויאלי וטחון עד דק, ובמקרה הרע כמו זלזול בהכנתו של הקורא. זה נכון ש"משמעות הדברים חבויה", ו"לעולם הזה יש פנים רבות", והוא מורכב "מריבוי של עולמות בו־זמ־ניים", ו"פניו האמיתיים של העולם מכוערים", ואין אפילו דמיון "בין העולם הממשי ובין העולם כפי שהוא מצטייר בנפשנו", ו"התוהו שלו גדול משלנו", ו"עצם קיומה של תקשורת בין בני האדם היא בחינת נס אמיתי", ו"כל החיים הם פארודיה של המציאות" וכו' וכו'. וזה נכון שהחיים בעולם אולטרא־טכנולוגי הם לא מציאה גדולה, ו"בכי, זהו מצבנו התמידי". אבל לומר שהעולם חרא כל אחד יכול. רק שבספרים "אמיתיים" אפשר לחוש בסרחון ממש.

אלבחרי מבצע לכאורה חראקירי אמיץ לב, כשהוא מרים ידיים ומודה בכשלונו לתרגם את הוויית הקיום ל"שדה שלג לבן שרוחשות עליו נמלים שחורות", כפי שהגדיר פעם עמוס עוז את חומר הגלם שממנו עשויים חלומות הפרוזה. בהתחכמות הפוכה על הפר־כה, הוא אף מצהיר בעצמו: "אני דוחה שיחה על ספרות שבאה במקום הספרות עצמה, כשם שדיבור על תמונות לא יוכל למלא את מקום התמונות עצ־מן". אולם "הספר הקצר" הוא כמו בצל, אשר אחרי קילוף קליפותיו המטאפוריות נותרים עם אוויר בל־בד.

אפשר כמובן לטעון לזכותו של אלבחרי, שגם בחיים האמיתיים אנחנו לא יודעים תמיד למה הדב־רים הם כך ולא אחרת. אולם אחרי שהשלמנו עם העובדה שבחיים רב הנסתר על הגלוי, ואנו בקושי מבינים את עצמנו, קל וחומר את זולתנו, אנחנו בכל זאת מחפשים כיוון. כי אחת הסיבות שבגללן כותבים בני־אדם סיפורים, ואנשים אחרים קוראים אותם, היא התשוקה שאפשר, בכל זאת, להבין קצת את העולם. ■

פתיחה לסיפור

דורי טרופין

מה שתמתים בחגיון תתחיל במרמה במשהו
אחר מתגונן מקשיב או רושם
הערות מלמרות ימרח וחכנת דו"ח על
האמת
"בכל בנות אמשרית:
הריח פולט בחמות מצויה
הצבע עמוד כמי שמש
הרעש איננו מקאני מנפה בבחירות
פולט בלי משים קביות שביעות רצון עצמיה
על הרצפה
ומיד מפנה על מכל אקטיו
דמות וצורה אין ממשיך הרושם
צליל פה, זעיר מרות מפרי
הכבר מפתח בחש
שבאמור

יום המונגולואידים / אמנון נבות

בן־דודי שהציץ בשעון וראה שגם היום לא יספיק לבקר את האחים שלו במוסד בנס־ציונה, הניח יד על ראשו ונוכח שאת היום כולו עבר עם המטפחת קשורה בארבע קצוות על הראש, אז מה הפלא שאנשים צחקו לו דברים מוזרים, בועטים בו, תובעים ממנו הלוואות כסף שחור מתחת לשולחן, ובכלל מתייחסים אליו בצורה לא מכובדת? זה מצד אחד, אבל מצד שני: איך הוא בעצמו היה מתייחס למישהו שהיה נכנס לו פתאום לבית המסחר עם מטפחת אף מלוכלכת בנזלת קשורה לראש בקשרים על יד האוזן? מצד שלישי: הכל בגלל המטפחת שקושרים לראש? ומה עם המוניטין שלו כסוחר מכובד, שמספק מזון לעופות לחצי מהמש־קים בעיר ראשון לציון לאזור? בחזרה לצד הראשון: כי שם עגול, סוחר שמגלגל – מגלגל – ובן־דודי לא יכול היה ברגע זה לזכור מה מתגלגל, חוץ מהקוגלאגר במכונית ההנרי ג'י שלו שבגאראז' אמרו לו שצריך להחליף קוגלאגר והוא לא החליף, בא לבנק ומפקיד צ'ק ארבע אלף לירה בצ'קים ובמזומנים שזה יותר מה שמנהל הבנק רואה בחצי שנה משכורת, ועל הראש שלו הוא קושר מטפחת אף, אז כל הכבוד המסח־רי מחליט לנעול את החנויות ואת הבנקים ולצאת לנשום אוויר צח בטיילת החלודה של תל־אביב, ביחד עם התנועה? לא, יש פה משהו הרבה יותר יסודי במדי־

פרק מספר

נה הזאת שכבר מתפוררת באמצע האפייה של עצמה, כמו שמלכתחילה הם רוצים? רק הלך החתול הראשי לישון ומה נותר וכבר כל העכברים של ההפקרות יוצאים מהחורים וחופרים בורות מתחת ליסודות של הבית ומה אכפת? זה שיבוא גמאל עבדול נאצר וכל מה שיצטרך לעשות זה ככה: פה וכל הבניין הזה יתמוטט וכל המונ־גולואידים שנשארו לבד כי המטפל הראשי שלהם ברח [illegible] על הקירות של עצמם ימותו, ובן־דודי הציץ שוב בשעון (שעון הדוקסה שעל פרק ידו היה השעון של אביו) ונזכר במה שאבא שלו אמר לו רגע לפני שסילון הדם פרץ מפיו והוא התמוטט: שתדאג לאמא שלך ולאחים שלך אפילו שזאת לא בדיוק ירו־שה משפחתית, אבל אני משאיר לך את הנגריה כי זה מה שאני מבקש ממך גבי, תדאג, ובקולו לא היתה אפילו התקווה שבאה לפני האמון, כי הרי אבא אפילו לא קיווה, לפני שלא האמין, שאני ידאג פה למישהו [illegible], ואבא, רק בגלל הידיעה הזאת אף פעם לא [illegible] לי או הרביץ לי כשלא התנהגתי כמו שצריך, גם לא אמר כלום כשעזבתי את האוניברסיטה העב־רית, וגם לא אמר שום דבר על נחמה, אפילו כשראיתי [illegible] איזה מבט נתן מעל המשקפיים שלו, והדרך שבה הוציא את העיפרון מהכיס (אותו עיפרון קטן [illegible] ששימש את אבא לסימון בנגריה) והתחיל לש־[illegible] אותו, אבל בפנים שלו אפשר היה לקרוא הכל מה [illegible] ומה שיצא ממה שיהיה, כי אבא היה נגר פשוט [illegible] הלב קומוניסט, אבל מה אנשים שווים הוא ידע, [illegible] שתמיד ריחם ולא אמר שום דבר לאף אחד [illegible] כולם היו בטוחים שהוא לא רואה כלום ולא יודע כלום אבל הוא ידע הכל וראה הכל וידע מצויין על [illegible] הבריטים במיטה של אמא כשהוא היה בנגריה [illegible] היתה סוגרת את האחים שלי אחד באמבטיה ואחד בבית השימוש, תמיד את שרגא באמבטיה ואת עמיחי בבית השימוש, ולי היתה אומרת שאני ילך לאבא בנג־ריה ויקח כסף בשביל גלידה ואבא ידע הכל ממבט [illegible] שהסתכל כי כשבאתי ואמרתי לו אמא אמרה לי שאבוא אליך לקחת כסף לגלידה כי תמיד תמיד היתה [illegible] גלידה, אחרת הייתי צריך ליפול על הברכיים לפני המיטה של אבא או בבילינסון לפני שמת ולהתח־נן, אבא, תגיד מה אתה חושב עלי, תגיד מה אני באמת [illegible], אבל במקום זה שאלתי כמה שווה הסטוק של [illegible], גם ככה הבקשה של אבא היתה צריכה להיות [illegible] קדושה, אמר בן־דודי לעצמו והחליט שבתור [illegible] עצמי קטן ישאיר את המטפחת על הראש, ואם [illegible] תשאל הוא יגיד שכואב לו הראש, ואם נחמה [illegible] מתי הוא יגיד מעכשיו נחמה, או מהיום נחמה, [illegible] מאתמול בבוקר נחמה, ואם היא תשאל עוד פעם [illegible] יגיד, מלפני שלוש עשרה שנה נחמה, וחזר והזכיר לעצמו שהוא מעניש את עצמו במצנפת שוטים ויצטרך לענות לכל השאלות שיכולים פה לשאול סוחר מכובד מראשון לציון מה פתאום מטפחת על הראש ושאולי [illegible] לקנות כובע, אבל הוא יחזור ויגיד לעצמו שהמ־[illegible] עם הקשרים ליד האוזניים ועל המצח זה הער־[illegible] שהוא לוקח מעצמו בעצמו לזה שהבקשה של אבא [illegible] עשר שנים היא בשבילו מהיום צו עליון, וראה [illegible] המלים צו עליון בדמותם של בן גוריון במכנסי [illegible] צבאי מצווה באצבע מונפת על הרמ־[illegible] צבי צור, משה דיין ויגאל ידין שלבשו גם כן [illegible] אבל הרבה יותר דהוי ומגולצן וגם כובעי המצחי־[illegible] שלהם דהויים מאוד בשמש המדבר; ובן־דודי עקר [illegible] שעמד בו, בלילינבלום על יד הסניף המוגף [illegible] בנק מרכנתיל, והלך אל המכונית ברחובות שכבר [illegible] לקראת שבת: כמבואות ראשון לציון התחיל [illegible] להעריב ובטנו שלחה צריחות כאב ולבו כמו עלה [illegible] לקרקפת, ודפק, ודפק, אבל הוא החליט באו־[illegible] להתעלם וראה את המלים האלה בדמותו של שר [illegible] שקרא מעל דוכן הכנסת לא להתעלם מן המשי־מות ונזכר שהשותף של אבא שלו צריך לבוא אליו לעשות את החשבונות של החודש הקודם ולשלם לפי ההסכם, כי אם יבוא ולא ימצא אותו בבית זה יהיה לו סיבה טובה לדחות את הכסף לעוד שבוע אבל אם הוא לא ימצא אותי וילך אז אני ילך אליו ויצא ממנו עם צ'ק ביד, ופה צ'ק זה צ'ק מזומן ושום צ'ק דחוי כמו תמיד לא יהיה פה יותר, ובאותה הזדמנות אני גם יגיד לו שאני מתכוון להיות קצת יותר בעניינים של הנג־ריה מה שיבהיל אותו ויגרום לו לחשוב טוב טוב טוב לפני שהוא ממשיך לרמות בחשבונות, כי בחשבונות, ארון גבריאל קפלנסקי מבין לא פחות טוב מאיזה שהם אנשים אחרים. כשהחנה את המכונית ליד הבית, עוד לא החשיך לגמרי, אבל הדירה היתה מוארת במנורות 25 ואט, כי אור חזק הכאיב לעיניה של נחמה, שתמיד הרכיבה משקפי שמש שכי־סו לה את העיניים מכל הצדדים כמו מורסה או תפיחה שחורה, והיא אמנם ישבה בסלון עם משקפי השמש וסרגה סוודר, ושתי הבנות, שהתייחסו זו אל זו תמיד בשתיקה מלאת איבה או בהתעלמות גמורה, יש־בו כל אחת בפינה אחרת של הסלון ושתקו לאחר מריבה והרדיו שעמד בסלון הודיע שעכשיו יגישו את הילקוט לספרות בעריכת עזרא המנחם, ונחמה שא־לה, קיבלת מכה בראש או מה? ובן־דודי אמר, לא, יש לי כאב ראש אז שמתי מטפחת עם ספירט, זה עוזר, ונחמה אמרה, גבי, מח־כים לך במטבח, ובן־דודי שנתבהל קצת, כי לרגע העלה על דעתו שאלה שוטרים שבאו לחקור אותו על גניבת הלחם והשמנת מהמכולת בבוקר, ראה מיד שזה השותף של אבא שלו, שבא בשביל החשבונות. השותף, שהסתכל עליו בבהלה ממקומו במטבח, פתח ואמר שהוא רוצה לשא־ול שאלה מהצד, שאלה בעניין ספרות. אם הוא, בן־דודי, קורא לפעמים את המוספים הספרותיים בעי־תונים עם השירים המודר־ניים שמלה אצלם לא מת־חברת למלה, ואם ראה, למשל, במוסף ספרא וסיי־פא את השיר שמסביר עם משוואות באלגברה איך עושים סבון. לא שהוא, השותף, מבין בספרות או קורא ספרות, אבל ביום שישי בערב הוא תמיד מסתכל במוסף, ואחר־כך הוא עוזב את העיתון ומסתכל על הקיר, והקיר תמיד מעניין ויותר מדבר ויותר מבינים מה כתוב עליו, אפילו שעל הקיר הרי לא כתוב כלום. אז אם גם לבן־דודי, גבי, יש הרגשה כזאת שהוא קורא, ובן־דודי, שלא ישב מול השותף אלא עמד, גבו אל הקיר, וזכר את השיחה בענייני ספרות אליה ביקש לגרור אותו סוחר הכסף השחור בבוקר בלילינבלום, וידע שזו מלכודת, אמר, ספרות זה טוב לדבר כשלא רוצים לשלם. אבל לא אמר זאת, אלא רק מילמל את המלים האלה שנראו משונות אפילו לו, שהשותף אולי שמע ואולי לא שמע ומיהר להראות לו את החשבונות, וגבי, שרצה לשלוח יד אל דפי החשבון ביד מאוגרפת שנקשה על השולחן, והשותף שהחוויר אמר שברגע שיגיע הכסף מהביטוח על המשור־סרט שנשרף אז יהיה אפשר לשלם משהו יותר, חוץ מזה שהוא מוכרח לשלם לפועלים שכבר נמאס להם מהמשכורות שלהם שהולי־כת במס הכנסה ובמלווה קליטה ומלווה בטחון וחסכון חובה, כי מה אתה חושב, שנגר מקצועי היום יסכים להביא הביתה פחות משבע מאות לירה נקי? אז אני דוחף להם כל יום שישי מהצד איזה חמישים או מאה לירות מהצד, אחרת הנגריה של בן ציון תיקח לי את כל הנגרים הטובים ואני ישאר עם הברררה, מה חשבת, אבא שלך לא ידע מזה? ובן־דודי, שהעצב בעיניו התעצם מאוד, ועדיין עמד, אמר, אבא שלי לא ידע מזה ואבא שלי לא היה מסכים לדברים כאלה, כי אבא שלי היה אדם ישר, והשותף התבונן בו בתדהמה: מה זאת אומרת מה שאתה אומר? איך אתה סוחר רציני מדבר כזה? הרי אתה מכיר טוב מאוד את המצב בשוק, ובן דודי שהסתכל עכשיו בנעליו והרגיש שהקשר של המטפחת על יד האוזן השמאלית נפרם, אמר, בכל זאת, אבא שלי היה ישר כמו סרגל, וגם ידע הכל אפילו שלא אמר לאנשים שום דבר, והשותף, שהרכין ראש ורשם ביד רועדת את הצ'ק, אמר, כולם אנשים ישרים בסופו של דבר, וגבי שרצה להגיד שאבא שלו לא היה כולם וכמו כולם, אבא שלי היה אדם ישר ואחד, אחד וישר, אמר בקול צרוד, בטח ארוני, כולם ישרים בסופו של דבר כי מיישרים אותם כשהקברנים קוברים אותם בקבר, אבל אבא שלי היה ישר מקודם, ופה, אם תסלח לי, העניין, והשותף שהרכין עוד יותר את ראשו וגבו ורשם, ורשם, ורשם, ובן־דודי, לפני שמבטו התערפל, ראה שהשותף רשם סכום גדול במא־תיים לירות יותר ממה שהיה צריך לרשום לפי החשבו־נות, ולמרות שכאב הראש התעצם שוב, חש בתחילתו של איזה שינוי שמפציע בו, משהו גולמי אמנם, אבל משהו הרבה יותר חם וחזק הרבה יותר, וישר הרבה יותר, בעיקר ישר. בינתיים, נפרד השותף מבן־דודי,

פרנץ קראוס, כרזה לגיוס מס חירום לייזום עבודות, 1946, אוסף הארכיון הציוני המרכזי, מתוך "מאדמה עד תפוחזהב". קטלוג בהוצאת מוזיאון ישראל

בטפיחה זהירה על השכם תוך שהוא ממלמל משהו לא ברור על זה שצריך לשמור על הכוחות ועל העצבים, כי המצב במדינה ובמשק לא פשוט, אבל מאחורנית, בסלון, היתה עכשיו איזה מריבה מכוערת מאוד בין הבנות, שאמרו אחת לשניה, את לא תגידי לו לפני אמא, והשניה אמרה, אני כן יגיד, זונה אחתו את בעצ־מך זונהו ובן־דודי התכוון לומר בקול רם, שישמעו טוב טוב בכל הבית, שהוא לא מאמין למה שהוא שומע, איך זה יכול להיות מלים כאלה, ושקל אם כדאי לקום ולהתבונן בהן במבטו העצוב, שתמיד היתה לו עליהן השפעה מסוימת, ותהה לרגע איך הבנות שלו רואות אותו, וראה מול עיניו ביציה מטוגנת בגריז בתוכה צפות שתי עיניו, מלוות את בנותיו לכל מקום שיילכו, והבת הקטנה ניגשה אל שולחן המטבח לידו ישב, אוחז בידיו את הצ'ק שהיה דחוי, בזאת הבחין רק עכשיו, ואמרה, אבא, באו הביתה שני שוטרים. בן־דודי קם ממקומו, והלך לסלון ועמד מול נחמה, שאמרה בקול רם, עדיין סורגת, שני האחים שלך במוסד קיבלו הרע־לה מתנור נפט, ובן דודי שאל, וחש שפיו מלא גריז, אז מה המצב שלהם עכשיו? ונחמה אמרה, הם מתו, ובן־דודי, שלמול עיניו איבדו פניה של נחמה את מעט הפרופורציה שעוד היתה בהם, שאל, אז איך זה שלא מודיעים לי איך שאני בא? למה בדיוק פה מחכים? ונחמה אמרה לבת הבכורה שתביא לאבא לומינאל ומים, ובן־דודי בלע את הכדור ושתה את המים שהגי־שה לו בתו בפנים מאובנים, וקבע מבטו בפניה של נחמה, ושאל, בכל זאת, למהזו, ונחמה אמרה, כי לא רציתי שהשותף הרמאי של אבא שלך תהיה לו עוד סיבה לדחות את הכסף לעוד שבועיים, ובן־דודי אמר, אני מבקש ממך סליחה שאני צריך פה להזכיר לך, נחמה, שאלה האחים שלי שמתים פה, או בגלל זה לא מודיעים דבר כזה? נותנים לבן אדם לחכות? ונחמה אמרה, בטח הוא היה עושה חשבון כזה: ב'שבעה' לא נעים לעשות חשבונות, אז הוא היה דוחה את הכסף לעוד שבועיים, ובן־דודי אמר, אני לא מאמין שזה קורה לי, ובאמת בלי הצ'ק של השותף הרמאי של האבא שלי אין ממה לקנות אוכל פה בבית, ואלה האחים שלי, המלה האחרונה התייבבה משהו, למרות הטון הקפוא שבו הגה את המלים, פיו מלא ריר צמיג. ונחמה אמרה, אני יודעת, וזאת כל הבעיה אם תשאל אותי, ובן־דודי אמר, זה מעניין מאוד מה שאת אומרת, אני יצטרך לחשוב על זה טוב טוב, תדעי לך, ונחמה, שלא זזה בכורסא, רק המשיכה לספור עיניים בנקישת מסרגה, אמרה בשקט, כשנולד לאמא שלי תינוק ואבא שלי ראה שהוא לא בסדר, הוא כבר ידע מה לעשות איתו, ואני לא אומרת בגלל הבנות, ובן־דודי אמר, אז איך לא הכניסו אותו לבית הסוהר? מה זה, הפקרות? ונחמה אמרה, זה היה בימים של הבריטים, ואז המושבה שלנו והבריטים היו כמו חתול ועכבר, אבל אבא עשה את זה בגלל המצב, ובן־דודי שאל, איזה מצב? על איזה מצב פה בדיוק את מדברת? ונחמה אמרה, מה אתה חושב, שבמצב שהיה אז אצלנו באזור נשאר זמן ואוכל לטפל במפגרים? אז המצב היה כמו במדינה הזאת שהיתה פעם שהורגים את החלשים והחולים שיהיה יותר אוכל לחזקים שיוכלו להלחם, ובן־דודי אמר, אז זה מה ששווה ההרר הבית"רי שלכם? לא הזמנתם את ארון בייגין וארון קרמרמן לטקס ההריגה של החלשים? ונחמה אמרה, אני מזכירה לך, ארון גבי קפלנסקי, שגם לך יש בכיס פנקס כחול, ובן־דודי אמר, הרי אבא שלך הודיע לכל העולם שאל הכת שלו יוכל להתקרב רק מי שקיבל רשיון מהארון בייגין או מקרמרמן, אבל זאת עובדה, אף אחד מאלה שכבר היה להם חותמת לא עמד בתור, ואבא שלך היה צריך להסתפק בבן של קומוניסט, ונחמה אמרה, מה מציק לך, ארון קפלנסקי? מה יש, הבנות שהבאתי לך לא מספיק בריאות בשבי־לך? אם היית צריך לבקר אותם כל שבועיים במוסד בנס־ציונה, הייתי מבינה על מה יש לך להתלונן, וגבי אמר, טוב בסדר נחמה, ורצה להסב מבט אל הבנות, אבל חש שקרום מכסה את פניו וצווארו, וידע גם בלי להסתכל שהן עומדות בפינות החדר בפנים מאובנות, כמו כל פעם שהוא ונחמה רבים, וחזר ואמר, טוב בס־דר, בקבר כולם ישרים, רק מה לפני זה, איך כולם לפני זה, וזכר שעמד ליד תיבת הדואר בבוקר ואמר לעצמו, שצריך כבר לבקר את האחים במוסד, כי המצב שלהם לא טוב, וזכר איך היה מתרחק מהבית מהר אל הנגריה לקחת כסף לגלידה כאשר אמא שלו היתה נועלת את שרגא באמבטיה ואת עמיחי בבית השימוש, ואת קול הבכי המבוגר, הצרוד, של עמיחי שהיה צועק אמא לא בית שימוש, אמא לא בית שימוש, ונחמה אמרה, לאחר שתיקה, ובקול נמוך, אני באמת מתפע־לת, גבי, מהיחס שלך לאחים שלך, רק תדע דבר אחר, שהבעל של בסיה פגש את הארון פרוקטור מהמוסד בנס־ציונה, והוא אמר לה שלא הכנסת את הכסף בשי־בילם כבר שבעה חודשים, ובן־דודי אמר, בקבר מיישי־רים, נחמה, בקבר מיישרים, נחמה אני מבקש ממך, לא עכשיו, צריך לעשות כל מיני סידורים, ונחמה אמרה, בטח, השוטרים אמרו שאנחנו צריכים לנסוע לאבו־כבי־ר בשביל לזהות, אבל אני לא אמרתי לך על זה כלום גם כן כי אני יודעת מה שאתה יודע מה ששנינו יודעים טוב מאוד, שאתה אפילו לא זוכר איך הם נר־אים, תשים יד על הלב, גבי, ותגיד פה לפני הבנות שלך מתי נסעת לבקר אותם בפעם האחרונה שזה היה, אבל לפני שתגיד אני יבקש פה מהבנות לסתום את האוזניים שלא ישמעו את אבא שלהם פה משקר, וגבי אמר, את אין לך זכות, נחמה, אין לך זכות ליישר אנשים, את לא קברנית, אפילו שזה מה שאת צריכה להיות אפילו שעד עכשיו לא ידעת מזה, אבל הכל פה יתברר, לא שאני לא שילמתי ושאני לא יודע אפילו איך הם נראים, אבל עכשיו הכל מתברר, קולו התייבב והלך, כי הרי את לא תצליחי אפילו להתחיל להבין, נחמה, שהאחים שלי זה כמו מקום בגוף שאי־אפשר להסתכל עליו ישר בעיניים, כי העיניים לא מגיעות לשם, אבל מרגישים את המקום הזה בגוף אפילו שלא מסתכלים, ונחמה אמרה, זה שאתה רוצה לברוח ממה שאני אומרת לך לא עושה עלי שום רושם, והבת הגדו־לה אמרה, אמא, אבא אומר כל הזמן דברים מוזרים, ובן־דודי, שרגליו רעדו, אמר, אין דבר, גם אבא שלי אמר פעם דברים מוזרים, זה היה אחרי שאמא שלי התמוטטה ברחוב ולקחו אותה לסנאטוריום במגדיאל ואת האחים שלי למוסד, ואני נשארתי לבד בבית וע־מדתי באמבטיה מול הראי ולא זזתי משם אולי יום שלם עד שבא אבא מהנגריה, הלך ישר אלי וצעק, בוקר טוב לך, אדוני הקיסר! בלעת גמל אדוני הקיסר? בלעת ענן אדוני הקיסר? שתית נפט אדוני הקיסר? אכלת מסמרים אדוני הקיסר? שיחקת בלסנוור אנשים אדוני הקיסר? רוצה כסף לגלידה, אדוני הקיסר? והבת הקטנה אמרה, אבא אומר דברים כל הזמן אבל לא מצליח לדבר את הקול, ובן־דודי אמר, זה היה רק פעם אחת, אחרי זה אבא שלי לא דיבר דברים מוזרים, הוא הפסיק לדבר בכלל. ■

(1986־1987), רעננה
(1993, ירושלים)

(קטע מן הרומן "קיסר הגלידה", המתרחש בראשון לציון בשנות ה־60)

לוח דרושים

טלפון: 03-5632140, פקס: 03-5632059

מקוד

חברת תכנון והנדסה מהמובילות במשק
מחפשת

סמנכ"ל/ית שיווק

ממונה על מכירות ושיווק פרויקטים בארץ ובחו"ל

הכישורים:

* תואר אקדמי בהנדסת מכונות / כימיה
* נסיון של כ-10 שנים בניהול פרוייקטים בתעשיה בכלל (תכנון והקמה) ובתעשית הכימית בפרט + מעורבות שיווקית מלאה. עדיפות לנסיון בשיווק פרוייקטים בחו"ל
* דמות עסקית ומקצועית כאחד, רמת סמנכ"ל בכיר פוטנציאל אישי גבוה

על המעוניינים להתקשר טלפונית:
03-5163436 , 03-5163841

סודיות מובטחת • מודעותנו מיועדות לגברים ונשים כאחד

שרותי מידע ישראליים בע"מ

אפרדקציה

מקוד

חברה עתירת ידע
מחפשת

סמנכ"ל/ית כספים

לדיכה הפעילות הכספית בארץ ובחברות הבנות בחו"ל

הכישורים:

* תואר אקדמי בראיית חשבון / כלכלה
* נסיון של כ- 5 שנים בניהול כספים וכלכלה בתעשיה העובדת ליצוא, רצוי חברות עתירות-ידע, הכרת העולם הפיננסי הבינלאומי. מעורבות עסקית, טיפול בהשקעות ובתכניות עסקיות
* מקצועי מאוד, ידע טוב בניהול כספים מתקדם בסגנון מערבי, איש חכם ובוגר

על המעוניינים להתקשר טלפונית:
03-5163553 , 03-5163843

סודיות מובטחת • מודעותנו מיועדות לגברים ונשים כאחד

שרותי מידע ישראליים בע"מ

אפרדקציה

NSI

דרושים/ות

אנשי תוכנה
וראשי צוותים
מצטיינים

נגב תעשיות תוכנה בע"מ

VAX/VMS
UNIX
C ושפת WINDOWS

מועמדים/ות מתאימים/ות בלבד
09-593403
סודיות מובטחת

מקוד

ארגון גדול בענף השרותים
מחפש

מנהל/ת כללי

לניהול מערך גדול

הכישורים:

* תואר אקדמי מלא, רצוי תואר שני
* איש ארגון, ניהול ותפעול מערכות גדולות ומורכבות, הכוללות תפעול מערך מסועף של משאבי אנוש, משק, בינוי ועוד
* מנכ"ל ברמ"ח אבריו, כושר התמודדות עם נציגויות עובדים וגורמי חוץ, איש תכנונים ורמת ביצועים מעולה

על המעוניינים להתקשר טלפונית:
03-5163553 , 03-5163843

סודיות מובטחת • מודעותנו מיועדות לגברים ונשים כאחד

שרותי מידע ישראליים בע"מ

אפרדקציה

מקוד

חברה תעשייתית מובילה בתחומה (כ-20 מיליון דולר)
מחפשת

מנהל/ת כללי

לניהול חברה העוסקת בייצור, שיווק ויצוא מוצרי איכות

הכישורים:

* השכלה אקדמית, רצוי טכנית
* נסיון של עד 15 שנים, מתוך זה כ-5 שנים כמנכ"ל חברה תעשייתית או סמנכ"ל יחיד, מעורב מעורבות פעילה בשיווק מקומי וחו"ל ובשיתופי פעולה עסקיים
* טיפוס מנכ"לי, נטיות עסקיות מובהקות, מנהיגות בולטת

על המעוניינים להתקשר טלפונית:
03-5163436 , 03-5163841

סודיות מובטחת • מודעותנו מיועדות לגברים ונשים כאחד

שרותי מידע ישראליים בע"מ

אפרדקציה

הטכניון

המכון הטכנולוגי לישראל

דובר/ת הטכניון

37/95

רשת דרוך

לפרוייקטים במערכות מידע
באזור חיפה דרושים/ות:

תכנתים/ות ומנתחי/ות מערכות

תכנת/ת Windows, PC
- רצוי ניסיון ב- ACCESS
- ניסיון ב- IBM MF - יתרון

מתכנן/ת-מנתח/ת מערכות
- ניסיון במערכות שרת/לקוח
- רצוי ניסיון ב- ORACLE / POWERBUILDER

תכנת/ת ADABAS NATURAL
- ניסיון ב- ORACLE - יתרון

קורות חיים להפנות לת.ד. 307 רעננה 43100 עבור "פרוייקטים".

לכרמל אולפנים בע"מ
דרושה

רואה/ת חשבון

המשרה המיועדת:
סגן למנהל חשבונות ראשי

הכישורים הדרושים:
* גמר התמחות
* הכרת גליונות אלקטרוניים

בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים לא לפנות
לת.ד. 1468 חיפה

עבודה מתמשכת
אזור חיפה והצפון
דרושים/ות

מהנדסי/ות תוכנה
בזמן אמת

נסיון בחלק משפות התכנות:
ADA, PLM, C++, C
פורטרן, אסמבלר, ופסקל

נא לשלוח קורות חיים, פירוט נסיון
לת.ד. 30774 תל-אביב 61397

שירות חדש למבוטחי הכללית

תרופות גם בבתי מרקחת של הרשתות הפרטיות

סופר-פארם ● כלל-פארם ● פארמה פלוס ● קואופ-פארם

קופת חולים כללית ממשיכה לשפר ולהשתפר ולחסוך למבוטחיה זמן ומאמץ. עכשיו, הוספנו שירות חדש אשר יאפשר לכם לקבל תרופות עפ"י מרשם ביותר מקומות, יותר שעות ביממה. לשירותכם, בנוסף לבתי המרקחת של הקופה, גם דלפקים מיוחדים למבוטחי הכללית, בהם ניתן לקבל תרופות במחירי הקופה, ב-17 בתי מרקחת של רשת סופר-פארם, 4 בתי מרקחת של רשת כלל-פארם, 2 בתי מרקחת של רשת פארמה פלוס ובית מרקחת של קואופ-פארם, ברחבי הארץ.

סופר פארם-רמת-אביב ג', ת"א ● לונדון מיניסטור, ת"א ● בקרוב: סופר-פארם - דיזנגוף סנטר, ת"א ● בקרוב: כלל-פארם - התחנה המרכזית החדשה, ת"א ● קניוכל, חולון ● קניותר, נס ציונה ● קניון הזהב, ראשל"צ ● ראשל"צ צפון ● בקרוב: סופר-פארם - אשדוד סיטי ● בית הדקל, אילת ● המרכז החדש, גבעת סביון ● כופר הישוב, ר"ג ● רח' שפירא, פ"ת ● רח' סוקולוב, הרצליה ● בקרוב: סופר-פארם - קניון השרון, ותניה ● גילה, ירושלים ● מדרחוב, ירושלים ● מלחה, ירושלים ● נוות, ירושלים ● מרכז גירון, אשקלון ● קניון הנגב, ב"ש ● בקרוב: סופר-פארם - המשחררים, ב"ש ● כלל-פארם - גן העיר, ת"א ● קניון, בת-ים ● רחובות ● רעננה ● **פארמה פלוס** - פ"ת ● אור יהודה ● **קואופ - פארם** אילת.

קופת חולים כללית

מרגישים יותר בטוח בכללית

יום ה', כ' בניסן תשנ"ה

לוח דרושים מעריב

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף עסקים ובחוברת לוח

לחברת "הייטק" באזור המרכז

דרושים/ות

קצין/מנהל/ת פרויקטים צעיר/ה
(משרה מס' 10)

מהנדס מכונות בעל הבנה באלקטרוניקה ותוכנה רצוי ידע בשרטוט C.N.C.
התפקיד דורש נסיעות רבות לחו"ל.

איש/אשת תעוד טכני
(משרה מס' 15)

לכתיבת ספרי מכונה וניהול אדמיניסטרטיבי של מח' מכונות. ידע ב-AUTO-CAD - חובה. שליטה בשפה האנגלית.

איש/אשת תוכנה הבקיא בסביבת WINDOWS
(משרה מס' 17)

נסיון בכתיבה בשפת C - עדיפות ++C

תנאים מפליגים למתאימים/ות

לפנות בכתב יד בלבד ולציין מס' המשרה לת.ד. 108, א.ת. יהוד.

רוצים אותך עכשיו בטלרד

טלרד משלבת נסיון ועוצמה כלכלית [illegible] למצוינות ומקוריות. אנו נכנסים לפעילות [illegible] היקף בפרוייקטים המשלבים נישות [illegible] מיחוג. רדיו-תאי ותמסורת בקצבים [illegible] מערכות התקשורת מבוססות על תבנות [illegible] מרובת משימות

לאגף החומרה
אנשי/נשות פיתוח חומרה

(משרה 3611)

בתחומים הבאים:
- שבבים מיוחדים, בגדלים עד 100k שערים, בעזרת כלי [illegible] חדישים ובסביבת עבודה משולבת.
- מוצרי תקשורת מורכבים בכל הרמות מרמת כרטיס ועד לרמת כונן.
- תקשורת אופטית.
- תכנון ארגונות תקשורת משולבים.

דרושים/ות לנו אנשים בעלי/ות יכולת:
- להובלת צוותים.
- ניסיון באחד או יותר מהתחומים הנ"ל.

גם בוגרים/ות וסטודנטים מצטיינים/ות (בשנה אחרונה) יתקבלו [illegible]

תנופת הצמיחה בתאוצה:
דרושים לנו מהנדסי תוכנה נוספים לעשרות המעולים שכבר קלטנו

מהנדסי/ות תוכנה, בוגרי/ות מדעי המחשב, הנדסאים/ות מחשבים (משרה 3557)

בעלי/ות יכולת לימוד טובה ומהירה ונכונות להשקעה, לעבודה בסביבה המשלבת:
- ריבוי מעבדים ומשימות.
- תמסורת אלקטרו-אופטית תוך מימוש סטנדרטים בין-לאומיים.
- שימוש בכלי תוכנה וסביבת פיתוח מתקדמת.
- קשר הדוק עם מרכזי מחקר ופיתוח בחברות בין-לאומיות.

לאגף אימות הפיתוח
מהנדסי/ות אימות פיתוח

(משרה 3580)

לתכנון ביצוע וליווי פרוייקטים בתחום רדיו-תאי, מתגים ספרתיים ותמסורת אופטית לשוק המקומי והבינלאומי, [illegible] מתבצעת בסביבה דינמית המספקת אתגרים רבים ומגוונים.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- יכולת לימוד וכניסה לנושאים חדשים.
- יכולת ניהולית.
- שליטה באנגלית.

החכשרה תינתן על ידינו בטלרד.

לאגף מוצרי קצה
מהנדס/ת פיתוח חומרה

(משרה 3014)

לפיתוח יחידות קצה חדשניות.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- ניסיון של 3 שנים, לפחות, בפיתוח מעגלים אנלוגיים וספרתיים.
- ניסיון במיקרו מחשבים.
- ידע בתקשורת נתונים.
- ידע בתחום הטלפוניה ו-ISDN - יתרון.

לאגף שיווק לקוחות ומוצרים
מהנדס/ת אלקטרוניקה

(משרה 3097)

לצורך בניית מהדורות תוכנה לפרוייקטים שונים בחברה.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- יכולת למידה של נושאים חדשים.
- ידיעה טובה באנגלית.
- חשיבות רבה לדיוק, הקפדה והתמדה.

לא נדרש ניסיון קודם.

מהנדס/ת תקשורת RF

(משרה 3914)

לתכנון ותמיכה בהקמה והפעלה של רשתות טלפון רדיו תאי.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה עם התמחות בנושא RF.
- אנגלית ברמה גבוהה.
- עדיפות לבעלי ניסיון.

למועמד/ת המתאים/ה תינתן הכשרה של מספר חודשים בארץ ו/או בחו"ל.

עובדים/ות למחלקת תעוד

(משרה 3844)

1. ספרן/ית.
2. קלדן/ית / כתב/ת טכני/ת.
- אנגלית ברמת שפת אם. שפות נוספות - יתרון.
- הכרה של מעבדי תמלילים וגרפיקה.

המעוניינים יפנו לאני קסלר, טל.: 08-273844

נא לשלוח קורות חיים, בציון מס' המשרה, לטלרד, מח' גיוס ותעסוקה, ת.ד. 50 לוד 71100.
פקס. 08-248874. סודיות מובטחת.

טלרד. עולם של תקשורת.

למלון דן תל-אביב

דרושים/ות

עובדים/ות כלליים - למכבסה ולמחסן מדים

חדרנים/ות, מפקח/ת ערב, מזכיר/ה - למחלקת משק בית לעבודה במשרה מלאה

מלצרים/ות - למסעדת המלון ולדובי ★ עבודה במשמרות, אפשרות למשרה חלקית

קב"טים/ות - למשרה מלאה ובמשמרות

עובדים/ות לטרקלין אנשי עסקים - במשמרות

פקידי/ות קבלה - במשרה מלאה ובמשמרות

ידיעת השפות העברית והאנגלית הכרחית, עדיפות לבעלי/ות נסיון קודם

מתאימים/ות יפנו

למח' משאבי אנוש, רח' הירקון 99, ת"א.

מלונות דן

KPMG HUNGARIA

למשרד KPMG בבודפשט
דרוש/ה רואה חשבון

- ניסיון כולל של 3–4 שנים בביקורת בתיקים בינוניים וגדולים
- ידיעה טובה של השפה האנגלית- חובה
- ידיעת שפות נוספות (הונגרית, גרמנית)- יתרון
- תנאים טובים

נא לפנות בכתב לת.ד 50180 ת"א 68125

שלוח מטענים / עמילות מכס
מ.מ. סחר

דרוש/ה
1. מנהל מחלקת יצוא
בעל/ת נסיון שיווקי בתחום שילוח מטעני יצוא במטרה לקדם את המחלקה.

★ ★ ★

דרושים:
2. פקיד/ה למחלקת שינוע מטענים ביבוא בעל/ת נסיון של שנה לפחות.
3. פקיד/ה למחלקת מעקב הזמנות בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות.

א. משרה מלאה + שעות נוספות.
ב. השכלה תיכונית ומעלה
ג. ידיעת אנגלית כולל הדפסה ברמה טובה.
ד. תנאים הולמים למתאימים/ות.

סודיות מובטחת.

03-5163130 - רפי

משרד יועצים לניהול מעוניין ב:
יועץ/ת צעיר/ה

בעל M.B.A/B.A בכלכלה/מנהע"ס/שיווק ויכולת אישית ומקצועית גבוהה.

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 9175, ת"א

- סודיות מובטחות -

לסטודיו לאדריכלות בא.ת. הרצליה
אדריכל/ית

נסיון בתכנון ומיחשוב אדריכלי

טלפון: 09-573303, פקס: 09-573202

מכון מופת לפיתוח מצוינות

תכנית ארצית לטיפוח אינטלקטואלי של תלמידים נבחרים

1. מנהל/ת שיווק ומכירות
2. מגייס/ת כספים ותרומות

נא לפרט כישורים וקשרים: ת.ד. 64017, תל-אביב 61640

למשרדי חברה תעשייתית בצפון ת"א
מזכיר/ת מנכ"ל

- ★ שליטה בעברית ובאנגלית
- ★ נסיון בהמנהלת חבות [illegible]

ת.ד. 21044 ת"א עבור "מזכירה"

יום ה', כ' בניסן תשנ"ה, 20.4.95

לוח דרושים מעריב

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף עסקים ובחוברת לוח

סיריוס טכנולוגיות בע"מ

מפתחת תחנות עבודה גראפיות לתחום הרפואי הקליני, ומסד נתונים Object Oriented לסביבות רבות משתמשים Multi-platform מבוזרות

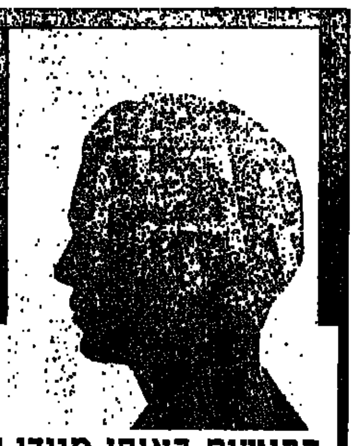

עם חתימת חוזה, שיתוף פעולה איסטרטגי עם אחת מחברות התוכנה המובילות בעולם, לשיווק מוצרי החברה בשוק הצפון אמריקאי,

דרושים באופן מיידי לעבודה במשרדינו החדשים בפארק ה- High tech החדש בירושלים:

משנה למנכ"ל

להשתלבות בצוות הניהולי המוביל של החברה, העונה על מירב הדרישות הבאות:
- יזמות ואנרגטיות מוכחים, בצד יחסי אנוש מעולים
- נסיון בתפקיד דומה בחברת תוכנה ליצוא בתחום המוצרים
- נסיון בניהול חברת High-tech בתהליכי גידול מואצים
- יכולת מוכחת בניהול והנעת עובדים בעלי רמה אישית גבוהה ביותר
- נסיון והבנה באופי ומשמעות הפעילות של חברה ישראלית מול קונצרנים גדולים בחו"ל (ארה"ב במיוחד)
- יכולת מוכחת בניהול משא ומתן עם חברות ענק בחו"ל
- הבנה ניהולית טובה בתחום הטכנולוגי של התוכנה
- הבנה ניהולית טובה בתחום הפיננסים והאדמיניסטרציה בחברת High-tech
- שליטה באנגלית (שפת אם יתרון)
- נכונות לעבודה מאומצת ושעות עבודה לא שגרתיות
- דווח ישיר להנהלת החברה

סמנכ"ל/ית לפיתוח העונה למירב הדרישות הבאות

- נסיון מוכח במילוי תפקיד דומה בחברת מוצרי תוכנה בינונית ומעלה המיצאת לשוק האמריקאי
- נסיון מוכח בתחום מתודולוגיות פיתוח מוצרי תוכנה לשוק האמריקאי
- יכולת ניהול והובלת תחום הפיתוח בחבי העוסקת במספר רב של תחומים ומוצרים
- יכולת הובלת מספר רב של צוותי מוצר שונים
- ידע והבנה בתחום מערכות, ההפעלה לפלטפורמות RISC ו- IBM MAINFRAME
- ידע והבנה בתחום כלי פיתוח וסביבות פיתוח מן הדור הרביעי
- ידע והבנה בתחום מסדי נתונים (עדיפות ל - Object Oriented)
- ידע והבנה בתחום תקשורת הנתונים (LAN ו - WAN)
- ידע והבנה בתכנון מוצרים למשתמש הקצה (כולל ממשקי משתמש ב - GUI)
- נכונות לעבודה מאומצת בשעות לא שגרתיות, כולל נסיעות לחו"ל
- דווח ישיר להנהלת החברה

סמנכ"ל/ית ל- QA

- נסיון בתפקיד מקביל בחברת תוכנה המיצאת מוצרים לשוק האמריקאי
- נסיון והכרות עם טכנולוגיות תוכנה שונות (שפות דור שלישי, שפות דור רביעי, תקשורת, מסדי נתונים וכו')
- יכולת ניהול והנעה מוכחים של צוות QA
- יחסי אנוש מעולים בסביבת High-tech ועובדים ברמה הגבוהה ביותר
- יכולת מוכחת בתכנון וביצוע של תהליכי בקרת איכות לאורך חיי המוצר
- יכולת ונסיון מוכחים בשילוב כלי תוכנה מן המדף לביצוע QA
- יכולת ונסיון מוכחים בשילוב כלי תוכנה לבקרת גרסאות בצוות פיתוח גדול
- יכולת מוכחת בכתיבת מסמכי תכנון באנגלית ושליטה בכלי תוכנה לניהול פרויקט
- יכולת פעילות עצמאית
- שליטה באנגלית (שפת אם יתרון)
- נכונות לעבודה מאומצת ושעות עבודה לא שגרתיות
- דווח ישיר להנהלת החברה

מנהלי/ות פרויקטים העונים למירב הדרישות הבאות:

- עבודה במקביל למנהל הטכני של המוצר
- נסיון בניהול מהלך חיי מוצר תוכנה משלב ה- Design ועד לשלב ה- Release
- נסיון בשילוב QA במהלך פיתוח מוצרי תוכנה
- נסיון בעבודה מול כח אדם איכותי מתחום ה- High-tech
- נסיון מעמיק בשימוש בכלי תוכנה לניהול פרויקטים
- רקע בטכנולוגיות תוכנה מתקדמות
- יחסי אנוש מעולים
- שליטה באנגלית טכנית לתקשורת עם חבי אמריקאיות מן השורה הראשונה

מנהל/ת רפואה ישראל

- הכרות עם שוק התוכנה הרפואית בישראל (יתרון לרופא)
- יכולת פעילות עצמאית ויזמית של יחידת רווח במסגרת חברת High-tech
- יכולת מוכחת בניהול עסקי, יזמות עסקית, הפעלת והנעת עובדים
- יכולת ונסיון בעבודה מול גורמי הנהלה בכירים של לקוחות בתחום הרפואי בישראל
- יכולת ניהול פרויקטים רחבי היקף
- ידע והבנה בתחום פיתוח תוכנה
- ידע ונסיון בהקמת והפעלת מערכת תמיכה והדרכה עבור מספר גדול של משתמשי קצה
- נכונות לעבודה מאומצת ושעות עבודה לא שגרתיות
- דווח ישיר להנהלת החברה

רופאים/ות

- נסיון והבנה בתחום התוכנה (יתרון לידע בפיתוח תוכנה קלינית)
- נסיון והבנה בשימוש בבסיסי ידע רפואיים (יתרון לידע בבניית בסיסי ידע)
- נכונות להשתלבות במשרה מלאה בחברת תוכנה לייצוא מוצרי תוכנה קליניים ובסיסי ידע רפואיים לשוק האמריקאי
- שליטה מעולה באנגלית (שפת אם תהווה יתרון)

מהנדסי/ות תוכנה מצטיינים בתחום C/C++

לתפקידי מו"פ, עם נסיון של 3 שנים בפיתוח מוצרים/תוכנה באחד או יותר מן התחומים הבאים (יתרון לעבודה ב- Multi platform)
- מסדי נתונים (יתרון ל- Object Oriented)
- פרוטוקולי תקשורת ל- LAN ו- WAN תחת TCP, IPX, SNA, DECNET
- בניית סביבות עבודה לכלי פיתוח בסביבה גראפית
- בניית Compilers ו- Debuggers
- קליטת ועיבודי תמונה
- גראפיקה ב- Windows
- אלגוריתמים

מהנדסי/ות Powerbuilder מצטיינים

לפיתוח מוצרים עבור השוק האמריקאי, העונים/ות למירב הדרישות הבאות:
- נסיון של שנה לפחות בפיתוח מוצרי תוכנה ב- Powerbuilder
- נסיון בעיצוב ופיתוח ממשקי משתמש מתקדמים ב- GUI
- נסיון מעשי בפיתוח בשפת C ושימוש ב- DLLs
- נסיון בתכנון ועבודה מול מסדי נתונים מורכבים

כתבים/ות טכניים/ות

- שפת אם אנגלית הכרחית
- נסיון בפיתוח מערכות On-line Help למשתמש הקצה ב- Windows
- נסיון בתיעוד מוצרי תוכנה מתקדמים תחת Windows לשוק האמריקאי
- יכולת לימוד מהירה של נושאים חדשים וייחודיים

למועמדים המתאימים, שישתלבו ויתרמו לחברה, תוך תהליך הגידול המואץ שלה, יוצעו תנאים מצוינים.

מועמדים/ות העונים לדרישות התפקידים המוצעים במודעה זו, יפנו בצירוף קורות חיים מפורטים וממליצים ל: ת.ד. 33099 ירושלים 91030

DOMINO'S PIZZA

אתה יכול לקחת חלק מההצלחה העולמית שלנו, אחת שחיים.

5,073 סניפים ב-37 מדינות 34 שנות ניסיון
תוך 4 שנים פתחה החברה 17 סניפים בישראל

לסניף חדש של דומינו'ס פיצה בגבעתיים

דרושים/ות:
1. **עובד/ת פנים** לאחר השירות הצבאי
2. **שליח/ה** שליחים בעלי ניסיון ברכיבה על אופנועים 50/90 סמ"ק. על גבי אופנועי החברה

המתאימים/ות יפנו לאיתורית 03-6760750 מנוי מס' 62518 למוטי

דומינו'ס פיצה

אם זה לא אחת שחיים זה לא דומינו'ס

למפעל תעשייתי גדול במרכז הארץ דרושים/ות

חשמלאי/ת
- הסמכאי/ת חשמל.
- נסיון 3-5 שנים בתעשיה ובבקרת מתכנתים.
- הענקה מתנהלת במשמרות.

מכונאי/ות אחזקה
- בוגרי/ות בי"ס מקצועי (עדיפות לטכנאי מכונות).
- נסיון 3-5 שנים בתעשיה.
- העבודה מתנהלת במשמרות.

מסגרים/ות
- מסגרות כללית.
- נסיון בריתוך רגיל וארגון.
- נסיון בעבודות צנרת נירוסטה.

מועמדים/ות יפנו בכתב לת.ד. 669 בני ברק 51104 ויציינו ע"ג המעטפה המשרה המבוקשת.

מסגרים/ות יכלו לפנות גם בטלפון 03-6712242 לארמון לקביעת מועד לראיון בימי א'-ה' בשעות 08:30-14:00

לחברת בטוח אשראי

דרוש/ה

כלכלן/ית

- ★ תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים/חשבונאות
- ★ ניסיון בניתוח דוחות כספיים
- ★ ידיעת שפות זרות - יתרון

לפנות בצרוף קורות-חיים, תעודות מקצועיות והמלצות לת.ד. 940 תל-אביב 61009 עבור כ"א

מועצה אזורית לב השרון

לקרית-החינוך "דרור" דרושים/ות:

1. מזכירה 2. ספרן/ית
3. מנהל/ת אדמיניסטרטיבי/ת
4. אב בית - איש אחזקה
5. טכנאי מחשבים ותקשורת

הצעות בצרוף המלצות יש להגיש בכתב עד 28.4.95 לפי הכתובת:
מועצה אזורית לב השרון, מחלקת כח-אדם, לידי אתי לוי
צומת בני דרור, דאר תל-מונד, מיקוד 40600

דיור למבוגרים בכפר-סבא "בית בכפר"

דרושים/ות

1. אחים/ות מוסמכים/ות
2. מטפלים/ות למח' הסיעודית

רצוי אזור מגורים בסביבת כפר-סבא
נסיון בעבודה במח' גריאטרית-סיעודית - יתרון
יכולת עבודת צוות

המעוניינים מתבקשים לפנות טלפונית
לטל: 09-478478 להגר או אורית
לטל: 09-478411 לברכה

לומיטרון מכשור אלקטרוני בע"מ

דרוש/ה

מקדם/ת-מכירות

לקידום מכירות של ציוד מעבדתי
באיזור המרכז

בוגר מדעי הטבע / ביולוגיה / כימיה

- ★ השתלמות בחו"ל
- ★ רכב צמוד

עיריית רמת-גן

לבי"ס תיכון ע"ש "בליך", רמת-גן
דרושים לשנה"ל תשנ"ו

מורים

מנוסים ובעלי נסיון בהכנה לבגרות - במקצועות השונים

המעוניינים יתקשרו לבי"ס "בליך"
טל: 03-5747314, 03-6749241

לחברת בלדרות בינלאומית

מנהל יבוא
צעיר ודינמי

- ידע ונסיון בתהליכי היבוא
- יכולת ניהול צוות עובדים
- נכונות לעבודה מאומצת
- אנגלית טובה

פקס. 03-5759123 ת.ד. 1719 רמת-גן

רשות הנמלים והרכבות
משרד ראשי

דרושים/ות
מכרז חיצוני מס' 4/95
נתב (2 משרות)

היחידה: נמל אשדוד (1) משרה
נמל חיפה (1) משרה
מקום העבודה: נמל אשדוד
נמל חיפה
דרגה: לפי דירוג נתבים.
דרישות המשרה:
1. סמיכות לרב חובל.
2. כושר גופני מתאים.
3. שירות של שלוש שנים בפיקוד על אניות בצי סוחר.
4. חייב לעמוד תוך 6 חודשים בכל הנדרש לשם רישיון נתב.
5. כפיפות לרב חובל הנמל.

המעוניינים בתיאור התפקיד, קבלה ומילוי טופסי בקשה (מועמדות) למשרה הנ"ל מתבקשים לפנות בלווית תעודת זהות, תצלומי תעודות לימודים לרשות הנמלים והרכבות דרך פית 74 קומה 6 אגף ב"א, תל-אביב, או במשרדי כ"א בנמלים.
הבקשות צריכות להגיע לא יאוחר מיום 7.5.1995.

מכון תימה TEMA
אנשי שיווק תמיכה ומכירות

לחברת השקעות ורכש הנשווקת למגזר הציבורי
דרושים/ות:
יועצי רכש / מכירות
להרחבת
מועדון לקוחות

בתחומים הבאים:
- ציוד משרדי - מוצרי נייר, תיוק, ארגונית.
- תקשורת ומיכון משרדי - מכונות צילום שיכפול וכו' טלפונים, מחשבים ומזגנים.
- ציוד למערכת החינוך - לכיתות לימוד, גני ילדים, מעבדות, ריהוט.
- חומרי ניקוי וכלי בית

✓ 3-4 שנות נסיון במכירות באחד מהתחומים הנ"ל.
✓ גיל 30-40.
✓ יתרון לבעלי נסיון במכירות מול רשויות ומוסדות.

לפנות לגורית מיום א' טלפונית 03-5603319

---

iota industries ltd.

איוטא תעשיות בע"מ חינה יצרנית מערכות תוכנה גרפיות מתקדמות בעולם לתעשיות הדפוס והתפקה האלקטרונית

למחלקת הפיתוח דרוש/ה:
מנהל/ת מוצר

תאור התפקיד:
- אחריות על בדיקות איכות
- ניהול תצורה ותיעוד טכני
- קבלת מוצר מהפיתוח והכנתו לשיווק
- הדרכה וסיוע טכני למחלקת שיווק

הכישורים הנדרשים:
- כושר ניהול וארגון
- ידע ונסיון בתחומים הבאים:
  - סביבת Windows - LRC
  - מערכות לאחזור מידע
  - Imaging
  - Databases
  - Multimedia
- השכלה רלוונטית לתחום

למשרות מתאימים יינתן תנאי העסקה מעולים בסביבת עבודה צעירה ודינמית

נא לשלוח קורות חיים מפורטים לכתובת: איוטא תעשיות בע"מ
ת.ד. 1933 רמת גן, 52118 פקס 03-7512434

תיל השמה
תחנת יעוץ למשאבי אנוש בע"מ

במחלקת השיווק בחברת
קונטינטל
דרושים/ות

1. מהנדס/ת מכירות
(משרה 370)
לעבודה מגוונת מול לקוחות החברה
★ השכלה: הנדסה/הנדסאות, בתחומים חשמל / אלקטרוניקה / מחשבים / מכונות.
★ רקע באוטומציה תעשייתית / בקרה - חובה.
★ נסיון רלוונטי - יתרון

2. הנדסאי/ת תעו"נ
(משרה 372)
★ בעל/ת אוריינטציה שיווקית.
★ רקע באלקטרוניקה / מיכשור ובקרה /חשמל.

נא להפנות קו"ח בכתב יד לתיל ת.ד. 51888 ת"א 67132 בציון מס' המשרה ע"ג המעטפה.
- רק פניות מתאימות תענינה -

תיל השמה
תחנת יעוץ למשאבי אנוש בע"מ

לחברה תעשייתית גדולה ומבוססת באזור אשדוד דרוש/ה
כלכלן/ית
ליחידה הכלכלית
★ תואר 1 בכלכלה
★ כ-2 שנות נסיון בתחום
★ ידע ב-PC (גליונות אלקטרוניים)
★ נכונות לשעות עבודה רבות
תחילת עבודה מיידית
נא להפנות קו"ח בכתב יד לתיל ת.ד. 51888 ת"א 67132 בציון מס' המשרה ע"ג המעטפה.
- רק פניות מתאימות תענינה -

---

i-Logix Israel Ltd.
איי-לוג'יקס ישראל בע"מ
יצרנית כלים להנדסת מערכות תוכנה וחומרה

בין לקוחותינו נמנות: נאס"א, מוטורולה, לוקהיד, בואינג, איטלטל, אינטל...

דרושים
לנושאי פיתוח חדשים
מפתחי תוכנה
לתפקידי פיתוח בכל הרמות
נדרש ידע באחד התחומים הבאים לפחות:
GUI, C++/OO, UNIX

[illegible]

למשרד קבלני מוביל באזור השפלה דרוש/ה
מהנדס/ת תעשיה וניהול
[illegible]
[illegible] 07-469490 [illegible] 07-497126

מחפש אל הפתרון? סיבוס אל העתיד
המודעה מיועדת לנשים וגברים

דרושים
מנהלי פרוייקט
הכישורים הדרושים:
- מהנדס אזרחי.
- שלוש-חמש שנות נסיון בתפקיד ביצוע בפרוייקטים של מבני מגורים ומבני תעשיה.
- כושר ניהול צוות עובדים.
- יכולת ניהול מו"מ עם גורמי חוץ.
- יחסי אנוש טובים.

עוזרי מנהלי פרוייקט
הכישורים הדרושים:
- מהנדס אזרחי.
- יכולת אישית גבוהה
- יחסי אנוש טובים.
- נכונות לעבודה מאומצת.

מנהלי עבודה
לעבודות שלד וגמר
הכישורים הדרושים:
- תעודת הסמכה של משרד העבודה (רק בעלי תעודה ייענו)
- כושר ניהול צוות עובדים
- נסיון בעבודות שלד וגמר במבני מגורים ותעשיה.
- עדיפות לבעלי נסיון בבניה טרומית

מהנדסי תעשיה וניהול
בעלי נסיון או מתחילים
למחלקת בקרה תקציבית
הכישורים הדרושים:
- לבעלי נסיון: 2-3 שנות נסיון בבקרה תקציבית. רצוי בענף הבניה.
- לבעלי נסיון ולמתחילים:
- הכרת מערכות לניהול פרוייקטים וגליונות אלקטרוניים, (M.S. Project/אקסל)
- יכולת אישית גבוהה בעבודה עצמאית ולמידה.
- נכונות לעבודה מאומצת כולל שעות בלתי שגרתיות.

מועמדים יפנו בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לדניה סיבוס ת.ד. 72 סביון למחלקת כח אדם.
או בפקס: 03-5342711

דניה סיבוס
חברה לבנייה בע"מ
מקבוצת אפריקה ישראל להשקעות בע"מ

תיל השמה
תחנת יעוץ למשאבי אנוש בע"מ

פמא (פתוח משאבי אנרגיה) בע"מ
לחברתנו הממוקמת במישור רותם [illegible]
בניצול פצלי השמן לצורכי הפקת [illegible]

1. רואה/ת חשבון-כלכלן/ית
לתפקיד סגן/ית מנהל הכספים של החברה
★ ידע ונסיון בהפקת דו"חות כספיים, [illegible]
★ נסיון קודם של 5 שנים

2. סגן/ית מנהל טכני
אחראי/ת על תוכנית [illegible]
[illegible]

3. מנהל/ת תיפעול
[illegible]

4. מנהל/ת מהנדס/ת תחזוקה
[illegible]

קוליק אנד סופה
KULICKE & SOFFA Industries Inc U.S.A. חברת בת של

חברה בינלאומית מתחה, מייצרת ומשווקת דור חדש של מוצרים ומערכות לתעשיות מיקרו-אלקטרוניקה ברחבי העולם.
לרגל התרחבה דרושים/ות לנו:

EXECUTIVE MARKETING MANAGER
תפקיד ואחריות: כוללת על קווי מוצר מרכזיים בחברה תוך דווח ישיר למנכ"ל החברה
תפקיד כולל: פיתוח אסטרטגיות שיווקיות, מעורבות גבוהה בפיתוח מוצרים של המוצר וקשר שוטף עם לקוחות החברה בעולם.

דרישות:
- תואר ראשון לפחות בהנדסת מכונות או אלקטרוניקה-חובה
- נסיון של 5-8 שנים בשיווק בינלאומי של מוצרי היי-טק.
- הכרות עם שוק של מכונות תעשייתיות או מיקרואלקטרוניקה
- נסיון בניהול פרוייקטים הנדסיים מולטי-דיסציפלינריים
- שליטה מלאה באנגלית
- תואר שני במינהל עסקים – יתרון

מנהל/ת פרוייקטים בכיר/ה
ניהול-על של הפעילות ההנדסית במספר פרוייקטים רב-דיסציפלינריים קיימים באגף הנדסה
תפקיד כולל: תכנון, הנחיה טכנית ופיקוח משאבים בדיווח ישיר לסמנכ"ל הנדסה.
דרישות:
- מהנדס/ת מכניקה/אלקטרוניקה/מחשבים.
- נסיון של 5 שנים לפחות בפיתוח מכונות תעשייתיות בסביבת היי-טק.
- נסיון של 5 שנים לפחות בניהול פרוייקטים תעשייתיים תוך שימוש בכלי ניהול מתקדמים.
- שליטה מלאה באנגלית ויכולת פרזנטציה גבוהה.

מהנדס/ת תוכנה בכיר/ה
לפיתוח תוכנת בקרה וראיה ממוחשבת בפרויקט חדשני
דרישות:
- יכולת להוביל נושא בצורה עצמאית.
- נסיון 3-5 שנים.
- שליטה ב-C וב-UNIX.
- הכרת TEAMWORK ו- Vx Works - יתרון.

NOVELL SYSTEM ADMINISTRATOR
לתמיכה ברשת נובל מרובת משתמשים
דרישות:
- נסיון של 2-3 שנים בתמיכה ברשת נובל רחבה
- הכרת פרוטוקולי תקשורת: TCP/IP, IPX
- הכרת רכיבי תקשורת: BRIDGES, ROUTERS, HUBS
- שליטה בסביבת DOS ו-WINDOWS
- יכולת קריאה טובה בשפה האנגלית
- הכרת מערכת הפעלה UNIX ו-OS/2 – יתרון
- הכרת ועידה CNE – יתרון

קניין/ית בכיר/ה
לביצוע רכש מקומי וחו"ל עבור פרוייקטים בתהליך פיתוח
דרישות:
- נסיון 3 שנים לפחות בתחום הרכש עבור פיתוח
- עבודה בסביבת היי-טק
- עבודה עם מערכות ממוחשבות
- שליטה באנגלית
- [illegible]
- נכונות לעבודה מאומצת

נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 875 מרכז תעשיות מדע חיפה 31008, עבור אגף משאבי אנוש. פקס. 04-550098 ■ סודיות מובטחת ■

למרכז מו"פ של **TIMEX DEVELOPMENT LTD.**
חברת בת של יצרנית השעונים הגדולה
דרושים/ות

מנהל/ת מו"פ
לניהול צוות מו"פ, זיהוי מוצרים חדשים וטכנולוגיות היישימים במוצרי החברה, תוך עמידה בקשר עם החברה בארה"ב.
- מהנדס/ת אלקטרוניקה בעל/ת נסיון כולל של 10 שנים לפחות בתחומים הבאים: LOW POWER MINIATURE RADIO RECEIVERS, TRANSMITTERS AND PAGING.
- נסיון או הבנה בנושא MINIATURIZATION (מזעור) – יתרון.

מדען/ית / מהנדס/ת חומרים
לזיהוי ופיתוח חומרים חדשים ופיתוח פריסים המיועדים למוצרי החברה.
- מוסמך/ת להנדסת חומרים בעל/ת 10 שנות נסיון לפחות.
- רקע מוכח בפולימרים, מטלורגיה, פילמים דקים, חומרים פולטי אור או קרמיקה.
דרישות נוספות: שליטה מלאה באנגלית, מקום העבודה בירושלים.

משאבי אנוש
נא לשלוח קורות חיים מודפסים אל "משאבי אנוש" ת.ד. 24107 ת"א 61240
פקס: 03-6470236. המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד. סודיות מובטחת.

לרשת פיצה האט
Pizza Hut.
דרוש/ה

מנהל/ת יחידת מחשב
★ ידע בקופות רושמות (N.C.R.)
★ ידע ברשתות תקשורת (נובל)
★ ידע ב-P.C תחזוקתו והפעלה למשתמשים
★ ידע במערכת פיננסית (גידמה 7)
★ ידע בתוכנות ניהול מלאי ועץ מוצר (פיננסית)
★ נסיון של 3 שנים בתפעול רשתות

לקביעת ראיונות נא לשלוח קורות חיים:
לפיצה האט (ישראל) רח' משכית 32, הרצליה פיתוח מיקוד 46120
נא לציין על המעטפה עבור "מנהל יחידת מחשב" משרה 101

פיצה האט הפיצה האהובה בעולם

[illegible]

מהנדס/ת הנדסאי/ת תקשורת
★ נסיון ברשתות תקשורת והכרת האינטרנט.
★ ידע נסיון והכרת מערכות UNIX
★ נסיון והכרת מחשבים אישיים.

אנשי מכירות
★ נסיון והכרת מערכות תקשורת ומודמים.
★ נסיון במחשבים אישיים.
★ הכרת האינטרנט.

אנשי תמיכה ללקוחות
★ נסיון והכרת מערכות תקשורת ומודמים.
★ נסיון בתמיכה במחשבים אישיים.
★ הכרת האינטרנט.
★ נכונות לעבודה במשמרות.

שני טכנולוגיות מידע בע"מ
טלפון: 03-6391288 פקס: 03-6391287
ת.ד. 1472 ת"א 61014 E-mail: newjob.shani.net

ביוטכנולוגיה כללית
קרית ויצמן, רחובות 76326
חברה מתקדמת העוסקת במחקר פיתוח וייצור בשיטות הנדסה גנטית דרושים/ות

איש/ת תפ"י
הכישורים הדרושים:
[illegible]

מועמדים מתאימים מתבקשים לשלוח קורות חיים לביוטכנולוגיה כללית, מח' משאבי אנוש, קרית ויצמן, רחובות 76326. סודיות מובטחת.

לחברת קבלנית [illegible]
דרושים/ות
מהנדסי/ות בניין
[illegible]
נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 21427 תל-אביב או בפקס 03-5234044

EIT
ELECTRONIC IMAGING TECHNOLOGIES

EIT הינה חברה בת של הקונצרן היפני TOYO INK המוביל בארץ בהשקעותיו בחברות עתירות ידע בישראל. EIT עוסקת בפיתוח מערכות עתירות גרפיקה, והינה כיום החברה המערבית המובילה בתחומה ביפן. בין מוצריה: מערכת CAM לתעשיית המעגלים המודפסים, אשר כבשה למעלה משליש מהשוק היפני. על לקוחותיה נמנים: JVC, SHARP, PANASONIC ועוד.

להרחבת תחומי הפיתוח למוצרים חדשים, דרושים/ות:

System Administrator
לנהול מערך מחשבי הפיתוח

מהנדסי/ות תוכנה
לפיתוח ישומים עתירי גרפיקה

על המועמדים להיות:
- בוגרי/ות מתמטיקה או מדעי המחשב.
- בעלי 2-6 שנות נסיון בפיתוח תוכנה ליישומים בגרפיקה ממוחשבת או עבוד תמונה.
- הכרת סביבת UNIX, VMS, X11.
- אנגלית ברמה טובה בכתב ובע"פ.

מועמדים מתאימים מוזמנים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים בציון המשרה המבוקשת לפקס: 03-9211477 או לת.ד. 3657, ק. אריה, פתח-תקוה 49130

אדם
מכון אדם לאבחון וייעוץ במשאבי אנוש

לגוף ציבורי דרוש/ה
מנהל/ת יחידת כח אדם
(משרה 132)

תפקיד:
אחריות על תשלומי שכר ונלווים, גיוס, מיון וקליטת עובדים, הדרכה והשתלמויות לעובדים, סיוע בתחומי מינהל שונים.

דרישות:
- השכלה אקדמית בכלכלה / מינהל עסקים.
- נסיון מעשי בתחומי כח אדם, תחשיבי שכר ודיני עבודה.
- נסיון בעבודה עם מחשב אישי.
- כושר ביטוי בכתב ובע"פ וידיעת השפה האנגלית.
- נכונות לעבודה מאומצת.

נא לשלוח קורות חיים ונסיון, בציון מס' המשרה, למכון אדם, תמוזה הארץ 3, שיכון דן, ת"א 69846. סודיות תשמר בקפדנות.

לחברה בקדמת הטכנולוגיות המפתחת מוצרי תוכנה
דרושים/ות

מנהל/ת פיתוח תוכנה
- בעל/ת תואר אקדמי רלבנטי.
- נסיון קודם בניהול פרוייקט.
- נסיון בסביבת DOS, WINDOWS – הכרחי.

מנהל/ת דסק המזרח הרחוק
(משרה 80)
- בעל/ת תואר אקדמי, MBA – יתרון.
- נסיון קודם בשיווק בינלאומי – רצוי למזרח הרחוק.
- נסיון בתחום ההיי-טק.

מקום העבודה – צפון הארץ

משאבי אנוש – איוש והערכה
נא לשלוח קורות חיים מודפסים אל "משאבי אנוש" ת.ד. 24107 ת"א 61240
פקס: 03-6470236. המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד. סודיות מובטחת.

לוח דרושים מעריב

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף עסקים ובחוברת לוח

הכנה אישית למבחן מיון לעבודה

מכון נועם 03-5377361

עיריית בני־ברק
אגף החינוך
דרוש/ה

מנהל/ת

לתיכון עירוני דתי/אולפנות אמונה.

המשרה מתפנית החל מתחילת שנה"ל התשנ"ו.

הכישורים הדרושים:
השכלה וידע תורני, תואר אקדמאי
(רצוי תואר שני), נסיון במינהל חינוכי.

המעוניינים/ות להציג את מועמדותם/ן יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, למר רפאל דובלין, מנהל המח' הפדגוגית, אגף החינוך של העירייה, רחוב ירושלים 58, בני־ברק, עד ליום רביעי, י' באייר התשנ"ה (10.5.95).

בכבוד רב,
הרב משה אירנשטיין
ראש העיר

הסינפונייטה הישראלית באר־שבע

מנהל אמנותי: אורי מאיר

הסינפונייטה מודיעה על משרות פנויות לעונת הקונצרטים 1995/1996

- כינור
- ויולה (ראש קבוצה עמית)
- צ'לו
- קונטרבס (ראש קבוצה)
- קרן־יער (ראש קבוצה)
- קרן־יער

מועד המבחן: 21.6.95, השלב השני בין ה־17-25.6.95

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
לתזמורת הסינפונייטה הישראלית באר־שבע
דרך המשחררים 12 באר־שבע 84209, טל: 231616 פקס: 07-235412

דרוש/ה

הנדסאי/ת פלסטיקה/מכונות

למפעל קיבוצי באזור אשקלון

ידיעת השפה האנגלית - חובה
עדיפות לבעל/ת רכב

טלפון: 07-734820 משעה 16.00-08.00

לבית חולים למחלות כרוניות באזור ת"א
דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי/ת

במשרה מלאה
כולל ריכוז תחום זה בבית"ח

נא להעביר קורות חיים לפקס. 03-6383649
עבור המנהל האדמיניסטרטיבי

למכון המחקר גאלופ
למשרה מלאה

מנהח"ש צעיר/ה

סוג 2-3 עם נסיון בהנה"ח ממוחשבת.
באם הינך בעל/ת נכונות לעבודה
מאומצת ודינמית עם עניין ואפשרויות לקידום
לפנות לניצן 03-5773152, 5773154

מכון תימה TEMA
אנשי שיווק תמיכה ומכירות

לחברת תקשורת
דרושים/ות

אנשי/ות מכירות

לאזור נתניה וחיפה

דרישות התפקיד:
- נסיון במכירות
- התמדה ונכונות לעבודה מאומצת
- רכב חובה

הכשרה בתחום התקשורת תנתן למתאימים
משכורת בסיסית מובטחת + עמלות

לפנות לדורית מיום א' (03)5603319

תעשיית רהיטים ומזרנים בע"מ • ניר צבי

למפעלנו בניר צבי (ליד רמלה)

חשמלאי אחזקה

- בעלי רשיון חשמלאי מוסמך/ראשי.
- נסיון באחזקת מבנים.
- נסיון בפיקוד.

לאזור מרכז

טכנאי/ת שירות

לעבודת שירות בבתי לקוחות
(בדיקת ותיקון מוצרי החברה)
- השכלה תיכונית - מקצועית.
- רשיון נהיגה, רצוי סוג ג'.
- עדיפות לנסיון בנגרות.
- נסיון בעבודה מול לקוחות.
- מגורים באזור המרכז.

נא לפנות לעמינח ת.ד. 215 רמלה 72101
טל' 08-274777/742

ציון מבוטחים מרוצים

קופת חולים לאומית לסניף הרצליה

דרוש/ה

רוקח/ת אחראי/ת

לפנות למנהל הסניף
09-508080 09-502595
או לרוקח הראשי
03-9231747 03-9222026

תנאים טובים למתאימים

לקרית החינוך ע"ש פרקאוף אור יהודה
דרושים/ות
לשנה"ל תשנ"ו מורים/ות
לחט"ע במקצועות

אנגלית, מתמטיקה, תנ"ך, לשון, היסטוריה, מחשבים, תורת המינהל תכתובת עסקית וניהול משאבי אנוש, אלקטרוניקה וחשמל, תקשורת (קולנוע).

לתשנ"ה מיידית מורה ממלא/ת מקום לתנ"ך לחט"ב.

03-5337396, 5334663, 5330469

יחיעם טל
איתור והשמת כח אדם

ליו"ר קבוצת חברות ואיש צבור בכיר במשק דרוש/ה בת"א

מנהל/ת לשכה ומזכיר/ה אישי/ת

- ניהול משרד על מגוון התפקידים והמטלות.
- קיום קשר ותכתובת עם גורמים בארץ ובחו"ל (שרים, ח"כים, מנכ"לים, בעלי עסקים וכו').
- שליטה מלאה בשפה העברית והאנגלית ברמת ניסוח ותרגום, כולל הדפסה, שפות נוספות-יתרון.
- נכונות לעבודה אינטנסיבית.
- גיל 35 ומעלה.
- נסיון מוכח בתפקיד דומה - הכרחי.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו תוך פירוט קו"ח ונסיון מקצועי אל: יחיעם טל, מס' פקס 03-6057517 או בטל' 03-6047521
סודיות מובטחת, רק פניות מתאימות תיענה

לחברת
אמנת ניהול ומערכות בע"מ

דרוש/ה
לעבודה באזור תל-אביב

מתכנת/ת מג'יק

2-5 שנות נסיון
תנאים מצוינים למתאימים

נא לפנות בצרוף קורות חיים
לפקס' 03-6817411,
או בדואר לרח' הורם 10 ת"א
עבור אלון סבירסקי

עיריית ראשון לציון - מינהל וכוח אדם
דרושים/ות:

מודד/ת

לאגף תשתית ותחזוקה
לפנות לטלפון 03-961223

לבתי ספר המקיפים לשנה"ל תשנ"ו

מורים/ות במקצועות

מתמטיקה, פיזיקה, כלכלה, היסטוריה, מדעי החברה, ערבית, אנגלית, ספרות, תנ"ך, תקשורת המונים, גיאוגרפיה, חינוך גופני, חשמל, קולנוע, טלוויזיה, צילום, תעשיה וניהול, ניתוח מערכות, מחשבים.
לפנות לטלפון: 9666384, 03-9672637

בס"ד

ישיבת "דרכי־נעם" פתח־תקווה

לתל התיכון דרושים/ות -

מורים/ות

בעלי/ות ניסיון מוכח למקצועות השונים לשנה"ל תשנ"ו

ניתן לפנות לטל' 03-9349165 (ביום), 03-9362542 (בערב)

למשרד רואי־חשבון
וולקן, וינברג, עייש ושות'
דרושים/ות

רואי/ות חשבון

נא לשלוח קורות חיים בכתב יד
לקרמנצקי 1 תל־אביב 67899 לידי אילן

מרכז לול רביה כבדה
לעפרה דרוש/ה:

מנהל/ת

עם נסיון לחוות הרביה

להתקשר לעוריאל 02-812727
בבית 02-9973024

לחברת אינטרביוטי - בהר צליה
דרושים לחטיבת מוצרי ים המלח:

מזכירה

שליטה ברמת שפת אם באנגלית ובעברית
עבוד תמלילים זו לשוני ★ משרה מלאה
נכונות לשעות נוספות במקרה הצורך
נכונות לעבודה מאומצת ומעניינת ★ ראש גדול
קורות חיים נא להפנות לפקס 09-7719055

ישראכרט • MasterCard • EUROCARD

במוקד התמיכה הטלפוני דרושים/ות

מוקדנים/ות

- תודעת מתן שרות גבוהה
- כושר הבעה בע"פ ובכתב
- יכולת עמידה במצבי לחץ
- יכולת עבודה בצוות
- תעודת בגרות
- מתאים גם לסטודנטים/ות

נא להתקשר לטלפון 03-5764704

לדבר ב... הכי טוב ישראכרט

לחברה מסחרית
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת מנוסה

סוג 3 או 4
אישור ב"ס רצוי

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 20408 ת"א 61204

סודיות מובטחת

למכינה התורנית - באלקנה
חטיבת ביניים ישיבתית

דרושים

- ר"מ - רב מחנך
- מורה לתנ"ך
- מורה למתימטיקה
- מורה לאנגלית
- מורה למלאכה
- רכז חינוך חברתי

בין השעות 8.30-14.30 03-9363613, 03-9362292
בשעות הערב 03-9362356

לחברה בתל־אביב דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 2-3, בעל/ת נסיון

כישורים: בוגר/ת תיכון • בגרות מלאה.
אנגלית טובה, הכרת הקוואטרו - יתרון.
יחסי אנוש טובים.

לפנות לטל': 03-5630020

דרושים/ות

טכנאים/קבלנים

לעבודת התקנות בטלויזיה בכבלים
רכב חובה

03-5566879 - שרית

W.U.J.S

לשליחות לשנה בקהילות בחו"ל

דרישות: רווקים או זוגות נשואים גיל 20-30
רוח התנדבות, נסיון בהדרכה.
ידע ביהדות וציונות.
אנגלית ספרדית צרפתית ואחרות.
לפנות ל"ערבים": 02-610111

מתנ"ס קרית משה רחובות

רכז/ת חברה וקהילה

← נסיון בפיתוח פרויקטים קהילתיים
← בוגר/ת עו"ס במגמה קהילתית
טל' 08-466955

לוח דרושים מעריב

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף עסקים ובחוברת לוח

ישראכרט • MasterCard • EUROCARD

מודעה זאת עשויה להתאים לך

אם כישוריך עונים לדרישות הבאות:
- השכלה תיכונית
- לאחר שרות צבאי
- כושר ביטוי מעולה
- תקשורת טובה עם אנשים
- נכונות לעבודה מאומצת
- הופעה נאה
- רכב פרטי

תוכל להשתלב בעבודה מעניינת במערך המכירות שלנו, באזורים: המרכז, ירושלים והדרום

03-5764704

לדבר ב... הכי טוב ישראכרט

רוברט הלף ROBERT HALF

ללקוחותינו דרושים בדחיפות
למגוון תפקידים בחזית הטכנולוגיה
- איש/ת פיתוח REAL TIME
- איש/ת פיתוח CLIENT SERVER
- מנתחי/ות מערכות
- אנשי/ות פיתוח WINDOWS, UNIX
- WINDOWS/NT, SDK, C, C++
- מתכנת/ית ORACLE
- מוסמכי/ות מדעי המחשב
- מתכנת/ית MAGIC
- מתכנת/ית NATURAL / ADABBAS
- מתכנת/ית RPG3 AS400
- קובליסטים/ות
- איש/ת תמיכה והדרכה PC
- אנשי/ות מכירות חמרה ותכנה
- Unix System Ad. ✓CNE/CNA
- טכנאי/ת PC רצוי NOVELL
- מפעיל/ת AS400

קו"ח לת.ד. 26283 ת"א 61262

רוברט הלף ROBERT HALF

חברה ממשיכה לצמוח ומחפשת תוספת מרובה
דרוש/ה לנו

יועצ/ת - רכז/ת השמה לכח־אדם בתחום המחשבים

נא להפנות קו"ח לת.ד. 26283 ת"א 61262

משרד העבודה והרווחה
האגף לשירותים אישיים וחברתיים

השרות למען הילד

משפר השרות לפונים
טלמסר: 03-5662265

דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי

בעל/ת נסיון של 5 שנות עבודה
(רצוי בטפול בילדים ו/או משפחות)
לעבודה במשרדי השרות בתל־אביב
ובירושלים.

לפרטים נא לפנות לטל'
08-754701 - לארנה הירשפלד
03-5125530 לנילי שלף

בסט־ביי

דרושים/ות

אנשי/נשות שיווק ומכירות

לסניפנו החדש ברמת־גן,
ולסניפינו בתל־אביב, ירושלים,
ראשון־לציון, כפר־סבא ונתניה

- צעירים אינטליגנטים ומהירי מחשבה.
- אפשרויות קידום לתפקידי ניהול.
- קורס הכשרה מקצועית למתקבלים.

נא לפנות לויקי בטלפון 03-5370222,
בשעות 09:00-14:00 או לשלוח
פקס. 03-373228

רשת מכשירי חשמל מס' 1 בישראל

best buy

רוברט הלף ROBERT HALF

לחברה בינלאומית המספקת שירותי מחשב לחברות תעופה ומשרדי נסיעות
דרוש/ה

להקמת וניהול הסניף הישראלי

★ לאחר השתלמות קצרה בחו"ל ★ החברה תמנה כ־15 אנשי צוות

בעל/ת הכישורים הבאים:
- ✓ רקע בשירותי טכנולוגיות מידע.
- ✓ נסיון בגיבוש צוות עובדים.
- ✓ ידיעת אנגלית חובה.
- ✓ יכולת תפעול וארגון.
- ✓ גישה של שירות ויחסי אנוש טובים.

נא להפנות קו"ח בציון משרה 365 לת.ד. 26283 ת"א 61262

מלון קרלטון ת"א

דרושים/ות

מנהל/ת הזמנות פקידי/ות קבלה

בוגרי קורס קבלה

טל': 03-5201824

דרוש/ה

מהנדס מכונות

- נסיון מוכח של 5 שנים בתעשיית המזון
- שליטה בעיברית ובאנגלית

נא לשלוח קורות חיים
לת.ד. 3739 פתח תקווה 49130
(עבור המנהל הטכני)

- סודיות מובטחת -

לקיבוץ חמדיה דרושה

גננת

לשנת תשנ"ו (החל מ־9/95)
עדיפות לבוגרות סמינר הקיבוצים או
"אורנים" ולבעלות נסיון בעבודה בקיבוץ.

טל' בבוקר - 06-589805
בערב - 06-589949 (אושרית) 06-589966 (אביבה).

אשד

הזדמנות מיוחדת להשתלב במערך השיווקי של חברת בטוח גדולה בתפקיד של:

מפקח/ת רכישה

(מוהלי מכירות)
באזור ת"א, חיפה וירושלים

דרישות התפקיד:
- ★ השכלה אקדמאית.
- ★ כושר אירגון וניהול.
- ★ יכולת תקשורת בין אישית טובה.
- ★ גיל 25-35.
- ★ רשיון נהיגה.

למתאימים/ות מובטחת הכשרה מקצועית מעולה בקורס בן 4 חודשים ומלגת לימודים

נא לשלוח קורות חיים
לת.ד. 20379 ת"א מיקוד 61204
או לפקס. 03-5612289

לספידשא גלגל

דרושים/ות

עובדים

מעלי רשיון לטרקטור
וידע בהפעלת כלים

התחייבות ל־8 חודשים לפחות

לקביעת ראיון
02-945511

החטיבה המשותפת לחינוך יהודי ציוני
מחלקת הנוער והחלוץ
האגף הדתי

דרושים/ות

לעבודה עם נוער מחו"ל

א. חובשים/ות קרביים
ב. מורים/ות דרך

חו"ל חייבים/ות להיות בעלי/ות רקע ציוני דתי.
יש לציין בעת הפנייה את התפקיד המבוקש.

פניות אל: האגף הדתי, הנוער והחלוץ, ת.ד. 92 ירושלים
פקס: 02-617198
טל' 02-612499

לחברה באזור נס־ציונה
דרושים/ות

עובד/ת בתחום המכירות מזכירות

עברית/אנגלית ברמה גבוהה
לדוברי/ות גרמנית - יתרון

מתכנני/ות זיווד אלקטרוני

בעלי/ות ניסיון:
ידע באוטוקד • מערכות CAD נוספות - יתרון

טל': 08-402687

דרושים/ות

רכזי/ות מקצוע

לגילאי בי"ס יסודי בנושאים:
★ מדע ★ תנועה ומחול ★ תקשורת המונים

בעלי/ות ניסיון בהדרכה והכנת לימודים בתחומים הנ"ל
המעוניינים בעבודה חלקית ונמישה בחב' פרטית יפנו

לטל': 03-6132703/4

לחברת שיווק גדולה
דרושה

מנהל/ת מחלקת שרות לקוחות

לביצוע תיאום ופיקוח על מערך השירות שלאחר הקניה
- בוגר/ת הפקולטה למדעי ההתנהגות
- עד גיל 30 • נסיון בתחום שרות לקוחות
- יחסי אנוש טובים • יכולת עבודה וקבלת החלטות בתנאי לחץ

פקיד/ת שרות

- נסיון בשירות לקוחות • עילות
- יחסי אנוש טובים • עד גיל 30
- בעל כושר ביטוי ויכולת עבודה בתנאי לחץ

מועמדים מתאימים מוזמנים לפנות בצירוף קורות חיים
לת.ד. 36441 ת"א בציון שם המשרה

אוניברסיטת תל־אביב

דרוש/ה
מכרז חיצוני מס' 14/מכ/95

מנהל/ת החטיבה התיכונית

(כיתות ט' עד י"ב) /
בית הספר להנדסאים של אוניברסיטת ת"א
(לשנת הלימודים תשנ"ו)

- ★ השכלה אקדמית בהנדסה או במדעים מדוייקים.
- ★ עדיפות לבעלי תואר שני.
- ★ רשיון הוראה קבוע.
- ★ נסיון בהוראה ובחינוך על יסודי.
- ★ נסיון מוכח בניהול - רצוי בבתי־ספר תיכוניים.

תאור התפקיד
אחריות על כל הפעולות הפדגוגיות, הטכנולוגיות והמינהליות של החטיבה התיכונית - (ביה"ס התיכון של אוניברסיטת ת"א).
כפיפות למנהל ביה"ס להנדסאים.

קורות חיים בצרוף תעודות השכלה יש להפנות למדור מיון וגיוס כ"א, אוניברסיטת תל־אביב מיקוד 69978 עד תאריך 2.5.95
נא לציין את שם המשרה.

למפעל באיזור המרכז דרוש/ה

רואה חשבון

לניהול פרויקט רב אתגרים
בתחום מערכות מידע וניהול כספי

דרישות המשרה:
נסיון קודם ביישום מערכות פיננסיות (רצוי בחברות תעשייתיות).
יכולת ניהולית וראיה רב־מערכתית.
יכולת הגדרת מטרות ועמידה בלוח זמנים.

נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 7101 ת"א
(לציין מס' ת.ז.)
רק פניות מתאימות תיענה.

לשתי חברות דינמיות במרכז ובשרון

- מהנדס/ת
- הנדסאי/ת
- טכנאי/ת

בתחומי האלקטרוניקה, מחשבים וחשמל
וגם למכונות - נסיון באוטוקד 12 יתרון

ניו פרסונל: 09-885223 707

אנחנו מחפשים ראש לא רגיל

שלח/י אלינו חידה מקורית

אם אתה שאפתן ואוהב אתגרים שלח אלינו חידה מקורית בצרוף קורות חיים ותוכיח שהראש שלך מתאים לנו

לפרוייקטים בתחום הסלולרי, הטלפוניה והמדריכים המסווגים, דרושים/ות לסניפינו בר"ג, חיפה וירושלים:

- מנהלי/ות פרוייקטים וראשי צוותים בכירים נסיון עשיר בהובלה ופיתוח פרוייקטי תוכנה (משרה 316)
- מומחי/ות ORACLE ידע ונסיון בפיתוח אפליקציות בסביבת ORACLE (משרה 311)
- ראשי צוותים מיומנים בסביבת UNIX, MVS/DB2 בעלי יכולת ניתוח והובלת צוות פיתוח (משרה 317)
- מעצבי/ות GUI נסיון של 3-5 שנים (משרה 318)
- מתכנתי/ות POWER BUILDER רצוי רקע בפיתוח GUI על PC (משרה 319)
- תוכניתני/ות COBOL, C++, C במגוון רחב של סביבות עבודה (משרה 320)
- בוגרים/ות מדעי המחשב מצטיינים/ות (משרה 310)
- סטודנטים/ות במדעי המחשב שנה ב' (משרה 314)/ שנה ג' (משרה 315)
- הסבה מקצועית - לבוגרי/ות מדעים מדוייקים והנדסה (משרה 313)

בוא/י לקחת חלק בצמיחה של עורק חייג/י עכשיו לדפנה 03-5762109 1/או שילחו קורות חיים, הכרחי לציין מס' משרה, לפקס 03-5762343 או לאבא הלל 16 ר"ג 52506.

קבוצת עורק והעולם יפתח בפניך

קורן חברה לניהול פרוייקטים בע"מ

לפרוייקטים ממושכים בתחום מערכות משובצות מחשב באזור חיפה דרושים/ות:

מובילי/ות פרויקט תוכנה
- 5 שנות ניסיון בפיתוח תוכנה
- ניסיון ב- UNIX, C
- ניסיון ב- CASE TOOLS - יתרון

מהנדס/ת תוכנה
- ניסיון ב- UNIX, C
- ידע במערכות עיבוד תמונה - יתרון

לפרויקט קצר באזור חיפה דרוש/ה:

תכניתן/ית
- SQL, UNIX, C
- ניסיון בבסיסי נתונים

סניף צפון: ת.ד. 6802, ק. ביאליק 27000, פקס: 04-713808

לוגיקה

אנשי/נשות תוכנה

COBOL, UNIX, ADABAS / NATURAL, POWERBUILDER, IMS, DB2, WINDOWS, C, LEXXYACC, UNIX SYSTEM ADMINISTRATOR, SYSTEM MVS, DBA / DB2, ASSEMBLER 370

קורות חיים יש לשלוח אל: לוג-און בע"מ, תובל 32 ר"ג 52522 או לפקס 03-7520794

חברת תוכנה מובילה בתחומה בעולם המפתחת ומייצאת מוצרים בינלאומיים

PostScript Interpreter

ראש צוות פיתוח

איש/אשת תמיכה טכנית

File Edit View Arrange Tools Properties Text Database Window

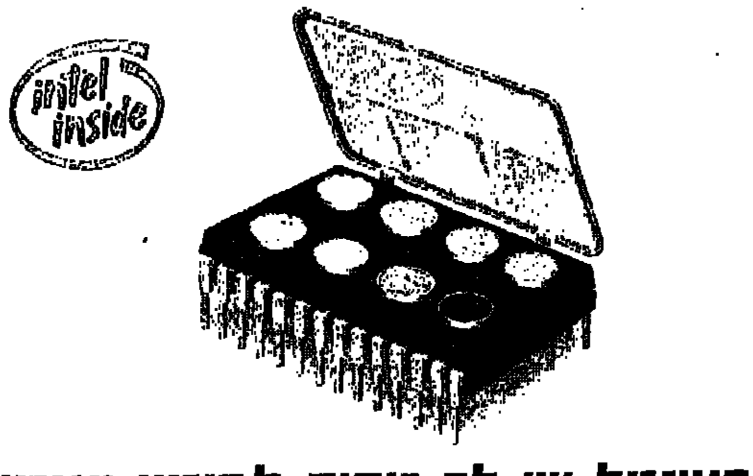

באינטל יש לך מקום לביטוי עצמי

אינטל, החברה המובילה בעולם בפיתוח וייצור מיקרומעבדים, מציעה לך תרבות עבודה אחרת, אוירה יצירתית ואפשרויות להתפתחות אישית ארוכת טווח.

למרכז הפיתוח בחיפה

מהנדסי/ות אלקטרוניקה/מחשבים

אנו מזמינים אותך להצטרף לצוות מתכנסי/ות פיתוח תוכניות אפיון ואימות אוטומטיים למעבדי Pentium™ בסביבת בדיקה ומחשוב מתקדמת ביותר.

הנדסאי/ות אלקטרוניקה/מחשבים לעשרה עורכי/ות מעגלים

אם הינך הנדסאי/ת אלקטרוניקה או מחשבים מצטיין/ת ו/או בעל/ת נסיון בעריכה גראפית של מעגלים משולבים (VLSI) באמצעות מחשב, תוכל/י להצטרף לצוותים העוסקים בפיתוח הדורות הבאים של מעבדי ה- Pentium™.

שלח/י קורות חיים לאינטל ישראל (74) בע"מ
ת.ד. 1659, חיפה 31015. טל: 04-655681, פקס: 04-550775
email: gvered@iil.intel.com

אינטל

מרכז תכנון חדש ל-VLSI

LSI LOGIC

LSI LOGIC מחברות הסמיקונדקטור המובילות בעולם ומצאת בתנופה אדירה עם קצב מכירות של מיליארד דולר וגידול שנתי מעל 25%. החברה נכנסת לשלב חדש בפעילותה בארץ עם הקמתו של מרכז תכנון ל-VLSI בישראל. בשלב הראשון יעסוק המרכז בפיתוח בתחומי וידאו דיגיטלי, תקשורת מחשבים וקומוניקציה.

אנו מחפשים מהנדסים מצטיינים המסוגלים להשתלב ולהוביל פרוייקטי פיתוח בחזית הטכנולוגיה ולהתמודד בהצלחה עם אתגר ההקמה של מפעל הייטק חדש.

מנהלי/ות פרוייקטים
- מהנדסי/ות חשמל או מחשבים (תואר שני - יתרון)
- נסיון מוכח בפיתוח וניהול פרוייקטי תכנון ספרתי/ASIC/VLSI
- פיתוח אלגוריתמים והגדרת ארכיטקטורות
- נסיון בתחום וידאו דיגיטלי - יתרון

מהנדסי/ות VLSI
- מהנדסי/ות חשמל או מחשבים
- נסיון בפיתוח VLSI
- שמוש בכלי CAD לתכנון לוגי, סימולציות וסינתזה
- נסיון בתחום עיבוד אותות/תמונה - יתרון

אנא פנה/י בצרוף קורות חיים וגליון ציונים אל LSI LOGIC ת.ד. 1331 רמת השרון 47100 או לפקס 03-5403747

פיתוח מעבדי אותות מתקדמים — DSP — משלב ההגדרה ועד לסיום התכנון

DSP SEMICONDUCTORS LTD.

העולם רוצה אותנו. אנחנו רוצים אותך!

משרד ההגנה האמריקאי, החברות סימנס, ICS, KENWOOD, ASAHI KASEI, SSI, הם חלק ממבחר לקוחותינו הבינלאומיים.
העולם רוצה אותנו!
לאיכות המעולות שלנו הגענו בזכות צוות מתוחכם יצירתי ונמרץ.
אם אתה שואף אתגרים.
אם פעילות מול חברות ענק עולמיות מרתקת אותך.
אנחנו רוצים אותך.

מהנדס/ת VLSI

(משרה 1/95)
- הגדרת ארכיטקטורה ♦ תכנון לוגי בשפות עיליות וסימולציות
- סינתיזה לוגית ♦ אימות התכנון ♦ שימוש בכלי CAD מתקדמים ביותר
- מהנדס/ת חשמל או מחשבים ♦ בעל/ת נסיון קודם ב-VLSI או בוגרים/ות מצטיינים/ות
- ידע בשפת C וב- UNIX - יתרון ♦ יחסי אנוש טובים ♦ יכולת חשיבה עצמאית והתמודדות עם אתגרים

עורך/ת מעגלים משולבים

(משרה 5/95)
- נסיון של שנה לפחות בעריכת מעגלים משולבים בטכנולוגית CMOS
- רצוי נסיון בעבודה במערכות SUN ♦ עדיפות להנדסאי/ת אלקטרוניקה

Component Product Engineer

(משרה 6/95)
התפקיד כרוך בפיתוח תוכניות בדיקה לרכיבים וישומן במפעלי חיצור ברחבי העולם.
- מהנדס/ת חשמל / אלקטרוניקה. ♦ שליטה טובה באנגלית (דיבור / כתיבה)
- יתרון לבעלי/ות השכלה של טכנאי/ת / הנדסאי/ת ♦ נכונות לנסיעות תכופות לחו"ל.

נא לפנות בצרוף קורות חיים אל די. אס. פי. סמיקונדקטורס בע"מ
בן גוריון 11, גבעת שמואל 51905. פקס. 03-5313485.
או לדואר אלקטרוני hr@dsp.co.il בפנייתכם נא לציין את מספר המשרה המבוקשת.

D.S.P שבבים סובבים עולם

Electric Fuel™

אלקטריק פיול (חשמלי בע"מ) נסחרת בבורסה בניו יורק (NASDAQ), עוסקת בפיתוח ובייצור של מערכות אנרגיה ומצברים מתקדמים לרכב חשמלי.

אנו מתרחבים: להקמת מערך הנדסה וייצור מתקדמים בירושלים דרושים/ות

מהנדסי/ות מכונות בכירים/ות לתפקידי ניהול ותיכון:
6 שנות נסיון, נסיון בעבודה, 4 שנות נסיון, ידע בתהליכים, להעברת מוצרים מפיתוח לייצור, פיתוח מוצרים חדשים, הנדסת רכב (חשמלי)

מנהל/ת אבטחת איכות
לניהול וקידום נושא האיכות בחברה, נסיון בתהליכי I.S.O.

כתב/ת טכני
4 שנות נסיון, אנגלית ברמת שפת אם, רקע בהנדסת מכונות

הנדסאי/ת מכונות
לתכנון הנדסי או ניהול ייצור, 4 שנות נסיון

מהנדס/ת אלקטרוניקה

מזכיר/ה בכיר/ה
עבודה (אנגלית (רצוי ברמת שפת אם)

ת.ד. 23073 ירושלים, פקס. 02-322252

כח אדם - מכרז פומבי 3/95
מהנדס רישוי ופיקוח על בניה

מהנדס/ת מכונות

לוח דרושים מעריב

אל תיגש למבחני מיון לעבודה ללא הכנה!

סיימת את לימודי התואר בהצטיינות,
עבדת מספר שנים ומילאת תפקידך בהצלחה,
כל זה לא מבטיח לך הצלחה במבחני מיון לעבודה.

את כללי המשחק פה אתה לא מכיר!

ב- **מכון הדס** פסיכולוגים ומאבחנים פסיכוטכנים
יוצאי המכונים המובילים ידריכו אותך למבחני המיון
באופן אישי. כמו כן - הכנה לראיון אישי + קורות חיים.
■ מסלול נוסף לתפקידי ניהול בכירים. ■

שיחת הדרכה ראשונית - ללא תשלום!

מכון הדס הכוון תעסוקתי לימודי
רח' קרליבך 11 ת"א (מול בית מעריב) טל. 03-5613056
המכון הגדול והמקצועי בישראל

הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו
THE SECOND TELEVISION AND RADIO AUTHORITY

דרוש/ה

סמנכ"ל לטלוויזיה

תיאור התפקיד:
- גיבוש מדיניות לתחום הטלוויזיה ואחריות כוללת על התחום ברשות השנייה.
- מעקב ובקרה על עמידתם של בעלי הזיכיון בכללי הרשות וההוראותיה.
- תיאום בין הזכיינים לבין הרשות.
- אחריות כוללת לביצוע בקרת השידורים.
- גיבוש נהלי העבודה ואכיפתם.
- הנחיה של העובדים בתחום הטלוויזיה והפעלתם.
- אחריות כוללת להפקת שידורי הרשות.

דרישות התפקיד: השכלה אקדמית במדעי החברה והרוח ו- 5 שנות ניסיון בתחום, או השכלה מקצועית ו-10 שנות ניסיון מוכח ומוצלח בתחום הטלוויזיה. בנוסף רצוי ניסיון ארגוני וניהולי.

כישורים אישיים: ניהול עובדים והנעתם, יכולת קבלת החלטות, מהימנות אישית, יחסים בינאישיים טובים, יוזמה ומעוף, יכולת ארגון ותכנון, יכולת תיאור ופיקוח, סמכותיות, נשיאה באחריות, כושר טיפול במספר נושאים במקביל, כושר ניהול מו"מ ויכולת ייצוג הרשות בפני גורמים חיצוניים.

שכר: ייקבע עפ"י דירוג הרשות וכישורי המועמד.

מקום עבודה: ירושלים.

מועד אחרון להגשת הבקשות 2.5.95
טפסים להגשת מועמדות ניתן לקבל במשרדי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו רח' כנפי נשרים 3, ירושלים, ת"ד 34122, טל' 02-6510222 אצל גב' שגית אביטן.

משרד העבודה והרווחה
האגף לפיקוח על העבודה
והקרן לפעולה מונעת ומחקר בבריאות העובד

נדרשים/ות

מהנדסים/ות כימיים או מהנדסי מיכשור

בעלי נסיון מעשי בתעשיה כימית, לצורך השתתפות בפרויקט הכשרה בתחום "ניהול סיכונים בתהליכים כימיים".
משך הפרויקט 22 חודשים.
המשתתפים יהיו זכאים למלגות במשך הפרויקט.
חלק מהמועמדים שיעמדו בהצלחה בדרישות הפרויקט ייקלטו עם סיומו במסגרות עבודה הממלכתיות.
נדרשת ידיעת השפה העברית, ידיעת השפה האנגלית.
רצוי ידע בעבודה עם מחשב.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לאגף הפיקוח על העבודה, משרד העבודה, ת.ד. 915 ירושלים 91008.

אלביט

לעבודה בחו"ל בפרוייקטי השבחות מטוסים
דרושים/ות

טייסי קרב

- ניהול טכני של פעילות פיתוח, איפיון, בדיקות ואינטגרציה של מערכות אויוניקה מחזית הטכנולוגיה.
- מימשק אינטנסיבי עם הלקוח הסופי.
- רקע טכני/הנדסי-יתרון.
- נסיון דומה בעבר - יתרון.

מועמדים מתאימים נא לפנות בצירוף קורות חיים וניסיון מקצועי מפורט לגיוס עובדים אלביט בע"מ ת.ד. 539, חיפה 31053 או בפקס. 04-316256
סודיות מובטחת

אלביט בתנופה יוצרת

לחברה בינלאומית למידע עסקי

יועץ/ת פרסום

בתחום המידע העסקי מקצועי עם אוריינטציה שיווקית למנהלים

הנושאים: מידע מקצועי, מודיעין עיסקי, סקרי שוק, מסחר בינלאומי

דרישות:
- ■ השכלה אקדמית או מקבילה.
- ■ נסיון במכירות וניהול משא ומתן.
- ■ הכרות עם אחד השטחים הבאים: בניה, כימיה, חשמל ואלקטרוניקה, מסחר בינלאומי - יבוא ויצוא, פיננסים, חקלאות, רפואה ותרופות, מתכת ומכונות.

בצבר פרטים נא לפנות לפקס: 03 6470242 או לת.ד. 53014, תל-אביב 61530 ולציין עבור "יועץ/ת בכיר/ה"

למפעל תעשייתי גדול במרכז הארץ דרוש/ה

איש/ת רכש

- הנדסאי/ת תעשיה וניהול ובוגר/ת קורס רכש.
- ניסיון קודם של שנתיים בתפקיד.
- ידיעת השפות עברית ואנגלית.
- ידע ונסיון בהפעלת מחשב כולל P.C
- יכולת ניהול מו"מ עם ספקים.
- יחסי אנוש טובים ונכונות לעבודה מאומצת ומעבר לשעות המקובלות.
- רישיון נהיגה ומגורים במרכז הארץ-גוש דן - חובה.

מועמדים/ות יפנו במכתב לת.ד. 669 בני-ברק 51104 ויציינו ע"ג המעטפה - "עבור איש/ת רכש" רק מתאימים/ות יענו/תיענה

לחברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ
דרוש/ה לעבודה במכלל אילת

מפקח/ת לעבודות קבלניות

דרישות התפקיד:
מהנדס/ת -עדיפות לבוגר/ת מגמת מכונות (אפשרי בוגר/ת ללא נסיון).
תנאים טובים כולל רכב למועמד/ת המתאים/ה
המועמדים/ות המתאימים/ות ידרשו למבחני התאמה בחב' פילת
פירוט קורות חיים וניסיון יש להגיש בכתב לחברת קצא"א ת.ד. 4 אילת 88000

שלמה זיו ושות'
רואי חשבון
Summit International Associates Inc
דרוש/ה

מבקר/ת מנוסה

תנאים טובים למתאים/ה
03-5179611

קו פרויקט

יעוץ הנדסי ופיתוח מערכות מידע
עבור אחד מלקוחותינו

מנהל/ת תפעול

לתפקיד הכרוך בניהול צוות עובדים בתחומי התפעול, מחסנאות ורכש דרוש/ה:
★ הנדסאי/ת תעשיה וניהול
★ רקע טכני הכרחי

מחסנאי/פקיד/ת טכני

לתפעול מחסן ציוד וחלפים בתחום האלקטרוניקה דרוש/ה:
★ 3-5 שנות נסיון
★ נסיון בעבודה עם מחשב הכרחי

המשרות מתאימות לחשבי המרכז
קורות חיים נא לשלוח לפקס: 03-5406756 או לת.ד. 1239 רמת השרון 47100

קו פרויקט

איטונג

מקבוצת איטונג תעשיות בע"מ
נמנה על קבוצת כלל/אזורים.

למשרדנו בתל-אביב
דרוש/ה:

מתאם/ת משלוחים

הכישורים הדרושים:
- ■ נסיון בעבודה עם מחשב
- ■ נסיון בעבודה עם גורמי חוץ
- ■ יחסי אנוש טובים

באם הינך בעל/ת יוזמה, רצון ויראש פתוח, נא לפנות לת.ד. 1017 פרדס חנה 37100 למנהל כח אדם

לחברת ביטוח מובילה

דרוש/ה

מנהל/ת מחלקת אשראי

דרישות התפקיד:
- נסיון מוכח בתפקיד דומה במוסד כספי
- השכלה אקדמאית - יתרון
- בעל/ת כושר לניהול מו"מ עם לקוחות
- מגורים באזור גוש דן
- תנאים טובים למועמד המתאים

סודיות מובטחת

מועמדים העונים לקריטריונים הנ"ל מתבקשים להתקשר למר דני הרפז טל. 03-5761831

פרסום מהל

לחברת בניה פרטית
דרוש/ה

מהנדס/ת ביצוע

לפרויקט בניה בירושלים

נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 4036
פתח-תקוה 49130

לביה"ס "אפיקי ירדן"
דרוש/ה

מורה לאנגלית

לכיתות ד'-ח'
בין 12 ש"ש-24 ש"ש
טלפון: 06-754507
בבית: 06-754497
פקס: 06-709252

לוח דרושים מעריב

נור פוקוס

אם אתה צעיר, נמרץ והחוץ
מעוניין להרויח הרבה,
ואינך מפחד מעבודת שטח מאומצת

מחכה לך עבודה מעניינת

כנציג/ת מכירות

בחברה בעלת הטכנולוגיה המתקדמת בעולם להפקות פרוצס לפרסום, תערוכות ושילוט.
נסיון באחד משטחים אלו - יתרון.

אם יש לך:
הופעה נאה, תקשורת טובה עם אנשים, כושר ביטוי מעולה, השכלה תיכונית ורכב שלח קורות חיים לחזי בפקס: 03-9241789 או ת.ד. 3194 פ"ת 49130

FRUTAROM

FOUNDED 1933
בתרופות פיתוח

מנהל(ת) רכש

ליבוא חמרי גלם
- ■ השכלה אקדמאית
- ■ אנגלית ברמת שפת אם ונסיון בתחום - יתרון

כימאי(ת)

לריכוז כל נושא ה-.G.C במפעל בו פועלים מספר גדול של מכשירים
- ■ תואר ראשון/שני
- ■ נסיון בהפעלת G.C.M.S. -יתרון
- ■ מגורים באיזור חיפה ■

רק מועמדים(ות) מתאימים ייענו.

ולפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לפרוטרום בע"מ למנהל כח אדם, ת.ד. 10067 חיפה 26110.

לחברת יבוא תרופות

דרוש/ה

מקדם/ת מכירות

לתחום ביולוגיה/אימונולוגיה

כישורים דרושים:
1. בוגר/ת מוסמך/ת במדעי הטבע במגמת ביולוגיה - אימונולוגיה
2. ידיעת השפה האנגלית על בורייה
3. יכולת להתמודד עם ספרות מקצועית ענפה
4. רשיון נהיגה

ידע בקידום מכירות אינו הכרחי
העבודה מתפרסת על פני כל הארץ

נא לפנות בצירוף קורות חיים וניסיון קודם בכתב יד לת"ד 16666 תל-אביב, מיקוד 61166

עיריית רמלה
לשכת ראש העיר/ הדובר
למחלקה לשירותים חברתיים
דרושים/ות

עו"ס 50% משרה לבתי ספר
עו"ס 75% משרה לריכוז מועדוניות
עו"ס 50% משרה לנערות במצוקה ערביות
עו"ס 75% משרה לטיפול במשפחות במגזר הערבי
עו"ס 100%-75% משרה לטיפול במשפחות

תנאי עבודה טובים + הדרכה צמודה

בדבר פרטים נא לפנות למנהל המחלקה:
מירון גוטליב טל' 08-226423.

על המועמדים להגיש הצעותיהם עד **7.5.95** על גבי טופס שניתן לקבלו במח' כח-אדם בצירוף המלצות וקורות חיים, טל. 248486, 08-240510.

יואל לביא, ראש העיר

דרושים/ות
למשרד הראשי בתל-אביב

מזכיר/ה לסמנכ"ל הטכני

משרה 4004
- ניסיון בניהול משרד ממוחשב
- ידע בתוכנות WORD ,EXCEL ,CORELDRAW
- ידע באנגלית, כולל הדפסה - חובה
- אקדמאי/ת - יתרון
- עד גיל 30
- הופעה ייצוגית
- משרה מלאה, 5 ימים בשבוע

פקיד/ת קבלה

משרה 2009
- תודעת שירות גבוהה
- הופעה ייצוגית
- עד גיל 30
- משרה מלאה, עבודה במשמרות

מקדמי/ות מכירות בטלפון

משרה 1009
- נסיון בניהול מו"מ בטלפון, יתרון
- השכלה: בגרות מלאה
- מוטיבציה גבוהה להצלחה
- יכולת עבודה בצוות
- כושר ביטוי ושכנוע
- גיל 35-23
- תודעת שירות גבוהה
- העבודה במשמרות: א'-ה' 13:00-08:00 ; 18:00-13:00 יום ו' - תורנות

לסניף תל-אביב,חיפה,ירושלים,באר-שבע

נציגי/ות מכירות

משרה 1008
- נסיון במכירות שטח
- הופעה ייצוגית וכושר ביטוי
- השכלה תיכונית ומעלה, עדיפות לאקדמאי/ת
- גיל 35-25
- משרה מלאה, שעות בלתי שגרתיות
- משכורת קבועה - תמריץ על הישגים - טלפון סלולרי

לסניף תל-אביב, חיפה

טכנאי/ת מעבדה

משרה 1005
- טכנאי/ת אלקטרוניקה
- נסיון ב- R.F
- ידע בתיקון, ברמת רכיב
- נכונות לעבודה מאומצת
- תודעת שירות גבוהה
- עד גיל 30
- משרה מלאה, 5 ימים בשבוע

לסניף תל-אביב,חיפה,עפולה,י-ם,באר-שבע

טכנאי/ת התקנות

משרה 1006
- רקע טכני באלקטרוניקה או בחשמלאות רכב
- לאחר שירות צבאי במקצוע
- ידע בסיסי במחשבים
- עד גיל 30
- אחראי/ת ובעל/ת כושר לעבודה עצמאית
- נכונות לעבודה מאומצת
- תודעת שירות גבוהה
- משרה מלאה, 5 ימים בשבוע

נא לשלוח קורות חיים בכתב בלבד לת"ד 18099 ת"א 61180 ולציין ע"ג המעטפה את מספר המשרה. פניות טלפוניות לא תענינה.

שים לב למי יש
NOKIA

להזמנות חייג: 177-022-6088

פלאפון תקשורת סלולרית בע"מ

מערכת הביטחון

עוז כאן לעשייה!

לתפקיד ביטחוני בחו"ל
הכרוך בניהול צוות עובדים גדול

דרושים

קצינים (במיל')

בדרגות סרן עד סא"ל

- ■ בעלי רקע פיקודי ביחידות השדה של צה"ל, ניסיון ניהולי יתרון.
- ■ דוברי אחת מהשפות האירופאיות ברמה טובה.
- ■ מצב בריאותי טוב.

מועמדים אשר יסיימו בהצלחה תקופת הכשרה ייצאו בקיץ 1996 עם משפחותיהם לשליחות בת-שנתיים-שלוש בחו"ל.
תחילת הכשרה: דצמבר 1995.

המעוניינים, בגילאים 27-40, העונים לדרישות, יפנו בכתב לת"ד 17567 תל-אביב מיקוד: 61170 עבור פלג, נא לציין קורות חיים, פרטים אישיים מלאים (כולל מס' ת"ז) ומספר טלפון להתקשרות.

רק פונים מתאימים ייענו.

סודיות מובטחת

דרושים/ות
מדריכי/ות תוכנה

תנאים הכרחיים:
- נסיון ורקע בשימוש במחשב.
- נסיון רב בהדרכה פרונטלית.
- תחילת עבודה מיידית.
- משרה מלאה.
- משרה עד 12/96
- המשרה מוצעת לאזורים פ"ת, חיפה ועפולה.

קורות חיים ונסיון נא להפנות לשרון
פקס. 03-5618910
ת.ד. 57311, ת"א 61573

לחברה הנדסית ארצית
דרוש/ה

מהנדס/ת בניה/ת, בעל/ת נסיון של 8 שנים לפחות בניהול פרויקטים בתחום בתוח תשתיות.
נדרש נסיון בעבודה עם רשויות תכנון ובניהול ביצוע.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים אל: חבי יצחקי - יגאל אלון 120 ת"א 67443

י.א.ד רשתות תקשורת

חברתנו מתמחה במתן פתרונות תקשורת והטמעה בסביבות עבודה שונות

בעקבות הגחבת הפעילות דרושים/ות

טכנאים/ות הנדסאים/ות

לתמיכה טכנית
- ● הכרת רשתות NOVELL
- ● ידע רחב ב-WINDOWS וחומרת PC
- ● בעל יכולת לימוד עצמי
- ● לבעלי רקע מתאים אפשרות להכשרה בחברתנו

לתאום ראיון טל' 03-6194190 ליאורה

לפרוייקט זמן אמת
בתחום התקשורת
והטלפוניה

Easy Run

דרוש/ה

מתכנת/ת בשפת C

- ★ נסיון ב-REAL-TIME יתרון
- ★ נסיון ב-WINDOWS או PM יתרון
- ★ עד 3 שנים נסיון
- ★ יכולת אישית גבוהה, התמדה ונכונות להשקעה

סודיות מובטחת

קורות חיים נא לשלוח לחב' איזיראן בע"מ אחוזה 142 (בית רון) רעננה 43300

לחברת אינטרביוטי בהרצליה
דרושים לחטיבת מוצרי ים המלח:

מנהל מכירות ארצי

נסיון מוכח של 3 שנים במכירות בתחום מוצרי הצריכה
נכונות לעבודה מאומצת ★ יחסי אנוש מעולים
יוזמה ואחריות ברמה גבוהה ★ אנגלית ברמה טובה
קורות חיים נא להפנות לפקס 09-7719055

לתיאטרון הקאמרי דרושים

זמרים

בגילאי 25-45

טל. 03-5279888 לדותי נמן
המבחנים יערכו ביום א' 23.4.95 בשעה אחה"צ בקאמרי

MYRIAD

מיריאד היא חברה צעירה ודינמית המפתחת מכשור דיאגנוסטי רפואי בתחום האולטראסאונד. אנו נמצאים בתנופת צמיחה ומחפשים אנשים מעולים בעלי מוטיבציה גבוהה ורצון עז להצליח יחד איתנו.

סמנכ"ל/ית פיתוח

לניהול צוות פיתוח רב-תחומי הכולל אנשי חומרה, תוכנה ופיסיקאים

- מהנדס/ת אלקטרוניקה/מחשבים או פיסיקאי.
- כושר ניהול, מנהיגות וניסיון מוכח בהובלת צוות פיתוח.
- ניסיון רב בפיתוח מוצרים אלקטרוניים משלב ההגדרה ועד המעבר לייצור.
- אנגלית ברמה גבוהה.
- ניסיון בפיתוח מכשור רפואי ו/או אולטראסוני - יתרון.

מהנדס/ת תמיכה טכנית

למחלקת שיווק - תמיכה טכנית ברשת הפצה בינלאומית.

- מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה בעל 4 שנות נסיון בפיתוח או שרות.
- קפדן, אחראי ובעל יחסי אנוש מעולים.
- אנגלית ברמה גבוהה.

Vice President of Sales

To develop international markets and expand worldwide sales.

- Vast experience in sales of medical equipment
- Long-term vision and ability to develop and execute sales strategies
- Strong management skills
- Excellent English, preferably additional languages

Regional Sales Manager

For Latin America & Southern Europe

- 5 years experience in hi-tech sales, preferably medical equipment
- Fluent Spanish
- Strong management skills

מועמדים מתאימים מוזמנים לפנות בכתב בציון מס' המשרה המבוקשת לת.ד. 601, קרית וייצמן, רחובות 76106 פקס: 08-409468 סודיות מובטחת. רק מועמדים מתאימים ייענו.

מודעה אפקטיבית 09-460560

A. TO Z.

לאחד מלקוחותינו
רשת ארצית גדולה בתחום תיירות הפנים
הנמצאת בתהליך גידול

דרוש/ה

מנהל/ת רכש

דרישות התפקיד:

● נסיון של 10 שנים לפחות בתפקיד ניהול, מטה וביצוע בתחום הרכש ● נסיון בקביעת מדיניות רכש ברמת הארגון ● יכולת להקים תשתית ארגונית ומערכתית למערך רכש בארגון גדול ● נסיון בעבודה עם ארגונים גדולים ● רצוי נסיון ברכש בין לאומי ● השכלה אקדמית באחד מהתחומים הבאים: מינהל עסקים, תעשיה וניהול, כלכלה. יחסי אנוש טובים ● ייצוגיות.

קורות חיים יש לשלוח בכתב יד לת.ד. 10026 רמת-גן. רק פונים מתאימים ייענו.

כוכב תקשורת

תדיראן תקשורת מציעה לך תפקיד אתגרי ומרתק ועתיד בטוח בקדמת הטכנולוגיה העולמית. אם את/ה שאפתן/ית, מוכשר/ת ואיכותי/ת, בוא/י תשתלב/י בין אנשים כמוך בחברת התקשורת האיכותית של ישראל

System Administrator (6437)

למערכות מתקדמות בעולם תקשורת הנתונים

- ★ תואר ראשון במדעי המחשב.
- ★ נסיון של 3 שנים לפחות בסביבת UNIX.

מהנדסי/ות פיתוח תוכנה (4505)

לעבודה בסביבה מתקדמת מלאת אתגרים

- ★ בוגר/ת מדעי המחשב או יוצאי ממר"מ.
- ★ בעל/ת נסיון של 2-3 שנים.
- ★ ידע בסביבת UNIX – חובה.
- ★ ידע ב-ORACLE – רצוי.
- ★ סיווג ביטחוני אזרחי – חובה.

מהנדס/ת פיתוח DSP (7455)

לפיתוח מעגלי DSP במוצרים חדשניים

- ★ מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- ★ 6 שנות נסיון לפחות.
- ★ נסיון בשיטות קידוד ועיבוד אותות שמע – יתרון.
- ★ שליטה טובה באנגלית.

מהנדסי/ות מכירות לשוק הפרטי בישראל (7264)

- ★ מהנדס/ת אלקטרוניקה עם נסיון של 3 שנים – יתרון.
- ★ נסיון במכירות מוצרי היי-טק – חובה.
- ★ נסיון בניהול לקוחות.
- ★ תנתן עדיפות לבעלי/ות רקע פיקודי בחיל הקשר.

מהנדס/ת פיתוח תוכנה במערכות DSP – Real Time (7456)

לפיתוח תוכנה במוצרים חדשניים

- ★ תואר ראשון במדעי המחשב/הנדסת מחשבים.
- ★ 6 שנות נסיון לפחות.
- ★ נסיון בסביבת 68xxx – יתרון.
- ★ נסיון בתחום תקשורת נתונים – יתרון.
- ★ שליטה טובה באנגלית.

כלכלן/ית – ראש מדור דיווח (7332)

- ★ תואר ראשון בכלכלה.
- ★ ידע בחשבונאות – חובה.
- ★ נסיון בעבודה מול המדען הראשי ומרכז השקעות – חובה.
- ★ נסיון במערכות הנהח"ש ממוחשבות – חובה.
- ★ נסיון בעבודה מול ביקורות חיצוניות.

קורות חיים יש להפנות לתדיראן תקשורת בציון מס' משרה, אל מחלקת גיוס עובדים, ת.ד. 500 פ"ת 49104. או לפקס, 03-9261798. סודיות מובטחת.

תדיראן תקשורת – יותר איכות בתקשורת

תדיראן
חטיבת הסוללות

דרוש/ה

איש/אשת כספים

דרישות התפקיד:

תואר ראשון בכלכלה/מנהל עסקים,
נסיון של 3-2 שנים בתחומי אשראי וכספים
בחברה תעשייתית ו/או בבנק
במחלקת יבוא/יצוא
שפות: עברית, אנגלית ברמה טובה.

המעוניינים יפנו בכתב יד, בציון קורות חיים אל: משאבי אנוש, תדיראן חט' הסוללות - קרית עקרון, ת"ד 75 רחובות 76100.

סוללות TADIRAN סו-פו – פורצות את מחסום הזמן.

אנשי מפתח

מיון גיוס והשמה
לחברת תרופות מובילה
דרושים/ות

עובדים/ות למערך החדרים הנקיים

להפעול מערכת יצורית מתוחכמת בתנאים סטריליים

- ★ רקע פרא-רפואי (ביולוגיה, ביוטכנולוגיה, [illegible])
- ★ כישורים טכניים
- ★ יתרון לבעלי נסיון בעבודה במערכות ממוחשבות
- ★ נכונות לעבודה מאומצת בשעות לא שיגרתיות

למתאימים מובטחת סביבת עבודה תומכת עם [illegible]

נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד [illegible] לת.ד. 101 [illegible]

סודיות מובטחת.

קבוצת עורק

לחברת תוכנה דינמית הגדלה בהתמדה דרושים/ות:

מנהל/ת [illegible]

- נסיון מוכח בניהול קבוצה גדולה של אנשים (20-30).
- יכולת מו"מ עם ספקים ולקוחות.
- ידע בתחום VAX / VMS במערכות גדולות, כולל CI-CLUSTER – יתרון.
- ידע בתחום UNIX במערכות גדולות – יתרון.
- ידע בתחום רשתות תקשורת.

[illegible]

- יכולת לתרגם צרכים ברמת ארגון ומערכות לדרישות חומרה.
- 4-5 שנות נסיון בתכנון והקמת מערכות VAX/VMS גדולות עם מחשבים גדולים כולל CI - CLUSTER ורשתות תקשורת מבוססות DECNET, LAT, TCP / IP.
- נסיון בסביבת PC'S ורשתות PC'S.
- הכרת UNIX – יתרון.
- יכולת ניהול מו"מ עם ספקים.

ראש צוות SYSTEM MANAGER בסביבת VAX/VMS

בעל/ת 5-6 שנות נסיון.

- נסיון בסביבות CI-CLUSTER.
- הכרת תקשורת DECNET, TCP/IP, PATHWORKS.
- עדיפות לבוגרי/ות אוניברסיטאות ו/או ממר"מ.
- הכרת C, FORTRAN או COBOL – יתרון.
- העבודה משולבת בנסיעות לחו"ל.

ראש צוות SYSTEM ADMINISTRATOR בסביבת UNIX

לעמדה בסביבת פיתוח וסביבת יישום מערכות ענ"א גדולות העומדות בטכנולוגיות CLIENT / SERVER.
בעל/ת 5-6 שנות נסיון.

- הכרה מעמיקה של UNIX בסביבות ענ"א גדולות.
- תמיכה בצוותי פיתוח גדולים בסביבות CLIENT / SERVER ומסופי X.
- הכרת HP-UX – יתרון.
- הכרת TCP / IP – יתרון.

[illegible]

נא לשלוח קורות חיים אל: מח' כח-אדם, אבא הלל 16 ר"ג 52506, עם ציון המשרה או לפקס 03-5762343. סודיות מובטחת.

עקב הרחבת הפעילות בממקו דרושים

תוכניתני MOTIF-1 X-WINDOWS בסביבת UNIX לפיתוח כלים גרפיים

תוכניתני C בסביבת UNIX עם ידע ב-RPC

- ● חובה נסיון של 5 שנים בתחומים הנדרשים
- ● חובה שליטה בשפה האנגלית.

טלפון. 03-6487415 (רב-קווי)

אביגל
שרותי כח אדם בע"מ

לחברה ממשלתית דרושים/ות

1. **מנהלי/ות מרחבים** – כושר אירגון וניהול. בעלי השכלה אקדמית
2. **מנהל/ת משאבי אנוש** נסיון מוכח
3. **מנהל/ת כספים** לתפקיד חשב החברה
4. **מנהל/ת חשבונות ראשי**
5. **מזכירה בכירה** – עדיפות לבעלות שפת אם אנגלית

נא לפנות
לסניף ת"א בטלפון 03-5250975 פקס: 03-5286915
לסניף הרצליה בטל' 09-561880 פקס 09-508354
לסניף פ"ת טל' 03-9346114 פקס 03-9346115
לסניף חיפה 04-737195 פקס. 04-737196

לחברת
אמנת ניהול ומערכות בע"מ

דרוש/ה
לעבודה מעניינת ובעלת אתגר
יוצא דופן בחו"ל

מהנדס/ת תעשיה וניהול

- ■ התמחות בניתוח מע' מידע
- ■ קצין רס"ן - אל"מ במערכים לוגיסטיים
- ■ רקע בתפקידי מטה כללי

תנאים בלתי רגילים למתאימים

נא לפנות בצרוף קורות חיים לפקס' 03-5371170, או לת.ד 20175, ת"א, עבור אופיר

START WITH THE STATE OF THE ART

ART – Advanced Recognition Tecnologies Ltd.

לחב' ארט המובילה בפיתוח טכנולוגיות מתקדמות לזיהוי קול וזיהוי כתב יד עבור חברות המחשבים והתקשורת הגדולות בעולם, דרושים מקצוענים:

לצוות הפיתוח:

אלגוריתמאים/יות Voice Pattern Recognition

- בוגרים מצטיינים במדעי המחשב או ההנדסה
- בעלי נסיון בתחום עיבוד אותות סיפרתי
- בעלי נסיון בשפת C בסביבת PC
- תואר שני - יתרון

פניות למשרה זו יש להפנות לגבי אילן.

לצוות המכירות:

איש/אשת מכירות בינלאומיות

- נסיון מוכח של 3-5 שנים במכירות מוצרי תוכנה (כולל נסיון בחו"ל)
- נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות ונסיעות תכופות לחו"ל
- שליטה באנגלית עסקית (דיבור/קריאה/כתיבה)
- השכלה בתחום מנהל עסקים/מחשבים

פניות למשרה זו יש להפנות לשלמה גרדמן.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.

נא לשלוח קורות חיים מפורטות ורשימת ממליצים לפקס. 03-6425887 או לת.ד. 39918 ת"א.

עובדים חדשים

בוא להיות שותף בצוות מקצועי המפתח מוצרי תוכנה עבור מפתחי תוכנה לשיווק בארץ ובעולם.

- **מנהל/ת פרוייקט תוכנה** – משרה 101: נסיון בניהול צוות מתכנתים, נסיון בפיתוח מוצרי תקשורת
- **מתכנתים/מפתחים** – משרה 103: מתכנתי MAGIC מנוסים; משרה 105: מתכנתי/ות ASSEMBLER מעולים
- **אנשי תמיכה טכנית** – משרה 107: נסיון בתכנות, שליטה מלאה באנגלית
- **אנשי בדיקת תוכנה** – משרה 109: רצוי נסיון בתכנות
- **אנשי מכירות** – משרה 204: נסיון במכירות בתחום ההיי-טק, שליטה מלאה באנגלית, רקע טכני
- **English Secretary** – משרה 205: לעבודה במחלקת יצוא, אנגלית שפת אם (הכרחי)
- **English Tech. Writer** – משרה 401: כתב טכני למשרה מלאה, אנגלית שפת אם (הכרחי)

נא להפנות קורות חיים תוך ציון המשרה המבוקשת אל: סמנכ"ל תפעול, ת.ד. 11141 ת"א 61110

ALADDIN – אלדין מערכות מידע בע"מ

LANOPTICS
The Leader in Corporate Networking

לאופטיקס, מפתחת ומשווקת מוצרים עתירי טכנולוגיה לתקשורת בין מחשבים. מוצרי החברה נמכרים ברחבי העולם באמצעות חברות בנות ורשת סוכנים.

דרושים/ות לנו לפרוייקט חדשני בתחום תקשורת מחשבים

מהנדסי/ות אלקטרוניקה

בעלי/ות נסיון של 3 שנים לפחות בפיתוח מערכות ספרתיות מהירות

יתרון לבעלי/ות נסיון בתחומים הבאים:

- * תקשורת נתונים מקומית (ATM, TOKEN RING, ETHERNET)
- * תכנון בעזרת רכיבים צרובים ו- ASIC
- * מערכות משובצות מחשב (RISC)
- * תיכנון בסביבת VHDL

[illegible]

המתאימים/ות יפנו לחב' לנאופטיקס בע"מ ת.ד. 184 מגדל העמק 10501

סודיות מובטחת

Office DEPOT

ענק הציוד המשרדי מאמריקה במחירים הנמוכים ביותר בישראל!

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

- ■ נסיון של 5 שנים לפחות.
- ■ נסיון במערכות ממוחשבות גדולות.
- ■ יכולת מוכחת בניהול צוות עובדים גדול.

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים לפקס: 03-5627247 או ל- ת.ד. 9048 ת"א 67067 בציון שם המשרה.

סודיות מובטחת

לכתיבת נוהל אחזקה מונעת של ציוד תקשורת דרוש/ה:

מהנדס/ת אלקטרוניקה

■ מנוסה בתקשורת RF ובתחזוקה של ציוד קשר

ת.ד. 8802 ק. ביאליק 27000
פקס: 04-713808

חברת קורן קולטת אנשי מקצוע מעולים לקידום פרוייקטים בחברה:

אגן כימיקלים

להשתלבות בפרוייקטים חדשניים ומלאי אתגר, דרושים/ות:

כימאי/ת אורגני/ת

להשתלבות בצוות מחקר בתחום אנליזות אורגניות
עדיפות לבעלי/ות תואר שני ומעלה עם נסיון במעבדות

הנדסאי/ת / טכנאי/ת כימיה

בתחום חומרים אורגניים
לעבודה במעבדה בקשר קבוע עם מהנדסי התהליך במפעל

נא לשלוח קורות חיים לאגף משאבי אנוש ת.ד. 262 אשדוד 77102

המשך מודעות לוח מחוברת לוח עמ' 25

דירות

תל־אביב

■ תל־אביב — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב"ש	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 2-2½ חדרים								
2	61	175,000	3/4		משופצת מאוד, שקטה	תל חי	03-5282370, 052-622493	5302

■ תל־אביב צפון — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב"ש	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ פנטהאוזים ודירות גג								
6	320			✓	יוקרתי, לים, מסודר ביותר	תוכנית למד "ישראהום"	03-6993292	5703
■ 4 חדרים ויותר								
5	160	430,000		✓	+מרפסת יפיפיה, נוף לים	תוכנית למד "ישראהום"	03-6993292	5695
■ 3-3½ חדרים								
3.5	85	330,000	3	✓	בבנין יוקרתי, יפה לפארק	תוכנית למד "ישראהום"	03-6993292	5696

אזור המרכז

■ רמת־גן — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב"ש	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ פנטהאוזים ודירות גג								
5	160	455,000	9/9	✓	מפלס אחד +חניה+מחסן	טבנקין דירות 2001	03-5730366	5644
■ 4 חדרים ויותר								
5	130	360,000	2/7	✓	מפוארת+חניה צופה לגינה	לאן דירות 2001	03-5730366	5644
5	160	420,000		✓	מיקום יוקרתי עקיית וסטודת	מעלה הצופים דירות 2001	03-5730366	5691

■ פתח־תקוה — וילות ובתים למכירה

מס' חד'	מחיר ב"ש	מ"ר בנוי	מ"ר מגרש	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ וילות בתים למכירה							
4	420,000	160	200	בהזדמנות קוטג' בסביבה מבוקשת	בכפר גנים, ברטונוב	03-9246130	5704

אזור השרון

■ רעננה — וילות ובתים להשכרה

מס' חד'	מחיר $ חודשי	מ"ר בנוי	מ"ר מגרש	תאריך כניסה	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ וילות ובתים להשכרה								
6	1,200	180	250	10/6/95	מרכזי ושקט "אורי נכסים"	קלישר	09-981369, 09-431460	5692

חולון/בת־ים

■ חולון — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב"ש	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 4 חדרים ויותר								
4	100		2/6	✓	מסודר ושקט+מזגן, חניה, פ.נוחש	רבינוביץ ק. בן גוריון	03-5528002	5710

רכב

■ אלפא רומיאו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
אלפא 75 IE	90	1800		✓	2			כל השכלולים, מצוין	489789-1, 08-464466-ע	5101

■ אמריקאיות

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
פיירבירד	94	3400	✓	✓	1	2,000		נג' חדשה, תוספות	052-500988, 03-6486061	5699

■ ג'יפים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
סוזוקי	87	1300						+תוספות	03-5082982 בערב / 03-6720632	5711

■ מסחריות וטנדרים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ רנו										
אקספרס	94	1400		✓	1	30,000	מחירון	חדשה, פרטית, ה"כ, +תוספות	08-640704	5697

■ סובארו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ סובארו 1600										
סטיישן	88	1600				90,000		מיטלית, פרטית, כחדשה	09-827256	5702

■ פורד

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ פורד פיאסטה										
פיאסטה	84	1100						שמורה במצב מצוין	050-281347, 8966692	5700

■ פג'ו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ פג'ו 306										
SR	95	1600		✓	1	60	מחירון	חדשה, מפוארת, +תוס'	07-844888, 050-344264	5706

■ אופנועים וקטנועים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ סוזוקי										
600S	88	600					נמיש	תוספות, אזעקה	03-5718988	5686

עסקים

מחסנים

להשכרת מחסן 1000 מ"ר במושב עי' 06-797593

משקים חקלאיים

במושב בצפון הנגב, וילה 170 מ"ר, 45 דונם אדמות ופרדסים, הכנסה קבועה. 07-943842, 050-298434

מחיר מודעת מילים **לוח מעריב** במדורים עסקים ושידוכים
8 פרסומים (4 ג' + 4 ו') - 354 ש"ח
4 פרסומים (2 ג' + 2 ו') - 270 ש"ח

הצעות עבודה

לרציניים! משרה חלקית/מלאה, לחברה בינלאומית, רווחים גבוהים השתלמויות בחו"ל. אבי 052-647649

מוכרים/ות וקופאים/יות

לרשת לבגדי נשים בכפר-סבא בחורה סימפטית בעלת הופעה מרשימה רצוי נסיון. 09-9480187

מחשבים ותוכנה

מתכנת/ת מביק לחצי משרה בתל-אביב בשעות הבוקר 050-378880

מחיר מודעת מילים **לוח מעריב** במדורים הצעות עבודה
8 פרסומים (4 ג' + 4 ו') - 245 ש"ח
4 פרסומים (2 ג' + 2 ו') - 179 ש"ח

לוח מעריב כח הקניה מס' 1
177-022-6111
עד 6 תשלומים

6 תשלומים בכרטיס אשראי

בפרויקט תנופה
למתכנתים/ות ומנתחי/ות מערכות
פנו ליהודית - 04-555565 פקס: 04-555564 שרעיהוכפי 55 חיפה

למפעל תעשייתי גדול בענף המזון דרוש/ה באשקלון
מהנדס/ת מזון
● בוגר/ת הטכניון
● נסיון קודם לא הכרחי
● יכולת ניהולית
מועמדים/ות המתגוררים/ות באזור הדרום יפנו/תפנינה בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד 9186 אשקלון 78171 או בפקס. 07-712801
רק מתאימים/ות יענו/תענינה.

לחברה מובילה בתחומה דרושים
אנשים רציניים מרחבי הארץ
שישתלבו במערך שיווק ומכירה של תוכנית ייחודית בתחום ההשכלה הגבוהה
אם את/ה אכן רציני/ת (עם קבלות) ובעל/ת הכישורים הבאים:
● הופעה מרשימה
● יכולת ניהול מו"מ
● כושר התמדה ורצון להצליח
● השכלה תיכונית מלאה (עדיפות לאנשי חינוך בשנת שבתון או פנסיה)
אנו מבטיחים:
● תנאי שכר גבוהים
● רשימת לקוחות ופגישות מתואמות
● גיבוי מקצועי ותמיכה באווירה משפחתית
המועמדים/ות יעברו מיון קפדני והכשרה מקצועית
לקביעת ראיונות נא לפנות לטל. 03-5250655 בין השעות 09:00 - 17:00

למפעל תעשייתי מהמובילים בתחומו
דרוש/ה
כימאי/ת בכיר/ה
לניהול תחום המו"פ בחברה
עדיפות לבעלי נסיון בתחום הקוסמטיקה

קורות חיים ל - ת.ד. 47080 ירושלים 97800
או לפקס: 02-859762

דרושים/ות
דיילות ונשות טלמרקטינג
בדחיפות, למערכת עיתון
אפשרי לסטודנטים/ות, לחצי משרה
למתאימים תנאים מצויינים
03-6818899

MDK
למחלקת טלמרקטינג
לשיווק ומכירה בטלפון
נסיון וידע במחשב הכרחי.
מחסנאי
מנוסה מעל גיל 25 לחצי משרה, רצוי +רשיון.
שותף/ה פעיל/ה ליבוא ציוד מקצועי
להקמת מחלקה מיקצועית. מנוסה בתחום מצלמות וידאו המקצועיות, השקעה כספית הכרחית.
MDK - טל. 03-5106106 לרונן

לוח דרושים מעריב

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות במוסף עסקים ובחוברת לוח

משרד החינוך התרבות והספורט

המכללות האקדמיות מגייסות את סגל ההוראה!

הרחבת שערי ההשכלה הגבוהה תתבצע עד סוף העשור, על פי החלטת הממשלה והמועצה להשכלה גבוהה, בעיקר באמצעות פיתוח מכללות אקדמיות.
לפיכך יוקדשו בשנים הקרובות מאמצים רבים לפיתוח מכללות לשם קליטה של עוד כ-20,000 סטודנטים לתואר ראשון.

בתיקון לחוק המועצה להשכלה גבוהה שגובש ע"י ועדת החינוך של הכנסת ומשרד החינוך ואושר בכנסת בתאריך כ' באדר א', תשנ"ה (20.2.95), נקבע: **"תארים מוכרים זהים המוענקים על ידי מוסדות מוכרים להשכלה גבוהה מסוגים שונים - דינם אחד".**

אופיה האקדמי של המכללה ימוקד באיכות ההוראה ובתנאי הלימוד של הסטודנט.
לצורך כך ינתן דגש מיוחד לעידוד ופיתוח שיטות הוראה ייחודיות בקבוצות עבודה - ולמחוייבות המורה מול הסטודנט כפרט.

המכללות מציעות כיום לאנשי אקדמיה, בעלי תואר שלישי, להשתלב בהתפתחות מוסד אקדמי צעיר וצומח במסגרת רפורמה המשנה את פני ההשכלה הגבוהה.

ד ר ו ש י ם / ו ת

בעלי/ות תואר שלישי
להוראה במכללות אקדמיות
במשרה מלאה

לתשומת לבם (גם) של קרובים של ישראלים השוהים בחו"ל

כישורים נדרשים:
בעלי תואר שלישי שעיסוקם העיקרי יהיה במכללה, דהיינו הם לא יורשו לעבוד במקום אחר בנוסף למכללה, פרט להוראה נוספת שלא תעלה על 4 ש"ש.

תנאי העסקה:
דרגות השכר במכללות תהיינה בהתאם לטבלאות השכר במוסדות להשכלה גבוהה.
עומס ההוראה יהיה 12-16 שעות, בהתאם לדרגה. התנאים הנלווים יהיו שונים מאלו שבאוניברסיטאות.

בדבר פרטים נוספים:
מועדים להגשת המועמדות ותחומי תלימוד - יש לפנות למכללות אשר מופיעות ברשימה דלהלן באופן ישיר.

שם המכללה	לשנת	תחומי הוראה המתוכננים במכללה	כתובת לקבלת פרטים
מכללת תל חי	תשנ"ו תשנ"ז	מדעי הסביבה, ביוטכנולוגיה, הנדסת מחשבים, חינוך (הגיל הרך, הערכה ומדידה, חינוך מיוחד) עבודה סוציאלית, (התמחות בישובים קהילתיים), כלכלה (התמחות בחשבונאות ומקצועות מינהל).	פרופ' מרים בן פרץ נשיאת המכללה האקדמית מכללת תל-חי, ד.נ. גליל עליון 12110
מכללת יהודה ושומרון	תשנ"ו	לימודי הנדסה (כימיה וביוטכנולוגיה, חשמל ואלקטרוניקה, תעשיה וניהול) פסיכולוגיה, כלכלה, מדעי המחשב, מדעי המדינה, חינוך, סוציולוגיה, קרימינולוגיה.	פרופ' ישראל נחשון ראש אקדמי מכללת יו"ש ת.ד. 3 אריאל 44837
מכללת עמק יזרעאל	תשנ"ו	מינהל עסקים (חשבונאות, שיווק מימון, ניהול, חדשנות טכנולוגיה), תקשורת, חינוך (תכניות לימודים, חינוך מיוחד, מחקר חינוכי), כלכלה.	פרופ' א. זאב גיורא ראש אקדמי מכללת עמק יזרעאל ד.נ. יזרעאל 19300
מכללת הנגב ע"ש ספיר	תשנ"ו	פסיכולוגיה אירגונית, מקצועות המינהל (שיווק, מימון), תקשורת.	פרופ' זאב צחור ראש אקדמי שער הנגב ד.נ. חוף אשקלון 79165
מכללת צפת	תשנ"ו	חינוך, תקשורת, כלכלה.	ד"ר ברוך אופיר ראש אקדמי מכללת צפת ת.ד. 160 צפת 13200
מכללת עמק הירדן	תשנ"ו תשנ"ז	כלכלה, תקשורת תיירות, חינוך.	ד"ר משה וייס ראש אקדמי מכללת עמק הירדן צמח, ד.נ. עמק הירדן 15132
מכללת אשקלון	תשנ"ו	חינוך (הערכת הישגים, סטטיסטיקה), מזרחנות, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה.	פרופ' שרביט שמעון ראש אקדמי מכללת אשקלון ת.ד. 90701 אשקלון 78211

בדבר פרטים נוספים, ניתן לפנות לאגף המכללות במשרד החינוך, רח' ז'בוטינסקי 71, רמת-גן 52442, או לד"ר ענר וולנסקי, הממונה על תכניות האב למכללות, רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911.

ישראל מאמינה בחינוך ובהשכלה הגבוהה!

לפ"מ

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט
מינהל חברה ונוער תחום של"ח
דרושים/ות
מדריכי של"ח
לבתי הספר העל יסודיים

לקראת שנה"ל תשנ"ו מוצעת עבודה חינוכית מרתקת בתחומי ידיעת הארץ.
יתקבלו מועמדים/ות, מורים בעלי הסמכה להוראה בחטיבות העליונות.
בעלי ניסיון בהדרכה בשדה.
המעוניינים יפנו אישית ליחידות של"ח במחוזות משרד החינוך, התרבות והספורט כמפורט להלן:
מחוז ת"א – רח' שוקן 18 ת"א, טל' 03-5124891
מחוז מרכז – רח' שוקן 18 ת"א, טל' 03-5124879
מחוז י-ם – רח' דבורה הנביאה 1 י-ם, טל' 02-293456
מחוז צפון – רח' בית הממשלה נצרת עילית, טל' 06-5001100
מחוז דרום – רח' הנשיאים 15, באר שבע, טל' 07-464044
מחוז חיפה – רח' חורי 2 חיפה 33093, טל' 04-353719
המועמדים המתאימים יחוייבו להשתתף בקורס אשר יתקיים בקיץ תשנ"ה, בתנאי פנימיה.
עלות ההשתתפות בהוצאות הקורס תשולם ע"י המשתתפים.

לפ"מ

מען – לשכת המסחר והתעשיה של הנשים בישראל
אם את נמרצת, חרוצה ומשכנעת
מזדהה עם נושא מעמד האישה
מצפה לך עבודה מעניינת ומהנה
בטלמרקטינג
☎ 03-6916810

דרוש/ה
עורך/ת לשוני/מגיה
• תרגומים ועריכה מאנגלית
• לעברית ולהיפך.
• נסיון מוכח קודם.
• תנאים טובים.
נא לצלצל: בשעות הערב 03-5238687
בשעות היום 03-5247881

לא.ב. ייעוץ
דרושים
עורכי מעגלים
נסיון 3 שנים
03-5046034

טי קיו אס בע"מ (T.Q.S)
לחברתנו - חברה צעירה ומתפתחת
בית לתפקידי מכירות ושווק
דרושים/ות
רכז/ת כח-אדם
(משרה מס' 711)
★ אקדמאי/ת בעל/ת פוטנציאל למיון ואבחון.
★ סבלני/ת ואנרגטי/ת.
★ רצוי נסיון בשוק/מכירות.
יועצ/ת הדרכה
לעבודה במכירות ובהנחיית קבוצות
(משרה מס' 811)
★ אקדמאי/ת מנוסה במכירות ורצוי גם בהדרכה.
בשתי המשרות יועבר קורס מקצועי לפני תחילת העבודה.
המתאימים/ות ישלחו קורות חיים לחברת טי.קיו.אס (T.Q.S), ליד המקדמיה למכירות, רח' ז'בוטינסקי 138 ר"ג 53603, בציון מס' המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה.

ב"ה
לבי"ס על יסודי דתי בירושלים
דרוש לשנת הלימודים תשנ"ו
מנהל
התכונות הדרושות:
• השכלה אקדמית מושלמת.
• נסיון מוכח בניהול.
• התמצאות במערכת החינוך הבלתי פורמלית.
• יכולת שליטה בצוות חינוכי ויכולת ליזום פרוייקטים חינוכיים.
יועדף מועמד בעל רקע תורני
על המועמדים לפנות בציון קורות חיים ופרוט נסיונם הקודם אל ת.ד. 1334 תל-אביב, עבור "613987"

טופל בשופר סל
דרוש/ה
סגן/ית מנהל סניף
באזור המרכז
כישורים נדרשים:
- השכלה תיכונית ומעלה
- בעל/ת רכב פרטי
- אוריינטציה שיווקית
- נכונות לעבודה מאומצת בשעות חריגות
- גיל 24–35
נא לשלוח קורות חיים לפקס. 03-9211026
שופר-סל הכי משתלם

למועצה האזורית ערבה תיכונה
דרוש/ה
מנהל/ת ביה"ס היסודי
המסוגל/ת להביא לשינוי מהותי בביה"ס המעוניין לפעול בקו חדשני.
כישורים נדרשים:
● תואר אקדמי
● רשיון הוראה קבוע
● ניסיון ניהולי מוכח
● יכולת הנהגה
● יוזמות חינוכיות
תנאים טובים, מגורים במקום
בדבר פרטים נוספים נא לפנות למשרדי המועצה טלפון 592201 - 07, ובערב: 581193 - 07

מועצה מקומית אריאל
המחלקה לחינוך
לשנת הלימודים תשנ"ו
בבית הספר מקיף אריאל (6 שנתי) דרושים/ות
מורים/ות
במקצועות הבאים:
- תנ"ך - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- הסטוריה - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- מחשבים - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- לשון - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- ביולוגיה - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- ביולוגיה - משרה מלאה - כיתות ז'-ט'
- ניהול, משאבי אנוש, מערכות מידע. נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- ערבית לכיתות ז'-י'

נא להתקשר לטלפונים ולתאם פגישה:
ביה"ס - 03-9366481
03-9365622
בית - 03-9366664/5

לחברה תעשייתית גדולה בפתח תקוה דרוש/ה:
מנהל/ת חשבונות
העונה לדרישות הבאות:
■ נסיון מוכח של 4 שנים לפחות בהנהח"ש ממוחשבת
■ שליטה מלאה בתוכנת חשבשבת ותוכנת שכר
■ עבודה במשרה מלאה
■ יכולת ארגונית גבוהה ונכונות למאמץ
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים עבור הנהלת חשבונות ת.ד. 629 פתח תקוה, 49106

לעתון יומי דרושים
אנשי מכירות
צעירים, שאפתנים, בעלג. יכולת ביטוי בכתב ובע"פ ברמה גבוהה
טל. 03-6383446 לצחי

לקיבוץ יראון בגליל העליון
דרוש/ה
מדריך/ה חברתי לגילאי ט'-י"ז
טל' 06-988311 (בבוקר) הדס ד' 06-988458 (בערב)
הדס ו' 06-988392 (בערב)

ההווה שייך לצעירים

הבנקים רוצים את הצעירים, שיישארו עימם לנצח. צ'ופרים ומבצעים הם כלי הנשק במערכה הזאת

עמ' 8-9

העתיד של המבוגרים

ביטוח מנהלים, קרן פנסיה או קופת גמל. מה מעניק כל מסלול צבירה, מה עדיף ומהו השילוב הנכון

עמ' 2-3

מלחמת המעדנים

תנובה החליטה להאבק על שוק מעדני החלב והיא יוצאת עם מוצרים חדשים בשטראוס. מכינים את מתקפת הנגד

עמ' 4-5

CHIPCOM
Smart Networks for Smart People

Software Test Engineers

Software Engineers

E-Mail: ... @chipcom.com

בנק הפועלים
דרוש/ה
איש/ת מערכות מידע ופיננסים
דרישות וכישורים:
★ אקדמאי בעל רקע במערכות מידע.
★ ניסיון במערכות מידע ב-M.F.
★ הכרת יישומים חשבונאים/פיננסיים.
★ כושר הבעה בכתב.
★ הכרת סביבת עבודה DB2, IMS, CICS – יתרון
המעוניינים/ות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23032, תל-אביב 61230 עבור "משרה 237"
סודיות מובטחת. רק פניות מתאימות תיענינה.

RAD
data communications ltd.
מתמחה בפיתוח ייצור ושיווק של מוצרים ומערכות בתקשורת מחשבים בארץ ובחו"ל.
מהנדס/ת תוכנה (משרה 132)
כישורים: - 5-8 שנות נסיון במערכות הפעלה RT
- ידע ב-C
- רקע בטלפוניה - יתרון
- בעל/ת יכולת ניהול ותפיסה מערכתית.
מהנדס/ת ASIC (משרה 118)
לפיתוח רכיבי תקשורת בחזית הטכנולוגיה
כישורים: - 3 שנות נסיון לפחות בפיתוח רכיבי ASIC
- יכולת איפיון והבנה מערכתית
- נסיון בפיתוח בשפות VHDL או VERILOG
- נסיון במערכות משולבות חומרה / תוכנה - יתרון
- ידע בתקשורת מחשבים - יתרון.
מנהל/ת חשבונות (משרה 11)
למחלקת הכספים
כישורים: - סוג 3 בהנהלת חשבונות
- לפחות 3 שנות נסיון במפעל תעשייתי גדול (תעשייה עתירת ידע - יתרון)
- נסיון בכל תחומי הנה"ח
- שליטה בגליונות אלקטרוניים - הכרחי
- שליטה טובה בשפה האנגלית
- נכונות לעבודה אינטנסיבית במשרה מלאה כולל שעות נוספות.
עולם של תקשורת לאנשים עם תנופה
נא לפנות בכתב, בציון מספר המשרה, ולפרט קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כ"א, רחוב הנחושת 8, תל אביב 69710. או בפקס מס' 03-6475945.
פניות מתאימות בלבד תענינה. סודיות מובטחת.

alon
הצטרף לשורות אנשי התוכנה המובילים בפיתוח חזית המערכות בתחומי הביטוח והפיננסים.
דרושים/ות
אנשי/ות תוכנה מצטיינים
◄ סביבת SQL, Power Builder, Windows בארכיטקטורת CLIENT/SERVER
למתאימים/ות תינתן הכשרה מעמיקה ב-PB
◄ סביבת COBOL + SQL, UNIX
בריות גבוהות, רצוי ידע ב-ORACLE
קורות חיים ל"א.ה. מערכות עיבוד נתונים בע"מ
מגדלי העיר - דרך ב"ש 48 א', ת"א מיקוד 66184

rts
RELATIONAL TECHNOLOGY SYSTEMS
תוכניתני / מעצבי תוכנה ב- ORACLE
איש/ת תמיכה טכנית
● נסיון ב...
● נסיון ב-
● נסיון ב-
● הכרת שפת C
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. ...
סודיות מובטחת

Intelligent Electronics Ltd.
לחברה המתמחה במערכות תוכנה מתקדמות ויישומים של מערכות מומחה עבור לקוחות בארץ ובעולם
דרוש/ה
מנהל/ת לחטיבת TechWare
המייצרת מגוון מוצרי תוכנה לתמיכה בטכנאי אחזקה ושרות
התפקיד כולל:
■ ניהול המוצרים
■ תיאום בין צוותי השיווק, מכירות, פיתוח ואפליקציות (בארץ ובחו"ל)
■ עבודה מול משווקים באירופה, ארה"ב, אוסטרליה/אסיה וכו'
■ מעורבות בניהול חוזים ומשא ומתן
■ ייזום מוצרים חדשים
ניסיון ורקע נדרשים:
■ ניהול מוצרים עתירי תוכנה
■ שיווק בינלאומי
פניה ע"י משלוח קורות חיים בלבד לכתובת אי.אי.סי אינטליג'נט אלקטרוניקס בע"מ
רח' ראול ולנברג 14, רמת החיל, תל-אביב 69719

מכון קינן
פסיכולוגיה | תעסוקתית | השמת כ"א
עבור אחד מלקוחותינו
חברה ציבורית בתחום השיווק והגדול
דרושים/ות
מנהלי/ות מרחבים
■ ניהול נכסי חיזור במרחב
■ ייצוג החברה כלפי לקוחות ומוסדות
■ מתן שירותים ללקוחות
■ ניהול צוות עובדים מורחב
■ השכלה אקדמאית

חברה בתחום ה-HI-TECH מחפשת
עוזר/ת אדמיניסטרטיבי/ת למנכ"ל
דרישות התפקיד
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 39918 ת"א 61398 עבור רבי

טופ-שיא
TOP-C
שרותי ייעוץ ארגוני ומיון ממוחשבים בע"מ
עבור אחד מלקוחותינו
מנה"ח סוג 2

לחברה בארה"ב
מהנדס/ת/הנדסאי/ת שירות
בתחום אלקטרו אופטיקה ומחשבים
עם נסיון
טל' 050-301477 מיום א'

שחר
תוכנה בע"מ
מתכנתים/ות
ADABAS/NATURAL
מתכנתים/ות
POWER BUILDER, ORACLE
CLIENT/SERVER
קורות חיים לת.ד. 6074 חיפה

לחברות ...
דרושה
מנהלת משרד

לחברה מובילה בייצור ושיווק לתעשיות ה-HI-TEC
מנהל/ת ת"פי
תאור התפקיד:

ביטוח מנהלים, קופת גמל או קרן פנסיה

בשבוע הבא תדון ועדת הכספים בהסדר שגיבשו האוצר וההסתדרות לפתרון משבר קרנות הפנסיה הוותיקות ■ הבנקים וחברות הביטוח זועמים ■ ההסדר קובע כללים חדשים ביחס למצטרפים לקופות ■ זה הזמן לבחון איזה מסלול השקעה עדיף או מתאים לכל אחד מאיתנו, שבשלב מסויים יפרוש לפנסיה ■ השכירים החברים בקרנות הפנסיה יכולים להיות רגועים בינתיים ■ לבעלי השכר הגבוה מומלץ לשלב בין האפיקים השונים ■ ההמלצה הטובה והבלתי נמנעת היא להתייעץ עם מומחה

יהודה שרוני

תכנית האוצר וההסתדרות להבראתן של קרנות הפנסיה סחטה אנחת רווחה ממבוטחי הקרנות הוותיקים. נשיא לשכת סוכני הביטוח הגדיר זאת היטב כשאמר שהמבוטחים "קיבלו כרטיס חיש-גר".

ברור כי מבחינתם אין טוב מתכנית שבמסגרתה מוכנה המדינה לערוב לגרעונות הקרנות מבלי שהמבוטחים יאלצו, לפי שעה, להפריש שקל נוסף להבטחת זכויותיהם.

לעומת הוותיקים, מצבם של המבוטחים החדשים בקרנות יורע. התשואה המובטחת על השקעותיהם תפחת מ-5.5% לשנה ל-4.4% לשנה. פגיעה נוספת במבוטחים חדשים היא בכך שהשכר המירבי שאותו יהיה אפשר לבטח לפנסיה יעמוד על תקרה של פי שניים מהשכר הממוצע במשק (כ-8,600 שקל לחודש) בעוד שאצל הוותיקים אין מגבלה. ולמרות זאת, גם לאחר הפגיעה בהם, מצבם של המבוטחים בקרנות עדיף על מצבם של אלה החוסכים לפנסיה באפיקים האחרים.

על רקע זה מתנהל בימים האחרונים מאבק חריף של חברות הביטוח והבנקים נגד ההסדר המוצע. חברות הביטוח [..] רך העניין את שירותיו של העיתונאי הכלכלי [..] מנכ"ל איגוד הבנקים מרדי וידר מתכוון לארגן את [..] בנושא, וכל זאת לקראת הדיון בהסדר שיתקיים [..] של הכנסת ביום ב' בשבוע הבא.

הסדר ההבראה לקרנות הפנסיה מעורר את השאלה [..] שאינו חבר כדאי להצטרף לקרנות הפנסיה, או שמא [..] באפיקים המסורתיים כקופות גמל וביטוחי מנהלים. [..] האם יש קומבינציה אידיאלית שבמסגרת אפשר לנצל את [..] של כל אחד מאפיקי השקעה אלה.

קופת גמל, עצמאים

התשובה לכך אינה פשוטה. היא תלויה בין השאר [..] המבוטח (שכיר או עצמאי), ברמת ההכנסה שלו [..] במעמד המיסוי של כל אחד מאפיקי ההשקעה [..] לום מס בעת המשיכה) ובתשואה שבה מבנה האוצר [..] מאפיקי ההשקעה השונים.

סך הצבירה בקופות הגמל והפיצויים הסתכם בסוף [..] [..]ארד שקל. בקופות הגמל חברים כ-1.5 מיליון בעלי חשבונות [..]ית מהם חוסכים באופן וולונטרי. החוסך העצמאי רשאי למ[..]שך את הכסף שנצבר לאחר 15 שנים כשהוא פטור ממס והוא זכאי [..]כות מס גם בעת ההפקדה. הוא זכאי לנכות כהוצאה לצורך מס [..] ההפרשה השוטפת לקופה, והוא מקבל החזר של 5% נוספים [..] ההפקדה (עד לתקרה מסויימת). ההפרשה המירבית לקופת [..]ל היא עד לתקרה של 10% מהשכר המבוטח.
[..]תשואה שאותה יקבל המשקיע בקופת הגמל תקבע על פי היכור[..] ניהולית של מנהל הקופה. היום, רק כ-15% מנכסי הקופות [..]ים באג"ח של האוצר, הנושאות תשואה מבוטחת. קופות הגמל, [..]לא טוו, איכזבו ב-1994 עם תשואות שליליות של כ-10%.

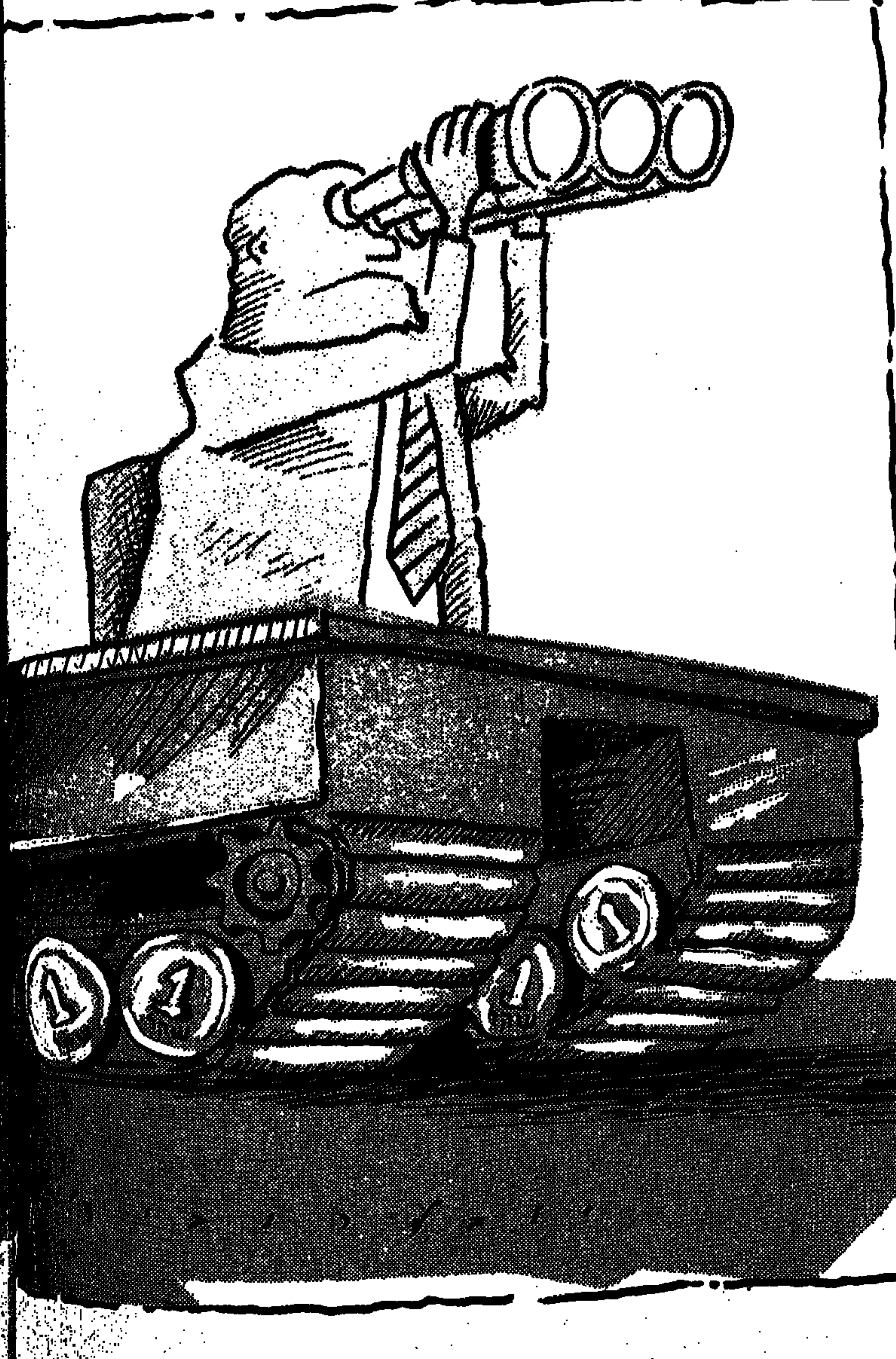

עורך: מאיר בליק, סגן עורך: נעמי סנדרסון, עיצוב: חניתה ומצקי, עורך כלכלי: גבי קסלר

מצבם של המבוטחים הוותיקים בקרנות הפנסיה, נראה כטוב ביותר. מדובר בכחצי מיליון מבוטחים שצברו בקרנות כ-53 מיליארד שקל, חלקם הארי בקרנות ההסתדרותיות. על פי תנאי ההשקעה ייתמכו קרנות הפנסיה באגרות חוב של האוצר הנושאות תשואה ריאלית של 5.5% לשנה והמבוטחים זכאים לקבל ערבות של האוצר על הגרעונות העתידיים בקרנות. ההסדר שנקבע באחרונה קובע שכל אלה שהצטרפו לקרנות החל מ-1 בינואר '95 יהנו מהתנאים החלים על הקרנות החדשות. חבר בקרן המבטיחה פנסיה מקיפה (הכוללת זיקנה, נכות ושארים) זכאי להפריש עד 17.5% משכרו לצורך פנסיה וגיל היציאה לפנסיה הוא 65.

מעמד המס של המבוטח בקרן פנסיה עדיף (בשלב ההפרשה) על החוסך בקופת גמל או ביטוח מנהלים. המבוטח מקבל זיכוי ממס של 5% על 35% מתיקרת ההכנסה המזכה (ולא על 25% כמו בתכניות ביטוח אחרות). מי שחוסך עצמאית בקרן פנסיה זכאי לקבל ניכוי מוגדל של 11% ולא של 7% כמקובל בתכניות הביטוח האחרות.

עם זאת, בשלב המשיכה של הכסף מצבו של החוסך רע יותר בהשוואה למבוטחים האחרים. מי שחבר בפנסיה מקיפה ופרש לפנסיה, יחוייב בתשלום מס על הסכומים שאותם יקבל. אמנם הוא יהנה מפטור על חלק ההכנסה הבסיסי (כ-1,500 שקל) אך על היתרה הוא ישלם מס הכנסה רגיל, אם כי יש דרכי עקיפה שונות.

המבוטחים הוותיקים לא נדרשו בינתיים להגדיל את ההפרשות כדי להבטיח את זכויותיהם (כיום מדובר על הפרשה של 17.5% מהשכר). ואולם איש לא יכול להבטיח כי בעתיד הם לא ידרשו להפריש סכומים נוספים.

העתיד טמון בפנסיה

[..]תנאים	קרן פנסיה – חדשה	קרן פנסיה – ותיקה עד 1.1.95	ביטוח מנהלים – חדשה	ביטוח מנהלים – ותיקה עד 30.12.90	קופות גמל
[..]מד המיסוי [..] משיכת הכסף	חייב במס	חייב במס	פטור ממס	פטור ממס	פטור ממס
[..]י רשאי להצטרף	שכיר + עצמאי	שכיר	שכיר + עצמאי	שכיר + עצמאי	שכיר + עצמאי
[..]לול [..]שקעה	פנסיה מקיפה	פנסיה מקיפה פנסית יסוד	חסכון + בטוח	חסכון + ביטוח	חסכון
[..]הפרשה [..]מירבית מהשכר	17.5%	17.5% מקיפה 10% יסוד	20.3%	20.3%	10%
[..]יל [..]ת הכסף	גיל 65	גיל 65 - מקיפה אחרי 15 שנה - יסוד	גיל 65 - שכיר אחרי 15 שנה - עצמאי	גיל 65 - שכיר אחרי 15 שנה - עצמאי	גיל 65 - שכיר אחרי 15 שנה - עצמאי
[..]עור התשואה [..]מובטחת על ההשקעה	4.4% לשנה	5.5% לשנה	-	4.0% לשנה	-

קופת גמל, שכירים

[..] תנאי ההשקעה החלים על שכירים בקופות הגמל זהים בעקרון [..]לה של העצמאים, אולם שכיר זכאי לנכות כהוצאה רק 5% מההפ[..]שה השוטפת. השכיר זכאי גם להפקיד בקופות הגמל באופן עצמ[..]כספים על אותם רכיבי שכר שאינם מוכרים לצרכים סוציאליים [..] אחזקת רכב) ולקבל גם עבורם הטבות מס.
[..] השכיר, בניגוד לעצמאי, רשאי למשוך את הכסף מהקופה רק [..]ל 65. לחליפין, הוא יכול להוציא את הכסף אם פוטר ממקום [..]ודתו ובמשך חצי שנה לא מצא עבודה חלופית. הכסף בשלב [..]שיכה פטור ממס.

ביטוח מנהלים

[..]סך הצבירה בפוליסות ביטוח המנהלים הסתכם בסוף 1994 ב-[..]2 מיליארד שקל. החסכון בפוליסות ביטוח המנהלים בחברות [..]יטוח בנוי על פי אותם תנאי השקעה החלים על קופות הגמל. גם [..]עמד המס של החוסך בפוליסות הביטוח, זהה למקובל בקופות. [..]ולם בכל זאת קיימים לפחות שלושה הבדלים בסיסיים.
[..] ראשית, ההפרשה הבסיסית לתכנית ביטוח המנהלים גבוהה יותר [..]שויה להגיע לקצת למעלה מ-20% מהשכר המבוטח. שנית, בגלל [..] בתכנית ביטוח המנהלים כלולים מרכיבי ביטוח גבוהים יחסית [..]ם ביטוח מפני מוות או נכות) החוסך מקבל בעת פידיון הפוליסה [..]כום נמוך מזה המשולם לחוסך בקופת הגמל.

קרנות פנסיה ותיקות

[..] הבדל בסיסי נוסף יש בין מי שמצטרף כיום לתכנית השקעה [..]פוליסת ביטוח מנהלים, לבין מי שהצטרף עד 1990. לפוליסות [..]שהונפקו עד לפני כחמש שנים, הובטח על ידי האוצר תשואה קבו[..]עה של 4.5% לשנה (בהתאם להסכם שכונה "הסכם חץ"). שנה מאו[..]חר יותר הופחתה התשואה, והחל משנת 1992 הופסקה לחלוטין [..]הנפקת אגרות החוב המיוחדות לתכניות הביטוח. כאשר בעל פולי[..]סה שוקל האם לפדותה חשוב לדעת מתי הצטרף. בעקרון, תנאי [..]ההשקעה בפוליסה, זהים החל מ-1992 לאלה המקובלים בקופות [..]הגמל.

קרנות פנסיה חדשות

המבוטחים בקרנות הפנסיה החדשות יהנו מתנאים נחותים בהשוואה לאלה הקיימים בקרנות הוותיקות. עם זאת, לפחות מבחינת תנאי ההשקעה, עדיפה ההשקעה בקרן פנסיה על ההשקעה בקופת גמל או ביטוח מנהלים.

70% מכספי הצבירה בקרנות החדשות יקבלו כיסוי באגרות מיועדות של האוצר הנושאות תשואה אפקטיבית של 5% לשנה. יתרת 30 האחוזים תושקע בבורסה באופן שיבטיח לאורך זמן כי התשואה שתושג לא תפחת מ-3% לשנה. שני אלה מבטיחים תשואה משוקללת של 4.4% לשנה.

על קרנות הפנסיה החדשות תאסר האפשרות להציע מסלול של פנסיית יסוד אלא רק פנסיה מקיפה. המבוטחים החדשים יהיו זכאים לבטח רק עד תקרה של פי 2 מהשכר הממוצע במשק (בעוד שעל הוותיקות אין הגבלה). הזכויות המובטחות יהיו רק לגבי עליה של 1.75% לשנה בשכר הריאלי.

השורה התחתונה

תחילה צריך לומר שמי שחבר בקרן פנסיה (גנית הסתדרותית) מכורח הסכם קיבוצי, אינו רשאי לעזוב את הקרן ולעבור לקרן פרטית. בחירה אמיתית יש לחוסך העצמאי בקופת הגמל או בפוליסת ביטוח המנהלים. חוסך כזה יכול לעזוב את קופת הגמל (אם מדובר בקופה נזילה) ולעבור לקרן פנסיה. הוא רשאי לפדות את פוליסת ביטוח המנהלים, ולעבור לאפיק חלופי. יש לציין כי בעת המעבר מאפיק לאפיק הוותק אינו נשמר וצבירת הוותק עם ההצטרפות לקרן הפנסיה מתחילה מחדש.

לגורמים האינטרסנטים יש עמדה חד-משמעית. נשיא לישכת סוכני הביטוח שאול פסטרנק טוען שפוליסות ביטוח המנהלים מהוות את אפיק ההשקעה הכדאי ביותר. לדבריו, הפוליסה בנויה על בסיס אישי ולא קולקטיבי, ואין סכנה כלשהי, כי בעתיד תשנה חברת הביטוח באופן חד-צדדי את תנאי הביטוח.

פסטרנק צודק בכל הנוגע לפוליסות הביטוח שהונפקו עד 1990 (וזכו לתימוכין של אג"ח עם תשואה מובטחת של 4.5%). אולם סימן שאלה גדול תלוי מעל דבריו בכל הנוגע לתנאי ההשקעה בפוליסות הביטוח כיום. הפוליסות אינן זכאיות לכל תשואה מובטחת.

ב-1994 הניבו פוליסות אלה תשואות ריאליות שליליות של עד 10% ואין ספק שלמבוטח ותיק בקרן פנסיה אסור לעזוב את הקרן לטובת פוליסות ביטוח. אבל האם כדאי לעשות את הכיוון ההפוך, כלומר להצטרף לקרן פנסיה על חשבון פוליסת הביטוח. לדעת מנכ"ל קרן הפנסיה עתידית יוסי כהן "שווה לעבור מביטוח מנהלים גם לתכנית הפנסיה החדשה, המגלמת בתוכה תשואה ריאלית מבוטחת של 4.6% לשנה".

אולם דומה כי במגוון שיקולים אלה נשכח שיקול בסיסי אחד והוא נושא המס. מי שפרש לפנסיה חייב בתשלום מס על הקיצבה החודשית. ואולם מי שחסך בפוליסת ביטוח מנהלים או בקופת גמל פטור ממס בעת משיכת מלוא סכום החסכון.

לדעת האקטואר יעקב אנטלר, שהיה אחד מאדריכלי תכנית ההבראה לקרנות הפנסיה, אין ספק כי ברמות השכר הנמוכות והבינוניות (עד 8,000 שקל לחודש) יש לתכניות הפנסיה עדיפות. הדברים אמורים הן ביחס לחוסכים באופן עצמאי והן למבוטחים השכירים. ברמות השכר הגבוהות יותר כבר משתנים השיקולים. כך למשל, למי שמשתכר עד 15 אלף שקל לחודש, מומלץ לשלב קרן פנסיה עם חסכון בקופת גמל.

ההשקעה בפנסיה תעניק לו את ההבטחה להכנסה בסיסית קבועה בתנאים טובים. ההשקעה הנותרת בקופת הגמל תאפשר לו לקבל עם הפרישה סכום חד-פעמי גבוה פטור ממס. אנטלר ממליץ לבעלי ההכנסה הגבוהה לשלב בחסכון גם את פוליסות ביטוח המנהלים. הרובד הנוסף של החסכון בפוליסות הביטוח יאפשר לחוסך לחזק את האלמנט הביטוחי, כך במקרה של אסון הוא יוכל לקבל סכום כסף חד-פעמי גבוה.

כל הגורמים תמימי דעים כי לצורך תפירת החליפה הפיננסית המרוייקת, מן הראוי להתייעץ עם מומחה לבטחון סוציאלי. הדברים אמורים במיוחד למבוטחים בעלי רמות השכר הבינוניות והגבוהות. לגבי בעלי השכר הנמוך היתה תמימות דעים כי מסלול החסכון העדיף הוא בקרנות הפנסיה.

אנחנו כבר במרכז
הכשרת הישוב
חברה לביטוח בע"מ
כבר עברנו למשרדינו החדשים.
נשמח להעניק שירות נוח יותר ללקוחותינו, בבניין החדש המרכז את כל המחלקות והאגפים של אזור המרכז תחת קורת גג אחת.
דרך פ"ת 46, ת"א. טלי: 03-6386666, פקס. 03-6889677.

מחליפים דירה

רביב דרוקר

ראש־פינה

בעיירה הציורית כמעט ואין בתים למכירה. האזור מבוקש, בעיקר בגלל מיקומו, האוכלוסיה מגוונת והתיירות חוגגת

יש מעט מאוד מקומות בארץ שעונים לתואר עיירה ציורית. ראש־פינה הוא אחד מהם. שילוב של בניה ישנה ומרשימה, מימי הברון רוטשילד, עם בניה חדשה ומודרנית, מיקום גבוה שמאפשר תצפית על כל האזור, הרכב מגוון של אוכלוסיה, והרבה פסטורליה.

2,000 תושביה של העיירה מוצאים פרנסתם בתחומים מגוונים אך התיירות מתחילה לתפוס נתח נכבד יותר ויותר. ביישוב, המתבסס על מיקומו בצומת דרכים חשובה, יש כ־130 צימרים. המטייל שבחר בעיירה כבסיס נמצא במרחק קטן מטבריה, הכנרת, צפת, ובדרך לרמת־הגולן ולחרמון. לכך יש להוסיף את שדה־התעופה הסמוך שמביא אתכם לתל־אביב בתוך 25 דקות. המועצה המקומית מטפחת את אתר התיירות "מושבת הראשונים", שמתעד את ראשית ההתיישבות החלוצית בגליל.

שמורת טבע, אף אחד לא רוצה למכור

תחום שני שמספק פרנסה לתושבי המקום הוא התעשיה. בתחום השיפוט המוניציפלי של ראש־פינה נמצא פארק התעשיה צ.ח.ר שמשותף גם לצפת ולחצור. במקום פועלים כבר מפעל של אקרשטיין ומפעל לחיתוך גרניט של סטף ורשחייםר.

תכנית הפיתוח המרכזית של המקום מיועדת למסחר ולשירותי דרך, סמוך לצומת ראש־פינה. התכנית מצויה בהליכי תיכנון מתקדמים ומציעה בנייתם של 7,000 מ"ר למטרות מסחר, שישנו את פני האזור. ביחס לציר האחר של הצומת קיימת תכנית של יזם פרטי לשינוי יעוד של 150 דונם לצורך בניית קומפלקס תיירותי ענק.

ענף שלישי המפרנס את אנשי המקום הוא החקלאות. העוסקים בגידול אגסים ותפוחים מקרב תושבי ראש־פינה רואים ברכה בעמלם.

הביקוש לבתים במקום גדול מאוד. יורם מאירי, בעבר ראש מועצה הבקיא בנדל"ן המקומי, מסביר כי אי אפשר לקבוע מחיר לבית במקום. לדבריו, השוני והמגוון הם כל כך גדולים, שכל מחיר הוא אפשרי. "אני מכיר אדם שמחפש פה כבר שנתיים בית ולא מוצא, אפילו שאין לו בעיה של כסף".

אהרון ברנזון, ראש המועצה, אומר כי בכוונת המועצה לשמר עד כמה שניתן את אופיו של המקום. "אנחנו בפירוש לא נבצל את הביקוש כדי לבנות עוד שכונה ולקחת ארנונה. אנחנו רוצים לגדול בצורה צנועה וטבעית שלא כמו מטולה וכפר תבור. יכולנו להציע 500 יחידות דיור שהיו נחטפות למחרת היום".

הבתים המבוקשים יותר הם הבתים הישנים מימי הברון, בהם כל קיר הוא בעובי של 80 ס"מ. אנשים קונים בית, משפצים אותו וגרים בטירה. מחיר בתים כאלו, על מגרש בן דונם, עשוי להגיע לרבע מיליון דולר ויותר. בית שוקוק לשיפוץ עשוי להימכר בכ־100 אלף דולר, למעשה, אין מוכרים.

אין כמעט בניה חדשה בראש־פינה. 38 יחידות דיור נבנות במסגרת "בנה ביתך" על מגרשים בני 750 מ"ר ועוד כ־40 בתים נבנים במסגרת הרחבות של אגודות שיתופיות שנמצאות בעיירה. המחיר לדונם אדמה נע בין 40 ל־50 אלף דולר, תלוי במיקום ובעלויות הפיתוח.

יוגורט נגד יוגורט

תנובה מתנערת ויוצא עם מוצרים חדשים בסיו הידע של אמי השוויצרי ■ שטראוס, השולט בשוק המעדנים, מגיב עם מטעם משלה ■ השמות שיעשו את הקי הם פלא־בו, פריי ותאומים ■ וכול מסכימים שסוף סו התחלנו לזלול יוגור

טלי ברזילי זוננפלד

ריגול תעשייתי בין יצרנים מתחרים הוא עניין שבשיגרה. לעיתים קרובות הוא גורם לשינויים בלוח הזמנים המתוכנן. כך, למשל, קרה לאמי, היוגורט החדש של תנובה. תנובה הקדימה והניחה אותו על המדפים, מפני שאנשיה גילו את מעדן הגבינה החדש, פריי־גן, של שטראוס. מה שהקפיץ את אנשי השיווק של תנובה היתה דווקא האריזה של מעדן הגבינה ולאו דווקא המעדן עצמו. אריזת פרייגן זהה כמעט לחלוטין בצורתה לאריזות היוגורטים החדשים של תנובה מסידרת אמי. גם מיכלי פריי־גן עוצבו כאמבטיה מעוגלת.

בתנובה החליטו לקבוע עובדות בשטח, ולהציב את היוגורטים לפני שהמעדנים של המתחרים יונחו שם. "רצינו שהצרכן יזהה את הצורה החדשה עם יוגורטים ולא עם גבינות, וידענו שלראשוניות יש משקל רב. המוצר החדש שיימכר בגביעים האלה תמיד יתקשר בעיני הצרכן כמוצר שמתאים להם, ולכן הזדרזנו", גילה בשבוע שעבר ראש אגף החלב בתנובה, יומליה יורוביץ. בינתיים ממשיכים אנשי שטראוס לבחון את פרייגן, והוא משווק רק בנתניה.

לפני כשלוש שנים נחתם החוזה לשיתוף הפעולה בין תנובה למחלבה השווייצרית אמי. בתנובה, שראשיה דגלו שנים רבות בעבודה עברית והתרחקו מכל מה שהריח חוצלארץ, הבינו שבלי ידע מחו"ל יגדל הפער בין תנובה לשטראוס. במשך שנים לא הצליחה תנובה להשתחרר מהדימוי הכבד שדבק בה, מחלבה שמייצרת בעיקר מוצרי יסוד כמו לבן, אשל, שמנת, קוטג' וגבינות למריחה. שטראוס, לעומתה, בנתה דימוי של מחלבה דינמית, צעירה נצחית ששומרת על חן נעורים. לשטראוס הסכם ידע עם המחלבה הצרפתית דנונה, השייכת לקונצרן האירופי B.S.N, וממנה רכשה שטראוס את הידע והזיכיון לייצר את היוגורטים ואת מעדן הגבינה גמדים ועוד.

אחד מאנשי תנובה אמר השבוע משפט המעיד יותר מכל על המהפכה שעוברת היום על מחלבת תנובה, המחלבה הגדולה בישראל. "עד היום, בכל פעם שהגעתי לפגישות שבהן נחשפו מוצרים חדשים, אמרו שזו התשובה שלנו לשטראוס. עכשיו, בפעם הראשונה, אני מרגיש שאנחנו עוברים משלב התגובה לשלב הפריצה. לראשונה אנחנו מציגים שורה של מוצרים שאינם כמו של האחרים, ואינם תשובה לאחרים, אלא חדשניים בתכולתם ובצורתם".

ההתקשרות בין תנובה לאמי השווייצרית הולידה שורה של מוצרים חדשים, שסידרת היוגורטים שנושאת את השם אמי היא הראשונה שבהם. מייד אחרי הפסח יצטרף ליוגורטים, שמכילים 3 אחוזי שומן ו־4.5 אחוזי שומן, יוגורט שמכיל 1.5 אחוזי שומן, ובעתיד תתעשר הסידרה ביוגורטים בתוספת פירות. גם ליוגורטים מסידרת דגניה יצטרפו בעתיד יוגורטים בתוספת פירות. בינתיים כוללת סידרת דגניה חמישה יוגורטים בתוספות שונות של דגנים.

אחת הדוגמאות לפריצת דרך נוספת, שנולדה כתוצאה משיתוף הפעולה עם אמי, היא מעדן הגבינה פלא־בו שמשווק, בינתיים, רק באזור רחובות. על־פי התכניות אמור פלא־בו להגיע למדפי המקררים בכל רחבי הארץ רק במהלך הקיץ, כשמכונת מילוי נוספת תגיע ארצה מחו"ל. בתנובה חשים שמדובר במוצר יוצא־דופן. "גם אם המתחרים שלנו ירצו לחקות את הפטנט זה תהליך ממושך שיארך זמן", אומר יורוביץ בבטחון.

כשיורוביץ אומר שהפיתוח יארך זמן, אולי כמה שנים, הוא שב ומתכוון לאריזה. מעדני פלא־בו, שעל פי שמם אפשר לנחש שהם מיועדים לילדים, הם מעדני גבינה בתוספת פירות שנתונים בגביעים שהופכים לקוביות משחק שמתחברות זו לזו. הגביעים קשיחים ואינם מתפרקים. תנובה רכשה את הפטנט מממציא פטנטים ירושלמי, שילמה עבורו כסף רב ורשמה עליו פטנט.

עלותו של גביע ריק היא 42 אגורות, לעומת 3 אגורות, עלותו של גביע רגיל. פלא־בו הוא התשובה של תנובה לגמדים של שטראוס, מוצר שהיה בבחינת פריצת דרך טכנולוגית. מנהל השיווק של אגף החלב בתנובה, יצחק סירי, מספר שאת הידע למעדן הגבינה רכשה תנובה מאמי, אולם כשבאמי ראו את גביעי הפלא התלהבו, והחלו להתעניין ברכישת הפטנט. את הקרקע לקליטת מעדני פלא־בו מכשירים אנשי המכירות של תנובה בימים אלה. אלפי גני ילדים קיבלו בחודשים האחרונים ורודות קרטון ענקיות שבהן גביעי משחק של מעדני פלא־בו.

פלא־בו אינו מעדן הגבינה החדש היחיד שתנובה תניח על המדפים השנה. תצטרף אליו סידרה נוספת הנקראת תאומים. אחד החידושים של שטראוס בפיתוח הגמדים היה הגביעים הקטנטנים, שכל אחד מהם מכיל רק 50 גרם, גביע שמתאים לכף יד של פעוט. יורוביץ: "לדעתנו 50 גרם זה מעט מדי, למרות שמדובר בילדים. המידה האידיאלית היא 75 גרם, ולכן כל גביע של התאומים יכיל 75 גרם". שמה של הסידרה ניתן לה מפני שהיא תימכר בזוגות. החידוש העולמי, לדברי סירי, יהיה בכך שכל זוג תאומים יורכב משני גביעים שונים שבכל אחד מהם טעם שונה. והמבחר רק גדל.

חמש מחלבות מתחרות בשוק מוצרי הגביע במקררים: תנובה,

טרה, שטראוס, תנא־נגה ויוטבתה. המחלבה הבולטת בתחום זה היא שטראוס. משפחת מוצרי החלב בגביעים נחלקת לחמש קבוצות עיקריות, קבוצת המעדנים או בשמם העממי פודינגים, קבוצת היוגורטים החמצמצים, קבוצת המוצרים הלבנים (לבן, שמנת ושלי) קבוצת השמנת וקבוצת מעדני הגבינה.

צילום: רובי קסטרו

מעדני השוקולד הם המצליחים בקרב הילדים

שנת היוגורט

שנת 95' הוכרזה בשטראוס, מספר מנכ"ל התשלובת עמיקם כהן, כשנת היוגורט. בשטראוס יודעים על ההתקשרות בין תנובה למחלבה השווייצרית אמי כבר יותר משנתיים, וגם שם לא ישבו בחיבוק ידיים. זו הסיבה שהחליטו להקדיש את מירב המאמצים בשנה הקרובה למשפחת היוגורטים, שצריכתם נמצאת באחרונה בעליה מתמדת.

סמנכ"ל התשלובת, מומו לירן, מתאר את שוק היוגורטים בציוריות: "השוק הסקסי והמעניין ביותר". שטראוס מקפידה לפתח מוצרים חדשים כל הזמן. בשעה שבתנובה שקדו על פיתוחו של דגניה – יוגורט בתוספת דגנים במיכל חצוי ובבחינת תשובה לדנונה דגנים של המתחרים מנהריה – עסקו כבר אנשי שטראוס בדור הבא של מעדני היוגורט, הדור של פרינוק, יוגורט בתוספת פירות בגביע חצוי. לירן משחזר הצהרה חד־משמעית: "אין למחלבות המתחרות תשובה ליוגורט פרינוק. הם לא מסוגלים לייצר מוצר כזה, וגם אם יחליטו שהם רוצים לייצר מוצר כזה, תהליך המחקר והפיתוח יארך כמה שנים".

עד שתפס מקום נכבד על המדף עבר היוגורט תלאות רבות. המאכל הבלקני החמצמץ לא נעם לחיכו של הישראלי, שגדל על החמצאות הישראליות כמו לבן, לבניה ואשל. את יוגורט דנונה השיקה שטראוס ב־78'. בשטראוס חשבו שיש להתאים אותו לטעם הישראלי, לעדן את החמצמצות, ולייצר אותו במירקם יותר דליל. למרות שהוא נקרא יוגורט הוא היה בן כלאיים של יוגורט אמיתי ולבן. רק לפני ארבע שנים הצליח היוגורט לעבור את הרף, ולהתקבל כל מוצר במועדון האכסקלוסיבי של מוצרי הגביע במקררים. טעמו שונה, וכהדרגה הוא נהפך ליותר ויותר חמוץ וסמיך, בדומה ליוגורט אמיתי. היום אוכל הישראלי פי־3 יותר יוגורטים מאשר לפני כחמש שנים, למרות זאת הצריכה לנפש בארץ היא עדיין רק כמחצית מהצריכה לנפש באירופה. הישראלי לוגם מדי שנה כ־9 ליטרים, והאירופי כ־18 ליטרים.

הסוד של מילקי

שנים רבות לא הצליחו המחלבות לתת תשובה לשליטה המוחלטת של שטראוס במדפי הגביעים. הדוגמא הבולטת לשליטה הכמעט מוחלטת היא מילקי, מעדן בקצפת שאף אחת מהמחלבות לא הצליחה לפצח את סוד ייצורו במשך 12 שנים. רק לפני ארבע שנים הצליחה יוטבתה לייצר מעדן עם קצפת, ואליה הצטרפו גם תנובה, טרה ותנא נגה, כל אחת במעדן שלה, אך עד היום לא מצליחה אף אחת מהן לנגוס נתח משמעותי מהשוק. גם למעדן הגבינה גמדים לא היתה תשובה לשום מחלבה במשך שלוש שנים, עד שהצוציקים של טרה הגיעו למקררים.

הצוציקים משווקים אמנם בגביעים זעירים אך הם אינם זהים בהרכם לגמדים. גם מעדן השוקולד דני של שטראוס תופס מקום נכבד על מדפי המעדנים, למרות התחזקותו של מעדן באדי של תנובה. על־פי הערכות של רשתות השיווק מחזיקים מילקי, דני ומעדן הגולן של שטראוס כ־70 אחוזים משוק מעדני השוקולד, שהם הפופולריים ביותר מבין המעדנים.

גם המחלבות האחרות, טרה, יוטבתה ותנא נגה מייצרות מעדנים. בעבר נחשבה יוטבתה למחלבה המתוחכמת ביותר, זו שהובילה את שוק המעדנים, וביקור בחנות המחלבה על הדרך לאילת נחשב לבילוי הכרחי לכל ישראלי שנסע דרומה. לבד מהמעדנים מייצרת יוטבתה גם שמנת, אשל, יוגורט ומשקה לבן שנקרא רוית, אך מוצרים אלה נמכרים רק באילת. מוצרי יוטבתה משווקים בידי תנובה, שאינה מעוניינת שמוצרי יוטבתה יתחרו במוצריה.

טרה נחשבת זה שנים רבות למחלבה שמייצרת רק מוצרים שנכנסים לקטגוריית 'גם אני', שהם למעשה חיקויים של מוצרי המחלבות האחרות. המוצר הבולט של טרה בתקופה האחרונה, צוציקים, הוא התשובה לגמדים והוא זכה לחשיפה בעקבות הפרסום המסיבי בטלוויזיה. "גרף המכירות של הצוציקים הוא תוצאה ישירה של הפרסום בטלוויזיה. כשיש פרסום הם מוכרים, וכשאין פרסום המכירות צונחות", אומר גורם באחת מרשתות השיווק. להערכתו, היקף המכירות של הצוציקים מגיע לפחות מעשירית מהיקף המכירות של הגמדים.

שלי המצליחה

מדי כמה שנים פותחות המחלבות במלחמות שיווקיות, ואחרי שבועות אחדים הקרבות שוככים עד לסיבוב הבא. בפעם הקודמת נרשמה עליה במתח בשנת 92', כשיורוביץ הזמין את נשיא שטראוס והבעלים של המחלבה, מיכאל שטראוס, לדו־קרב. זה היה כשתנובה השיקה את מעדן הקצפת בלק אנר מילק. אחרי זמן קצר התברר שההר הוליד עכבר. מכירות בלק אנר מילק לא הצדיקו את הרעש התקשורתי שנוצר סביב המוצר.

תנובה יצאה לשוק עם פלא־בו, מעדן גבינה בתוספת פירות. הגימיק: גביעים שהופכים לקוביות משחק המתחברות זו לזו. עלותו של גביע ריק 42 אג', לעומת 3 אג', עלותו של גביע רגיל. שטראוס מצידה מקפידה לפתח מוצרים חדשים כל הזמן, נוסח פרינוק, יוגורט עם פירות. בשטראוס לא נחים על זרי הגמדים

המתח שגואה הפעם בין המחלבות מבוסס על הצלחות של ממש. שלי של תנובה, המבוסס על השילוב שבין שמנת, לבן ויוגורט, הוא להיט והמספרים מדברים בעד עצמם. רק בחודש מרס מכרה תנובה יותר מ־3 מיליון גביעי שלי. זוהי כמות זהה לכמות היוגורטים שמוכרות מדי חודש כל המחלבות גם יחד. הגאווה של יורוביץ היא בעובדה שאת שלי פיתחה תנובה בעצמה, ללא קשר לאמי. "למרות ההחלטה להתקשר עם מחלבה חיצונית אנחנו חושבים שחשוב להמשיך בפיתוח מוצרים עצמיים. הצלחה כמו זו של השלי מתרחשת רק פעם בכמה שנים".

המלחמה בין המחלבות רק מתחילה וההתבטאויות הצדדים מלמדות שהיא רק תלך ותחריף. יורוביץ: "לאמי אין מתחרים. זו הטכנולוגיה המתקדמת ביותר שיש והיא מעמידה את דנונה בבעיה. דנונה נחשב היום ליוגורט עתיק שתהליכי הייצור שלו היסטוריים". מומו לירן, שטראוס: "השנה היא השנה הראשונה שתהיה מעניינת מבחינת שטראוס. זו השנה הראשונה שבה תנובה מנסה להסתכל עלינו מגובה העיניים. עד היום לא היו לנו מתחרים. רק יוטבתה נחשבה בעינינו למחלבה שיצרה מוצרים איכותיים ושמרה על מתח בענף".

וכל זה עוד לפני שאמרנו מילה על מעדני הדיאט, כי גם בעניין זה יש ליורוביץ, תנובה, הבטחה: "יצאנו עכשיו עם מעדן דיאט טוויגי, וניתן מכה לתענוג של שטראוס".

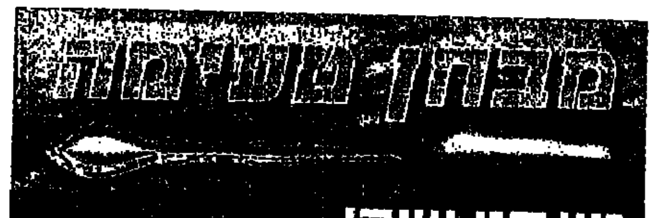

מבחן טעימה

מעדני שוקו

שם המוצר	המחלבה	ציון איכות הטעם
[illegible]	[illegible]	8.14
דני	שטראוס	7.87
באדי	תנובה	7.86
דין דין	טרה	7.34

204 נשאלים בגילאי 7 - 17

יוגורטים

שם המוצר	המחלבה	ציון איכות הטעם
דנונה	שטראוס	6.99
אמי	תנובה	6.82

111 נשאלים בגיל 18 ומעלה טעמו יוגורט 3% שומן

מעדני גבינה

שם המוצר	המחלבה	ציון איכות הטעם
גמדים	שטראוס	8.24
צוציקים	טרה	7.30

50 ילדים עד גיל 6 ו־52 אמהות לילדים עד גיל 5 טעמו את המעדנים. האמהות העניקו ציונים והילדים בחרו במעדן המועדף. 63% בחרו בגמדים ורק 37% בצוציקים.

שווקים־פנורמה

יהודה שרוני

מה עושים עם הכסף כשהמדד הוא 0

מדד שלילי הוא חזיון חד־פעמי אך אנו עשויים להכנס למסלול של אינפלציה חד־ספרתית ■ זה הזמן לרענן את כללי הכלכלה הנכונה, ללא מרכאות

מדד המחירים לצרכן לחודש מרס, שירד ב־0.1%, מעורר בקרב חלק מהציבור תקווה שהנה, מדינת ישראל פוסעת בביטחה לעבר אינפלציה חד־ספרתית, ונוטשת את הימים האפלים של האינפלציה בעלת שתי הספרות.

חלק מאיתנו זוכר וודאי גם ימים של אינפלציה תלת־ספרתית, את ימי המדדים של 15%־20% לחודש, שבהם כל שקל איבד מתחילת החודש ועד סופו כ־20 אגורות מערכו. קשה לשכוח את מצבם הקשה במיוחד של מקבלי המשכנתאות, שחודש ימים בלבד לאחר שקיבלו את ההלוואה, גדל סכום ההחזר שהיו חייבים לבנקים, באלפי שקלים. ימי אריידור הם הרחק מאחורינו, ובחמש השנים שחלפו התכנסה האינפלציה לרמה דו־ספרתית הנמוכה מ־20% לשנה.

עד לפני שנים לא מעטות היתה זו שאיפה שקשה מאוד לדמיין כי תושג. אבל מתברר כי עם האוכל בא התיאבון, והשאיפה כעת היא לדיכוי האינפלציה לרמה חד־ספרתית. אם עליית המדדים שהיתה ברבעון הראשון של 1995 תימשך גם ברבעונים הבאים, אין ספק כי האינפלציה תרד השנה לרמה חד־ספרתית. אולם, בינתיים, איש אינו מוכן להעיז ולחשוב על מונחי אינפלציה ברמה אירופית, של פחות מ־5% ומטה.

כיצד, אם כן, צריך הצרכן הפיננסי לנהוג בעידן המסתמן כנטול אינפלציה? איפה כדאי להשקיע את הכסף? מה כדאי להצמיד את הכסף למי שזקוק להלוואה או למשכנתה?

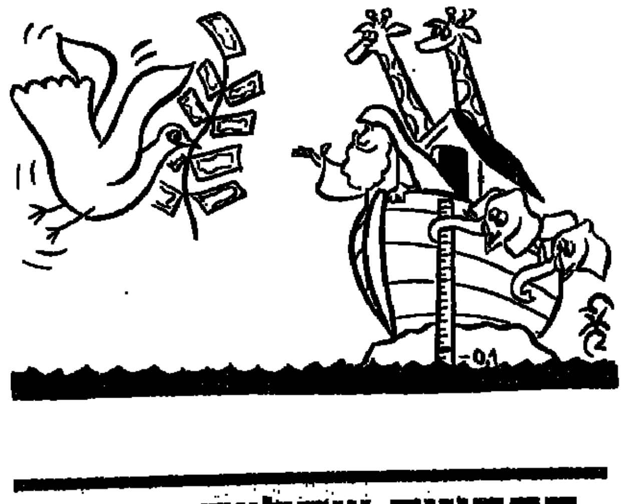

לים אפשר לקבל תשואה גבוהה יותר, לפחות לטווח הקצר. יתרון נוסף להשקעה בפקדונות הוא בנזילות הקיימת בהם שאותה אי אפשר לקבל בתכניות.

בעידן של אינפלציה נמוכה, כדאי לבחון מחדש את כדאיות ההצטרפות לתכניות הדולריות. המשקיעים בהן נהנים מהצמדה לדולר בתוספת ריבית של כ־5% לשנה. הדולר, וזה לא סוד גדול, איכזב מאוד את המשקיעים בשנתיים האחרונות, והיום השער היציג נמוך עדיין בהשוואה למה שהיה בסוף 1993.

ההיסטוריה הפיננסית מוכיחה כי מה שהיה לא בהכרח יחזור על עצמו. מדיניות של המשך הפחתת הריבית עלולה בטווח הארוך להפחית את כדאיות ההשקעה בפקדונות שיקליים. במקרה זה תתעורר תנועה של מטבע חוץ מישראל לחו"ל, ותופעה זו תעורר רכישת דולרים ואת האצת הפיחות.

עם זאת, הגורם המרכזי שקובע את התנהגות הדולר בארץ (לבר ממדיניות האלכסון) הוא התנהגות הדולר בעולם. על השאלה לאן הולך הדולר גדולים וטובים מאיתנו לא הצליחו לענות.

בורסה

משק רגוע, יציב, עם אינפלציה נמוכה, אמור בעקרון להשפיע בחיוב על הבורסה. כדאיות ההשקעה במניות גדלה כשהריבית במשק נמוכה וכאשר החברות, שמניותיהן רשומות למסחר, נהנות מרווחיות נאותה. כדאיות ההשקעה במניות גדלה במקביל לירידה באטרקטיביות ההשקעה בשוק האג"ח.

עם זאת, הבורסה אינה מתאימה למשקיעים שונאי סיכון. משקיעים אלה שילמו, כפי שלמדנו ב־1994, מחיר גבוה ביותר עבור הסיכוי להרוויח משהו בשוק המניות. למי שעדיין לא הצטרף לארגון נפגעי הבורסה, מומלץ לשקול השקעת נתח קטן מכספו בשוק המניות.

אוברדרפט

מי שנמצא במצב של משיכת יתר (אוברדרפט), ומי מאיתנו לא נמצא במצב כזה, הוא המוטב העיקרי לאינפלציה נמוכה, אבל רק בטווח הארוך. בטווח הקצר הוא עדיין מתבקש לשלם ריבית ריאלית גבוהה, כיוון שבנק ישראל אינו ממהר להוריד את הריבית.

למי שנמצא במשיכת יתר, תוך חריגה ממסגרת האשראי, מומלץ לקבל הלוואה לזמן קצר על החלק העודף. הריבית על ההלוואה תהיה נמוכה מהריבית על החריגה. בהנחה שהפחתת הריבית תתפרס על פני זמן, מומלץ לשקול קבלת הלוואה צמודת דולר לטווח של 6־3 חודשים.

פקדונות שקליים

כל עוד תימשך מדיניות בנק ישראל, שבמסגרתה הריבית הריאלית תשמור על רמתה, ההשקעה בפקדונות שיקליים תהיה כדאית. הבנקים מוכנים להציע כיום ריבית של עד 13% לשנה על פקדונות לתקופה של שלושה חודשים. על סכומים גדולים במיוחד אפשר לקבל יותר.

השקעה בפקדונות אלה היתה ברבעון הראשון של 1995 עיסקה מצויינת, ונראה כי היא תמשיך להיות עיסקה טובה גם ברבעון השני של השנה. את הכסף ניתן להשקיע גם במלוות קצרי המועד של בנק ישראל, שם גם אפשר לקבל תשואה קצת יותר גבוהה.

תכניות חסכון

אטרקטיביות ההשקעה בתכניות החסכון צמודות־מדד יורדת בתנאים של אינפלציה נמוכה. על ההשקעה בתכניות חסכון לתקופה של שנתיים, אפשר לקבל היום ריבית של כ־3% לשנה. בהנחה שהאינפלציה הכוללת בשנתיים הקרובות תסתכם ב־18%, הרי התשואה הכוללת בתכנית תסתכם ב־24% לשנתיים. מכך יש להפחית את הפסד המדד שנגרם לחוסך בעת משיכת הכסף, שלצורך העניין נעריך אותו במחצית האחוז. כלומר, התשואה הכוללת תעמוד על 23.5%. על פקדונות שיק־

אגרות חוב

כשהמדדים יורדים, יורדת במקביל כדאיות ההשקעה באפיקים המעניקים הצמדה אוטומטית למדד. האפיק המרכזי מבחינה זו הוא אגרת החוב צמודת המדד, או אפיקי ההשקעה האחרים ה"מתכסים" באג"ח כמו קרנות נאמנות.

כדאיות ההשקעה באגרות החוב צמודות המדד תרד בטווח הארוך. ואולם, בטווח הקצר שערי האגרות עשויים לעלות משום הירידה בכדאיות ההשקעה באפיקים החלופיים. אם הריבית על פקדונות שיקליים תרד בטווח הקצר, יוסט חלק מהכסף לשוק האג"ח (בעיקר לארוכות) שם התשואות עדיין גבוהות יחסית.

עם זאת, בטווח הארוך, במידה והאינפלציה אכן תתכנס לרמה חד־ספרתית, תפחת כדאיות ההשקעה באג"ח. את אותם הדברים אפשר לומר גם על קרנות נאמנות המתמחות בהשקעה באגרות חוב. שם גם קיים אלמנט נוסף של סיכון, שכן חלק מנכסי הקרנות מושקע במניות.

משכנתאות

החיים בעידן של אינפלציה נמוכה, הם גן־עדן לציבור מקבלי הלוואות המשכנתה. עלות ההלוואה עבור אלה שרק לפני שנה קיבלו משכנתה צמודה בריבית של 4% לשנה, תסתכם (בהנחת אינפלציה של 9% לשנה) ב־13%. או מהו העיתוי הנכון לקבלת הלוואות משכנתה צמודות מדד?

לדעתי כדאי עדיין להמתין. הבנקים למשכנתאות עשויים להפחית את הריבית על המשכנתאות בשיעור של לפחות מחצית האחוז לשנה. הבנקים רוצים בהפחתת הריבית לא מתוך מאיתנו, שכן הם מעוניינים לעורר את שוק הלוואות המשכנתה הרדום.

את ההלוואות אפשר לקבל לתקופה של 5 עד 20 שנים. מסלול ההלוואות המדדי עשוי להפוך, אם כן, לאטרקטיבי ביותר. ואולם, מה עושה מי שזקוק דווקא היום להלוואה והוא אינו יכול להמתין אפילו חודש ימים? בידיו שתי אפשרויות. אפשרות אחת היא ליטול הלוואת גישור לתקופה של חודש (עד לקבלת ההלוואות בריבית המופחתת) והאפשרות האחרת היא ליטול הלוואה בריבית משתנה, ולאחר הפחתת הריבית בפעם הראשונה (או השניה) לקבוע את ההלוואה בריבית קבועה עד לפרעונה הסופי. אפשרות זאת מקובלת ואף מומלצת במיוחד בבנק לאומי למשכנתאות.

הקטנות גדלו יחסית

דן אמודי

"אנחנו זריזים יותר בשבילך", היתה סיסמתם של מנהלי קרנות הנאמנות הפרטיות, אותה שיננו למשקיעים בשלוש השנים שחלפו. מנהלים אלו הבטיחו כי, בניגוד לקרן הנאמנות הבנקאית הגדולה והמסורבלת, מסוגלת קרן הנאמנות שלהם, הקטנה והזריזה, להניב פירות משובחים וגם להחלץ כמעט מכל מצב וכמעט מכל משבר.

הציבור לא רץ לסניפי הבנקים עם הוראות ודו־משמעויות להעביר את כספו, אולם, בהחלט עשה "חושבים" והדבר ניכר בגידול משמעותי, של נתח השוק של הברוקרים הפרטיים. כיום מחזיקות הקרנות הפרטיות 12.3% מכלל שוק הקרנות לעומת 10.2% בראשית שנת 1994, וזאת על אף המהלומה שהם ספגו בשנה שחלפה.

הסיסמה "אנחנו זריזים יותר בשבילך" עבדה טוב על הלקוחות אולם פחות על הברוקרים עצמם. בדומה לאחיותיהן הגדולות והמנוהלות מהבנקים, הראו רבות מהקרנות "הזריזות" ביצועים "דוביים" להלוטין והשערים שלהן נפלו בעשרות אחוזים. מנתונים שנאספו בידי חברת מיטב עולה כי שווי הנכסים של קרנות הנאמנות הפרטיות נפל במהלך השנה ורבע האחרונות מכ־3.8 מיליארד שקל לכ־2 מיליארד שקל כיום, אבל בקצב איטי יותר מהקרנות הגדולות.

במבט כללי וראשוני אפשר לומר כי שוק הקרנות הפרטיות התנהג באופן דומה לשוק הקרנות הכללי שנשלט בידי פיא, פק"ן, סכנות ואילנות דיסקונט. מבט ממוקד יותר מגלה תמונה שונה להלוטין.

רק הצמרת יציבה

בעוד שבשוק הכללי נשמרו יחסי הכוחות כפי שהיו, פחות או יותר, עבר שוק הקרנות הפרטיות זעזוע כאשר מספר חברות מחליפות בו מקומות. לבד משלושת המקומות הראשונים המוחזקים בידי אנליסט, איי.בי.איי (אמבן) ומוריין־טוכלר, שינתה כל העשיריה הראשונה מקומות.

בעשיריה השניה יש 4 מנהלים חדשים, אחד מהם כלל לא היה קיים בראשית שנת 1994. בניגוד לתעשיה הבנקאית שם מסתכמים השינויים בנתח השוק של החברות השונות בפרומילים בודדים הרי שבתעשיה הפרטית יש חברות אשר הכפילו ויותר את נתח השוק שלהן ולעומתן חברות שנימחקו כמעט לחלוטין.

בשלישיה הפותחת, כאמור, אין הפתעות גדולות. לאחר שנה ורבע של משבר עמוק נותרה להוביל את שוק הקרנות חברת אנליסט. לחברה קרנות בהיקף של 593 מיליון שקל המהווים כ־30% משוק קרנות הנאמנות הפרטיות וכ־3.6% מכלל שוק הקרנות. למרות ירידה של 32% בשווי כלל נכסי הקרנות, מתברר ש־15 החודשים שחלפו חייכו לאנליסט. החברה הגדילה את כוחה בקרב הברוקרים ב־28% וחלקה יחסית לשוק הכללי זינק בכ־50%. אנליסט רושמת גידול ניכר בכוחה זה שבע שנים ברציפות.

במקום השני ניצבת כיום איי.בי.איי, שבמשך שנים רבות הובילה את שוק הקרנות הפרטיות. השנה ורבע החולפות לא הרעו במידה קשה עם החברה שאף הגדילה את נתח השוק שלה בכ־9%, וזאת אף שנכסיה נשחקו בלא פחות מ־42%. נתון זה נחשב גבוה, אך, חשוב להדגיש, הוא מכיל בתוכו הן את שחיקת שווי ניירות הערך שמחזיקה הקרן והן את חלקה של הקרן בפידיונות הציבור ובבריחת הכספים שאיפינו את שנת 1994.

במקום השלישי נמצאות קרנות הנאמנות של מוריין־טוכלר. החברה הוותיקה סבלה מירידה חדה של 62.5% בשווי נכסי הקרנות שבניהולה, גם חלקה בשוק ירד בכשליש. החברה, ששמרה פעם על פער מכובד של כ־15% מהמקום הבא ברשימה, מקדימה כיום בכ־100 אלף שקל בלבד את הבאה ברשימה, דברת־שרם, עם היקף נכסים של 94.1 מיליון שקל בלבד.

הזינוק של כללי

מכאן ועד למקום ה־17 לא שמרה אף חברה על מיקומה. דברת־שרם עלתה מקום אחד, נשואה טיפסה אף היא מקום אחד תוך שהיא כוססת על נתח השוק שלה ואילו חברת הברוקרים בטוחת נפלה בשני מקומות ואיבדה שליש מנתח השוק שלה כאשר שווי נכסי הקרנות שלה נפלו ב־65%.

אולם מנהל הקרנות הבולט ביותר בעשיריה הראשונה, ללא ספק, הינו בנק כללי. הבנק קפץ למקום השביעי בעוקפו את אחריות, אפסילון, מיטב, יוניטרסט, אפיקים והחברה המרכזית שהועפה מהעשיריה הראשונה אל המקום ה־13. מתברר שתשואות מוכרות. בנק כללי, שעל פי סיכומי חברת מיטב, הצעיד שלוש מקרנות הנאמנות שלו בראש רשימת התשואות מראשית שנת 1995, הגדיל את חלקו בשוק בכ־60%. היקף נכסי הקרנות של בנק כללי עומד היום על 62.1 מיליון שקל, ירידה של 15% בלבד לעומת הראשון לינואר 1994.

מבט בעשיריה השניה מגלה הפתעות נוספות והגדולה שבהן נמצאת דווקא בתחתית הרשימה. המדובר בחברת הברוקרים אלטשולר־שחם. החברה המתמחה בשוק המעו"ף הקימה שתי קרנות נאמנות בסוף דצמבר 1994, לפני כארבעה חודשים וזינקה, כמעט מיד לתוך העשיריה השניה. בסוף בפברואר עוד היתה החברה במקום ה־21. חודש לאחר מכן כבר נכנסה אל המקום ה־19. היקף נכסי הקרנות של גלעד אלטשולר וקלמן שחם עמד בסוף חודש מרס על 22.3 מיליון שקל.

לחברה שתי קרנות נאמנות. סופה היא קרן ספקולטיבית שירדה מראשית השנה ב־2.24%. האחרת, חן, היא קרן אג"חית שרשמה כאותה תקופה עליה של 6.22%. לדברי קלמן שחם המשקיעים בקרן הם בעיקר מקרב לקוחותיה הקבועים של החברה. את הגידול החד בהיקף נכסיה רואה שחם בתשואות שהוציאו הקרנות במהלך פעילות הקצר.

מצטרפים חדשים לרשימה הם סיגמה שזינקה ב־6 מקומות אל המקום ה־16 ומטרה שעשתה זינוק דומה אל המקום ה־18. שתי

שלום זינגר, מזינגר־ברנע. הימרו לא נכון על שער הדולר
צילום: פלאש 90

קרנות הנאמנות איבדו חלק נכבד מהמשקיעים וכספם ■ הקרנות הפרטיות שמרו על חלקן ואף הגדילו אותו על חשבון הענקים הבנקאיים

החברות הציגו הן גידול בהיקף נכסיהן והן גידול של כ־100% ויותר בנתח השוק שלהן. חברה בולטת נוספת הינה י.ל.ר. החברה, שהקימה קרנות ב־1994 נמצאת בסוף חודש מרס במקום ה־21 עם נכסים בהיקף של כ־20 מיליון שקל.

כפי שנוכחנו, למרות המשבר הכבד, הצליחו לא מעט חברות להתעצם על חשבון חברות אחרות שנפלו. על מנת לפגוש בנופלים עלינו להדרים ואת הקורבן הראשון נוכל למצוא כבר במקום ה־23. מדובר בחברת רמקו ששנה ורבע לפני כן תפסה את המקום ה־15. רמקו סבלה לא רק מירידת שווי שוק המניות אלא מבריחה מסיבית של לקוחות. בשנה ורבע שחלפו נפלו נכסי הקרנות שבניהולה מ־64 מיליון שקל לכ־12 מיליון שקל בלבד, צלילה של למעלה מ־80%. נתח השוק שלה נפל בכ־64%.

גם קפיטל לא ניצלה מהמפולת והיקף נכסיה נפל ב־84%. מנכסים בשווי של כ־54 מיליון שקל, בראשית שנת המפולת, ל־9 מיליון שקל בלבד כיום. הקרנות של חברת אפריל איבדו כ־77% מהיקף נכסיהן. החברה שפעם ריכזה קרנות בהיקף של למעלה מ־12 מיליון שקל מנהלת כיום כ־1.5 מיליון שקל בלבד. זינגר־ברנע מנהלים כיום עשירית מהיקף הקרנות שניהלו בינואר 1994, החברה איבדה כ־80% מנתח השוק שלה וניצבת במקום ה־40 לאחר שצנחה ב־12 מקומות. שלום זינגר, שהיה פעם מנכ"ל משרד האוצר, ופרופ' אהרון ברנע, הימרו לא נכון על שער הדולר וקרן שמורת שלהם חטפה את התוצאות.

דר' רפי אלדור, מנכ"ל מעוטים, אף היא חברה שקרנות הנאמנות שלה חטפו נזק קשה והיקף נכסיה נפל בכ־62%, מסביר כי ככל שהקרן קטנה יותר, והיקף נכסיה נמוך יותר, כך היא חשופה יותר לתנודות ולשינויים חריפים בהיקף נכסיה. "בקרן קטנה כל פידיון של מיליון שקל הוא קריטי. קרן גדולה יכולה להרשות לעצמה פידיונות גדולים יחסית ולהשאר איתנה".

מתברר, שאחרי הכל, שבכל זאת יש כמה יתרונות לגוף גדול ומגושם. וכי "זריזות" ו"גמישות" יכולות לפעול גם כחרב פיפיות הן עבור מנהלי הקרן והן עבור בעלי היחידות.

מנהלי קרנות הנאמנות הפרטיות

	החברה	מיקום 94	היקף הקרנות במליוני ש"ח	חלקם בשוק	שינוי בנפח שוק לעומת 94	שינוי בנפח הקרנות לעומת 94
1	אנליסט	1	594	29.8%	+ 27.9%	− 32.1%
2	אמבן	2	376	18.9%	+ 9.4%	− 42%
3	מוריין טוכלר	3	104	5.2%	− 29.3%	− 62.5%
4	דוברת שרם	5	101	5.1%	− 12.7%	− 53.7%
5	נשואה	6	88.8	4.5%	− 0.4%	− 47.1%
6	בטוחה	4	77.7	3.9%	− 34%	− 65%
7	בנק כללי	13	62.1	3.1%	+ 59.7%	− 15.3%
8	אחריות	7	55.8	2.8%	− 35.8%	− 66%
9	אפסילון	8	48.5	2.4%	− 27%	− 61.3%
10	מיטב	9	45.2	2.3%	− 26.2%	− 60.9%
11	אפיקים	12	43	2.2%	− 7.5%	− 50.9%
12	יוניטרסט	11	36.9	1.9%	− 24.2%	59.8%
13	החברה המרכזית	10	36	1.8%	− 26.2%	− 60.9%
14	צמיחה	16	34.5	1.7%	+ 6.6%	− 43.4%
15	אוורגרין שוקי הון	14	30	1.5%	− 12%	− 53.3%
16	סיגמה	22	28.8	1.4%	+ 92.5%	± 2.1%
17	תלון	17	26.6	1.3%	− 10.5%	− 52.5%
18	מטרה	24	23	1.2%	+ 124%	+ 19.2%
19	אלטשולר־שחם	•	22.3	1.1%	•	•
20	מירית	23	20.6	1%	+ 48.2%	− 21.4%

• לא היו קיימים ב־1.1.94

תרבות מעריב

מוסף התרבות של "מעריב", גיליון מס' 55. יום ה', כ' ניסן תשנ"ה, 20.4.95

שער: יעל תורן

איתן צור

יוצר ובמאי "החמישיה הקאמרית", מדבר בראיון ראשון על המעבר לערוץ 1, בעיות הרייטינג וניבולי הפה. אבנר ברנהיימר

ביימה את "בשם האהבה". סרט קטן, יפה ועצוב על נשים וגברים. שרית פוקס

בדעה | צלולה

"אוליאנה" בקאמרי: שרית פוקס חשבה שהביצוע מפוספס, עמליה זיו שנאה את הרעיון ■ אלי הירש מתפעל מ"הבודהה האדום" של צור שיזף ■ מאיר שניצר לא מתפעל מ"קליעים מעל ברודוויי" ■ אסף ציפור נגנב מ"לפני הזריחה" ■ דורית רביניאן על ניק קייב ■ גל אוחובסקי נמס מול תקליט של ששי קשת ■ דוד אבידן על נתן זך

פיתוי צעיר

הבנקים מתאמצים לשים יד ראשונים על כל לקוח כי הנסיון מוכיח שאנש... עם שלל מבצעים ורשימה אינסופית של צ'ופרים ■ דיסקונט והבינלאו...

אור טל

מילא שהם מבינים במחשבים יותר מההורים שלהם, אבל עכשיו, כשהילדים מגיעים לכיתה ח', הם כבר רוצים חשבון בנק משלהם. לפי הנחיות בנק ישראל, עד גיל 16 הם לא יכולים לעשות הרבה עם החשבון הזה. לבני 14 מאפשרים להפקיד בנוחיות, אולם מקשים עליהם למשוך. כך בנק ישראל עוזר להורים לחנך את הדור הבא לחסכון ולמשמעת כספית.

על בני ה־16 ומעלה כבר ניטשת מלחמה אמיתית בין הבנקים. לא חוסכים שם במשאבים, החל מסקרים, דרך פרסום וכלה בדיוור ישיר, ובלבד שהחשבון הראשון שלכם ייפתח אצלנו. הנסיון מוכיח, שאנשים לא עוברים, סתם כך, מבנק לבנק, ולשכנע לקוח מבוגר לעבור בנק זה עסק יקר. נאמנותם של הצעירים לבנק הראשון שלהם מובטחת ברוב המקרים עד שלא יהיו צעירים יותר.

זו הסיבה לכך שכל כך הרבה שירותים ומוצרים מוצעים לצעירים חינם או בהנחה משמעותית. בגיל 16 אפשר לפתוח חשבון בנק ולקבל בחינם כרטיס כספומט־בנקט, כרטיס אשראי, פנקסי שיקים, פטור מדמי ניהול חשבון, משיכת מזומנים בסניף ללא עמלה, שימוש במכשירי עדכן־לוויין חינם, פטור מעמלת חליפין ברכישת מט"ח, הנחה ברכישת המחאות נוסעים, הנחות משמעותיות על פעולות בניירות ערך, משיכות יתר בריבית נמוכה, הלוואות בתנאים מיוחדים, תכניות חסכון קצרות מועד עם הטבות ייחודיות ועוד. ההורים יכולים רק לקנא.

שני הבנקים הגדולים – לאומי ופועלים – הם המובילים גם בתחום זה ובשנים שחלפו כמעט ולא היה ארוע קיץ לנוער שלא היה קשור אליהם. רק תפתחו חשבון. האחרים פועלים בשיטות אחרות.

המזרחי בונה על ההורים

גם בבנק המזרחי רואים את ההשקעה בפלח הצעירים כהכרח לעתיד הבנק ושם הגיעו למסקנה שהצעירים נוטים ללכת בעקבות הוריהם. "הבן שלי פתח חשבון בכל אחד מהבנקים כדי לקבל את המתנות, אבל כשהגיע הזמן לעשות פעולות, להפקיד משכורת למשל, הוא בחר לעשות את זה באותו הבנק בו האבא שלו פעיל", סיפר השבוע אחד מאנשי השיווק של הבנק.

נאמנים למסקנה זו פונים אנשי השיווק של הבנק להורים ומשווקים להם את החשבון לצעירים ולא מסתפקים בפניה לצעירים עצמם. להורים, שצריכים לעיתים להעביר כספי מחשבונם לכיסוי משיכת היתר של הילדים, זה בוודאי משתלם.

המטרה של המזרחי היא לגרום לצעירים, שכבר פותחים חשבון בבנק, להפעיל אותו. הרבה חשבונות עם מעט פעילות זה עסק ש[לא] משתלם. המזרחי מצא שיותר ויותר צעירים מתעניינים ה[יום] בשוק ניירות־הערך ועל כן בחר לשווק את מומחיותו בתחום זה ללקוחותיו הפוטנציאלים.

הבינלאומי מחכה באוניברסיטה

התחרות העזה על הצעירים לא משנה בצורה דרסטית את מ[אזן] הכוחות בין הבנקים. נתחי השוק בהם מחזיק כל בנק בקרב הצעירים...

מתנות, מתנות

הפועלים עם פתיחת החשבון מקבלים תיק גב ופנקס תלושי הנחות ומתנות. המתנות מותנות בפעולות בחשבון. בהזמנת ישראכרט צעיר מקבלים רדיו טרנזיסטור. בקיץ יהיו גם כרטיסים למופעים.

לאומי עם פתיחת החשבון מקבלים את כרטיס מועדון הזהב של מועדון מעריב לנוער ולאומי צעיר. הכרטיס מקנה הנחות ושכבות במגוון חנויות. כרטיסים למופעים צעירים בקיץ.

דיסקונט עם פתיחת החשבון מקבלים תיק עור או צ'ימידן, בימים הקרובים יהיו חולצות של הרד רוק קפה ושל לוויס, הנחות על לימוד צלילה, גלישה ונהיגה.

המזרחי עם פתיחת החשבון מקבלים תיק גב בצורת כובע ותלוש מתנה בשווי 40 שקל לקניות ברשת סטימצקי. עם מתן הוראה להעברת משכורת צבאית לחשבון מקבלים סקייל כיסים. עם הזמנת כרטיס ישראכרט צעיר מקבלים רדיו טרנזיסטור.

הבינלאומי סטודנט הפותח חשבון יקבל תיק סטודנט...

מחליפים מכשיר

יוסי חרסונסקי

על מדיחים ומחירים

הצצה לתוך המדיחים השונים מגלה שרובם זהים. את הליגה מובילה תוצרת גרמניה אך דווקא השוודים מביאים את המהפכה הדיגיטלית

ההבדלים ברמות האיכות בין מדיחי הכלים המבוקשים הם זניחים לחלוטין. מדיח גרמני הוא מדיח גרמני, אם כי, מבחינת מחיר, כדאי מאוד לבדוק פערים.

במדיחי ה־60 ס"מ (הרחבים) קיים פער מחירים רציני בין המדיח של חברת מילה (MIELE) הגרמנית, היקר מאוד, ובין כל השאר, שמסתכם ב־3,000 עד 4,000 שקלים.

יבואן מילה מצדיק את פער המחירים בטיבה של הנירוסטה, במנועים חזקים יותר, במנגנונים חשמליים משוכללים, במשאבות חזקות ובעיקר – באורך החיים של מדיח מילה, 15 שנים ומעלה, פי שתיים מכל מדיח אחר.

מילה הוא מדיח יוקרתי, אבל גם קבוצת המדיחים הגרמניים האחרים כמו בוש, סימנס, קונסטרוקטה, דה דיטריש וא.א.ג. לא נופלת באיכותה ממנו, ולמרות זאת מחיריהם נעים סביב ה־4,500 ש"ח.

בקבוצה האחרת מצויים המדיחים האיטלקים (קנדי ואושן) וגם המדיח השוודי טלפה, שהוכיח עצמו כיעיל.

מדיח מילה, היקר ביותר

הצצה לתוך המדיחים השונים מגלה שרובם זהים, ורק למדיחים אחרים יש 3 מגשים (במקום 2) כשהעליון מיועד בדרך־כלל לסכו"ם. בדגמים יקרים אחרים קיים מייבש טורבו לכלים ו־2 תאים לחומרי ניקוי. ההבדלים יכולים להתבטא גם במספר תכניות ההדחה, בעובי הרפנות, בפילטרים (קולטים שיירים ולא מאפשרים סתימת הממסרות והתיישבותם מחדש על הכלים), באיכות הנירוסטה, בעוצמת המשאבה, בדרגת הרעש של עבודת המדיח, כבידוד נגד חלודה.

באשר למספר תכניות ההדחה הישראלי יקנה מדיח עם מספר רב יותר של תכניות, כשבפועל אין הבדל משמעותי בין 4 ל־6 תכניות, כמה פעמים, למשל, תשתמש בתכנית הדחה מיוחדת לכלים מקריסטל? לעומת זאת, קיומת תכנית צבירה למי שאינו מדיח כלים מל כמה שעות, וזהו תכנית בת 9 דקות ששוטפת כלים ללא סבון במים רותחים, רק כדי להסיר את השומנים הכבדים. פרט לכך, תכניות ההדחה ל־55 ול־65 מעלות הן המובילות.

המעבר לדור המדיחים הדיגיטליים היה בלתי נמנע. את הטיימר המכני מחליפה מערכת אלקטרונית, ואין עוד מנגנון שמסתובב במהלך ההדחה, ו"הסטורה לאחור" מוצגת על חצג הדיגיטלי. כזה הוא טלפה 1503, המדיח השוודי, המכונה מכניסה מים קרים, המחשב בודק טמפרטורה והתהליך מתחיל. המחשב מאפשר גם לדחות את פעולת ההדחה (יעיל לשומרי שבת).

מדיח ה־45 ס"מ נוצר להשתלב במטבחים הסטנדרטיים (מותאם לרוחב דלת ארון המטבח), הוא מוסף פלח יותר גדול בשוק, ומחיריו מקבילים למחירי ה־60 ס"מ.

מחירים, על־פי השקם, סקסר וחנויות היבואנים:

- ■ מילה – 8,300 עד 9,700 ש"ח
- ■ דה דיטריש – 4,900 ש"ח
- ■ א.א.ג. – 4,260 עד 4,800 ש"ח
- ■ סימנס – 4,600 עד 4,800 ש"ח
- ■ בוש – 4,650 עד 4,850 ש"ח
- ■ קונסטרוקטה – 4,400 עד 4,600 ש"ח
- ■ טלפה – 4,195 עד 4,625 ש"ח
- ■ קנדי – 3,830 עד 4,480 ש"ח
- ■ ווירפול – 3,660 עד 4,320 ש"ח

עלייה ראשונה

רשימת אירועים חיוניים לשבעת הימים הקרובים

אבנר ברנהיימר

באופן כללי

ואלה החדשות הרעות:

כבר הרבה שנים שמקובל לח־בוט בהדה בושס. דן בן אמוץ עשה את זה. יאיר לפיד עשה את זה. כל מי שמרגיש נפגע, מחזיר לה באבי אביה. ובדרך כלל מתעקש להזכיר את מינה, גילה ומצבה המשפחתי. בושס כנראה למדה לחיות עם הה־שמצות, עובדה שהיא לא הפסיקה לשיר. אבל גם בעניין בושס יש גבול לכל תעלול. מה שעשה ארז טל השבוע אצל גידי גוב היה אחת ההגעלות הגדולות של הזמן האח־רון. לא זכור לי שבושס כתבה על טל שהוא מכוער. אבל גם אם היתה כותבת, זה היה לגיטימי, שהרי הוא מופיע כעת בטלוויזיה ולא ברדיו. אבל להגיד, כאילו בבדיחות הדעת, שהיא קירחת ובורח לה סידן?

הלו? מישהו שומע? מישהו שם לב? כמה גמור אפשר לרדת בגלל שמישהו חושב ש"גלגל המזל" זה טיפשי? הרי גם טל לא חושב (כך לפחות אנחנו מקווים) שבחירת נע־רת הגלגל היא איזו פריצת דרך תרבותית שיש להתייחס אליה בר־צינות ובכובד ראש. זה קצת בנאלי לחזור על זה, אבל לא זכורות התקפות דומות על מבקרים גברים. מה זה הגועל הזה? האמת, שיתבי־יש הוא ושיתבייש לו גם גידי גוב שהעיר משהו לאיזון בשפה כל כך רפה. פיחס.

ואלה החדשות הטובות:

שלי יחימוביץ' מאור אוהבת ראפ. מה זה אוהבת, מתה. במיוחד לאור היציאה שלו מהגטאות. הדב־רים התגלו השבוע במסגרת עוד אחד מאותם אייטמים משעשעים של "פופוליטיקה", המחליטה מעת לעת לחמור לה לצון וגוררת לאול־פן הקר בירושלים כמה צעירים חס־רי מנוח שיאפשרו לחבריה להגיד בקול רם קקה ופיפי ולדפוק צחו־קים. מול המיצג הטראגי של יורם טהרלב, קלות הדעת של לפיד וד־נקנר והנסיונות המגומגמים של שמ־רית אור להגיד דברי טעם, היה הו־וידוי של יחימוביץ' נקודת אור יחידה. אנחנו מתנדבים מיד לארגן לה סיור לוהט ברחובות שיקגו בה־נחייתם האדיבה של איזי אי וסנופ דוגי דוג. יהיו אחלה הסנפות, ירויות ובתורות מלוא החופן. כמו שאומרים בחבר'ה, "ווּפּס, דר איט איז".

תרבות מעריב

עורך: גל אוחובסקי
סגנית עורך: תמר גלבץ
עריכה: גיא אסיף
עיצוב: אורנה אושרי ודלית רוסו

© כל הזכויות שמורות ל"מעריב"

לזכור ולא לשכוח

שידורי יום השואה

הימים רביעי וחמישי יוקדשו בעיקר לתוכניות הקשורות ביום השואה. תוכניות שאפשר ללמוד מהן שכולם רוצים לכלותינו, אבל רצוי מאוד ללמוד מהן גם שיעור בסיסי על גזענות וסכנותיה. ערוץ 1 ישדר ביום רביעי, ב־21:30, סרט על היום האחרון של השואה מזוויות שונות. למחרת, ב־18:30, יוקרן הסרט הגרמני המצוין "ילדה רעה", על צעירה בעיירה גרמנית, שמגלה סודות אפלים על תושבי העיירה. ערוץ 2 ישדר ביום רביעי, ב־20:50, את הסרט "איפה היה אלוהים", על כאלה שאמונתם באלוהים אבדה ועל כאלה שאמונתם התחזקה בעקבות השואה. ערוץ 3 ו־4 בכבלים יאחדו את שידוריהם בערב יום השואה. ברביעי, ב־22:50, ישודר הסרט ההולנדי "ההתנקשות", שזכה באוסקר הסרט הזר ב־85'. ב"הצגה שנייה" יוקרן ב־22:00 האפוס "הצער והחמלה", סרט מרתק המתאר את תחושת הכיבוש דרך עיניהם של תושבי עיר אחת כבושה.

"קונסורט אוף מיוסיק". מוסיקה עתיקה

שלושה אירועים בולטים בתחום המוסיקה העתיקה יתקיימו השבוע ברחבי הארץ: התזמורת הקאמרית הישראלית תבצע את שש הקונצ'רטים הברנדנבורגיים מאת באך, בהשתתפות נגנית הצ'מבלו המעולה מאיאקו סונה מיפן. וזמרת הסופרן ג'יל פלדמן תבצע את קונצרט הסיום של הסדרה "אותנטי־קה". אבל האירוע החשוב ביותר בתחום, אומר המבקר מיכאל אייזנשטדט, הוא ההופעה של "קונסורט אוף מיוסיק" הבריטיים, הלהקה מספר אחת למוסיקה עתיקה בראשותם של נגן הלאוטה (כלי עתיק שדומה לגיטרה), אנתוני רולי, ואשתו, זמרת הסופרן המהוללת, אמה קירקבי. קירקבי היא אחת מזמרות הסופרן הנפלאות והמרגשות בעולם. "הקונסו־רט" יופיעו ביום שני במשכן לאמנויות הבמה בתל אביב, בשלישי בעין השופט ובחמישי בתיאטרון ירושלים. הם יבצעו יצירות דתיות מהמאות ה־16 וה־17 באיטליה, כשבמרכז התוכנית האורטוריה "יפתח" מאת קאריסימי.

קירקבי חוזרת

מטאל חי

מגאדת'. הופעה. חמישי ושישי בסינרמה

ביוויס ובאטהד מאוד אוהבים את הלהקה הזאת, וזה אומר מה שזה אומר. אני דווקא חושב שלא היה מזיק אם בביקורם בארץ יקפצו לשוקי זיקרי שיעבוד להם קצת על השיער. די משעשע אותי לדמיין את חברי הלהקה הקשוחה הזאת יושבים שם מאחורי הקלעים, ארבעתם, כמו ב"נשים קטנות", ומסרקים זה לזה את השיער הגולש והמטופח. אבל זו באמת אנקדוטה שולית. מגאדת' היא להקה מאוד נחשבת בתחומה, רוק־כבד־שחור־מטאלי, כזה. האלבום האחרון של הלהקה, השישי במספר, "YOUTHANASIA", התקבל בשמחה רבה על ידי המבקרים ומוכר, כמו הקודמים, מצוין. דייב מוסטיין סיפר בראיון, שהתקליט בנוי על פי מצב התנועה שהוא נקלע אליו בדרכו לאולפן. תנועה כבדה הנפיקה שירים כבדים, ותנועה מדליקה (כך במקור), שירים מדליקים. מעניין מה היה עולה בגורלו של התקליט אם מוסטיין היה נוסע בכביש הסרגל בפסח.

יש תמורה למנוי

"כלבי אשמורת". סרט של קוונטין טרנטינו. שבת, 21:00. ערוץ הסרטים

זהו הסרט הראשון של טרנטינו, שזכה לא מזמן באוסקר על כתיבת התסריט ל"ספרות זולה", והיה מועמד גם בקטגוריה של הבימוי. "כלבי אשמורת" הוא הסרט שהפך את טרנטינו מזבן בספריית וידיאו לאיש הלוהט של תעשיית הקולנוע בהוליווד. הוא אמנם לא סרט פאן כמו "ספרות זולה" הלהטוטני, אבל הוא סרט מאופק ובוגר יותר ממנו, ולכן גם משובח יותר. "כלבי אשמורת" מספר על מספר פושעים שחוברו להם יחדיו כדי לבצע שוד. הפושעים לא מכירים זה את זה, אלא בשמות קוד בלבד: מר בלונד, לבן, חום, ורוד, כחול וכתום. בזמן השוד מפתיע אותם מארב משטרתי, ורק חלק מהם מגיע למקום המפגש, שם הם מחכים לבואו של הבוס, ומנסים להבין מי מהם בגד. "כלבי אשמורת" הוא סרט מתח, עם דיאלוגים מבריקים ומשחק משובח של הרווי קייטל וטים רות'. וכמו ב"ספרות זולה", גם כאן שמר לעצמו טרנטינו תפקיד נחמד.

הכוח לסלסל

"כוח להמשיך" אלבום אוסף כפול של בועז שרעבי

זה הולך להישמע נורא קיטשי, אבל לשיריו של בועז שרעבי יש באמת את היכולת המופלאה הזו לתת כוח להמשיך. שרעבי כמעט מצליח לשכנע אותי שיהיה בסדר. וזה לא רק הקול שלו שמרגיע ומלטף, זה גם המנגינות שהוא כותב שמניחות אותך, תאמינו או לא, בעריסה של חום. כך שזה לא מקרה שדווקא שרעבי כתב את "כשתבוא", השיר לרון ארד, שפותח את דיסק האוסף הראשון. מיד אחריו מופיע "כל עוד" היפה, ובהמשך "הוי ארצי" שקט ומרגש, "מוכר הגרעינים", "בואי", "הנעורים האבודים", "שיר השירים" ואחרים. בדיסק האוסף השני מבצע שרעבי את "מקום בלב" עם אורקדי דוכין, לאה שבת ושלומי שבת; את "שלום עליכם" עם מתי כספי; ואת "מה יביא איתו הרוח" עם יהורם גאון. שרעבי גם מארח את ירדנה ארזי, נאוה ברוכין, רבקה זוהר, רקלון, אילנית ושושנה דמארי, כולם שרים סולו שירים שהוא הלחין.

הילדות ומה שבא אחריה

"אין דבר המאיים עלינו יותר מעצמנו". תערוכה של יוכן גרץ. משלישי, גלריה לאמנות באוניברסיטת תל אביב

יוכן גרץ נולד ב־1940 בברלין. כשהיה בן ארבע נפגע בית המשפחה מהפצצה אווירית, וגרץ, שנח־לץ דרך חלון המרתף, עמד בחוץ וצפה בגן ביתו עולה בלהבות. במשך שנה שלמה לא הוציא גרץ מילה מפיו, וכשבא לדבר נלוותה לדיבורו מוד־עות, שלא ניחן בה קודם. כבוגר הבין גרץ שבעול־מו מתקיימים זה לצד זה שני צירי זמן: הילדות, ומה שבא אחריה – זמן המודעות. אירוע זה בעברו, כמו שאמרו ב"זה הסוד שלי", עיצב את דרכו האמ־נותית, הבודקת את האפשרות שהאדם הוא כמה תודעות, ולא אחת. התערוכה הזאת מסכמת 25 שנים (1968־1993) ביצירתו של גרץ, שעובד בטכניקות שונות: צילום, קולאז', כתיבה, מיצב, מיצג, מיצב וידיאו ועבודת גוף. גרץ מתמודד עם גבולות האפשרות של הביטוי הפלסטי ב"חיים לא־חר ההומניזם", כהגדרתו. גרץ הציג בארץ באירוע־תל חי 83', שם פגש את אשתו, האמנית הישרא־לית אסתר שלו. גרץ ושלו עשו יחד את "האנ־דרטה נגד הפאשיזם" בהמבורג. הם גרים בפריז. אוצר: מרדכי עומר.

בשבת, ב־21:00, יוקרן בערוץ 1 את סרטו של ערן ריקליס, "זהר". משה זונדר ואמיר בן־דוד כתבו את התסריט, המבוסס על סיפור חייו ומותו של זהר ארגוב. הסרט מתחיל כשארגוב יוצא מבית הכלא אליו נשלח לאחר שהורשע באונס, ומלווה אותו בדרכו אל התהילה, הנפילה ממנה וההתאבדות.

ג'אז. בשישי, ב־23:30, בסינמטק תל אביב. תארח ביג בנד "הד", בניצוחו של יהודה כהן, את הזמרות ריקי מנור ודפני וי בקונצרט שיוקדש לקול הנשי בג'אז הישראלי.

הסינפונייטה הישראלית באר שבע מעלה השבוע מופע בשם "ערב מלחיני וינה". בו תנגן התזמורת מיצירותיהם של מוצארט, וברן ויטנברג. מנצח: מנדי רודן. גיא בראונשטיין, צעיר מקים, יהיה הסולן בביצוע הקונצ'רטו לכינור מס' 4 של מוצארט. שני בבאר שבע. שלישי במוזיאון תל אביב.

האמן אבי גודאל מציג בגלריה בבית ציוני אמריקה חמש סדרות של צילומים בנושא השואה. בכל סדרה מופיעים שלושה צילומים: צילום של גבר, או אשה שחוו את השואה, תמונה ממחנה ההשמדה המתקשרת לסיפורה של הדמות וצילום מוסשט אחר המבטא את תחושותיו של הצלם.

הסנתרן איבן מורבץ, שהיה אחד הפסנתרנים הסולנים בסרט "אמדיאוס", מגיע לסדרת קונצרטים עם התזמורת הסימפונית חיפה. מורבץ יבצע את הקונצ'רטו מס' 24 של מוצרט. הקונצרטים יתקיימו במוצ"ש, בתיאטרון הצפון, ומיום ראשון באודיטוריום חיפה.

ט ל פ ו י

הנמלה חוזרת

אדם אנט, הפיראט הלוהט של תחילת שנות ה־80, הוציא החודש תקליט חדש ובוגר. אין ברירה. הוא כבר בן 40 ובוגר היא לא רק אופציה. אחרי שהלהיט מתוכו, "נהדרת", הפך לאחד השירים הכי מושמעים ברדיו הישראלי, צלצל אליו טל פרי. ובכן אנט מוסר דרישת שלום לכל מעריציו בישראל

אדם אנט. הופיע בסרטים, אבל לא רצה לגור בהוליווד

כשהייתי בן 15, אדם אנט היה אלוהים. מי שרצה לראות וידיאו קליפים קיבל אז חצי שעה בשבוע של "עוד להיט" בערוץ הכללי, ושם גם גילינו אותו. יושב על ענף עץ, עטוף בגלימה שחורה של שודד דרכים, אוחז אקדח מיושן ביד וצורח: "Stand and Deliver". השנה היתה 81', ולהיסטריה ההרשה קראו "אנטמניה". סטיוארט לזלי גוראדר, סטודנט לאמנות שהתאהב בתרבות הפאנק, שינה את שמו לאדם אנט והקים את אדם והנמלים, משחק מילים על שמו החדש. אנט, שהיה כבר אחרי כמה נסיונות כושלים להפוך לכוכב, החליט שסוד ההצלחה טמון בשילוב מטורף של גיטרות נוכסחות, היסנוני משפט וחצי, תופים אפריקאיים והופעה חיצונית שנלקחה היישר מסיפורי האגדות. זה עבר. במשך שנתיים הפכו אדם והנמלים את עולם הפופ הבריטי על פיו, בחגיגה עקית של מעילי פיראטים, נוצות וצבעי מלחמה אינדיאניים. בהופעות שלו הקהל היה מורכב מילדים בני 12, אבל לאף אחד זה לא היה אכפת. הווידיאו קליפים שלו היו בית ספר להפרקות, הרבה לפני מייקל ג'קסון. האלבומים "מלכי הגבול הפראי" ו"נסיך החלומות" נחטפו כמו לחמניות טריות. שמועה עקשנית מספרת שסטינג נכנס יום אחד לחנות תקליטים הומה אדם בלב לונדון, אבל אף אחד לא שם לב אליו, כי בפינה השנייה של החנות עמד אדם אנט וחילק חתימות.

אחר כך הוא התבגר. הוא פירק את הנמלים, הפסיק להתלבש כמו אינדיאני ואפילו הקליט שני שירים עם פיל קולינס. סיימון לה־בון והדוראנמניה החליפו את האנטמניה. אדם נסע לארצות הברית להיות שחקן, ועשה שורה ארוכה של תפקידים נחמדים בסרטים לא ממש מצליחים. ברוב המקרים הוא היה האיש הרע, כי האמריקאים אוהבים להרעים שלהם יש מבטא בריטי.

ופתאום שנות ה־80 חוזרות לאופנה. פתאום התחילו לנער את האבק מדוראן דוראן ומהליגה האנושית. פתאום נזכרו שזו היתה תקופה בכלל לא רעה. פתאום נזכרו שהיה פעם זמר אחד, אדם אנט, שידע לעשות שמח. וברגע שנזכרו, אדם סיים להקליט אלבום חדש, "נהדרת" שמו. שיר הנושא מהאלבום החדש כשל בבריטניה, התקבל בהתלהבות גדולה בארה"ב והפך ללהיט השמעות היסטרי בגלי צה"ל. העובדה שמעטים הצליחו לקשר בין הזמר בשיר החדש לבין אנט הצעוקני והזוהר של הימים ההם, לא הפריעה. אנט, קשה להאמין אבל חייבים לזכור, הוא כבר בן 40. חכם מספיק כדי לחמוק מניסיון פאתטי להיות שוב אליל פאנק לילדים בני 12. והנה הוא בראיון טלפוני, בו מתגלה אנט כאיש חביב וסימפטי.

- מה עשית בשנים האחרונות?

"בעיקר הרבה סרטים. את האלבום הקודם שלי, 'נימוסים ופיזיקה', הוצאתי בחברת M.C.I בשנת 90'. במהלך 91' הקלטתי אלבום נוסף בשם 'שכנוע', אבל אז היתה רכישה של חברת התקליטים והאלבום כולו נגנז בתהליך ההשתלטות. הבעלים החדשים של החברה לא רצו להוציא אותו, אבל גם לא נתנו לי לקחת את השירים. בשנת 92' יצאתי עם מסע פירוני להופעות בארה"ב, ואז כתבנו את השיר 'נהדרת'. באותה תקופה נוצר הקשר עם חברת E.M.I והתחלנו לעבוד על האלבום הנוכחי".

- שנשמע שונה לחלוטין מכל מה שעשית עד היום. השירים הרבה יותר מלודיים, הטקסטים מאוד אישיים.

"זה כבר האלבום התשיעי שלי, ותמיד ניגשתי לכל אלבום בגישה שונה מזו של הקודם. ב'נהדרת', התחיל השינוי הגדול כבר בהחלטה לכתוב את כל השירים על בסיס של גיטרה אקוסטית, ורק מאוחר יותר לעשות להם עיבוד לכלים חשמליים. זה יצר אווירה הרבה יותר אינטימית, וגם בסיפור האישי הרגשתי שאני מוכן לחשוף את עצמי הרבה יותר מבעבר".

- אתה כותב כבר 15 שנים עם מרקו פירוני.

"אנחנו חברים טובים, כך שזה מאוד נוח. אני כבר בן 40, ולא שאני לוקח את עניין הגיל יותר מדי ברצינות, אבל יותר ממחצית החיים אני במקצוע הזה, ועדיין הוא נראה לי קסום. מרקו שותף להרגשה הזו, ושנינו מאוד ברורים זה עם זה ביחס למה שאנחנו לא אוהבים לעשות. ככה הרבה יותר קל לנו להתרכז רק במה שאנחנו כן אוהבים".

- מה אתם לא אוהבים?

"היצמדות לסגנון מסוים רק בגלל שהוא נחשב לאופנתי ונכון באותו פרק זמן. היה יכול להיות קל מאוד עבורי, בסוף שנות ה־80, לעבור למוסיקה אלקטרונית, או לעשות האוס או רייב בתחילת שנות ה־90, אבל אין לי שום עניין במוסיקה הזו. לפעמים גם שילמתי מחיר כבד. בשנת 85' הוצאתי את האלבום 'יחי הרוק'. הדבר הכי גדול אז היה פרנקי הולך להוליווד, ואני עשיתי אלבום פאנק רוק. הכישלון הזה עלה לי בסיום החוזה עם חברת C.B.S. עכשיו שמעתי שהם מוציאים אותו מחדש".

- בזמנו נחשבת לאחד מחלוצי הווידיאו קליפ, מאלו שהצליחו ליצור חיבור מוחלט בין הצד המוסיקלי לצד הוויזואלי. איך אתה מתייחס לתחום הזה היום?

"אני לא אוהב אותו. אני מצלם קליפים כי זה הכרחי, אבל אם זה היה תלוי בי, הייתי מוותר על זה לגמרי".

- אתה צוחק.

"ממש לא. בתחילת שנות ה־80 זה היה משהו חדש. היה מרתק להשתעשע איתו. אישית, תמיד באתי קודם כל מהמוסיקה ורק אחר כך חשבתי על הצד הוויזואלי, אבל אני מודע לעובדה שהרבה שירים שהקלטתי אז נמכרו בזכות הווידיאו. לדעתי, עידן הקליפים מת ביום שיצא 'מותחן' של מייקל ג'קסון. פתאום, במקום לעשות כיף, היית צריך להתחרות עם במאים כמו ג'ון לנדיס. זה נהיה תחום שבו במאים כוכבים מחליטים בשבילך איך תיראה. הספונטניות נעלמה".

- אתה עדיין חי בארצות הברית?

"לא. חזרתי ללונדון, וזה תמיד יהיה בשבילי הבית, למרות שאני אוהב לנסות להחליף מיקום אחת לכמה שנים. זה עולם גדול ואני רוצה לטעום ממנו כמה שיותר. חייתי כבר בפריז, שטוקהולם, ניו יורק וטקסס".

- הוליווד?

"לא גרתי בתוך הוליווד. חייתי מחוץ לעיר, ובתקופה שעבדתי הרבה בסרטים הייתי נוסע לשם כל יום לצילומים".

- איך הרגשת שם?

"חברתית, זו עיר מאוד משעממת. הדימוי של הוליווד כמקום שבו רק הולכים למסיבות זוהרות הוא שטות. אנשים שם מאוד מרוכזים בעבודה שלהם. מה שהכי הערכתי אצל שחקנים אמריקאים, זו המסירות וההשקעה. למדתי שם בכיתת משחק עם ריי ליוטה ודריל האנה. אנשים שאתה חושב שכבר הגיעו לטופ במקצוע שלהם, אבל כשהם לא מצלמים סרט חדש, הם עדיין מרגישים חובה לעצמם ללמוד. בבריטניה לא תראה דברים כאלה".

- ועכשיו אתה מתרכז רק במוסיקה?

"כן. בחודשים הקרובים אני שקוע כולי בקידום האלבום החדש ובסיבוב הופעות. אני מתחיל להופיע בבריטניה, ממשיך לחודש לארה"ב, שם יש תגובות חזקות מאוד לאלבום החדש, ומשם חוזר לאירופה. אולי אני אגיע גם לישראל".

- הללויה.

"תודה. חשוב לי מאוד שתציין בכתבה שלך, שכבר שנים אני מקבל מכתבי מעריצים מישראל והם מאוד מעודדים ותומכים. תכתוב שאני מאוד מעריך את זה ושאני אשמח להופיע אצלכם".

עניין מאוד תרבותי, מציצה

איתן צור הוא האיש שהמציא ומביים את "החמישיה הקאמרית". בראיון ראשון מאז קמה החמישיה, הוא מסביר מה מריץ אותם, מדוע הם לא עושים פרסומות ומופעים, עונה להתקפות בעניין הגסויות ומגלה שהדג שנרצח בתוכנית היה מגזר

אבנר ברנהיימר

איתן צור. דווקא הדמות של ז'וז'ו מצחיקה אותי • צילום: אלי דסה

זה לא היה קל לשכנע את איתן צור, במאי "החמישיה הקאמרית", להתראיין. כמו אסף ציפור, הכותב הראשי, הצליח גם צור, עד כה, להתחמק מחשיפה בעיתונות הארצית. צור וציפור, יוצרי "החמישיה", אבותיה הרוחניים ומורי הדרך, הקפידו לשמור על מעטה סודיות סביבם, כשהם מניחים לשאר המעורבים בתוכנית: השחקנים, ובמידה מסוימת גם המפיקים, עמי אמיר ואריק ברנשטיין, לקצור את התהילה הציבורית. ציפור ימשיך, בינתיים, להסתגר באלמוניותו. צור נשבר סוף־סוף וניאות להעניק לנו מחסדיו. ברמים זה עלה לו.

צור, 31, נולד בתל אביב, ברחוב אחד העם, סמוך מאוד לשינקין. אחרי הצבא (צנחנים וחינוך, קצין אפילו), הוא נסע למזרח, [illegible] היום הוא [illegible] באוניברסיטת [illegible], שם הוא פגש בציפור. [illegible] התחכבו זה על זה ונולדה להם החמישיה. הסיפור ידוע.

הראיון עם צור התקיים בצל הדיון [illegible] והמעמיק על איכות המציצות בתוכנית. את צור זה [illegible], אבל גם קצת מעצבן. "יש מעט מאוד חברי כנסת שאני מוכן לשמוע מהם הטפת מוסר, ויגאל ביבי הוא בטח לא אחד מהם. זו היתה עוד אחת מאותן שאילתות של חברי כנסת שרוצים לקדם את עצמם פוליטית. יש בזה המון צביעות והתחסדות בעיני, אבל זה לא קיים רק אצלו. בכל תוכנית אחרת מתוכניות האירוח והבידור יש כל כך הרבה דברים שמוסרית נראים בעיני יותר גרועים מהקללות: כל השוביניזם והחטטנות והפורנוגרפיה של אנשים שבאים וחושפים את עצמם, והחגיגה שעושים מזה. כל ערב אתה יכול לשבת מול המסך ובא לך [illegible] זה מקומם גם מבחינת הדברים שאתה מאמין בהם. גם נראים לך פגיעה טהורה במוסר ובטעם טוב. זה שבן אדם מקלל, אני לא חושב שזה גורם לו להיות מוסרי פחות ממישהו אחר. זו נראית לי יותר תגובה פוצית כזאת".

– ובכל זאת, אתם מקללים המון. לפעמים באמת נדמה שאתם סתם נהנים להגיד סיטי־קקה־זין־בוס. זה קצת ילדותי, לא?

"יש פעמים שזה ילדותי. אז מה אם ישמעו את המילה כוס 20 פעם רצוף בטלוויזיה, זה יפסיק לזעזע. חוץ מזה, אין סיבה שבתוכנית לא יהיה ביטוי לאיך שאנשים מדברים ברחוב. אם התוכנית מתעסקת הרבה בשפה, ובשפה אנשים מדברים ככה, אז לא צריך לדבר אחרת בטלוויזיה. יש איזה פרץ ביקורת שיוצא רק נגד 'החמישיה', למרות שגם גידי גוב וטוביה צפיר מקללים. קצת נתפסים לזה אצלנו. זה לא דבר כל כך מרכזי, וכשזה קורה אז זה מתוך איזשהו רצון לזעזע דברים קיימים. זה לא בא מתוך פרובוקציה. זה בא מעולמם של הכותבים, של השחקנים, של רובנו. מתוך איזו שאיפה ליחס יותר חופשי לדברים האלה. יש גם מין אמונה כזאת, שאם משהו הוא בעברית, אז זה לכל המשפחה. ואני חושב שיש קשר בין כמות התגובות שמגיעות לערוץ 1 לבין השעה שאנחנו מופיעים בה. לשים אותנו בתשע זו טעות, כי זו בכלל לא תוכנית לכל המשפחה".

– לערוץ 1 מגיעות יותר תלונות משהגיעו לערוץ 2?

"הרבה יותר".

– השאלה היא למה שלא תיחשפו גם בפני קהל שהוא לא הקהל הטבעי שלכם. זה לא נראה לי נורא כל כך אם הלאומנים שבינינו ייחשפו למערכון כמו זה עם המתנחלות שמדברות על טיגון סופגניות ויורות צרורות. מה רע בלעצבן קצת, ואולי זה גם יגרום להם לבדוק את עצמם?

"אין לי עניין לעצבן אותם. אני גם לא מאמין שמערכון כזה יגרום למישהו בקרית ארבע לחשוב אחרת, ואין לי גם מטרה כזאת. זה איזשהו תיאור מצב. אני לא מאמין שסאטירה יכולה להביא לשינוי. מערכון מהסוג הזה פונה יותר לציבור מתנגדנד, או למקבלי החלטות שנכנעים לציבור כזה, או כדי להפגין את האבסורד שבכל מיני מצבים. אחרי מערכון המתנחלות הגיע מכתב מעולה חדשה מארצות הברית שראתה בזה אנטישמיות, ואני מניח שרוב הציבור הזה ראה את זה ככה. בדיוק כמו שכשהם שומעים קללות הם מיד חושבים על פגיעה במוסר.

"אבל התגובות האלו לא הפתיעו אותי. מה שכן הפתיע אותי זה דווקא מה שקרה אחרי שעשינו מערכונים על השואה. כי יש בארץ מין קטע כזה שמדברים על הכל, אבל לא על השואה. שתי עונות הסתובבנו סביב השאלה הזאת, ובעונה הזאת היו שתי התייחסויות קטנות לזה: עם קרן כסוכנת נסיעות שמארגנת נסיעות למחנות, והמערכון עם הרחובות 'דכאו זה מעבר לפינה'. גם המערכונים האלה קיבלו מכתבים לכללית, אבל לא התפתח שום דיון ציבורי על איך לגעת בנושא הזה. וזה חבל. אנחנו מנהלים דיאלוג בינינו על כל עניין שעשוי להיות רגיש. אני חושב שצריך להיות זהיר, ואסף (ציפור) חושב שאם יש משהו להגיד, אז צריך להגיד אותו ולא להתייחס לשואה או לשכול כאילו זה עניינים שדורשים טיפול מיוחד. את הבדיחות הכי טובות על השואה תמצא בישיבות שלנו. למשל, עלה אצלנו לדיון הנושא של הסבון מהשואה. אבל בסוף חששנו שאם ניגע בזה, זה עלול להזמין נגיעות לא רגישות בנושא בתוכניות אחרות".

"מה שזוכה להכי הרבה תגובות עד עכשיו זה שהרגנו דג מגזר. יוצא כאילו שתנו לחיות לחיות היא התנועה הכי חזקה והכי דומיננטית ולוחמנית במדינה. נעלבתי גם מזה שחשבו שהרגנו דג אמיתי"

– אתה לא סומך על אחרים שיידעו לטפל בזה בצורה זהירה?

"לא. בשואה אין שום דבר מצחיק או דורש סאטירה. מה שכן דורש סאטירה זה כל הדברים מסביב לשואה. העובדה שהלאומנות והרשויות מנצלות בצורה צינית את השואה ואת השכול לצרכים שלהן בחינוך ובפוליטיקה, זה כן דורש התייחסות, ועשינו על זה מערכונים. אבל הדברים האלה לא זכו לתגובה. וחבל, כי אנחנו רוצים דיאלוג. מה שזוכה להכי הרבה תגובות עד עכשיו זה שהרגנו דג מגזר".

– זה באמת היה מזעזע.

"כן, אבל היו דברים יותר בוטים מבחינות אחרות שלא זכו לתגובות כאלו. יוצא כאילו שתנו לחיות לחיות היא התנועה הכי חזקה והכי דומיננטית ולוחמנית במדינה. גם נעלבתי מזה שחשבו שהרגנו דג אמיתי. זה לא בגבולות שלנו".

– הקטע עם הסרטן מלפני שלושה שבועות היה קצת קיצוני. לא היו לכם בעיות להעלות אותו?

"היו טיפה בעיות, כי ברגע שאתה נוגע במוות בהקשר של מגזר מסוים זה הופך את הנושא ליותר רגיש, ואנחנו בודקים כמה זה פוגע וכמה לא. אבל אנחנו לא צוחקים על חולי סרטן. זו דרך אחרת להתייחס לחיים ולמוות, ויש גם הרבה חולים שמפתחים איזשהו הומור בעניין".

– שמעת מחולי סרטן שזה הצחיק אותם?

"לא, ואולי לא יהיו. אבל לא היתה כוונה לצחוק על חולי סרטן".

– פחדתם מצנזורה בערוץ הראשון?

"זה שדיברו על זה כל כך הרבה גרם לי לחשוש. אני חושב שזה גם גרם לטלוויזיה להיזהר ולא לעשות את זה. לפחות לקירשנבאום אין בעיה עם מה שאנחנו עושים, כי גם הוא היה קשור לאמירות בוטות בשנות ה־70, ב'ניקוי ראש'. בנושאים הפוליטיים הם היו רוצים שנהיה אפילו יותר בוטים. בעניין הגסויות הם כן נלחצים מדי פעם. יש להם את האגרה, שכביכול זו טענה לגיטימית. אבל אף אחד מהם לא העלה את זה. הם מקבלים תסריטים של כל תוכנית ורואים אותה לפני עריכה סופית. האמת היא שרק מערכון אחד צונזר. מערכון ששודר בשבוע שעבר. במערכון המקורי מספר רמי לדבל'ה במסיבה שהוא מזיין כל דבר שזז. המילה מזיין מופיעה כל משפט שלישי. בתוכנית זה שונה ל'הבאתי לה' במקום זיינתי אותה. וכשקרן מספרת לדבל'ה, היא אומרת 'הביא לי' במקום זיין אותי. זה דווקא יצר משהו מעניין. במערכון הזה, למשל, העניין הוא לא שאנחנו נהנים לקלל.

המשך בעמ' 18 ◄

חדר קטן מאוד

עידית שחורי: רציתי סרט שיראה מזרח אירופי. לא סרט יאפי אמריקאי עם אור בהיר ולבן • צילום: ליאורה לביד

"בשם האהבה" הוא סרט ישראלי חדש שהפיקה, כתבה וביימה עידית שחורי. סרט יפה וקשה, המתאר מערכת יחסים צפופה בין אם, בת, המאהב של האם (שהוא אח של בעלה) והמאהב של הבת (שהיה בעלה של חברתה הטובה). כל הדרמה הזאת מתוארת באופן חושפני מאוד ומתרחשת כולה בבית אחד סגור. שחורי, שזה סרטה השני, שקעה עם שרית פוקס לשיחה על משמעות האהבה, ההורות ועשרת הדיברות

ש ר י ת   פ ו ק ס

לא קל. יושבים בסרטה של עידית שחורי, "בשם האהבה", קרוב מאוד לבשר החשוף, הלא טרי, של הגיבורות, וחווים את דעיכת החיים. שלוש נשים ושני גברים כלואים מרצונם בדירה אחת. האוויר עומד, האור גבולי – לא אור ולא חושך. עד לסוף הסרט אף אחד מהם לא יגיע להחלטה ברורה. הגוף בוגד באדם, האדם בוגד בעצמו ובזולתו. שמעונה מתאהבת (כנראה) בבעל של חברתה הטובה ביותר. הוא מהסס בין שתיהן ומחליט (כנראה) לבחור בשמעונה ולא באשתו. שמעונה בהריון וגילה כבר לא צעיר. חנה, אמה של שמעונה, ניצולה ופליטה, שהעימות בינה לבין בתה הוא ציר הסרט, נישאה לפסח, אבל אהבה את אחיו. למען פסח שכבר אינו חי, ילדה חנה בת שנקראה בשם שמעונה, לזכר בנו שמעון שנספה בשואה. שמעונה היתה לנר זיכרון וחנה, אם בעל כורחה, נעשתה אם לא כשירה. היא היכתה את בתה, היא בגדה בה. במשך שנים בגדה גם בבעלה פסח עם רובין אחיו. חנה רוצה, אבל בעצם לא רוצה, שבתה חנה תמשיך את הריונה. ייתכן שעוד יצור חי עומד להיות נבגד. שכבות נחשפות, אבל בהעדר מודעות עצמית לא מתחוללת התפת־חות. רגע החסד בין האם לבת המסיים את הסרט, הוא של חסד אירוני, דו משמעי.

כשהיתה עידית שחורי בת חמש פגשה באירוע משפחתי את המלחין עמנואל זמיר. הוא פנה לילדה הזרה או לעיניה הכחולות הענקיות, וביקש שתכתוב לו שיר כדי שיוכל להל־חין אותו. וכך כתבה ילדה בת חמש שיר העוסק בבגידה, שיר מדהים בבגרותו על מיניות גברית, על ארעיות יחסים בין גבר לאשה. שנים היה נדמה לשחורי שהלחן שכתב זמיר מתנגן בתוכה ואת המילים לא זכרה. עד שלפני שנים אח־דות צלצל אליה דן אלמגור, שהכין תוכנית על עמנואל זמיר, וסיפר לה שמצא מחברת תווים שבה מופיעה עידית שחורי בת חמש כמחברת המילים לאחד הלחנים. כשקיבלה את התווים, זיהתה את המוסיקה שזכרה למילים הבאות: "הלכתי עם גן הילדים לשדה/ ראיתי שם פרח אומר, פרפר בוא לתוכי/ פרפר פרפר בוא לתוכי/ אך הפרפר בורח פר־רח/ בורח לפרח אחר".

הסרט "בשם האהבה" הוא המשכו הישיר של השיר. הזמן שעבר לא שינה את חווית היסוד של עידית שחורי. לפני 14 שנים ביימה שחורי, שנחשבה אז לבמאית הצעירה ביותר בארץ שביימה סרט באורך מלא, את "מעגלים של שישי־בת". הסרט לא זכה באהדת המבקרים. שחורי לא אהבה את הסרט של עצמה ומאז נעלמה מתחום הקולנוע וחזרה והופי־עה בתחומים אחרים. היא ביימה הצגה בפסטיבל ישראל ("כבקשתך" של פרנץ קרויץ, המשחזרת בלי אף מילה את קורות הלילה האחרון של אשה החיה לבדה ומחליטה להתא־בד מתוך בדידות), ביימה בפסטיבל עכו את "צלקת", שעל פיו נעשה לאחרונה סרט. היתה עיתונאית, עורכת, מעצבת בגדים, בעלת טור בישול שבו נלווה סיפור לכל מתכון וכתבה סיפורים קצרים.

שחורי נולדה בפתח תקוה, לאב תעשיין ולאם מורה. בגיל 16 הסתובבה בפתח תקוה יחפה ובלי חזיה, אחר כך הצטרפה למערכת "עיתון 71" שערך שלום כהן. היא נזרקה מבית הספר התיכון של פתח תקוה בשל ראיון שערורייתי שערכה עם ראש עירה. היתה קצינה, הלכה ללמוד קולנוע בבית צבי ועזבה את בית הספר לפני הסיום בשל היעדרות משיעורים. היא פנתה למשרד התעשיה וקיבלה תקציב לסרטה הקצר "במקום חלום". נישאה לרקדן מלהקת בת שבע והתגרשה.

– שאלתי את עצמי במהלך הסרט למה את מפשיטה אותן, את האם ואת הבת, שטרה מילשטיין ומיכל ורד, כשהמצלמה קולטת בכוונה עירום לא יפה, את קלון הב־שר.

"נכון, זה ישנו בסרט, התפוררות הגוף. לא הייתי מודעת לזה כנושא, לא חשבתי על זה במושגים כאלה בכלל. אבל זה שהפשטתי אותן וזה שהגוף שלהן נראה כמו שהוא נראה, נובע מהחלטה לקחת שחקנים שנראים כמו השכן בדלת ממול, כאלה שלא תסובב אחריהם את הראש ברחוב. שחקנים שלא מזוהים עם סטריאוטיפים. רציתי שהשחקנים ייראו כמו אנשים לא חשובים, שעושים דברים לא חשובים: פסח, אביה של שמעונה, עבד בחברת החשמל בחיפה, ולרובין יש חנות למשקאות, וצר עולמם כעולם נמלה. אין אף ספר בבית. לא צריך, זה תופס מקום. יש פסנתר שעומד שם כרהיט, וזהו. כך נראים אנשים שחיים בטריטוריה לא מעוצבת. לא לקחתי כפילה עם ישבן מושלם לשחקניות שלי, לא איפרתי את גופן ולא כיוונתי את התאורה כך שתיווצר צללית על קיפו־לי הישבן. לא הפילטר של הוליווד ולא הארט דירקטור של הוליווד. בסרט שלי אנשים מתפשטים כי הם צריכים להוריד בגדים".

– שטרה מילשטיין, בתפקיד האם חנה, נפלאה.

"אני כל כך שמחה בשבילה. אני חושבת שזוהי שחקנית שלא נתנו לה עד היום תחושה שהיא רשאית להוציא את החלקים הפגועים שלה כאדם. אני בת מזל שהיא והשחקנים האחרים בטחו בי, והפקידו אצלי את הסודות שלהם. הם נתנו לי להשתמש בהם בידיעה שלא אפגע. הבכי שלהם הוא באמת הבכי שלהם. אין טיפות עיניים. ואני שמחה שדן תורג'מן משחק בפעם הראשונה בחייו לא מג"ד ולא איש מוסר, אלא גבר שלא מצליח להחליט ולא מבין למה עליו להחליט בכלל. הוא רוצה להרוויח זמן, שהסיטואציה תחליט בשבילו".

– אבל את לא מענישה את חבורת הלא מחליטנים הזאת עד סוף הסרט. הנשים, האם והבת, מתפייסות בסוף הסרט.

"מתפייסות? המשפט האחרון בסרט, שבו מציעה האם חנה ללכת עם הבת שמעונה לקליניקה לעשות הפלה, הוא משפט מתעתע. מצד אחד הוא מבטא קירבה ושותפות אינטימית שנוצרה סוף סוף, ומצד שני היא אומרת לה..."

– לחתוך את השושלת.

"בדיוק. הרצף הגנטי הזה של אנשים שאינם מסוגלים לאהוב, להיות הורים, צריך להיחתך. במשפט האחרון של האם לבת, שהוא כביכול מפויס, טמונה האמירה: עשיתי טעות שילדתי אותך. את תעשי מה שלא היה לי אומץ לעשות. תראי, אני לא מאמינה באנשים שעוברים קתרזיס בלילה אחד. אני מאמינה בהפי אנד מוגבל".

– כלומר, את מתייחסת באופן אירוני למסורת של טנ־סי וויליאמס, לז'אנר שלו. איכשהו מזכיר הסרט הזה את ברגמן ב"פרסונה", או ב"זעקות ולחישות".

"נורא לא נוח לי להתייחס לזה, אבל אני מאוד אוהבת את ברגמן ואת וודי אלן שמושפע ממנו במוצהר, מפני ששניהם שמים את השחקן, את האדם, במרכז".

– ואז משנה המצלמה תפקיד?

"כן, היא כמעט דוקומנטרית. היא נעה עם האנשים בחדר, כמו צל שיושב על העורף, כמו מישהו שמשקיף מן הצד. יחד עם זה נוצרת תחושת מבוך, כי המצלמה מודרכת אחרי מי־שהו שהולך אחרי מישהו לחדר השני. אני מאוד אוהבת מצלמה מלוכלכת שלא שומרת על צבעים נקיים ועל קומפו־זיציה מסודרת, שמשתתפת בסרט כמו שחקן. היה לי צוות רוסי שהגיע מאולפני בלה רוס שבמינסק, והתרומה שלהם היתה עצומה".

– מה עושה כאן צוות רוסי?

"דורון ערן, שהיה מפיק הסרט בתחילת הדרך, עשה איתם קופרודוקציה. מאז, קרסה ברית המועצות וכל הכספים הממ־שלתיים שזרמו לתעשיית הקולנוע נפסקו. אלפי אנשים נותרו בתוך אולפנים ענקיים ללא עבודה. אז הם נכנסים לשותפויות עם הפקות זרות. הם תורמים ציוד, צוות טכני מעולה ומעבדות".

– ומה היתה תרומתם האמנותית?

"אני רציתי סרט שיראה מזרח אירופי, בגוונים, ברחי־סות. לא סרט יאפי אמריקאי עם אור בהיר ולבן, עם תאורה כחלחלה שבאה מלמטה. הם הבינו מה אני רוצה. הם רגילים לעבוד עם מינימום תאורה. על הגבול שבין חשוך מדי ובהיר מדי, בארץ יש נטייה להאיר באור יקרות לא מוסבר, אפילו זוג שיושב לארוחת ערב סמוך למנורה קטנה. הרוסים מאי־רים עם מעט מאוד פנסים, מאוד בעדינות. הם עובדים לגמ־רי אחרת מצוות ישראלי. הם מגיעים בנעלי בית כדי שהצע־רים שלהם לא יפריעו. הם צוות לכל החיים, והכימיה ביניהם מושלמת. הצלם בוחר לו צוות וממשיך איתו. עוזר הצלם הוא כבר כמעט בן 70, והוא מאוד גאה בתפקידו. בארץ עוזר הצלם עוד רגע יהיה צלם ועוד שני רגעים וכבר יהיה במאי. אחרי שנים שלא עשיתי קולנוע, הם העניקו לי הרגשה של ביטחון מיידי".

– בשלב מסוים הפכת להיות המפיקה של עצמך, מדוע?

"אמנם זה פחד אלוהים, אבל בשלב מסוים הבנתי שכדי שאקנה את הסרט מדורון ערן, כדי שיהיה לי סרט שאני אוהבת. החלטתי שלא אשחזר את חווית 'מעגלים'. הרגשתי אז שיותר מדי ידיים בוחשות בסרט, ידיים של מפיקים [illegible] קיעים, ואני לא שלמה עם התוצאה. אז במקום לבזבז כוחות על מאבקי כוח, החלטתי להשקיע את האנרגיה בלעשות סרט. ולכן אני מאוד אוהבת אותו".

– מה קרה לך אחרי "מעגלים"?

"היה משבר ענק. יומיים לפני הפרמיירה של הסרט נסעתי לפריז כדי לא להיות פה כשהוא יוצא. הרגשתי שזה לא הסרט שלי. נסעתי לפריז לשבוע וחזרתי בעבור ארבעה חודשים וחצי".

– אולי עברת שלב נפשי באמצעות הסרט שבו תיארת הוויה תל אביבית ריקה של חיפושים וזיונים ועקרות [illegible] שית. הוויה שהיית חלק ממנה.

"כשחזרתי לארץ זרקתי את ספר הטלפונים שלי, וכאילו תם פרק זה בחיי. ואז התחתנתי. נפרדתי לנצח מן ההווי של חבורת הביצה והזבל. כן, לפני כן השתתפתי בהווי [illegible] עלוב ופאתטי. מצאתי את עצמי נגררת למקומות וסיטואציות שלא ידעתי מה אני עושה בהן. היתה אינרציה של [illegible] גודרות. הלכתי לחמש מסיבות בערב".

– את יכולה לאפיין את הדור שלך, ילידי תחילת שנות ה־50?

"קודם כל זה הדור שעבר את מלחמת יום כיפור. [illegible] התגייסו ובאוקטובר כבר לא היו. כולנו התבגרנו נורא מהר. היינו הדור הכי צעיר של המלחמה. אחר כך הגיע גם המהפך הפוליטי. הכל התחרד. הרגשנו שמאלנים נורא, שנציל את המדינה".

– מה היה כל כך שמאלני בכם, הזיונים?

"הביחד, השנות־כביכול, גם הסמים והאורגיות. היתה אווירה של חופש, שאולי קיימת אצל אלה שהולכים לחוף ולגלולה, שאני לא יודעת בכלל מה קורה שם, אולי מתרחשים דברים דומים. אני יכולה להעיד שמצאתי את עצמי בסיטואציות שבהן הרגשתי לא שייכת. יש אנשים אחרים שאומרים: 'איזה יופי היה, תקופה שלא תחזור בתל אביב, כסית ופינתי ודיזנגוף של יום שישי'. מחפשים אקשן. זה היה אורח חיים של מי שלמד קולנוע בבית צבי והרגיש את הבוהמי. היה נדמה לנו שאנחנו חושבים אחרת ומתלבשים אחרת".

– יכול להיות שהסגם הגנטי של המשפחה שאת מציגה בסרט, זו שאינה מסוגלת לאהבה וקירבה, הוא סגם כללי של דור הניצולים וצאצאיהם?

"היו אנשים שלא הצליחו ליצור אינטימיות בעברם. אבל כשעלו לארץ אחרי שעברו מה שעברו רצו שהכל יהיה מהר, מהר מהר. הם התחתנו והולידו ילדים ורק אחר כך עמדו מול השאלות, האם יש אהבה, מה משמעותה ואיך היא נראית. הם עסקו בהישרדות, הם רצו שעל הדלת יהיה שלט שאומר 'כאן גר זוג, ויש להם ילד, והכל בסדר', [illegible] ובניהם לקו בפחד מאהבה וקירבה".

– כלומר, את אומרת שעדיף לגדוע שושלת, עדיף היה שחנה לא תלד את שמעונה ושמעונה לא תלד גם היא. לא להקים תא משפחתי בכל מחיר, אם אין לך מה להציע.

"נכון, נכון. אני לא חושבת שכל אחד צריך להיות הורה, ועובדה שלא כל אחד ראוי להיות הורה. הסרט שלי עוסק בין השאר, בשקר, בניסיון לחפות על הגן הדפוק. כל אותן מחדמויות משתמשת במילה אהבה. מה זהו? זו שאלה קשה ואין לי מה לחדש. לפני שבועיים בת אחותי הזערורית בת השלוש אמרה פתאום: 'אני מאוד אוהבת את אמא'. הדבר הקטן הזה ידע לזהות תחושה של אהבה. כנראה משהו הציף אותה באותו רגע וזה יצא החוצה. הגיבורים שלי בסרט לא מסוגלים לביטוי ספונטני כזה, אלא למניפולציה, שום [illegible] שים בשימוש במילה. והשאלה היא, האם אנחנו מאבדים בבגרותנו את היכולת הספונטנית של אהבה? האם אנחנו נהפכים לציניים לגבי המושג, אולי קהים? ואולי האהבה משמשת לנו אליבי? רק נשתמש בה והכל נסלח. ואז גם מותר לבגוד ולעשות דברים איומים בשמה. התחושה שאהבה מוטלת בספק, ארעיות רגשית, קיימת בי. אני מעמידה כל הזמן בספק. אני מעמידה סימן שאלה אחרי כל סימן קריאה. הכל עלול להיגמר עוד מעט, שום דבר אינו מה שהוא נראה על פני השטח. ובגלל שאני מטילה ספק בכל, אני רואה עצמי כאדם נאמן. למיץ קודם כל לעצמי. לא אעשה דברים שלא טוב לי איתם".

– אין לך ילדים?

"לא. הייתי נשואה חמש שנים ולא מצאתי לנכון להביא. ודווקא עכשיו אני נאלצת לעשות מתמטיקות שהן לא בשליטתי בגלל הגיל. רגשית, אולי עכשיו אני מתחילה לחשוב על להיות אם. סוף סוף הגעתי מבחינה רגשית לגיל 25".

– יש לי השערה זוועתית, שאולי את עוסקת [illegible] באי החברה ללות כדי להתנחם.

המשך בעמ' 118

המדבר
מתעורר בצרחות

"בנייה בתהליך – דו קיום" הוא השם הדרמטי של אירוע אמנות בינלאומי שהתקיים בפסח במצפה רמון שבנגב. זו אמורה היתה להיות תערוכת ענק בינלאומית, מהסוג שמציב אותנו על המפה. הרבה תקשורת עולמית, אמנים בעלי שם והזדמנות מצוינת לאמנים מקומיים. המציאות, כרגיל, קטנה מכל דמיון. עפרה ריזנפלד ויורם קופרמינץ בילו במצפה רמון, וחזרו מלאי חוויות. המסדר יעבור לדום (זאת בדיחה שקשורה לסיפור)

האמנית אננס דניס והאסיסטנטית שלה מנסות ליצור על דופן המצפה ● צילומים: קופרמינץ וריזנפלד

אמן ספרדי, שהשתלב ברוח המקום

עפרה ריזנפלד ויורם קופרמינץ

זה מאוד פשוט, כל מה שצריך זה נייר מכתבים רשמי של האירוע, מעטפה מכובדת ובול לארצות הברית, כמכתב מנס־ חים בשפה רשמית את הבקשה המפורטת לתמיכה כספית, ועל המעטפה כותבים: לכבוד נשיא ארצות הברית, ביל קלינטון. כשהמכתב מגיע לבית הלבן הוא מסתובב בין עש־ רות המזכירים והמזכירות, שכל אחד מהם מטפל בנושא מסוים בלבד, עד שהוא מגיע למזכיר/ה ששולח/ת לך בחז־ רה מכתב רשמי מהבית הלבן בנוסח: "נשיא ארצות הברית שמח לקבל את מכתבך. אנחנו מטפלים בעניין על הצד הטוב ביותר. בשמחה לעמוד איתך בקשר".

את המכתב עם הלוגו של קלינטון לוקחים ליוסי פרוסט, או למנכ"ל של משרד ממשלתי, או למנהל מפעל גדול, הוא מבין מיד שאם ביל שמח לעמוד בקשר, העסק רציני. "כמה אתה צריך מאיתנו?" הוא שואל ומוסיף גם מכתב משלו, שאיתו הולכים הלאה. בשיטה הזאת הצליח דורון פולק להר־ ים יותר מחצי מיליון שקל לאירוע הבינלאומי שהתקיים בשבועיים האחרונים במצפה רמון, "בנייה בתהליך – דו קיום". ומלבד המוזמנים, חסויות של אינסוף גופים, ציבוריים

מיצג זריקת האבנים של האירים

ופרטיים. האירוע כולו, הוא אומר, אם מתרגמים אותו לכסף מזומן, עולה למעשה מליון דולר.

100 אמנים נחשבים מהעולם כולו הוזמנו למצפה רמון לשהות כה שבועיים, להתחבר עם עמיתים ולהציג במקום. לשבוע השני הוזמנו עשרות עיתונאים אמריקאים, ביניהם עורכי החשובים שבכתבי העת המקצועיים [illegible] כ־150 בעלי [illegible] טקסים בתחום הכבוד [illegible] המפיק, עומר פולק.

פולק: "יש פה אמן אחד שרצה ש־30 אנשים [illegible] חות במדבר ואת העבודה שלו [illegible] נמצא לא [illegible] באמנות. הוא הסכים. אבל ביקש שהם לא ילבשו [illegible] מאיפה אני אשיג לו 30 חיילים בלי [illegible] אני יודע שאין לי סיכוי. בסוף הוא אמר: בסדר, שילבשו טי שירטס לבנים ואת החלק התחתון של הגוף יעטפו בשמיכות. וככה הם יעמדו ויחפרו שוחות. נו.

"ויש לי פה שני אמני מיצג, שרוצים שיעבור מטוס וממנו יידרדו צנחנים לאט לאט ובלי רעש. שהמטוס יהיה בלי סימני זיהוי של חברה מסחרית, ועל הקרקע יהיו מכשירי וידיאו וכל מיני כאלה. אמרתי להם שזה רעיון נורא נחמד. ותראו, עוד בסוף יהיו צנחנים".

אבל בסוף בנראה לא יהיו צנחנים. אולי חיילי פלסטיק קטנים, שיוצבו באיזה חדר באכסניית האמנים, הנקראת מושבת האמנים או בקיצור, המושבה. האפשרות האחרת היא שהאמן יורד מעניין הצנחנים וימציא משהו עם סלעים, לא גדולים מדי, עדיף אבנים קטנות שהוא יכול להכניס לכיסים ולהעביר אותן בעצמו למקום שבחר. אבל שזה לא יהיה במדבר, כי אסור לפגוע בנוף. בסוף הוא ייאלץ לוותר על זה בגלל הפרויקט של האירים, שעושים בדיוק באותו מקום מיצג של זריקת אבנים וקוראים לו, לא ברור מדוע, "מחווה לאנטוניוני".

ברחובות מצפה רמון, העיירה הקטנטנה שצבעה בז', מס־ תובבים כומבים אמנים שתכננו פרויקט, שלחו את התוכני־ ות חודש מראש, קיבלו אישור והבטחה לסיוע טכני וחומרים ונאלצו לשנות הכול כאשר נפגשו עם המציאות המקומית. לא כולם לוקחים את זה בהומור, בעיקר כאשר מתברר להם שגם למען הפרויקט המצומצם יצטרכו לעבור טירונות של מחנה 80.

הבטיחו להכין לו פיגום

אזור התעשיה רובו נטוש. לופטים ענקיים מתפוררים בחום ובאבק. אמבטיות וג'קוזים מתגוללים סביב מפעל לשעבר, שעומד להפוך לגלריה ענקית. אוסוולדו רומברג, במעיל עור שחור ומגבעת תואמת, שואג פסוקי אופטימיות של שריף ארגנטינאי. הוא הגיע עם סט של חליפות יקרות ומערכת סטריאו, והתפלא שבחדר שקיבל במושבה אין ארון עם קולבים.

הנה "נווה מדבר", מסעדת פועלים עם מרפסת, ומסגריה, שהמנכ"ל שלה (כתוב על הדלת) הוא דני קיש. קיש הוא האיש שאמור לפתור בעיות טכניות למאה אמנים שמדברים אנגלית בשבעים מבטאים שונים. אבל יש גם כאלה שמדב־ רים עברית. את ציבי גבע, אמן שמוזיאונים מתנאים בעבו־ דותיו, אנחנו מוצאים כשהוא מתחנן שיעזרו לו להעביר פיגום שמצא ליד המשטרה המקומית. גבע מצייר כאפייה גדולה בתוך בית הקולנוע הנטוש, שהפך לאורווה לשנתיים. שלוש ונטש שוב. כן, הבטיחו להכין לו פיגום, גם הבטיחו שישאירו לו את המקום כמו שהוא, מתפורר ומלא אבק וחציר יבש. התוכניות התהפכו: את האב־ בק והחציר ניקו ופיגום לא הביאו.

מלבד הציור הרגיל מת־ גוללים במסגריה חלקי פס־ לים, שלטים עם שמות המשתתפים וערימות גדר־ [illegible] אמן פיני, זקוק ברחיפות [illegible] שער. העיתונות פרסמה, ניצולת שואה שמעה על כך, חטפה צמרמורת ושוב העיתונות פרסמה. האש כוב־ תה תוך יומיים בהתערבותו של שבח וייס עצמו. גו גבהל יותר מכולם – הוא עובד בחסות האו"ם ואין לו שום עניין להגיע לדיון בכנסת.

המג"ד הוא גם אמן

מחדף קולו של דני קיש מתעופפת. מכל המדינות [illegible] אותו "אין מנוף ולא יהיה כאן ב־8 בבוקר, לא יהיה [illegible] הבנתו?" המתעופפת היא אננס דניס, אמנית אמריקאית [illegible] עה, שעבודותיה מוצגות במוזיאונים החשובים ביותר בעולם [illegible] דניס, המחכה כבר שבוע לקומפרסור, ואולי גם לשני סלעים מתוך החמישה שהובטחו לה, עומדת עם דמעות בעיניים [illegible] המפגש הראשון שלה עם מג"ד גזעי. רוב הזמן היא [illegible]

סתם נעליים. זאת אינה עבודה

בת בעולם ומוזמנת לבצע את עבודותיה. היא [illegible] מפגשי אמנים. "תמיד יש קשיים ובעיות," היא אומרת, "אבל פה זה כאוס מוחלט".

מול המסגרייה, בחוץ, מחכה לקיש הסלע שלו [illegible] שהועבר מהמדבר מבעוד מועד. קיש, מתכנן [illegible] פסל, שיצירותיו מקשטות את העיירה מטילת אל[illegible] פה אל מכתש רמון המפואר, כמה מטרים מהמקום [illegible] דת דניס ליצור, ניצב פסל נאיבי שעשה חצי המוח [illegible] מסותתת כאבן.

גם יצחק גולומבק הוא פסל, אבל עם רקורד [illegible] יותר. הוא הוזמן להשתתף אבל נשאר בתל אביב [illegible] דרך להעביר את יצירתו (נפח כולל של [illegible] וחצי), שהוכנה במיוחד לאירוע ובמימון עצמי [illegible] שלא יצליח להעביר את הפסל בדרך בטוחה [illegible] ואמרו "כנראה הפרויקט שלי לא מתאים [illegible] סודש.

"דורון אמר לין 'אל תפרוש, תביא משהו [illegible] קטן, העיקר שתשתתף בקטלוג'. זה [illegible] כספים על הגב שלנו, האמנים הישראלים [illegible] לאנשים. הרי המועצה לתרבות לא היתה [illegible] היר שמות של אמנים ישראלים. ועכשיו [illegible] הכספים על יחצנות וכיבוסי [illegible] לא נשאר בסוף".

וזה לא עניין של כסף אלא של [illegible] מפגש אמנים [illegible] המערכת.

ואלה המפגשים [illegible]

[illegible] אם הכותרת (שלו אחרי) "בנייה בתהליך במגמות פוסטיקו־ נסטרוקטיביסטיות" (כותרות כאלה נחשבו אז בעולם לשיא העכשוויות). נפגשו, שתו וודקה, אכלו בורשט מסירים גדו־ לים והציגו בבתי חרושת נטושים ומבנים מאולתרים אחרים. רומנטיקת שנות השישים התממשה בלודז' באיחור קטן.

זה היה אירוע האמנות הראשון באירופה המזרחית שלאחר מלחמת העולם השנייה. זמן קצר אחר כך הוכרז משטר צבאי בפולין והשלטון החדש סגר את התערוכה. המייסדים לא

האמן דורון פולק

ויתרו, ולאחר שלוש שנות מאבק הוצאה החגיגה לגרמניה, למינכן. במשך שבועיים יצרו, או כהגדרת המארגנים, בנו קונסטרוקציות, והשאירו את היצירות כתרומה לעיר המאר־ חת.

ב־1990, שבו הבנים לביתם. ברית המועצות בוטלה ואיתה הקומוניזם, והמפגש השלישי, "בחזרה ללודז'", התקיים באו־ מן גלוי. מאה אמנים השתתפו, וביניהם, בפעם הראשונה, גם ישראלים – מיכה אולמן, אילן אוורבוך ואחרים. במהלך האירוע הוקם מוזיאון האמנים. העיקרון הוא: מוזיאון ללא קירות, של אמנים בלבד. אין מנהלים ואין אוצרים. אמן מזמין אמן להשתתף, כך מתקבלים לארגון. האמנים (כולל משוררים) מייסדים סניפים בארצותיהם ונרשמים כעמותות. שמונה סניפים כבר קיימים. המרכז נשאר בלודז' [illegible] המרכזית בו היא רוצ'רד ושקו, שנודע גם כבשלן [illegible]. ב־1993 התקיים בלודז' המפגש הרביעי תחת הכותרת "כי חי – ביתר", אמן הזמין אמן ומספר הישראלים עלה. היו שם: גאון חיר, בוקי שוורץ, מיכה אולמן, יהושע נוישטיין, פיליפ רנצר, מיכל רובנר, דורי סומק, רינה וקשטיין, יגאל עוזרי, וגם מרדכי עומר, הידוע דווקא כאוצר (עכשיו מנהל מוזיאון תל אביב). אז גם הצטרף כמפיק דורון פולק.

ריזנפלד וקופרמינץ באורגונל

קיטורנו האישי הנוגע ללב

וקשטיין התקשר אלי (קופרמינץ) ושאל אותי אם אני זוכר את פולין. מה פולין, שוב אתם נוסעים לשם? "לא, רק רציתי להגיד לך שנבחרת לפרויקט בתור אמן ישראלי". למען האמת, שמחתי. הטלפון הבא היה פחות משמח, על הקו היתה מרים טוביה־בונה (מט"ב מכאן והלאה) עם הוראות: "תשלח מיד קורות חיים, תכתוב מה שאתה רוצה לעשות במדבר, אין זמן, צריך להשיג לך חומרים ואנחנו צריכים מיד, מיד, מיד לדעת מה אתה צריך". ישמור אלוהים. שבוע אחר כך, בסוף דצמבר, עמדתי לפתוח תערוכה בגלריה שלוש. דורון פולק שאל אותי: "נו?" שמע דורון, נפנה לחב־ רת חשמל שיביאו עמודים, נשים אותם באמצע המדבר, על השלט יהיה כתוב "אני אוהב אותך" ומאות נורות צבעוניות יאירו אותו. נעשה לאס וגאס במצפה. "וואלה", אמר דורון, "אין בעיה".

בפגישה השנייה כבר דיברו על הפרויקטים. מה אתם יודעים, חיים סטיינבך יביא את רכבת ישראל על מסילות של מאה מטרים. יש. אוסוולדו יציב עיר אינקה ענקית וינסה לשלב את התרבויות השונות, אלה שמשם ואלה שמפה. אמ־ נית אחת מבקשת מאות טונות של זכוכית כי זה החומר שבו

המשך בעמ' 19 ◄

האמן הפולני אדם קלימצ'ק

המחזה "אוליאנה" בקאמרי אמור לעורר סערות. **עמליה זיו ושרית פוקס** ו/או אותו. זיו מתמרמרת: לפני שבכלל הבינו כאן מהו הפוליטיקלי קורקט, ממהרים להביא הצגות שיחזירו לגבר הלבן את כבודו. פוקס חשבה שהאינטרפרטציה של איציק וויינגרטן פספסה את הנושא העיקרי של דיוויד מאמט: משבר השפה • **גל אוחובסקי** חוזר ל"ששי קשת", תקליט מ־71', ומתאהב בו • **דורית רביניאן** מבקשת מניק קייב שלא יבוא יותר להופיע כאן • **אלי הירש** מתלהב מהנובלה החדשה של צור שיזף • **מאיר שניצר** לא מתפעל מהחדש של וודי אלן • **אסף ציפור** מגלה שב"לפני הזריחה" השמש זורחת לגיבורים מהתחת • **דוד אבידן** מצדיע לנתן זך

בדעה צלולה

מי בכלל ברא אותנו

"קליעים מעל ברודוויי" הוא לכאורה מוצר בשל של וודי אלן. הבעיה המרכזית עם סרט זה, היא בבחירות הבלתי רציניות של היוצר. דווקא בסרט הכאילו־רציני הוא לא השתדל, ועיצב שורה של סטריאוטיפים מייגעים, נבובים ונעדרי נפח

מאיר שניצר
קולנוע אמריקאי

הכל יחסי, ועוד איך. לעומת שלושת סרטיו הקודמים – "צללים וערפל", "בעלים ונשים", "תעלומת רצח במנהטן", עשה הפעם וודי אלן עבודה מוצלחת. אבל יחסית לעבודותיו הגדולות מהעשור הקודם ("זליג", "דני רוז מברודוויי" ו"שושנת קהיר הסגולה"), הסרט החדש שלו – "קליעים מעל ברודוויי" – אינו אלא שרבוט שטחי של ראשי פרקים מוכרים ביצירתו.

נושאו של האופוס החדש, כמו ברבים מסרטיו הקודמים של וודי אלן, הוא הבורא ואחריותו על ברואיו. הבורא לא במובן האינגריאני של הרוח הגדולה שנושבת בעשבים הירוקים, אי שם מעבר לגבעות הכחולות. גם לא בגירסה היהודית, שהימרה על מופעי לייזר בהר סיני. הבורא אצל וודי אלן הוא האמן, שיחס פירות יצירתו אליו נע בין רחום־וחנון לבין נקם־ושילם.

זה החל ב־1980. לאחר שמונה סרטים ארוכים שביים, החליט כנראה וודי אלן שגם הוא פליני, ומה שמותר לאיטלקי הגדול, מותר גם לו. כידוע, הגאון האיטלקי יצר את "שמונה וחצי" שלו – המציג מצבי־ביניים של קולנוען שנסתתמו דרכיו – לאחר שסיים שמונה סרטים. בדיוק באותה תחנת־דרך בקריירה, צילם מחדש וודי אלן את "שמונה וחצי", וכינה את הבושה הזאת "אבק כוכבים".

שם, לראשונה, הוא דיבר על הבמאי כעל אלוהים שאחריותו כוללת. הן כלפי ברואיו, שהינם הדמויות האמנותיות שרוצות את אבא, והן כלפי קהל הצרכנים, שתר אחר הגורו התורן. בסרטיו הבאים הורחב הטיעון הזה. ב"שושנת קהיר" נדונה אחריותו של השחקן לדמות שאותה הוא מגלם; ב"זליג" בא לידי מיצוי מזהיר הדיון על מחויבות הדוקומנטריסט כלפי המציאות שהוא בוחר להנציח; ב"דני רוז" מתעסקים בקשר שבין אמרגן לבדרן, שאת הקריירה שלו הוא ממציא ומנהל. גם "ימי הרדיו" מתעכב על הפער בין ייצוג הדמות למייצג אותה.

בסרטו הקודם, "תעלומת רצח במנהטן", הכפיף וודי אלן את המציאות לטקסטים כתובים. פיענוח הרצח, שסביבו מתרוצצת העלילה כולה, ייעשה בסופו של דבר בידי סופרת. אחת שהתמחתה בבריאת מצבים היפותטיים, וביציאה מהם. כאילו שגופה מתה בלב מנהטן היא מצב היפותטי.

כל היסודות העלילתיים הללו מצויים גם ב"קליעים מעל ברודוויי". עלילת הסרט מתמקדת בשני יוצרים. האחד, מחזאי שרלטני הבורא עולם תיאטרלי שמבוסס על זיוף וחוסר אמינות. האחר הוא פושע, שבשם האמינות הריאליסטית נזעק לשפר את עבודתו הלקויה של המחזאי. הסרט מלבה דיונים על הפער בין דמויות כתובות לאופן הצגתן, בין אמת לשקר, וכמובן בין נאמנות טוטאלית ליצירה לבין התפשרות בורגנית על הרייטינג. כאמור, כל הדיונים הללו אינם שונים באופן מהותי מקווי העלילה שאפיינו את סרטי וודי אלן הקודמים. אך

דיאן וויסט. דמות צפויה

ב"קליעים מעל ברודוויי" ישנה בכל זאת פריצת דרך גדולה מבחינה תמאטית. אם בכל סרטי הברוא־בוראים הקודמים השתדל וודי אלן לשמור על דיסטנס מכובד בין שני הצדדים, על פסיביות של הבורא, הרי שבסרט החדש מתפתח עניין אחר לגמרי.

אפילו ב"שושנת קהיר", כשהדמות הברואה (בגילומו של ג'ף דניאלס) יוצאת מתוך בד הקולנוע ומתאהבת במיה פארו, לרגע אין ספק שהדו־קיום בין הבדוי למציאותי לא יתנפץ. שהרי הבורא הוא רחום וחנון. ב"קליעים מעל ברודוויי" מציג וודי אלן את הפן האחר – אלוהים של נקם ושילם, הרודף אחר מי שעושה את הרע בעיניו.

ההתפתחות המפתיעה בסרט הזה היא קטלנית לא פחות מהעימות בין פרופסור פרנקנשטיין והיצור המפלצתי שאותו הוא ברא. ב"קליעים מעל ברודוויי" נאלץ היוצר־מחזאי־פושע לחסל פיזית שחקנית גרועה, משום שזו מזייפת את הדמות שאותה כתב. בהעדר אופציית הפיטורים, מסולקת השחקנית מעולם החיים. במקרה זה לא מבחין הבורא, ולאו דווקא ברואיו, בחיץ שבין מציאות לבדייה.

בסרט הנוכחי מתכתב וודי אלן עם עברו הרחוק. כלומר עם הסרט "שם כהשאלה", שאמנם לא ביים, אך גילם בו את הדמות הראשית. סרט זה (משנת 1976) עוסק בתסריטאי שהרדיפות המקרתיסטיות מאלצות אותו להתאיין, לרדת למחתרת. משום כך הוא בוחר ביריד כלומניק, המשמש לו מעין חזית. התסריטאי מוסיף לכתוב את תסריטיו, ואלה מיוחסים לכלומניק. למעשה זהו מצב הפוך ל"קליעים מעל ברודוויי". כאן הכלומניק הוא המחזאי המצוי באור הזרקורים, ואילו האיש שמסתתר בין הצללים, אותו פושע, הינו היוצר האמיתי.

בעשור האחרון, עקב ההתרחבות התעשייתית בהוליווד, גובר הזלזול בתיאוריית היוצר. זו שנוטה לחפש אחר המכנה המשותף בעבודותיהם של במאי סרטים, וזאת מתוך הנחה מוקדמת שהבמאי הוא הקובע הבלעדי בסרט. תהא אשר תהא תקפותה העדכנית של תיאוריה זו – וודי אלן ממשיך לפעול על פיה. לא רק ב־24 הסרטים העלילתיים שכתב וביים מאז 1969, אלא גם כמוצר קולנועי שהקדים את סרטיו.

הכוונה היא ל"מה נשמע טייגר לילי", שהוא הציג ב־1966. זהו סרט ריגול יפני, שוודי אלן החליף בו את הפסקול, תוך שהוא כותב דיאלוגים העומדים ביחס הפוך לנראה על הבד. בכך הוא העלה לדיון את השאלה מיהו יוצרו של סרט זה – הבמאי המקורי מיפן, או וודי אלן שהתייחס לסרט היפני כשם שיוצרי האמנות הפלסטית מאסכולת הרדי־מייד מתייחסים למוצרי הצריכה ההמונית שמשמשים אותם לאמנותם.

דברים אלה מקבלים חיזוק־יתר אם נזכרים בעבודה מוקדמת נוספת של וודי אלן – בתסריט שהוא הכין ב־1967 לפארודיה "קזינו רויאל". פארודיה זו עוסקת בצחוק מדמותו של ג'יימס בונד, ואופן ההלעגה הוא בהצפת העלילה בעשרות ג'יימס בונדים. אפילו לדמות פיקטיבית אין זכות קיום עצמאית, והיא נאלצת להביא הוכחות ממשיות לקיומה תוך שלילתם של כל המתחקים אותה.

"קליעים מעל ברודוויי" פועל על פי כל המפורט לעיל. לכאורה, זהו מוצר בשל של וודי אלן, שחלקיו השונים נוסו כבר בסרטים קודמים שלו. הבעיה המרכזית עם סרט זה, היא בבחירות הבלתי רציניות של אלן. דווקא בסרט הכאילו־רציני הוא לא השתדל, ועיצב שורה של סטריאוטיפים מייגעים, נבובים ונעדרי נפח.

ג'ון קיוזאק, המגלם את דמות המחזאי השרלטן, נאלץ לסמוך על טקסטים גרועים וג'סטות מפוהקות. דיאן וויסט, שזכתה בפרס האוסקר על גילום דמותה של כוכבת ברודוויי מזדקנת, עושה דמות צפויה שנגזרה ממחזותיו של נואל קווארד. כך גם יתר אנשי הצוות, שהתפקידים שנכתבו עבורם הם לא יותר מסקיצות פסולות.

היחיד שמתעלה הוא צ'אז פלמינטרי, שמעצב את דמותו של הפושע שהופך ליוצר קנאי. זהו שחקן מעולה, שנכנס לתפקיד יוצא דופן. חבל רק שוודי אלן כתב ברישול רב גם את הדמות הזאת. כמו שכבר נאמר כאן קודם לכן: בימינו, דמויות אינן יכולות לסמוך אפילו על הבורא שלהן. ■

איתן הוק וג'ולי דלפי. הדבר הכי קרוב לשייקספיר שאנחנו מכירים, זה הלהקה האחות של שייקספיר

השמש זורחת להם מהתחת

"לפני הזריחה" הוא קשקוש נפוח ומיותר שיותר משהוא מרגיז, הוא מעצבן בגלל שהוא כל כך מגניב. איתן הוק בתפקיד הראשי הוא נורא מגניב וג'ולי דלפי בתפקיד הסטודנטית הצרפתיה הכוסית היא מגנובה וכל הדיאלוגים שלהם מגניבים ואפילו הזיון שלהם בטח היה מגניב

אסף ציפור
קולנוע אמריקאי

הסיפור הוא כזה: צעיר אמריקאי בחופשה מטייל ברחבי אירופה ברכבת. התחנה האחרונה במסע שלו היא וינה. ברכבת לוינה הוא פוגש סטודנטית צרפתיה שלומדת בסורבון ומציע לה לבלות יחד איתו את הלילה האחרון שלו באירופה. כל מה שהוא רצה זה לתפוס זיון עם איזה צרפתיה לפני שהוא חוזר הביתה. כל מה שהיא רצתה זה זיון טוב למזכרת, לפני שהיא חוזרת לפריז. אבל מה שהחל כפגישה אקראית ברכבת, הופך לסיפור אהבה רומנטי. מהר מאוד, מה זה מהר, תוך איזה עשר דקות, הם מגלים שהם מתאהבים ומה שהחל כזיון של לילה אחד, הופך למה שיהיה הלילה הכי רומנטי בחייהם.

מה שהופך את הלילה הזה לרומנטי כל כך, זה התחושה שכבר מתחילתו של סיפור האהבה זה היה סיפור של אהבה חסרת סיכוי. מחר יהיה כבר הלילה הזה רק זיכרון מתוק של אהבה אסורה. הם יודעים שלאהבה שלהם אין סיכוי, אבל הם חיים בעולם בו לאהבה, מראש, אין סיכוי. הם מחליטים לחיות את הרגע ולא לחשוב על המחר. בעולם ללא רומנטיקה הם מקבלים הזדמנות ללגום פעם אחת ממעיין האהבה ואז להיות מגורשים ממנו לעד. זוהי אהבה תמה ומושלמת, סיפור אהבה כמו אלה שרק בסרטים רואים. ומה אני אגיד לכם? זה עובד. אני יכול לספר לכם שכבר מזמן, אבל מזמן, לא ראיתי כזה קשקוש. כבר מזמן לא ראיתי כל כך הרבה זיוני שכל. מהרגע שבו הם נפגשים ברכבת ועד לסוף הסרט, לא מפסיקים גיבורי הסרט לדבר. בלילה אחד הם מנסים לחיות חיים שלמים, ואנחנו מקבלים הזדמנות נדירה להציץ אל עולמם הפנימי של נציגי דור האיקס.

עכשיו, אני באופן אישי חושב, שכמו שעל סיגריות יש אזהרה של משרד הבריאות שהעישון מזיק לבריאות, כך צריך לכתוב איזו אזהרה גם על סרטים כמו "לפני הזריחה". משהו בסגנון: "משרד התרבות מזהיר כי סרט זה הוא סרט על דור האיקס. משרד התרבות מזהיר כי זהו מיצג בנאלי של שטחיות וטיפשות, שעלול לגרום לתופעות לוואי של שיעמום מוחלט וחוסר אכפתיות".

סרטים כאלה יש להם רק מוטו אחד. אנחנו דור מזוין שחי בעולם ללא אהבה, דור שחי בעולם בו הרומנטיקה אבדה לנצח. אנחנו דור מיואש, משועמם וחסר כל אשליות. אנחנו דור שגדל על אם.טי.וי ואנחנו מסוגלים לקלוט דימויים ויזואליים בקצב של 200 פריימים בשנייה, אבל אנחנו לא מבינים שום דבר שיש לו עומק אינטלקטואלי מורכב יותר מווידיאו קליפ מתוחכם. עולמנו התרבותי מגוון ועשיר ומכיל את הקליפ החדש של עשרת־אלפים מניאקים. שיא האינטלקטואליזם בעינינו זה לדעת לצטט את המילים של השירים של לו ריד. הדבר הכי קרוב לשייקספיר שאנחנו מכירים, זאת הלהקה האחות של שייקספיר. עולמנו התרבותי צר כממדי מסך הטלוויזיה. עד כמה שאני יודע, זוהי הפעם הראשונה בהיסטוריה שדור שלם מתהדר בבורותו וטיפשותו כאילו היו איזו אידיאולוגיה מטהרת.

"לפני הזריחה" הוא סרט שבו הגיבורים נראים כמו שני מגישים באם.טי.וי, שעולמם הרוחני זהה לזה של שני מגישים באם.טי.וי, וכך גם כל מה שהם אומרים, כל שיחות הנפש האינסופיות שלהם נשמעות כמו פגישה עיוורת בין מגיש מאם.טי.וי אמריקה למגישה מאם.טי.וי אירופה. אני מניח שקראו לסרט הזה "לפני הזריחה", כי שני השחקנים בסרט מסתובבים כל הזמן בפוזה של "אני אחד כזה שהשמש זורחת לו מהתחת". שעה וחצי הם מדברים על הכל, על אהבה, על מוות, על קץ התרבות, מציגים את השקפת עולמם ומתחבטים בשאלות מוסר, ואחרי שעה וחצי אתה לא זוכר אפילו משפט אחד מתוך הסרט. בעצם משפט אחד אתה כן זוכר. כי אחרי שעה וחצי שהם מדברים, מפלרטטים ומתאהבים, שעה שלמה בה הם מדברים על האופציה של לילה רומנטי אחד כאופציה היחידה האפשרית בעולם בו לאהבה מראש אין סיכוי, בסוף הסרט הבחורה אומרת: "האמת? כבר כשהחלטתי לרדת מהרכבת, ידעתי שאני רוצה להזדיין איתך. אבל עכשיו, אחרי כל הדיבורים, אני לא יודעת אם בא לי".

הסרט הזה הוא למעשה איזו יציאה ריאקציונרית מכוערת וצבועה. אם הבנתי נכון, הסרט הזה אומר שבגלל שאין כזה דבר רומנטיקה, בגלל שאהבה כמו בסרטים יש רק בסרטים, אז זיון של לילה אחד הוא בעצם האופציה הרומנטית היחידה שנותרה לדור האיקס. לי זה נשמע כמו איזו הצטדקות ילדותית בעידן האיידס. זה לא סתם זיון, זה אקט רומנטי.

במאי הסרט, ריצ'רד לינקלייטר, שזכה בפרס הבימוי בפסטיבל ברלין האחרון (כנראה בקטגוריית "פרס הבימוי לסרט שמדברים בו הכי הרבה ולא קורה בו שום דבר"), ניסה לעשות סרט שדומה לסרטים של אריק רוהמר. הוא בטח חשב לעצמו שגם הוא יכול לעשות סרט כזה שמדברים בו הרבה על לא כלום ושום דבר לא קורה. הוא בטח חשב שזה מגניב לעשות סרט כזה. הבמאי של "לפני הזריחה" בחר לעשות סרט שפועל ב"כאילו זמן אמת" של סצינות שאינן נחתכות לעולם. הוא ניסה לתת לדמויות לחיות בתוך הפריים בלי להגביל אותן, אבל במקום לעשות סיפור מוסר רוהמרי, על מה הוא עשה סרט? על בליינד דייט. אין בסרט הזה יותר מאיזה תיעוד נמרח של בליינד דייט בין מתבגרים, על המבוכות והריגושים לפני נשיקה ראשונה. הבעיה הגדולה של "לפני הזריחה" היא שאין מדובר כאן בתיעוד, אלא בפיקציה רומנטית מנווטת היטב לשבילי האידיאולוגיה האמריקאית. הסרט הזה תיעודי ואמין בערך כמו הסדרה "החיים האמיתיים", הסדרה הכאילו־תיעודית של אם.טי.וי, שהיא תיעודית בערך כמו שסרט כחול הוא הנצחה תיעודית של זיון.

קשקוש נפוח ומיותר שיותר משהוא מרגיז, הוא מעצבן בגלל שהוא כל כך מגניב. כי בסופו של דבר, מדובר בסרט נורא מגניב. איתן הוק בתפקיד הראשי הוא נורא מגניב וג'ולי דלפי בתפקיד הסטודנטית הצרפתיה הכוסית היא מגנובה וכל הדיאלוגים שלהם מגניבים ואפילו הזיון שלהם בטח היה מגניב. אני לא יודע, כי אחרי שעה וחצי שכל הזמן רק מדברים על הזיון הזה ומחכים לזיון הזה, אחרי סרט שלם שכולו נבנה על המתח לקראת הזיון, נחשו מה הסוף? נכון, לא רואים את הזיון. "לפני הזריחה" הוא בסך הכל סרט אוננות. אוננות ורבלית אינסופית. בעידן האיידס ובעולם האיקס, האוננות הוורבלית היא האופציה לסקס בטוח. באחד הרגעים היותר רומנטיים בסרט, פונה איתן הוק אל היפהפיה שמולו ואומר לה שהיא דומה לונוס של בוטיצ'לי. אכן סימבול ויזואלי יפה מצא לו גיבור "לפני הזריחה", משל לסרט כולו. לוליטה בלונדינית עם ציצים קטנים שמסתירה את איבר המין שלה בתנועה צנועה. סמל המין החמקמק שהוא מפתה אבל צנוע. הזונה שהיא בתולה.

ברוך אתה אדוני אלוהינו, אדוני אחד. ברוך אתה אדוני אלוהינו שבשמים ובארץ. ברוך שלא עשני מגניב. ■

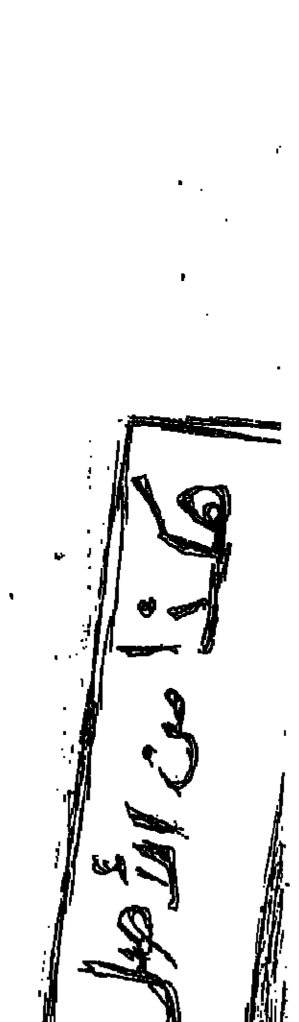

מעורר שאט נפש

המשמעות הפוליטית של הצגת "אוליאנה" בישראל, חמורה אף יותר מהמשמעות של הצגתה בארה"ב. שם המחזה מהווה לפחות חלק מפולמוס חי ואותנטי. כשם שהפמיניזם הפך כאן לנחלת העבר, מבלי שבכלל עבר בארצנו, כך גם הפוליטיקלי קורקט הפציע יום אחד באופק המקומי, ומיד זכה למעמד של השמצה אותה אתה מטיח באויביך הגרועים ביותר

ע מ ל י ה ז י ו

"אוליאנה"

הרשימה הבאה איננה ביקורת על ההצגה "אוליאנה" כהצגת תיאטרון, אלא תגובה למחזה "אוליאנה" ולקונטקסט הפוליטי־תרבותי של כתיבתו ושל העלאתו בארץ כיום.

המחזה, אשר עומד מבחינת הז'אנר בין דרמה פסיכולוגית לבין מחזה פולמוס, עוסק במרצה ובסטודנטית. במערכה הראשונה, הסטודנטית מגיעה לחדרו של המרצה כדי לדון ברמה הבלתי מספקת של העבודה שהגישה. היא מבולבלת, נואשת, מתבטאת באופן מגומגם ועושה רושם בלתי יציב נפשית. המרצה, שהוא אמנם נפוח, מתנשא ושתלטן, בכל זאת מעניק לה הזדמנות נוספת, מקדיש לה זמן ותשומת לב, מביע הזדהות ומספר לה על חרדותיו שלו. במערכה השנייה, מסתבר שהכלבה גמלה לו בכך שטרפדה את הקביעות שעמד לקבל (ואשר חשף בפניה עד כמה היא חשובה לו) בתלונות מתלונות שונות, כולל תלונה על הטרדה מינית. עילת התלונה היא שהניח יד על כתפה – אקט שכל אדם בר דעת בקהל יודע שלא היתה לו משמעות מינית. היחסים בין השניים הולכים ומסלימים, עד שלבסוף, לאחר שמסתבר למרצה שהיא שוקלת להגיש נגדו תביעה פלילית על תקיפה מינית (האשמה, ששוב, אין לה כל ביסוס), ולאחר פרובוקציות נוספות מצידה, הוא מאבד שליטה ומכה בה מכות נאמנות – מה שיביא לאובדנו הסופי.

הדפוס הכללי של השתלשלות העלילה מוכר: אל חייו השלווים של אדם (או אל חייה השלווים של משפחה), חודר גורם דמוני, אשר אינו מרפה עד שהוא הורס אותם לחלוטין. החדירה מתבצעת לעתים קרובות תחת מסווה של נזקקות וחוסר ישע, אבל הטפיל הולך ומתחזק על חשבון קורבנו, ותוך ניצול חולשותיו הקטנות והנסלחות של הקורבן כורה לו פח שלא יוכל להיחלץ ממנו. דגם רלוונטי נוסף הוא זה של סרטי הפסיכופטים, שבהם מעשה תמים של אדם שנקרה שלא בטובתו בדרכו של הפסיכופט, מוציא את זה למסע נקמה בעקבותיו.

ההבדל הוא שדיוויד מאמט, המחזאי, אינו מציג את הסטודנטית כפסיכופטית. הדמוניות של מסע הצלב חסר הרחמים שלה כנגד הפרופסור נעוצה לא בכוחות השחור שבנפשה, אלא במשהו דמוני הרבה יותר – הפמיניזם. האשמותיה הפרועות, שעוררו צקצוקים של חוסר אמון אצל שכני באולם, מוסברות כאשר מתברר לנו שעומדת מאחוריה "קבוצה". עתה הכל מובן – נשים, שמטבען הן נוחות לבריות ומצטיינות בנפש רגישה ובמיוחד בהבנה למצוקותיו של הזכר, כאשר הן מתאגדות בקבוצות ומורעלות על ידי תעמולה פמיניסטית, משנות את עורן והופכות ליצורים תוקפניים ושוחרי מדון שפגיעתם רעה. הנערה המבולבלת והעילגת של המערכה הראשונה, שקשיי התקשורת שלה מעוררים חשד להפרעה נפשית או קוגניטיבית קשה, הופכת במחציתו השנייה של המחזה לאשה אינטליגנטית, אסרטיבית ורהוטה, שמבינה היטב את האופן בו היא מדוכאת על ידי המערכת ומסוגלת אפילו להציע לפרופסור תובנות קולעות על מניעיו ועל המשמעויות של מעשיו.

טרנספורמציה מהירה ומוחלטת כזו יכולה להיות מוסברת רק כתוצר של שטיפת מוח: הנערה, שמהותה האמיתית היא אותו יצור מבולבל וחסר ישע, הופכת לחייל בשורות המהפכה, לבובה מדקלמת סיסמאות, ואובדן אנושיותה מתבטא בסירוב לחוש אמפתיה כלפי מצוקתו של הפרופסור. החוצפה מגיעה לשיאה כשהסטודנטית מציעה לפרופסור "עיסקה עם השטן" בתמורה לביטול ההאשמות נגדו – לחתום על כרוז של "הקבוצה שלה" שקורא להוציא מחומר הלימוד מספר ספרים, וביניהם ספרו שלו. כאן אנו יכולים לנשום לרווחה ולתת לזעם הצדקני להציף אותנו, כפי שהוא מציף את הפרופסור. צנזורה היא מטבע שכולנו מבינים (היא סדין אדום מוכר ובטוח), ומהחרמת ספרים קל להגיע לשריפת ספרים, ולמה לא. סוף סוף נחשף לעין כל פרצופו האמיתי של הפמיניזם הרדיקלי, ולמרבה הנוחות מתגלה, שכפי שחשדנו תמיד, מאחורי הלהט האידיאולוגי מסתתרת ציניות פוליטית, והקורבנות רק מחכים לצבור כוח כדי להפוך למקרבנים. במילים אחרות, האחרות המטרידה של הפמיניזם נחשפת פשוט כעוד צורה של פאשיזם, השונה הפך למוכר, ואם אי אפשר לטעון שנשים אינן מקופחות, לפחות אפשר לטעון שהן היו נוהגות באותו אופן בדיוק.

הצגה זו של המחזה חוטאת אולי למורכבות האנרשית שמאמט כן מצליח להעביר ב"אוליאנה". "אוליאנה" מדבר, ומדבר אפילו בצורה מעניינת, על כך שכוח הוא מרכיב בלתי נמנע באינטראקציות היררכיות, על הקושי האדיר ליצור דיאלוג כאשר צד אחד נמצא בעמדת כוח והשני בעמדת חוסר כוח, על אי היכולת של המדכא להבין את הדיכוי ועל הקושי שלו להימנע מלדכא, כאשר הדיכוי מובנה לתוך המערכת. מאמט הבין משהו על דינמיקות של כוח בתוך מוסדות היררכיים, אבל לפרובלמטיקה הכללית הזו הוא מוסיף תבלין אקטואלי ברמות העיסוק בהטרדה מינית ובפוליטיקלי קורקט, נושאים חמים ללא ספק, אך כאלה שאינם זוכים במחזה לשום טיפול ממשי. ההאשמה בהטרדה מינית, כפי שמאמט מביא אותה במחזה, היא מופרכת. ישנה מצידו של המרצה התנהגות בלתי הולמת, חוסר רגישות ומידה מסוימת של סקסיזם: אין הטרדה מינית.

מאמט, אם כן, יוצר בידיון, שבו אשה מנצלת לרעה את ההגנה החדשה־יחסית שהחוק מעניק לנשים מפני הטרדה מינית ואת ההגנה החדשה־יחסית שהתקנות בחלק מהקמפוסים בארה"ב מעניקות לבני מיעוטים – נשים, מיעוטים אתניים וגייז – מפני התייחסות פוגעת. עלי, כצופה, מוטלת האחריות לשאול מה משמעותו של הבידיון הזה. מובן, שמקרה כמו זה המתואר, עשוי תיאורטית או הסתברותית להתרחש, אך בכך עדיין אין תשובה לגבי המשמעות של יצירת עלילה כזו, בידי מאמט, בקונטקסט התרבותי־פוליטי של היום. אם מתייחסים ליצירת ספרות כטקסט שבו זמנית מספק שיקוף של מציאות פוליטית ושותף לעיצובה, נראה לי שיש לקרוא את "אוליאנה" כביטוי מובהק של מה שבספירה הפוליטית, מכונה Backlash, או בעברית – ריאקציה. מכיוון שהרחבת מעגל הזכויות לנשים ולמיעוטים אתניים ומיניים נתפסה תמיד כאקט של חסד מופלא מצידו של הזכר הלבן, רווחת כיום בארה"ב הדעה שהעניינים הרחיקו לכת יותר מדי ויש לחזור אחורה, דעה שמשתקפת במיוחד במתקפות על הפוליטיקלי קורקט. אם אי אפשר כבר להשמיע הערה סקסיסטית בשיעור, או להשתמש ב"הומו" כקללה, ברור שהלכנו רחוק מדי ויש לחזור לגבולות הטעם הטוב, כלומר – למקום שבו הגבר הסטרייט הלבן שב ומרגיש בנוח.

המשמעות הפוליטית של הצגתה של "אוליאנה" בישראל, חמורה אף יותר מהמשמעות של הצגתה בארה"ב. שם המחזה מהווה לפחות חלק מפולמוס חי ואותנטי, שגם צידו השני מוכר לציבור. כשם שהפמיניזם הפך כאן לנחלת העבר מבלי שבכלל עבר בארצנו, כך גם הפוליטיקלי קורקט הפציע יום אחד באופק המקומי ומיד זכה למעמד של השמצה אותה אתה מטיח באויביך הגרועים ביותר. הסיקור של תופעת הפוליטיקלי קורקט נע מראשיתו בין שני הקצוות של הצגתה כאזוטריה תמוהה מחד או כז'דאנוביזם מסוכן מאידך. נראה שאיש מהאינטלקטואלים של השמאל לא ירד לעומק התובנה הפוליטית המהותית הגלומה בפוליטיקלי קורקט – התובנה שמילים הן שוות ערך למעשים, שלמילים יש כוח לא רק להשפיל ולפצוע, אלא גם לייצר בני אדם, לעצב את תודעתם של המדכאים והמדוכאים גם יחד וכך להתוות את גבולות חירותם.

מתנגדי הפוליטיקלי קורקט טוענים שכפייה של קוד לשוני ממילא לא תשנה את הדעות שאנשים מחזיקים בהן, אבל הפוליטיקלי קורקט לא נועד לחנך את המדכאים, אלא בראש ובראשונה להגן על מיעוטים מפני הדיכוי המילולי של בעלי הכוח. ההתמרמרות על חירות לשונית שאבדה, על אובדן הספונטניות, ועל הצורך "להיזהר" תמיד בלשונך, כמו גם ההתמרמרות של גברים על אובדן הספונטניות ביחסים עם נשים (כשתחת איום החוק הם סוף סוף נאלצים לברר האם בת זוגם באמת מעוניינת), היא התמרמרות על אובדן של זכויות יתר, על אובדן של חירות שנקנתה על חשבונם של אחרים. חופש הדיבור הוא פיקציה נוחה, שמבוססת על התעלמות מן העובדה שלחסרי הכוח אין קול. גם אם חופש הדיבור שלהם מעוגן בחוק.

בהשוואה להתמרמרות הגלויה הזו, "אוליאנה" מהווה צורה מתוחכמת יותר של ריאקציה: ליצור בידיון שבו אשה מנצלת לרעה את ההגנה החדשה שהחוק מקנה לה, משמעו לא רק לבטא חרדה גברית מפני סדרי עולם משתנים, אלא גם לערער במובלע על הלגיטימיות של אותה הגנה חוקית באמצעות טריוויאליזציה של כל בעיית ההטרדה המינית. "אוליאנה" מספק שיקוף לחרדות שביסוס ההטרדה המינית כקטגוריה משפטית מעורר בגברים. הבחירה לעסוק בנושא ההטרדה המינית דווקא מהיבט זה אופיינית אמנם לפוליטיקה המינית בישראל, אך עדיין יש בה כדי לעורר שאט נפש.

דרדור הדיאלוג האנושי

חומרים נפלאים שטמן דיוויד מאמט בטקסט של המחזה "אוליאנה", הלכו לאיבוד בהפקה הישראלית, ואיתם נגנזו הרב־משמעות, התחכום וקסם התעתוע. "אוליאנה", קובעת שרית פוקס, הוא מחזה על משבר השפה. על הפער ההולך וגדל בין מה שנאמר לבין מה שמשתמע

ש ר י ת פ ו ק ס

"אוליאנה"

השערוריות. איציק וייינגרטן מביים את המחזה כפרובוקציה, אולי כדי לא להחמיץ רעש ציבורי מהסוג שאוהבים בקאמרי. המחזאי דיוויד מאמט הפגיש בחדר אחד מרצה בורגני נהנתן ומסואב קלות עם סטודנטית מיליטנטית שמוצאה מסביבה נחשלת. היא פועלת בקמפוס בשם קבוצת טיהור של נשים. הקבוצה מאשימה את המרצה באליטיזם, שוביניזם, כוחניות ופורנוגרפיה. היא מגישה תלונה לוועדת הקביעות של האוניברסיטה, והעניינים מידרדרים עד פיטורין. גם הסיכוי של המרצה לעבור לבית חדש יורד לטמיון. לבסוף מאשימה הסטודנטית את המרצה בניסיון לאונס שלא היה. הוא נגע בה פעם בחמלה ופעם כדי לעצור אותה מללכת. כוונתה האמיתית היא בעצם לאונס הרוח, אבל התלונה במשטרה עוסקת בבשר. חיי המרצה נהרסים. בעוד שבקאמרי עוסקים בפרובוקציה, נראה שמאמט התכוון דווקא למניפולציה. ההבדל הוא בכך שבמניפולציה מחליף הקו של זוויות ראייה, מצדד או מטיל ספק בכל פעם בצד אחר. בפרובוקציה של הקאמרי אנחנו ממוקדים בחיבה, מוגבלת אמנם, לפרופסור הסתמי. ...ות היא עיון בעולמו המצפוני של הפילוסוף מרטין היידגר, אך לא בעולמנו, הבה נודה. עודד תאומי מגלם את התלבטויותיו של המרצה באופן מלבב; לשיטתה של האינטרפרטציה של וייינגרטן, תאומי משחק ...ין.

...שלו מסתובבת בעצבנות על הבמה מכשפה מיליטנטית הנראית כמו, כן כן, אחת שרעבה לסקס (שירי גולן). אדם המבולבל מול לילית הרשעה. חומרים נפלאים שטמן דיוויד מאמט בטקסט, בתוך שפה שאינה מצליחה להוליך משמעויות בין גיבורי העימות, הלכו לאיבוד בהפקה הישראלית ואיתם נגנזו הרב־משמעות, התחכום וקסם התעתוע. אבל למרות הבימוי הפשטני ההצגה עדיין מרתקת, מפני שמאמט חזק מהפרשנות הריאליסטית של וייינגרטן. תמונה בהירה של מארג קונפליקטים השייך לתקופתנו בלבד מבצבצת בין התפרצויות המתיקות של הפרופסור לסערות הנפש ההיסטריות של הסטודנטית.

לא מדובר במפגש בין גבר לאשה, אך גם בו. לא במפגש בין מורה לתלמיד, אך גם בו. הטרדה מיניות ופוליטיקלי קורקט, שהסעירו צופים בארה"ב ובריטניה (בלונדון ביים פינטר את ההצגה), הם חלק מתמונת הרקע של המחזה, מאפיון הסביבה של הגיבורים, אבל ציר הדרמה הוא משבר השפה. הפער ההולך וגדל בין מה שנאמר לבין מה שמשתמע; בין הסמנטיקה לפרגמטיקה (כפי שניסח זאת הבלשן פול גרייס ב־70'). התהליך מואץ היום, כך נדמה, בגלל הלגיטימציה לריבוי משמעויות ואמיתות בתרבות פוסטמודרניסטית. בעידן אחר, אפילו לפני 20 שנה, לא היתה סטודנטית (או סטודנט) מעיזה לבוא למרצה שלה בתלונה שאינה מבינה את שפתו, שהוא משתמש במילים לא נחוצות שנועדו למקם אותו בתרבות עליונה.

"אני לא יודעת מה המשמעות", חוזרת הסטודנטית קארול ואומרת למרצה שלה, אבל גם הוא מרגיש: "אני לא בטוח שאני יודע מה המשמעות". בדיאלוג שלו עם הסטודנטית הוא משתמש במילים השייכות לכת האקדמית שלו, למשל: "אני תמיד מחפש פראדיגמה". "אני לא יודעת מה זה". "זה דוגמה". "אז למה אתה לא יכול להשתמש במילה הזאת?" למעשה, גם המרצה ג'והן נתקל בשפה כיתתית בתחילת המחזה, כשאשתו מתקשרת אליו ערב קניית ביתם החדש ומצטטת מפי עורכת הדין שלהם את הביטוי "זכות קניין". אז שומעים אותו שואל את אשתו: "מה היא אמרה? האם זה מונח פיוטי? האם זה מחייב אותנו?" קארול, העוקבת אחרי השיחה ושומעת אותו מחלץ לעזרתו מטבע לשון מהכת שלו, שואלת: "מה זה מונח פיוטי?"

ייתכן כי התביעה העכשווית הפוסטמודרניסטית לרב־גוניות, לחיוב כל האפשרויות, מדגישה את הצורך של בעלי מקצועות כיתתיים להתגדר בשפתם, כדי שיידעו מיהם, שאין הם חלק מההמון. משבר השפה בתרבות קונפקציה המונית, כזב ויחסי ציבור (סטפן צוויג ב"העולם של אתמול" מתאר את תחילת התהליך במלחמת העולם השנייה. "תרבות התעמולה" הנאצית הורידה את המילים מגדולתן) פירנס את מחזאי האבסורד, ופינטר בראשם. עולמו של מאמט מוטרף, נוסף על כל אלה, גם על ידי טרור המילים הנכונות. טרור המוכר בעיקר בארה"ב, שבה פועלות קבוצות כמו זו שאליה שייכת קארול, הדורשות לטהר את הקמפוס מגורמים שיבטאו אליטיזם, סקסיזם, שוביניזם, גזענות וכן הלאה. הוויכוח בין קבוצות הטיהור לבין המטוהרים הוא על מילים. גם אם לא התכוונת, בכל זאת, זה מה שהשתמע. כמו שאומרת קארול לג'והן: "אתה חושב שאתה יכול להכחיש שהדברים האלה קרו, ושאם הם קרו אז המשמעות שלהם היתה המשמעות שאתה אמרת שיש להם?" ובמקום אחר היא מבהירה לו: "לא אתה זה שמחליט".

הדיאלוג בין המרצה לסטודנטית מרוסק. הם עולים זה על דברי זה ומסרסים אחד את משפטי האחר. הם לא מסוגלים לפרש אחד את השני, או לבטא באופן נהיר לזולת את הביקורת שלהם על פרשנות האחר. הם לא מצליחים להסכים על משמעויות. כשהיא כותבת בתלונתה לוועדת הקביעות שהוא שוביניסט ואליטיסט, הוא מעיר: "אני לא בטוח שאני מבין את משמעות המילה".

דיוויד מאמט אינו מחבב את שניהם: את המרצה חסר האידיאולוגיה ואת הסטודנטית הלוקה בעודף אידיאולוגיה. ושניהם, צריך להגיד, מניאקים. הוא מתעניין בקריירה שלו, בקביעות, בבית המוגדל, בחינוך פרטי (כי חינוך ציבורי הוא "נטל על האדם הלבן"). הרגשות שלו ארוזים בתבניות תיאורטיות. האמפתיה שהוא מבטא למצב הסטודנטית מופשטת. הוא אוהב אנושות, שאינו מחבב בני אדם. הוא מגלה צדקנות וחוסר רגישות בהתעקשות שלו ללמד סטודנטים כמו קארול, שהשכלה גבוהה היא נורמה מעוותת, "הצקה ממושכת", היוצרת אשליה לפיה כולם זכאים להשכלה גבוהה. עבור קארול, השכלה גבוהה היא סיכוי לצמוח מעבר לסביבתה הנחשלת, לשנות סטטוס. היא נעלבת בצדק. ממרום התיאוריה אין רואים את האדם. קארול צודקת כשהיא מאשימה אותו בתחושות אלוהות ("אתה לא אלוהים"), אבל היא לא טובה ממנו. קארול דורשת ממנו לשרוף ספרים לא נכונים, כולל ספרו. אם יעשה זאת, תבוטל התלונה נגדו. האסוציאציה של שריפת הספרים ברורה. קארול וקבוצתה פועלים כחוק לעצמם. הראריקליות הפוליטית שלהם מסואבת כמו רגש העליונות של איש האקדמיה הנהנתן. גם הוא יוצר לעצמו חוק פרטי. הוא מציע לסטודנטית ציון 100 עוד לפני שהקורס נגמר, ולמרות זאת המפגש בין המרצה לסטודנטית מסתיים באלימות. מרטין בובר עמד על השותפות האטימולוגית בין אלימות ואלם. כשהמילים אינן יוצרות דיאלוג, אלימות תופסת את מקומן. מעבר לכל, "אוליאנה" הוא תיאור מבוהל של דרדור הדיאלוג האנושי.

הקונטרסים של זך

והופ, הנה כתב־עת חדש

בשקט, בלי פרסום מוקדם, עם איזכור אחד בלבד בעיתונות, הופיעו שלושה קונטרסי נתן זך, הנושאים את הכותרת "הֶנֵה". כדרכו, פועל זך ללא המולה תעשייתית וללא יח"צנות, מילה שכמדומה ממילא תיעבה נפשו, וגם בהיקף צנוע: (16 עמודים, פורמט חצי־קווארטו, מינימום פעלולים גרפיים ועיצוב גרפי: אלעזר גלעד). בשקט, בשקט, והופ – הנה מעין כתב־עת חדש, כחותר, מטבע עיצובו, לכרך.

המו"ל, מריון ויינשטיין, ממוצא ארגנטינאי, צירף מכתב עם מינימום שגיאות־כתיב, בו הוא מזכיר לי בעדינות, שפעם הזכרתי אותו כאן, בטור זה ("זהירות, מו"לים כרישים"), כ"מו"ל כריש" ומפריך, בעדינות דרום־אמריקאית, את השמועות עליו. זך זכה כאן גם למו"ל אינטליגנטי, ניתן לומר, בנוסף על פתיחותו לפורמטים מו"ליים חדשים.

הקונטרס הראשון (מחודש ינואר) מכיל שירים וסיפורים של דליה רביקוביץ, שנכונו בנסיבות אישיות לוחצות, ועם זאת התוצאות מעניינות במיוחד. למשל, "רגשי אשמה":

רגשי אשמה יש לי כמה שתרצה/ אבל לא כמו שאתה משער./ וביום כיפור אני לא צמה/ אבל לא מחפשת עינוגים./ כי רעב זה לא גורם שמשכיח את האישיות/ ולא מטהר אלא רק מציק/ ולהציק אני יודעת מתוך ניסיון/ ומתוך לימוד והתבוננות/

ד ו ד א ב י ד ן

כ ת ב ע ת

גם לאחרים וגם לעצמי./ ואני עדיין מתפתחת ומתייעלת/ כי להסיר מכשול משום/ זאת מטרה בלתי מושגת./ וכל העניין הזה מתמשך כמו חמסינים/ במישלט או בכבישים או בבית משוגעים,/ ומתמשך כמו חגים ומועדים/ בלי סדר יום ובלי משפחה/ ובלי כושר דיכוי/ וטוב שיש לי מספר מיקוד/ למשלוחי דואר ובלבד/ שלא ישלחו לי חבילה/ שאינה נכנסת לתיבה/ כי לבית הדואר אני לא הולכת/ מתוך קוצר רוח ועצלנות/ וגם מחוסר מוטיבציה./ והווידוי הזה שנכתב בחלל ריק/ וכדי להשתמש בבישול וניקוי/ וכביסה/ הוא סיפור שאין לו סוף וגם/ לא יהיה/ עד בוא החורף/ או עד שיעלה חמור בסולם/ או מה שיבוא קודם.

קונטרס מס' 2 (פברואר) כולל שירים של משורר צעיר בשם יעקב איילי, יליד 1957, שגודל במשמר השבעה. מתוך "איש אינו מקנא בחתול":

כדי שתתחדד לי ראיית הלילה/ כדי שאחלוף לידה שקט כחלוף הצל/ כדי שלא תליט את עיניה בכפה הקטנה/ כשהיא כועסת או מפוחדת -/ כדי שאוכל להתבונן באהובתי הבט היטב... וכו'.

בקיצור, דליות רביקוביצות לא מתרוצצות ברחובות.

קונטרס מס' 3 (מרץ) מוקדש לשירו של משורר גרמני בן־זמננו בשם פרידריך כריסטיאן דליוס, יליד 1943, שההתוודעות אליו מצריכה תשומת־לב מיוחדת. וקונטרסים נוספים יבואו.

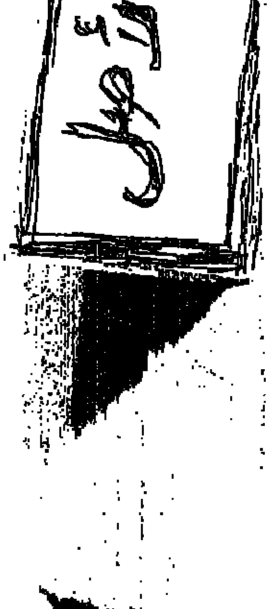

בדרך צלולה

ששי קשת. קול גדול

גל אוחובסקי
מוסיקה ישראלית

מי רצח את הזמר

ששי קשת לא זכה לרטרו, קאמבק או כל תחייה אחרת. חוץ מ"פנקס הקטן", שנחשב שיר רציני ולכן שרד לאורך השנים, נעלמו כל שירי תקופת הזוהר שלו ונדמו. התקליט "ששי קשת" שיצא עכשיו בדיסק מוכיח שגם גברים ישראלים ידעו פעם לשיר את הפופ

די פעם, בשעת ערב מאוחרת, אני פונה אל עצמי ושואל (בקול רם): תגיד באבי, לאן נעלם זמר הפופ העברי?

נשים הן יותר מתוחכמות. בשני העשורים האחרונים התגייסה תעשיית המוסיקה הישראלית כולה כדי להוליד את הרוק הישראלי. כל הנוגעים בדבר התאמצו באמת ובתמים לייצר זמרי רוק ולהקות רוק, לגדל אותם ולטפח אותם, ולעזור להם בהתלהבות ציונית סוחפת, עד שיצמיחו תסרוקות מכוות ונובלס, ואפילו ההופעות שלהם ב"פופוליטיקה" יהפכו אגרסיביות ובלתי מתנצלות. התהליך, יכולים כולם לטפוח לעצמם על הכתף, הצליח בצורה יוצאת מן הכלל. יש פריחה לרוק הישראלי. הוא חי, הוא נושם, הוא פופולרי, הוא לא דופק פה, והכי חשוב: הוא מכניס מלא כסף. עכשיו מותר גם לדבר על הדברים הפחות טובים שקרו בתהליך הזה, והם בעיקר שניים: אבד כמעט לחלוטין הכושר לייצר פופ (או מה שנהוג גם לכנות מוסיקה עם גרוב) ואבדה קלות הדעת.

נשים הן מתוחכמות יותר. אילנית, עדנה לב ושולה חן, העבירו את הלפיד לירדנה ארזי ועפרה חזה, ששימרו (לפחות באופן חלקי) את מסורת שירי האהבה המופשים. ארזי וחזה העבירו את האור הגנוז לדנה אינטרנשיונל. הגברים, תמיד נודדים יותר, ביצעו בלפיד כיבוי צופי. שלמה ארצי הפך ליוצר רציני, יהורם גאון הפך לזמר עממי עם התכוונויות חגיגיות, אפילו אבי טולדנו הגיע עד כדי תקליט משירי חנוך לוין. יגאל בשן יצא מהמירוץ, מוטי פליישר התארה, אושיק לוי התבלבל. כשהגיעו שנות ה־90 העליזות והעולם חזר לאבבא, התברר שבישראל אפשר לחזור שוב ושוב רק לצביקה פיק. מייק בראנט מת ועוד בצרפתית. כל השאר נמחק.

עכשיו, כשהחיבה לאילנית ולכל מה שהיא מייצגת הפכה מטבע לגיטימי, מתברר שאצל הגברים, גם אם רוצים, אין כמעט לאן לחזור. זמר הפופ נכחד, כולל השורדים. אפילו אדם, שהיה ניסיון מוצלח כמעט יחיד לשימור הז'אנר בשנות ה־80, לא הצליח להותיר אחריו רישום ברור ומחייב. כל מה שנותר הוא לחפור עוד ועוד בתקליטיה ולנסות להיזכר בפניני פופ גבריות שאפשר לשלוף ולהחזיר לחיים. למשל ששי קשת.

ועכשיו לווידוי הקטן שלי: הו כמה אהבתי את החליפה התכלת של ששי קשת. הייתי אז בן 13, התמונה שלו עם המיקרופון ביד והחליפה הנקייה מילאה את שער "להיטון". ידעתי בעל פה את רוב השירים מהתקליט שלו, שנקרא בפשטות "ששי קשת". וכעת, כשהוציאו אותו מחדש על דיסק (הד ארצי), מיהרתי איתו אל הסטריאו ובלבי חשש קל. בניגוד להרבה אחרים, ששי קשת לא זכה לרטרו, קאמבק או כל תחייה אחרת. חוץ מ"פנקס הקטן", שנחשב שיר רציני ולכן שרד לאורך השנים (וצורף לדיסק החדש כבונוס), נעלמו כל שירי תקופת הזוהר שלו ונדמו. אני לא זוכר מתי בפעם האחרונה שמעתי את אחד משירי התקליט הזה ברדיו. למעשה אני משוכנע שזה לא קרה המון שנים.

ביד רועדת לחצתי על הכפתור ותהיתי (ביני לביני כמובן) האם התקליט הזה עוד נושם. היה שקט מתות בחדר. קודם בא פסנתר בורר עם ניחוח ג'אזי קל, אחריו הצטרף תוף, ואז הגיע אורגן האמונד א־לה סבנטה מרוככת. אלכס וייס, כמו שכבר בנאלי לומר, היה מעבד ענק. כשקשת הצטרף מעליהם עם קול מלא נשמה ב"שם ישנה גבעה רמה, פרגים בלחייה", התפשט על פני חיוכי האוהב עליי. הרי ציפורה, זה עובד.

המשכתי להקשיב. "אל תלכי לבדך בלילה", "קולות מהרים", וכמובן ה"להיט "הלילה הארוך ביותר בעולם" עם הלחן האופייני של בועז שרעבי. אח, איזו נחת. עכשיו לך תסביר למי שלא מבין ולא מכיר ש"ששי קשת", שהוקלט ב־1971, הוא באמת תקליט נהדר. שזאת לא מניירה, לא גחמה, לא התחכמות בהפוכה. שזה באמת תקליט פופ מגובש, עם אופי וכוח. שאם מעמידים אותו מול תקליטים של דסטי ספרינגפילד או סנדי שואו, הוא לא עושה בושות ולהפך.

מכל הזמרים בני דורו, היה קשת בעל הקול החזק והדרמטי ביותר. הוא ידע לפתוח גרון וללכת לאן שהמנגינה לוקחת. הפופ שלו, לא מתוק במיוחד, היה מודע למוסיקה שחורה, לסול. זה יהיה מוגזם לומר שקשת הוא התשובה הישראלית לסופרימס. אבל התקליט הזה, שהסאונד שלו מגובש ומתבסס על תזמורת קטנה עם אווירת בר־מועדון אפוף עשן שבמרכזו אותו פסנתר בורר, בהחלט מצליח לייצר אמירת פופ אמיתית. קשת לא היה זמר אהבה רומנטי מגזרת חוליו איגלסיאס. השירים שלו עצורים יחסית, סיפוריים, ולא מתנקזים ל"אני אוהב אותך" בנאלי. הוא זמר, כמו שפעם היו זמרים. צריך מחקר יסודי יותר כדי להבין למה ששי קשת לא שרד. אבל ברור שהמקרה הפרטי שלו היה חלק מתהליך: מישהו החליט לרצוח את זמר הפופ העברי, והצליח. לששי קשת לא היה כנראה שום סיכוי. אין טעם להזיל דווקא בחג את הדמעות, עדיף לשים שוב את הדיסק בתוך הסטריאו ולשיר מלוא הגרון ו"תבוא עליכם הברכה".

דורית רביניאן
הופעה

לך להורים של אשתך

בבקשה ממך, ניק קייב, אל תחזור אלינו בחג הבא. גם לא בחג שלאחריו. לך רחוק רחוק, להרבה הרבה זמן, שלא נראה אותך פה. שנתגעגע. האור כאן בוהק מדי ועוד מעט יתחילו החמסינים. לך הביתה, ניק קייב, מה יש לך מהגלולה? מה פתאום נהיית ציוני? רוצה להתחרות בקדם אירוויזיון? רוצה להיות דץ ודצה?

כשהייתי כמעט בת 15, שנתיים אחרי שניק קייב הוציא את "דה פירסט בורן איז דד", פגשתי את אבישי רודמן (כולם קראו לו אבשה) בכנרת. התאהבתי כבר ברגע הראשון, אבל לו זה לקח כמה ימים. זה היה בקיץ, ובסתיו אבשה קנה לי ליומולדת את "יור פיונרל מיי טראיל", יד שנייה מפיקדילי ב־15 שקל, ואמר, "תקשיבי טוב".

היה לו לאבישי רודמן שיער ארוך וחלק, וכשהוא היה יוצא מהמים בחוף דוגית היה צבעו משתנה משחור לכחול כהה. עיניים היו לו בצבע של מי הכנרת בשעת בין ערביים. הוא הלך כפוף כמו ניק קייב, רקד כמו ניק קייב, העביר אצבעות גורפות בשיער כמו ניק קייב ודיבר במלמולים כמו שניק קייב שר. כשהוא היה מסטול הוא היה כותב שירים כמו של ניק קייב. אוצר המילים שלו, שמל־כתחילה לא היה גדול במיוחד, הצטמצם למילון המושגים של הומר הנערץ. תפילה, אש, ארון מתים, בוץ, באר, לילה ודם. עורבים התחרזו בכלבים, צללים במלכים, ורכבות בדמעות. כששאלתי למה, הוא היה אומר לי, תעזבי, את אשה, את לעולם לא תביני אותו כמוני.

שניהם ארוכים ודקים, ופניהם מיוסרות בריכוז עמוק של משור־רים, הפכו אבישי רודמן וניק קייב לישות אחת בעיני. אבל יום אחד הגיעה אל החוף בלונדינית אחת עם גיטרה, שהזכירה לו בשירתה וביופיה את ניקו מהוולווט אנדרגראונד. ביחד הם תפסו טרמפים לפול מון שהיה בנחל דן. לי הוא נתן 12 שקל ושם אותי על אוטובוס מספר 641 שייקח אותי הביתה. בחדר שלי בבית שמתי את "פרום הר טו איטרנטי" בפטיפון והלכתי ובכיתי, הלכתי ובכי־תי מצד לצד, כמו הגיבורה מחדר 29, המתגוררת מעל חדרו של ניק קייב, ודמעותיה נוזלות מבעד לסדקים שבתקרה, נושרות על פניו והוא לוכד אותן בפיו.

כשהייתי בת 20 וקצת, וניק קייב הוציא את "הנרי'ז דרים" הוא הגיע להופעה בהאנגר שעל חוף חים של חיפה לכבוד פסטיבל הבלוז. עמדתי קרוב קרוב לבמה וראיתי את מי שאבישי רודמן כינה "מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא" מוציא סמחטה עסי־סית מהפה ויורק מאחורי הגב של בליקסה. צינורות שוצפים של כבאי העיר חיפה התיזו מים על הקהל המצטופף לרגלי הזורעים הרעים, לרענן בהם את הבנות המתעלפות מן הדוחק והריגוש. רק שם ראיתי כמה שניק קייב יפה הרבה יותר מאבישי רודמן, וכמה שהם בכלל לא דומים. רק אז נפרדו שניהם בעיני והפכו לשתי ישויות נפרדות. אז גם הבנתי שאני קרובה אל סופו של גיל ההת־בגרות.

השבוע הייתי בת 22 וקצת. ניק קייב הוציא השנה את "לט לאב אין", שקטעים ממנו שמעתי רק ברדיו, והלכתי לראות אותו בסינר־מה. העיניים שלי התרוצצו בקהל לחפש בין האנשים את אבישי רודמן, כי הייתי בטוחה שהוא יהיה שם, עומד עמידה ניק קייבית קלאסית ועורו מנומר בקעקועים של סוסי ים. אבל הוא לא היה שם. במקומו מצאתי רק ילדות אין ספור במיקרו מיני, ונעלי דוק מרטינס.

תחת התקרה הגבוהה בהאנגר שבחיפה, יצאה נשמתי מרוב קנאה בבחורה ההיא עם השמלה האדומה, שטיפסה לפני שנתיים לבמה בשיער רטוב ובלי נעליים, חומקת מידי הגברתנים של חברת הא־בטחה. ניק קייב אסף אותה לחיבוק אין קץ ורקד עימה לאורכו של שיר שלם. אוח, כמה שקינאתי. רציתי לפרוש לקראתו את זרועותי ולומר בקול הכי עמוק שאני מסוגלת להוציא: "קאם לוו יור דונג אפון מי". רציתי שיידע שאת החתיכה הקטנה שחסרה בלב שלי, זה הוא שתלש והוא שנושא אותה עימו בכיס הקטן של המקטורן.

השבוע בסינרמה לא היו זרנוקי מים לצנן בהם את להט הבנות המתעלפות. אחת אחת קרסו הילדות והובלו אל האמבולנס. אחראי ובוגר כמו אבא טוב, סימן ניק קייב לאנשי מגן דוד אדום על עוד בת יהודים שהוא זיהה בקהל, מאבדת עשתונותיה עד כדי עילפון. ואני, שעמדתי מרחוק, הרחקתי אל ירכתי האולם יותר ויותר, שיר אחר שיר.

עכשיו ידעתי שהתבגרתי באמת. כשהוא שר את ה"מרסי סיט", הימנון היסורים הגדול שלו, הייתי קרובה אל מדרגות החירום החוצה. בשיר הזה הפך ניק קייב מזמר הרוק שאני הכי אוהבת, מנהיג הכת הקטנה והסודית, למטיף ההמונים, לניקולס המשיח הקדוש, השליח הנוצרי מאוסטרליה. ארוך ודק כמו ישו הצלוב מנצרת, פניו מסוגפות כפני משורר רעב, הוא צרח את מילות השיר כמו מנטרה דתית מטמטמת, זינק באוויר והשליך את עצמו על הרצפה כמו מתאבד שיעי מטורף. קהל המאמינים בסינרמה, עדת ילדים, נע קדימה ואחורה כמו בתפילת המונים במסגד אל־אקצה, מלמל את המילים בקולות דקיקים ובהתמסרות חסידית כמעט. והאדמה רעדה מתחת לרגליהם של בני ישראל היוצאים מעבדות לגאולה. מעמד הר סיני, קריעת ים סוף, שלח את עמי.

גוד בלס יו טו, ניק קייב. אבל בבקשה ממך, אל תחזור אלינו בחג הבא, לך להורים של אשתך. גם לא בחג שלאחריו, גם לא בשנה הבאה. לך רחוק רחוק, להרבה הרבה זמן, שלא נראה אותך פה. שנתגעגע. שתהיה שוב, כמו פעם, ניק קייב הבלתי מושג מתוכניות הלילה של מיכל ניב בגלי צה"ל, ניק קייב שמעביר צמרמורות בקולו, האיש המנוכר והמיואש שתופס אותך בחולצה ומטלטל, הזמר המסתורי וקר המזג, המשורר הבודד, הגיבור הטרגי.

החום הים תיכוני, כמו הפופוליזם, לא עושה לך טוב. האור כאן בוהק מדי ועוד מעט יתחילו החמסינים. לך הביתה, ניק קייב, מה יש לך מהגלולה? מה פתאום נהיית ציוני? רוצה להתחרות בקדם אירוויזיון? רוצה להיות דץ ודצה? כואב לי הלב לשמוע אותך אצל דידי הררי ברשת ג'. באמת שכו־אב. כואב לראות בלילה, ברחוב יגאל אלון, ילדות עומדות במיקרו מיני ומחפשות מונית שתיקח אותן אל מסעדת הפיל.

[illegible] • צילום: נועם וינד

מדרגות עד נפאל

לצור שיזף חוש נפלא למרחב. הנופים שלו מלאים כוח ועניין. ליד המדבר שלו נראים המדבריות של פרישמן ועמוס עוז כמו גלויות נוף. עם אנשים שיזף מסתדר פחות טוב, אבל הפגמים אינם בולמים את התנופה של ספרו החדש, "הבודהה האדום", ואינם מטשטשים את המסתורין הגדול שבסופו

את המילה (המלעלית) רוגם לא הכרתי, עד שקראתי את "הבודהה האדום" של צור שיזף (הוצאת הקיבוץ המאוחד): אצלו היא מופיעה רק ברבים: רגמים. פתחתי את אבן־שושן, "(ארכיאולוגיה) גל אבנים קדמון שנערם למטרות שונות (לפולחן או לשימוש אחר)". אבן־שושן מביא ציטוט מ"ימי צקלג": "האוכף חורוע אבנים ורגמים מגובבים", אצל יזהר הם מגובבים על אוכף יחד עם סתם אבנים. בנובלה המרגשת של שיזף הם מסודרים בטורים ארוכים, מסתוריים. בהתחלה בנגב, אחר כך בהימלאיה. לשיזף חוש נפלא למרחב, (למקומו של האדם בתוך המרחב. הנופים שלו מלאים כוח ועניין. ליד המדבר שלו נראים המדבריות של פרישמן ועמוס עוז כמו גלויות נוף. עם אנשים שיזף מסתדר פחות טוב: הדיאלוגים חורקים לפעמים, כורעים תחת עומס של המו גלוי מדי, והדמויות הנ־שים מסתמן מדי פעם קו סנטימנטלי. אבל הפגמים אינם בולמים את התנופה של "הבודהה האדום", ואי־נם מטשטשים את המסתורין הגדול שבסופו.

החלק הראשון של הנובלה מתרחש בנגב. שלושה גברים ואשה יוצאים לבנות פסל סביבתי – מדרגות אל ראש ההר. והן רק מגרות לצבירה הגליון בבקעה קטנה קרובה לפסגה, ראשן בשמים. אבי, הוא היוזם, הפסל, מורה הדרך. גרשון הוא גנן מרמרי חושב על הגדר שבין עולם הטבע ועולם התרבות. במדרשה של שדה בוקר הוא מכניס שיחי מדבר ומקיף אותם בגדרות כדי להגן עליהם מפני היעלים, מה שלא מפריע לו להצטרף למשלחת המתהרית למתצה של אבי ולעזור לו להקים פסל סביבתי ללא רשיון. לה־מוס יחד איתו את גדרות החוק. יעל, הבחורה, מארג־נת את היחסים בין שלושת הגברים; סופגת חלק מהמתח ההומוסקסואלי שעומד ביניהם – בעיקר בין אבי והמספר – ומאפשרת למה שנשאר להתנקז אל המדרגות, אל פסגת ההר. היחסים בין הדמויות דו־מים מאוד ליחסים המורכבים הנוצרים בין קווי הנוף (בין מסלולי הרגמים לאלכסון המדרגות, מינו לבין הפסגה התלויה מעליו): קווים חותכים שלא נפגשים, קווים מקבילים שנפגשים מעבר לאופק.

השלטונות, בדמות של פקח על ג'יפ, הורסים את המדרגות למחרת הקמתן. אבי לוקח את שני ידידיו לבנות מדרגות הרבה יותר גבוהות בנפאל, ומוצא בחורה חדשה: סו. הקפיצה למעלה – מגבעת בנגב לעירי א־נאקה מתנשא כמו דבשת אדירה שאין לס־עות בה, הוא לא גבוה באמת. לכן אולי לא רבים מטפסים עליו. אין בו אתגר) אל פסגה בין ענקים בהימלאיה – מתיישבת היטב עם הדימוי המרכזי של הנובלה: מדרגות תלויות באוויר. אבל יש לקפיצה הזאת משמעות נוספת: שיזף מוותר על המאבק הנד־רון מראש לכישלון עם הגבולות האנושיים של הנוף הישראלי, לטובת מאבק שיש בו סיכוי להצלחה – מאבק עם איתני הטבע, עם הגבהים, עם השמים.

בסוף הסיפור, בתחום שבין המדרגה העליונה לבין הפסגה [illegible]

אלי הירש
ספרות

עידית שחורי
המשך מעמ' 8

"להפך. איך אגיד לך בזהירות, אף פעם לא דיברתי על זה, כשנכתב המחזה 'צלקת' שעל פיו נעשה הסרט, גסס אבי מסרטן. צפיתי באותה תקווה באיבוד החיים, שאלתי מה הטעם בזוועה הזאת, בחוסר האונים. אני זוכרת שאמרתי לעצמי שאני חייבת ילד. אני אנצח. מדדתי חום כל יום, חישבתי את הביוצים. אמרתי לבן הזוג שהיה איתי אז: 'אנחנו עושים עכשיו ילד נגד המוות של אבא שלי'. עד שבאה חברה שלי, ואני מודה לה עד היום, שהצליחה לומר משהו שחלחל בי, 'אביך ימות בכל מקרה. האם זה הפרטנר שאת רוצה איתו ילד לכל החיים? והתשובה היתה לא. הבנתי שאבא ימות בכל מקרה ואין חשיבות לרצף הגנטי. אני לא יכולתי להציל את הרצף הגנטי שלי, לא יכולתי לתרום לו דבר".

– האם יכול להיות שהחילוניות הבוטה שציירת בשני הסרטים הארוכים שלך מסתירה קריאת מחאה כלפי העדרותו של אלוהים?

"תראי, גדלתי בבית דתי. סבא, שהיה מחסידי גור, נפטר לפני שנתיים. כשאבא היה בן 13 מתה אמו מסרטן. הם מכרו את רכושם כדי להחזיק את סבתי בסנטוריום. שנים גססה לעיני בעלה ובנה. שנה אחרי שנפטרה התחתן סבא עם מישהי אחרת, ואבא שלי שהיה בן 16 נפגע מאוד, ניתק איתו קשר והפך לחילוני. אנחנו חיינו חיים אפיקורסיים לחלוטין. כשאבי נפטר היה לנו, לארבעת הילדים, ריב גדול עם אמא. אנחנו רצינו שיתפללו בבית ואמא סירבה. הלכנו לסבא כדי ללמוד ממנו מנהגי אבלות. אחותי ואני עולות אל קברו לעתים קרובות. יכול להיות שאני מנסה לכפר, להתקרב לדת, למסורת. אולי".

– לנשמות התועות ב"מעגלים של שישישבת" וגם בסרט הזה, "בשם האהבה", אין מורא מכלום. אין להן מצפן.

"נכון, אין להן קוד מוסרי. מעניין שהגענו פתאום להקשרים דתיים. זה קיים כנראה באיזשהו מקום. תראי, בעשרת הדיברות יש 5 דיברות שבין אדם למקום ו־5 שבין אדם לחברו. וכתוב שם: לא תחמוד את אשת רעך, וגם לא תנאף. האיסורים האלה נולדו מפני שהיה פיתוי לעבור עליהם. עשרת הדיברות הם אמנה חברתית. באמצעות איסורים אלה ואלה ניתן להקים חברה מתוקנת שלא תתפורר. והאנשים האלה שלי עוברים על קודים בסיסיים של חברה".

– אולי זהו סרט דתי בכלל? אולי את מעלה תהיות תיאולוגיות על עשרת הדיברות, על מצוות פרו ורבו?

"אני לא אומרת בסרט 'אל תפרו ותרבו'. אני אומרת, לא מוכרחים שיעשו זאת רק המתאימים. אבל נכון שכשעשיתי את הסרט תלתלו בי עשרת הדיברות. ונכון, אני מאמינה במותר ואסור, בשכר ועונש. אני מסתכלת בהשתאות על מי שעושה עוולות בלי להבין שייענש".

– ועדיין לא הבהרנו איך קרה שחזרת לעשות קולנוע?

"זה היה ככה: הצוות הרוסי הגיע לארץ כדי לצלם הפקה אחרת בכלל. דורון ערן, שראה בזמנו את 'צלקת' בפסטיבל עכו, אמר לי, את יכולה תוך שבועיים להפוך את המחזה לתסריט. נעבוד עם הצוות הרוסי".

– אבל לפני כן ויתרת על קולנוע?

"כן, ויתרתי. החיים התנהלו בסדר גמור בלי קולנוע. היה לי זיכרון כל כך רע שלא התגעגעתי. נהניתי לכתוב, לעשות תיאטרון, לעבוד בעיתונות. כשעשיתי את 'מעגלים' הייתי מניאקית. כל כולי מכוונת לקולנוע. כשהגעתי לבחינות הכניסה לבית צבי שאלו אותי, למה את רוצה להיות במאית? אמרתי לחבר הבוחנים הנכבד שאני כבר יודעת איזו שמלה אלבש לאוסקר".

והנישואין מחקו את המשבר בעקבות "מעגלים"?

"מחקו, אבל יצרו משבר אחר. שוב הייתי טוטאלית. עקרת בית שמבשלת, מנקה, מכבסת ומגהצת. לא כתבתי אף מילה חוץ מרשימות למכולת. איום ונורא. חשבתי שאני מתחתנת לכל החיים. ביחסים, אני נמצאת כל עוד אני נמצאת. אני לא קניין, ועם זאת אני מתמסרת".

– עשית סרט ספקני שבו מסתובבת חבורת אנשים עקרים ורברוביים. מה ניתן ללמוד מכך על נכונותך לאהבה?

"שאני נכונה. דווקא כן. את, איזה כיף. בטח. בעניין הזה אני עדיין בת 16. אני רוצה להתאהב. כמו שאמר וודי אלן: 'הלב הוא שריר גמיש'. צריך לאמן אותו. אימנתי את הלב שלי בכמה נטישות וכמה אהבות ואני בכושר".

– למרות הכל, למרות ש"הפרפר בורח פורח לפרח אחר"?

"אז מה, בגלל זה לוותר? זה נראה לי נורא פחדני. בכל פעם שנגמרה אהבה אחת והתחילה חדשה, הרגשתי אופטימית. אנשים מסוגלים לחזור ולהתאהב באותה תחושה חד פעמית. וואו. נורא בא לי להתאהב. יש לי עכשיו זמן. הרי לא ייתכן שלא תימצא נפש אחת שתרצה דווקא בי, וזה נורא מעודד. אולי בניו זילנד למשל, נוזם רועה את כבשיו ושואל איה היא?"

באותו רגע של ביטוי כמיהה לאהבה ממלאת שחורי את פיה באספסת מתוך הסלט שלה (אנחנו יושבות בבית קפה). מה ששובר, ממש כמו בסרט שלה, את המלודרמה. למחרת ביקשה ממני בטלפון לציין כי הפרמיירה של הסרט תהיה ביום מותו של אביה, למרות שהיא יכלה להקדים את ההקרנה. "רציתי שאבא יהיה איתי באיזשהו אופן, כי מותו נכח בכתיבה. וכמו אלה שהולכים לבית הקברות כדי להזמין את המתים שידברו בשבחם ערב חתונתם, ככה אני מזמינה את אבא".

איתן צור
המשך מעמ' 7

רצינו גם להבליט שהביטוי בשפה משקף את העניין הרווח בתרבות שהגבר אקטיבי והאשה תמיד פאסיבית. רמי אומר 'הבאתי לה', וקרן אומרת 'הביא לי'. רמי מזיין את כל מה שזז, וכל מה שזז מזיין את קרן. כל מערכון עם מילים גסות שונה מהאחרים. במערכון הזה מדובר גם על סביבה כזו שיש בה אנשים שיזונים וזה איזשהו ספורט שכבר לא משעשע אותם. זה איזשהו עולם שאני לא מכיר, אבל בטוח שהוא קיים. אגב, בעניין הגסויות, גם טלעד היו נתונים ללחץ וגם הם לחצו עלינו".

– הרבה לחצים עלולים להביא לצנזורה עצמית?

"לא. אבל אולי נחשוב יותר אם יש דברים שאנחנו עושים סתם להכעיס".

– אתה יכול לראות את "החמישיה" ממשיכה 15 שנה, כמו "זהו זה"?

"לא. כשאתה מדבר על חבורה, זה דבר מאוד פרובלמטי שנתון לעליות וירידות, ושילוב של אגואים ואינטרסים ותוכניות אישיות. אני חושב שנמשיך כל זמן שהדבק של החבורה יחזיק".

– ההסתופפות בערוץ 2, לצד השעשועונים והטוק שואוז, היתה נוחה לך?

"היה לי נוח בזה ששמחתי שאני קשור למשהו אחר שאני לא מתבייש בו. שאנחנו לא חלק מהמשחק".

– אתה יכול לביים תוכנית מתיחות, יש לך את כוחות הנפש?

"זה עניין של נטייה, לא של תעצומות נפש. אני חושב שהמבחן האמיתי שלי יהיה כשלא תהיה לי ברירה. עכשיו אני אגיד לך שלא, אבל עכשיו קל לי להגיד את זה. אבל בטח שאני לא אעשה מתיחות".

– למה עברתם לערוץ 1, רק בכסף?

"הכסף מאפשר לאנשים שעובדים בתוכנית לא להשלים הכנסה במקומות אחרים, יותר זמן עריכה, והשחיקה קטנה יותר. באיזשהו מקום המעבר לערוץ הראשון מאפשר לנו להיות פחות תלויים ברייטינג ובכסף שהתוכנית מביאה. זה יותר טבעי לתוכנית הזאת. אני גם מניח שאם היה לנו בערוץ 2 את הרייטינג שיש לנו היום, למרות שאני חושב שהוא היה יותר גבוה אם היינו שם, אז היינו בסכנת קיום. וזה לא היה נכון להיות בסכנת קיום בגלל עשרה אחוז רייטינג. אני גם לא חושב שהרייטינג של התוכנית הוא מדד לאיכות שלה".

– כשאמרו לך שיש לתוכנית שמונה אחוזי רייטינג, לא החסרת פעימה?

"כן, כי בשבוע שלפני זה היו 15 אחוז, וזו היתה יחסית קפיצה גדולה שהאמנתי שהיא טיפה מקרית, ובאמת היתה כזאת. עכשיו אנחנו עומדים קבוע בין עשרה ל־14 אחוז. אני הערכתי בהתחלה שהקהל של התוכנית הוא עשרה אחוז, אבל בערוץ השני קיבלנו גם הרבה קהל שהוא לא מובהק שלנו, אלא קהל שראה ערוץ 2 כי זה היה חדש. אז גם לא היה מולנו את יהודה ברקן. אם התוכנית היתה מתחילה עם שמונה אחוזים זה היה יותר טבעי ולא היו מתעוררים אצלי סימני שאלה".

– אבל הייתם 20 אחוז. זה לא מפריע שירדתם?

"עשרה אחוז מספיקים לי. אני רוצה שיראו את התוכנית הרבה אנשים, אבל זה לא מדריך אותי. יותר חשוב לי שהקהל שיש לי איתו שיח תרבותי לא רק בתוכנית, יראה אותי. יש ציבורים גדולים במדינה שאין לי איתם שום שיח תרבותי. אנחנו לא רואים את אותם דברים, לא מתעניינים באותם דברים ואם הם לא רואים את מה שאני עושה, אז זה לא מפריע לי".

– אתה מקנא בהצלחה של "הקומדי סטור"?

"לא. יש הרבה סוגים של הומור, ואני חושב שרמת הכוונות והיומרות שלנו שונה משלהם. זה בעיקר קשור לאיפה העניין של להצחיק עומד בסדר העדיפויות. חשוב לנו להצחיק, אבל בהחלט לא רק. אנחנו מנסים לעשות עוד כמה דברים. לעורר מחשבה, לדבר על החברה בארץ, להתמודד עם סיטואציות אנושיות דרמטיות. אנחנו לא עובדים על הצחקות בכוח".

– "הקומדי סטור" אומרים תמיד שהם אוהבים אתכם. תחזיר להם מחמאה?

"אהההה".

– גם זאת תשובה.

"לא רגע, יש לי תשובה דיפלומטית. אם זה היה סוג ההומור שאני אוהב, אז הוא היה יותר קיים כ'חמישיה'. אבל דווקא הדמות של ז'וז'ו מצחיקה אותי בדרך כלל".

– נחזור לעניין הכסף. שאלת מליון הדולר שקיבלתם כדי לעבור ערוץ.

"אני בטוח שאנשים עד היום מפנטזים שמיליון דולר מחולקים בין האנשים שעושים את התוכנית, זה משעמם אותי. נראה לי מעליב להצטדק ולהסביר לאנשים מה אנחנו עושים עם הכסף".

– למה אתם לא מנצלים את ההצלחה גם לפרסומות, נגיד, הופעות במה, או אולי עיתון "החמישיה הקאמרית" ב"מעריב"?

"תראה, אני אנסה מצד אחד להיות כנה, ומצד שני לא להיתפס מתחסד. זה קצת מתוך מחשבה רומנטית, לנסות למצות את מה שאתה רוצה לעשות בתוכנית עצמה. היה לנו יותר חשוב לשמור על טובתה של התוכנית והמימוש של התוכנית כתוכנית. התוכנית הזאת היא לא יוזמה של מפיק, וכשבנינו אותה לא חשבנו במושגים של הניצול הכלכלי. 'החמישיה' זה לא מפעל. בוא נגיד שזה נורא כיף לחיות טוב ממה שאתה עושה. זה פיצוי מסוים לצורת החיים הזו, שגורמת לך לוותר על המון דברים בחיים. אולי נעשה פעם פרסומות ובטח נוציא קלטות ולא נסגור את כל דרכי המשך גיוס הכסף. אבל בכל העניין הזה של הניצול המיידי של ההצלחה יש בעיני משהו מאוד לא מכובד, משהו לא נקי, שקשה לי לנמק אותו. זה גם נראה לי קצת צבוע שתוכנית שחלק מהחיצים שלה מופנים אל מול חברת צריכה, ומדי פעם לפרסום, תהיה בתוך המשחק הזה. מאוד לא רציתי להגיע למצב שהפרצופים של שחקני 'החמישיה' יימרחו בכל חור".

– יש איזו תחושה ש"החמישיה הקאמרית" בבעיה העונה.

"האמת, אני די מוטרד מהשאלה הזאת, כי אני שומע אותה כבר מסביבי".

– היא כאילו פחות "אירוע".

"זאת הגדרה שאני מקבל, ובגלל זה אני חושב שזה פחות קשור לתוכנית ויותר קשור למה שמסביב. עד כמה שאני יכול להעיד על התוכנית, אני לא חושב שיש הבדל גדול ברמה של התוכניות מהעונה הזאת לבין אלה מהעונה שעברה. אני חושב שזה מאוד קשור לציפיות של אנשים. אתה לא יכול להיות דבר חדש, רענן ומקורי כל כך הרבה זמן, וזה מאוד קשה לחדש ולספק את הצמא הזה לדברים האלה".

– גיוון בכותבים יכול היה לספק את זה.

"אנחנו מנסים כל הזמן, וצירפנו את שמואל הספרי בשבועות האחרונים. אני לא אומר שמבין כל הכותבים אין מספיק אנשים שמסוגלים בשביל זה, אבל באמת עברנו הרבה מאוד אנשים. אנחנו מקבלים הרבה חומרים וחלקם טובים, אבל רובם בנויים על אותם טריקים וגימיקים של הכותבים שלנו ואת זה אנחנו לא צריכים. דברים מאוד מקוריים לא קיבלנו".

– איך אתה מתייחס לביקורות עליכם בתקופה האחרונה. כמעט אחרי כל תוכנית יש מישהו שמחבר עליכם תזה?

"תיקח למשל את הביקורות ב'הארץ', שם הם נותנים כל יום למישהו אחר לכתוב ביקורת, ובדרך כלל לאנשים שהם לא מבקרי טלוויזיה. יש בזה משהו בין המשעשע למקומם, ובמקרה כזה הייתי מצפה [illegible] תוך הזה, שהאיש אינו מבקר מובהק, יהיה בולט יותר. לפעמים המבקרים עושים מעצמם קצת צחוק. אני למדתי הרבה וראיתי הרבה דברים כדי לעבוד במקצוע שליקחתי על עצמי, ובא מישהו שהוא לא בקיא במקצוע הזה ומדבר במין מוחלטות כזו. זו בעיה עם הרבה ביקורות, ולא רק ביקורות עלינו. הביקורות נכנסות למין הכללות כאלה, ובערך כל פעם בשבוע לפעמים. עכשיו זה קצת נרגע, אבל היו תקופות כל כל מיני סיכומים כאלה שההומור מת, ההומור חי, 'החמישיה' נחכרת, 'החמישיה' נפתחת, 'החמישיה' נגמרת. זה לגיטימי לכתוב ביקורת למחרת שידור התוכנית, אבל שיכתבו ספציפית על התוכנית ולא ייצאו כל הזמן להכללות שבאות להגיד מה קרה להומור של התוכנית או להומור בארץ בכלל. זה קצת לא רציני".

– הדה בושם דווקא משתדלת להבין אתכם.

"תמיד היתה לי תחושה שהיא לא קוראת את התוכנית נכון, וגם לא ממש מבינה אותה. היא כתבה כמה פעמים שזו תוכנית נהדרת, אבל שהתוכנית של אתמול לא היתה טובה. הרבה פעמים, וזה מצא חן בעיני, היו לה היסוסים מעל גבי העיתון, פתאום היא גילתה שאולי לא צריך פואנטה, אולי זה סוג הומור חדש. הרבה פעמים חשבתי שהיא לא אוהבת כל כך את התוכנית, אבל יש הלך רוח ציבורי שפועל עליה".

– כלומר?

"אני חושב שיש איזו מין הוויה שברגע שנפתח איזה סכר, ואומרים ש'החמישיה' בבעיה, אז נוצר מין סחף כזה. אני לא חושב שהעונה התוכניות מאוד שונות. מה שבאמת טיפה משתנה, וזה קצת יותר קשה לעיכול, זה שאנחנו קצת השתנינו. דברים שעשינו קודם והיו טובים לשעתם, פחות מעניינים אותנו עכשיו. ולכן אנחנו כן רוצים, מדי פעם, לעשות נסיונות. אני חושב שהתוכנית ההיא עם הסמוי, מעבר לזה שהיא היתה נסיונית, היא לא היתה ניסיון כל כך מוצלח, אבל אנחנו נמשיך לנסות לעשות דברים חדשים".

– יכול להיות שאיבדתם קצת את הדרייב להצחיק?

"אני כן רוצה להצחיק כמה שיותר, זה הצד המרכזי בכל תוכנית, אבל בהחלט לא באופן בלעדי".

– מה יקרה לך אחרי "החמישיה", לא הגיע הזמן להיות [illegible] פיצ'ר?

"אני די נהרג עכשיו על תוכנית טלוויזיה. אני מקבל עליה [illegible] אבל נהרג עליה. היו הרבה נקודות שהייתי על סף שבירה. אז אני לא אומר שאת שלי נהרגתי, ואני לא פוסל אפשרות להיהרג על קולנוע, אבל הסיכון גדול יותר בקולנוע והתגמול הכספי קטן".

– זה לא חלום שתסכן את התחת בשבילו?

"זה חלום, אבל מכל מיני חברים שלי שעובדים על פיצ'ר ואני אני לא בטוח שהשיטה של להיהרג על סרט מוציאה תוצאה טובה מבחינת סרט. אם היית אומר לי עכשיו לך תיהרג שנתיים ותוציא סרט טוב שאני אהיה מבסוט ממנו, אז בסדר. אבל העשייה היא אינסוף התפשרויות. פגשתי השבוע מישהו שעושה פיצ'ר ראשון והוא לפני צילומים, והוא אמר לי, תשמע, אל תעשה סרט. הוא אמר לי שהוא בכלל לא זוכר על מה התסריט שהוא בעצמו כתב, מרוב לחץ של ההפקה. תיקח את הפנר, שאחרי כמה סרטים שהוא עשה, הוא אמר שהוא לא רוצה לעשות יותר סרט בתנאים שקיימים בארץ. אבל לעשות סרטים בתקציב קטן שיהיו מוצלחים, כמו הסרטים של האחים האורטלי למשל, ועדיין הכסף מכתיב לך התפשרויות. אבל למרות הכל אני מניח שאני כן אעשה וכן אהרג על זה, יכול להיות שזה אפילו יהיה סרט עם החמישיה. אבל אני רוצה להגיע לזה עם נקודת התחלה טובה יותר".

– באחת התוכניות האחרונות עשיתם מערכונים סטייל טרנטינו. זה הכיוון?

"את המערכונים שאתה מדבר עליהם לא עשינו על טרנטינו דווקא, שאני, אגב, לא משתגע ממנו. עשינו אותם כשעשוע על אנשים שרוצים לחיות כמו באמריקה, רוצים לשדוד את המקום היחידי שהוא כמו דיינר אמריקאי, ולדבר באנגלית ולצעוק פאקפאק. זה היה יותר אמירה מאשר להגיד משהו על טרנטינו. המערכון עם הבקבוק של הקטשופ שהוא עבה כדי לגרום לגברים תסכול בעניין הזין, והתסכול בדיאלוג הטרנטינואי של דיבור טריוויאלי, שכאילו יש לו קשר לחיים".

– הוגנב לאוזני שרצת חצי ניו יורק כדי לראות את ברוס ווילס מצלם את "מות לחיות 3", ושחיכית שעות כדי לראות אותו מצלם.

"יש לך אוזן גדולה מאוד. כן, הייתי בניו יורק ופתאום התקשר אלי איזה חבר וסיפר לי שמצלמים את ברוס ווילס. זה נכון שמשהו מהלך עלי קסם בעניין הזה של קולנוע. לא שאני תולה תמונות של כוכבים בבית".

– יש לך תמונה של ברוס ווילס. תמונה שצילמת בניו יורק. "קטנה".

– אתה די דומה לו.

"אמרו לי שאני דומה יותר לפוליקר".

המדבר מתעורר
המשך מעמ' 11

היא עובדת. לקראת סוף הישיבה שאלתי את מט"ב מה עם הפרויקט שלי. "תשמע, יורם, יש בעיה, אם נמקם את השלט עם מאות הנורות הצבעוניות בחוץ, יבואו בלילה הבדואים ויגנבו אותן". שלום, תודה ולא להתראות. פרשתי.

לא חלף שבוע ומעל דפים אלו התפארה מט"ב בפרויקטים העתידיים, ולהפתעתי מצאתי את שלי, רק עם סילוף קטן. לא לאס וגאס אלא הוליווד. מאור יוקרתי. השם שלי עוור למישהו. טוב, לא היתה ברירה, חזרתי בי מפרישתי.

"נו, קופרמינץ, מה עכשיו אתה רוצה לעשות?" אמרתי, תשמעו, עכשיו אני כבר לא עובד לבד, גם ריזנפלד עובדת איתי. אז אנחנו רוצים אוטו־גלידה, שיטייל במצפה רמון וימכור גלידות לילדים. נקשט אותו יפה ועל הגג נציב רמקולים, אשר יפיצו את ה"אני אוהב אותך". לא יכולתי להתאפק והוספתי שאם זה בלתי אפשרי, יש לי אלטרנטיבה: אני רוצה עט יקר מאוד, כדי לעשות איתו נקודה באמצע מצפה רמון. "אין בעיה, קופרמינץ־ריזנפלד, תוך יומיים שלושה תהיה לכם תשובה".

לישיבה הבאה הגענו נרגשים. דורון נראה מוטרד. "תשמעו, כדאי שתלכו על הנקודה. זה רעיון נהדר. פשוט נפלא. לא היה לי זמן להשיג אוטו גלידה. אל תשאלו כמה עבודה יש לי. הנקודה זה יופי של דבר, זה אחלה".

דורון, זה היה בצחוק.

"לא, לא, זה נפלא"

שלום, תודה רבה. פרשנו שוב.

בכל זאת הגענו למצפה רמון, בתפקיד העיתונות החוקרת. הפצנו את השמועה שהכתבה היא הפרויקט שלנו באירוע. תקענו במכונית את השלט עם שם האמן ושימשנו כמונית לחברים שתעו ברחובות עם כאפיות על הראש. המכונית היחידה של ההפקה גויסה לטובת צוות הטלוויזיה הפולני, המתעד את מוזיאון האמנים.

פולק מצא אותנו באמצע האנגר ענק ופרץ בצחוק. "אז מצאתם אוטו גלידות, ממזרים שכמותכם".

(על מה הוא מדבר?)

"אתם רואים? כשרוצים, יכולים להסתדר".

(סליחה??)

דורון התגלגל מצחוק אל תוך מכוניתו ואמר "אחריי" בין שני האנגרים נזוחים, במקום שנראה כחניון מוצל, מתחת לכתובת ענק: "היפ הופ איז דד", נצצה (פחות או יותר) מכונית משנות השישים, צבועה בסגול ולבן, ישנה אך מקסימה בדרכה, ועליה כתוב בפירוש: "אוטו גלידות".

"מה, זה לא אתם הבאתם? אז עכשיו יש לכם".

הצטלמנו למזכרת.

לאחר שעתיים חזרנו לראות אם אפשר לעשות משהו עם המכונית. היא כבר לא היתה שם.

עד להורדת הכתבה לדפוס, באמצע השבוע, עדיין לא היה ברור למפיקים אם הכתבה היא באמת העבודה שלנו בפרויקט. אז דורון ויגאל, תשובתנו היא: כן ולא.

השערות של וונדה

האסיסטנטית של אמנית הוולנדית ברחה לזרועותיו של וונדה גו, הסיני האטרקטיבי עם השיער המתנפנף. אנחנו פוגשים אותם מטיילים בשמש.

השופל של הקרן הקיימת העביר את הסלעים של וונדה אל הרכס, ועכשיו הוא ממתין לשיער שייאסף במספרות בבאר שבע. כבר שמונה שנים הוא עושה עבודות עם שיער ברחבי העולם. בשנת 2000 הוא יאסוף את כולן ויציג אותן ביחד בניו יורק.

– אז מה, אתה מקבל שקים של שיער?

"לא, בדרך כלל אני אוסף בעצמי, אני לא רוצה להיות תלוי בממסד".

רק מי שחי ממילגות יכול להגיד את זה.

אנחנו יושבים יחד בחדר האוכל של המושבה (אירוח ברבה. כל אחד קיבל חדר נקי בדירה נקייה). איתנו בשולחן, על גבינה לבנה, בננה וקפה, גם אמן אמריקאי אמיתי, מניו יורק. תכיר, זה וונדה. תכיר, זה דיוויד. איפה אתה גר? ואיפה אתה? והוא, מתברר שהם שכנים. גם ניו יורק קטנה, הידד. קטנה, אבל מפחידה (את דיוויד). לוונדה אין בעיות. עם העיניים המלוכסנות שלו והגוף הגמיש, אנשים חושבים שהוא ברוס לי. ברכבת התחתית, הוא מספר, בחורות לא יושבות על ידו. עכשיו הוא מביט בשעון ואומר: "ברגע זה נפתחת תערוכה שלי בוונקובר, קנדה".

שניהם, כמו רבים אחרים, הוזמנו על ידי יגאל עוזרי, מרכז הסניף הישראלי, היושב בניו יורק. אמן מזמין אמן, קובע החוק של מוזיאון האמנים. או לפעמים אמן מזמין כמה אמנים, קובעת המציאות.

לנקות את ההר, ומיד!

מחוץ לחדר האוכל, צעקות. דורון פולק על מריה ושקו הפולנייה: "מה עשית? כל הארץ רותחת! אצלנו לא נוגעים בנוף! לא נוגעים! לפני שיהיה לנו עוד סקנדל, צריך לנקות את ההר ומיד!"

קצה ההר הנשקף ממול צבוע לבן. ושקו אספה במחצבה הסמוכה אבקת דולומיט, עירבבה עם מים וקיבלה צבע חזק, טבעי, יפה. אנשי בית הספר שדה התעוררו בבוקר ומצאו עצמם בנוף של נווה אטיב.

דורון, מאוחר יותר: "בנאיביות רבה היא חשבה שהיא תצבע את ההר וזה יהיה נחמד. אבל האמת היא, שהבחורה עבדה יום שלם בתוך בית ספר שדה, מטר מול המשרד הראשי, 80 אלף איש עברו במשך היום מולה, והיא עלתה־ירדה, עלתה־ירדה עם דליים מלאים בצבע, מה הם חשבו? הם קמו בבוקר והתחילו לבכות. אין דבר, זה יורד. היא קראה לעבודה 'עד הגשם הראשון'. חוץ מזה, אם לא היו עוצרים אותה, עוד יומיים היא היתה מכסה את כל המכתש, לדעתי".

אנגס דניס צופה אל המכתש

אחינו הפלסטינים

"בנייה בתהליך – דו קיום", קוראים לאירוע. "דו קיום", זה מזכיר משהו. ברגע האחרון הזמינו כמה ערבים. כמה הגיעו? לכל אחד מאנשי ההפקה גירסה אחרת. אנחנו פגשנו ארבעה: את ראשיד מנצרת, אחמר כנען מהכפר תמרה והירושלמיות (מזרח) רנה בשארה ורולה חלוואני, המצלמת את האמנים העובדים על ההרים.

השוק החופשי

לילה קר. אזור התעשיה. איש בודד מלעלע בעמידה את תוכנו של בקבוק וודקה. אחר כך הוא סוגר אותו, דוחף לבית השחי, מתחת לז'קט, וחוזר למסעדה של מיימון. מסיבה גדולה בפנים. הקירות מקושטים בתצלומי הליקופטרים צבאיים, והפולנים העליזים, מלכי המסיבות, כבר הדביקו פרחים על הפרופלורים. פיס אנד לאב. סיקסטיז. וגם מוסיקה יוונית. עוד רגע, עם עוד קצת בירה, יעלו על השולחנות לרקוד.

ביום הראשון מיימון הקפיץ את המחירים. קפה כוץ, שלושה שקלים. ביום השני כבר הביא מערכת סטריאו משוכללת. אחרי שבוע התוודה: "אני מאשקלון. עברתי הנה בגלל הפרנסה. עכשיו אני שמח שעברתי, כי עכשיו אני מבין מה זאת אמנות".

פולק מסביר את עצמו

"הבלגן הגדול פה התחיל בעקבות פעילותו המולטי־אנרגטית של חברי הטוב עוזרי, שכדי למשוך את הגווארדיה המוטרפת הזאת לישראל, הלך והראה את כל סרטי התיירות האפשריים על המדבר, והם היו בטוחים שהם סותמים את המכתש, מעבירים את מצפה לדימונה וכל מיני כאלה, וכשהם באו לארץ הם היו בטוחים שהדוקומנטה זו רגימה לעומת מה שהולך להיות פה, והתפלאו שלא הכול חיכה להם ארוז".

– אבל הרי ידעתם מראש מה אנשים מתכננים.

"ידענו. הם שלחו הרבה פקסים ואנחנו התייחסנו לזה בחביבות יתרה. קיבלנו, תייקנו, ניסינו להשיג, חלק השגנו, אבל הרבה מתוך הדברים, ידענו – לא היה שום סיכוי. זה גם סתר את רוח הדברים של מוזיאון האמנים. אני רק לא ידעתי כמה יגאל, בנחמדות וברצון טוב, על מנת למשוך אותם, שילהב אותם וקצת הבטיח. הדבר היחיד שהוא לא הבטיח להם זה את הרוח האמיתית שקיימת פה, שבעצם חיפתה על החסר".

– כולם קיבלו אותו יחס?

"התנהגנו אל כולם בעיקרון ממש באותה הרוח. היו אמנים מפורסמים כאלה, כמו מרינה אברמוביץ', שבנו לה בור שעלה כמה אלפי דולרים והיא קיבלה יותר כסף, אבל בעיקרון זה בגלל סוג העבודה שלה, זה לא בגלל שהיא יותר מפורסמת. המפורסמים יותר לא קיבלו יותר. לדוגמה, חיים סטיינבך רצה לעשות פה 150 מטר של פסי רכבת. הוא לא כל כך ידע שבתוך מכתש רמון לא כל כך מתאים פסי רכבת. דבר שני, כדי להביא את מה שהוא רצה – צוות עובדים של רכבת ישראל, בפסח – צריך לסגור את המדינה או להחליף אותה. בסוף הוא הביא איתו צעצוע של רכבת מניו יורק, שמטביעים בתוך 1.70 מטר של בטון, ותאמינו לי, לא יהיה חכם פחות".

– איך מתחלק התקציב?

"150 אלף שקל עולים הלינה והאוכל. 60 אלף שקל הקצבנו לטיסות. היו כאלה שפשוט לא היו יכולים לבוא אם לא היינו משלמים – רוסים, פולנים וכיו"ב. כולל עיתונאים. אספנו עוד 75 אלף שקל במכירת עבודות של ישראלים בניו יורק. ההפקה עולה 180 אלף שקל – אנחנו עובדים חצי שנה. נעשה מכירה של עבודות אחרי האירוע. הרבה אמנים יתרמו עבודות. נבקש מדניס אופנהיים שיצייר פה ציור אחר הצהריים איזה יום אחר..."

קשה להאמין שאופנהיים (האמריקאי) יצייר איזה יום אחרי הצהריים ציור חביב. אופנהיים התפרסם בשנות השבעים כאמן וידיאו ומיצגים. הוא פסל, אפשר לומר, שהפסלים שלו נמצאים בתנועה מתמרת, מפחידים ומצחיקים.

לריצ'רד ווילסון, שמומן על ידי הבריטיש קאונסיל, הובטחו שישה מקרני שקופיות בבית הקולנוע הישן. אחרי תלאות גדולות הוא נשאר עם שני מקרנים בחדר שלו כמושבה. ווילסון עזב את המקום מריר וכועס.

פולק: "אם הוא היה נשאר שבועיים, והיה מתחבק ומזדיין ואני לא יודע מה עם כל האמנים, אז היום הוא היה מאושר. מי שלא בא למשש את עצמו עם אבנים פה ולשרוף את עצמו בשמש ולהפליץ בלילה בירה, לא מבין את האירוע הזה, אין מה לעשות".

– למה לבזבז כל כך הרבה כסף על שתייה וזיונים? אפשר היה להזמין את כל האמנים לשבועיים למפגש, להראות שקופיות, לשוחח. למה כל הסיפור היקר עם היצירה במקום?

"כי אנחנו לא קובעים, זה לא אירוע שלנו. זה לא שמדינת ישראל עושה ארט פוקוס, מבזבזת 600 אלף ולא יוצא מזה כלום, זה לא דומה לזה. פה לקחו גוף שאין לו קירות, וכל פעם מחפש מקום אחר. והם ביקשו, בגלל תהליך השלום, לבוא לפה. את החוקים הם קבעו, והתקציב הוא תקציב מצחיק".

פולק, שפגש בשבועות האחרונים מספר אנשים מתוסכלים העולה על מה שיפגוש פסיכולוג בכל הקריירה שלו, יוצא להתקפה: "תבינו, אמן שרוצה את מוזיאון האמנים סוגר את הבית ובא הנה לשבועיים. דיברנו על זה מראש. עובדה שקבוצה מסוימת יושבת כאן, כמו יעקב חפץ, תמר רבן, מרגלית מנור. ואלה שמתייחסים לזה כמו אל עוד תערוכה של אמנות לעם, ימשיכו להציג באמנות לעם ולא במוזיאון האמנים. אני אתן את ידי לזה ואפעל בכל כוחי להוציא את מי שלא מתאים. הכישלון הגדול של האירוע הוא מבחינת התא הישראלי. אם מחר לא מתייצבים פה כל האמנים הישראלים, זה כישלון ענק".

השאלה היא, מי אחראי לכישלון. האמריקאים, כולל המפונקים ביותר, יכולים אולי למצוא אקזוטיקה במדבר. אמן ישראלי עני, פחות נמשך לטירונות. ועוד: עניין דלות החומר. סיקסטיז. פיס אנד לאב. מי צריך להתרגש מזה? יש פה סתירה. מצד אחד, על פי חוקי המוזיאון צריך להסתדר עם החומרים שנמצאים במקום. מצד שני, מביאים מבקרים חשובים, שיכולים למצוא פה פלופ גדול.

פולק: "נכון. אבל מתברר שאמנים אמריקאים מפונקים עומדים מול המצב הזה ומוציאים עבודות נהדרות, והישראלים לא מוכנים להתמודד עם זה. דלות החומר זה פאסה לא בגלל שהיא נגמרה אלא מפני שאנחנו רוצים להיות דומים לסוהו".

לפני שעזבנו את המקום נתקפנו יצירתיות, ושוב הצענו פרויקט חדש: הכתובת "אני אוהב אותך" עשויה מפרחי פטוניות וטגטות צבעוניים, על צלע גבעה שיש בה מערכת השקיה. "אין בעיה. נבדוק במשתלה של הקרן הקיימת ונודיע לכם". ההודעה לא הגיעה. לא נורא, נשמור את זה לארט פוקוס הבא, שמענו שכבר השבוע התחילו בהכנות.

צילום: רובי קסטרו

...מי 14 יכולים להפקיד בנוחיות, אולם מקשים עליהם למשוך

...עוברים, סתם כך, מבנק לבנק ■ לאומי והפועלים הולכים על הנוער, ...ים לכם באוניברסיטה ואילו המזרחי פונה להורים ■ רק תפתחו חשבון

...חים לנתחי השוק הכלליים, להוציא מקרה אחד: הבנק הבינלאומי הראשון.

הבינלאומי החליטו לא להשקיע בבני הנוער. שם מצאו כי עדיף להשקיע מאות אחדות של דולרים בהעברת מבוגר אל הבנק מאשר להיכנס לתחרות על הצעירים ולהפסיד עליהם במשך כמה שנים טובות, בטרם יהפכו ללקוח פעיל ומכניס.

הבינלאומי מנסה למצב את עצמו כבנק מיוחס, ללקוחות עסקיים ...לפעילים אחרים. לכן הצומת הראשון בו נפגש הבנק עם הצעירים היא האוניברסיטה. לסטודנטים מוצעות הטבות די רגילות, כמו משיכת יתר של עד 2,500 שקל בריבית שנתית של פריים פלוס 2%. סטודנט המקבל משכורת לחשבון שלו יכול להגדיל את משיכת היתר שלו, בתנאים אלה, עד ל־5,000 שקל. פרט לכך מקבל הסטודנט מהבינלאומי "פטור מלא מדמי ניהול חשבון בתקופת הלימודים בכפוף לעמלת מינימום", מה שזה לא יהיה, פטור מעמלת תשלום שובר שכר לימוד ברלפק הבנק, כרטיס אשראי מקומי חינם ללא תשלום דמי חבר ודמי הגבלת אחריות במשך תקופת הלימודים ו־50% הנחה בעמלות על פעילות בניירות ערך. לסטודנט מוצעים גם 3 מסלולי אשראי למימון שכר הלימוד, עד לסכום של 10,000 שקל.

דיסקונט מציע גלישה

גם בנק דיסקונט הולך לאקדמיה. הבנק פתח באוקטובר 1994 במהלך אסטרטגי שמטרתו להעמיק את אחיזתו בפלח הסטודנטים. משום מה בחר הבנק לפלח את אוכלוסיית הסטודנטים לשני פלחים: מישנהו הראשון כלל סטודנטים לכלכלה, הנדסה, מינהל עסקים, משפטים רפואה ותארים מתקדמים. האחר כולל את הסטודנטים משאר הפקולטות.

באמצע חודש מרס פנה הבנק בדיוור ישיר לכ־30 אלף סטודנטים מהקבוצה הראשונה והציע להם לקבל כרטיס ויזת בינלאומי. הכרטיס ניתן בחינם בשנה הראשונה ובהנחה של 50% בשנה השניה והשלישית. הכרטיס ניתן ללא בטחונות ומסגרת האשראי היא 2,000 שקל ברכישות שוטפות, ועוד 2,000 שקל ברכישות בתשלומים. תלמידי הפלח האחר יקבלו את הפניה בחודשים הקרובים.

במסגרת תכנית הבנק לסטודנטים מוצעים מסלולי מימון לשכר לימוד בסכום של עד 40 אלף שקל, מסלולי מימון לשכר דירה, כולל הנחה של 50% ממחיר הערבות לשכירת דירה, מסגרות אשראי גריבות בהנחה, 50% הנחה על דמי הניהול וכמובן הנחה על עמלות פעילות בניירות ערך.

המוצר של דיסקונט בנוי בצורה מגוונת ורצינית, אבל איך אפשר בלי מתנות: 200 שקל במתנה לנרשמים לקורס גלישה למתחילים וגם תיק. חיילים משוחררים מקבלים, חוץ מתיק, הנחות במועדון הצלילה דוגית ובמועדון הגלישה סרף פוינט, כמו גם "חבילת לימוד נהיגה אטרקטיבית". חבילת מתנות דומה מוצעת גם לפותחי חשבון צעירים יותר, בני 16־18.

בפועלים מעודדים פעילות

כבנק מס' 1 במדינה אין בנק הפועלים יכול להרשות לעצמו לוותר על הנוער. אמנם, גם שם מעדיפים את החיילים והסטודנטים, שהם לקוחות יותר ממשיים מבחינתם, כי "מה כבר הפעילות שיכולה להיות לילד בן 17? הפקדה של דמי כיס". ובכל אופן, כדברי אירית בטאטו סגנית מנהל המחלקה לשיווק וקידום מכירות בבנק, "הנסיון מוכיח שהנאמנות לבנק נשארת באחוזים מאוד גבוהים. המסקנה היא שכל הקודם זוכה".

לכן מציעים בפועלים פנקס. שלם של "הנחות, הטבות ומתנות" בהן קלטת וידאו של הקומדי סטור, כרטיסי קולנוע, מנוי לספריית וידאו, קלטות, תקליטורים, דיסקט הכנה לבגרות, ללימוד נהיגה או ללימוד פסיכומטרי. יש גם הנחות במוסיקה, מחשבים, ספורט, אוכל, בילויים וציוד עזר לחייל. "הטבות בחשבון לא מדברות אליהם", אומרת בטאטו.

ובכל אופן לא הכל חינם. בבנק הפועלים מעודדים את הפעלת החשבון על־ידי כך, שהזכאות למתנות גדלה ככל שגדלה הפעילות בחשבון. הפתרון שמצאו שם הוא סידרה של מתנות שמקבלים כתמורה לביצוע פעולות ספציפיות בחשבון, כגון הוראת קבע לחסכון למשל. העובדה שהמתנות מותנות אינה משפרת את מאזן הרווחיות של הפלח הזה. הבנק עדיין מפסיד על הצעירים. "הקטע הוא להרגיל את הצעירים להפעיל את החשבון ולהביא אותו להיכרות עם הסניף, כך שיידע לאן לפנות באיזה עניין".

בלאומי לוקחים סיכון

גם בבנק לאומי יודעים שהמבצעים לצעירים אינם מניבים פרי בשלב ראשון, אך ההשקעה כדאית. חנוך ליפרמן, מנהל קידום המכירות של הבנק: "עשינו סקרים. אם לא היה למבצעים האלה קידום לא היינו ממשיכים בהם. אנחנו לא מחפשים סתם לבזבז כסף". על האפשרות שהצעירים פשוט יאספו את ההטבות מכל הבנקים לא פסחו בבנק לאומי. "כל מטרתם של מבצעי קידום המכירות היא להביא את הצעיר לנקודת המפגש הראשונית עם הבנק. אם השירות שניתן בנקודת המפגש הראשונה יהיה יותר מאשר תקין, טוב ואוהד, הצעיר יבין שמצא סביבה לא עויינת, אפילו תומכת. אני לא מחייב אף אחד לעבור דרך בנק לאומי. זכותו של הצעיר לבחור עומדת לעולם".

איך קרה שהתחרות בין הבנקים נראית כנטושה על כרטיסי המועדים ולא על גובה הריבית?

חנוך ליפרמן: "במבצע קידום מכירות אני עושה מה שגלובס עושה עם הפלאפון. אני יוצר את נקודת המפגש הראשונית ומכאן האחריות היא על הסניף. ואנו יודעים איפה הסניפים טובים ואיפה לא. בקמפיינים אנחנו מפרסמים את הכרטיסים, אבל בעלון שבסניפי הבנק מופיעים רק התנאים הבנקאיים".

בגיל 16 מקבלים חינם כספומט, כרטיס אשראי ופנקסי שיקים, פטורים והנחות

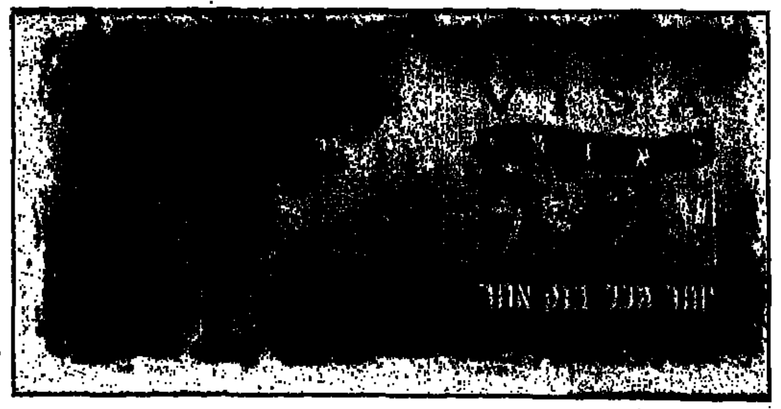

שינו את חיי

צילום: רובי קסטרו

רמי קליינשטיין מציג את 10 תחנות התרבות שלו

1. אנריקה ואאידה בארנבוים

המורים שלי לפסנתר. התחלתי אצל אאידה כשהייתי בן תשע, והמשכתי אצל אנריקה עד שהתגייסתי לצבא. אאידה העניקה לי הרבה מאוד חום, אנריקה, לעומתה, היה מכבש במובן החיובי. הרבה ממה שאני עושה במוסיקה שלי היום, מבחינת העיבודים והחינוך המוסיקלי שלי, למדתי מהם.

2. "סינמה פרדיסו", ג'וספה טורנטורה

א"ב על החיים. זה סרט שיש בו הכל: שורשים של אדם, שריפת גשרים, אהבה. הסרט הזה הוא חסר זמן ולכן אני תמיד יכול לראות אותו. חייבים לציין גם את המוסיקה המדהימה של אניו מוריקונה.

3. "אהבה בימי כולירה", גרסיה מרקס

א"ב על אהבה, בכל הצורות, בכל המובנים. לא היה ספר שדיבר על תורת האהבה בצורה כל כך רחבה ועמוקה. הוא לא ארוך מדי, לא קצר מדי, זה בדיוק זה.

4. אלון הלל

אלון הוא חבר, שנכנס לחיים שלי, ומאז הלכנו ואנחנו עדיין הולכים יחד. יש בו מהאח הגדול עם הניסיון, והוא גם השתקפות של מקום ודברים שאני אוהב ולומר לאהוב יותר. יש לי תחושה מסוימת של ניתוק משורשים, וכנראה משום כך אני מחפש את זה ומתרשם מדברים שמייצגים קשר שורשי למקום.

5. פיטר גבריאל

כשפיטר גבריאל יצא עם התקליט "סו", נסעתי במיוחד ליומיים לראות הופעה שלו. זו היתה ההופעה המרגשת ביותר שראיתי. גבריאל הוא אמן שמשלב את החום ואת הרגש ואת המוח בצורה מדהימה. ראיתי את הדברים האלה קורים לא רק בתקליט, אלא גם על הבמה, ובשבילי החיבור הזה, של הלב ושל הראש, זה מקור להשראה.

6. קנטטה 140, יוהן סבסטיאן באך

זאת הקנטטה שאני הכי אוהב. שמעתי אותה מגיל מאוד צעיר, כשאבי הקשיב לה. באך הוא המלחין האהוב עלי ביותר, בגלל היכולת הגאונית שלו ליצור מוסיקה כל כך פשוטה ובו בזמן כל כך מורכבת מבחינת תפקידי הכלים השונים.

7. "טיובס", בלו מאן גרופ

הצגת מרע בדיוני־עכשווי־לולייני שרצה באוף־ברודוויי כבר כמה שנים. באולם של 250 איש מתקיים מופע מרהיב של פנטומימאים, שמנצלים את כל הטכניקות הכי חדישות שקיימות היום: דגימות צלילים, מוסיקת טכנו, וידיאו, ונוזלים כחולים שהם יורקים על הבמה ועל הקהל (אם אתה יושב בשורה הראשונה). ראיתי אותם לפני שנתיים, ועד היום אני זוכר 80 אחוז מהמופע שלהם כאילו התרחש אתמול. זו הצגה מאוד חכמה, שעוסקת בתקשורת במובנים הכי חדשניים שלה.

8. "טאנל אוף לאב", ברוס ספרינגסטין

זה הצד החם והמרגש שלי. למעט אולי שני השירים האחרונים בתקליט, כל שיר שם עבורי הוא מסחטת רגש. אני שומע את זה במצב רוח מסוים, ורצוי שיהיה טישיו בסביבה.

9. מייקל ג'ורדן

בעידן התקשורתי הזה, כשבחלק גדול מהמקרים הדברים שאתה רואה הם לא מה שהם באמת, אני שמח שזכיתי לראות את מה שמייקל ג'ורדן עושה על המגרש. זה לא תרגיל תקשורתי, לא יחסי ציבור – אלא אמנות ושלמות.

10. אשתי

פגשתי את אשתי כשהייתי בן 16 וחצי, ונשארנו יחד כל השנים האלה. בלעדיה בטח הייתי בנאדם אחר. אין חלק ממני שלא מושפע ועובר דרכה.

כולם מרוויחים

ההודעה על הצעת הר[...] של קירק קרקוריאן למני[...] ענק המכוניות קרייזלר הזניקה את שערן מעלה [...] עיסקה לא נעשתה א[...] קרקוריאן ובעלי המני[...] האחרים כבר הרווי[...]

בן כספית סופר מעריב, בניו־יורק

ה פצצה שהניח קירק קרקוריאן באמצע וול סטריט ובלב תעשיית הרכב האמריקאית הענקית, תתקתק שם עוד הרבה זמן. יום אחד, בשבוע שעבר, סתם ככה ובלי כל אזהרה מוקדמת, הודיע קרקוריאן שהוא רוצה את קרייזלר.

באמצעות דוברו ועוזרו האישי, אלכס ימנידיאן, ובתמיכה אק־טיבית של לי איאקוקה, הניח קרקוריאן בפני מועצת המנהלים של קרייזלר הצעת רכישה נדיבה. הוא ישלם לבעלי המניות 55 דולר למניה, מחיר הגבוה ב־40% משער סגירת המניות ביום שלישי שעבר בוול סטריט (39.25 דולר), על מנת לרכוש שליטה בקונצרן.

שווי העיסקה הוערך בכ־22.8 מיליארד דולר והיא אמורה היתה להיות מיבצע ההשתלטות היקר והגדול ביותר בוול סטריט מאז ההשתלטות על נביסקו, לפני כשש שנים (שעלתה כ־25 מיליארד).

קרקוריאן, שמחזיק 10% ממניות קרייזלר והוא בעל המניות הגדול ביותר בקונצרן, יודע בדרך־כלל מה הוא עושה. אלא שהפ־עם לא הציג את האמתלות הרגילות בהן משתמשים המשתלטים השונים בוול סטריט. אין לקרקוריאן שום בעיות עם הניהול של קרייזלר. ולמה שיהיו לו? הוא לא רוצה לשנות, לא רוצה לפטר, לא רוצה להחליף ולא רוצה לזעזע. הרכב מנצח, ואת הוא יודע היטב, לא מחליפים.

תקופה מצויינת

אז מה הוא רוצה בעצם? הפרשנים בוול סטריט ובדטרויט, מרכז תעשיית הרכב האמריקאית, מחולקים לשני מחנות עיקריים: אלה שסבורים כי בסך הכל מדובר בתרגיל קרקוריאני אופייני, המיועד להעלות את שווי מניות קרייזלר ולהכניס, בדרך, מאות מיליוני דולרים לכיסו כמחזיק המניות העיקרי.

אחרים מאמינים לקרקוריאן וחושבים שהוא באמת רוצה להחזיק בקונצרן ולשלוט בו (ולו רק כדי לעשות את אותו תרגיל מאוחר יותר – לאכוף על מועצת המנהלים לקנות ממנו את המניות בחזרה, בשער יקר יותר).

מועצת המנהלים של קרייזלר דמתה, ביום הראשון שלאחר ההצעה, לנערה נאה, אך לא יפהפיה, שמקבלת לפתע הצעת חיזור מהבחור המבוקש והעשיר ביותר בשכונה. אבל כשהתפזר האבק הודיע רוברט איטון, יו"ר מועצת המנהלים: לא, תודה. קרייזלר לא למכירה. במקביל, העמידה הנהלת הקונצרן בכוננות את "מנגנון מניעת ההשתלטויות" של החברה.

וול סטריט הגיבה כצפוי. ביום הראשון שלאחר ההצעה המדהי־מה, זינקו מניות קרייזלר לשמיים. בהמשך היום הן נרגעו, ירדו בחזרה והמסחר נסגר על 48.75 דולר למניה (עליה של 9.50 דולר ביום אחד). קרקוריאן הרוויח באותו יום 'על הנייר' מאות אחדות מיליוני דולרים, ושווי אחזקותיו בקרייזלר זינק במהירות לכ־2 מיליארד דולר.

קרייזלר, יצרנית המכוניות השלישית בגודלה בארה"ב (אחרי ג'נרל מוטורס ופורד), נמצאת בתקופה מצויינת. רק לפני כחמש שנים עמדה החברה בפני פשיטת רגל. כל המודלים החדשים שה[...]ציאה לשוק סבלו ממוניטין עלוב. המכירות צנחו, ההפסדים נאמדו במיליארדים, עתודות המזומנים התאדו.

ואז, בפעם השניה בתולדות הקונצרן, בא לי איאקוקה, ני[...] העסק וחילץ אותו מהתרסקות. תוך שלוש שנים עשתה קרייזלר את אחד המהפכים הגדולים בכלכלה האמריקאית ועברה ממצב של גוויה לעמדה של יצרנית המכוניות הרווחית ביותר בארה"ב.

ברבע הראשון של השנה שעברה הרוויחה החברה קרוב למיליארד דולר. החברה הגיעה לרמת יעילות ורווחיות מכסימלית. המודלים האחרונים שלה, ובמיוחד הניאון, כבשו את השוק. הג'יפ גרנד צ'ירוקי נהפך למכונת כסף. הדודג' ראם ממשיך להימכר [...]ות, סירוס היוקרתית החדשה קיבלה ביקורות נלהבות.

האופק משחיר

אבל האופק מתחיל להשחיר. שוק הרכב האמריקאי מ[...] עגליו? אחרי העליות באות תמיד ירידות. עד לפני כמה חודשים היתה תחזית מכירת המכוניות בארה"ב אופטימית ביותר (למעלה מ־16 מיליון, המספר הגבוה ביותר בהיסטוריה). עכשיו תוקנה התחזית לכ־15 מיליון, מספר זהה למכירות השנה שעברה. בשנה הבאה, סבורים המומחים, יירדו המכירות בפעם הראשונה זה חמש שנים.

במקביל, מתחילים מתחריה של קרייזלר לחדור לתחומים החזקים שלה. הגרנד צ'ירוקי נתקל בתחרות קשה, אליה לא היה רגיל. פורד וג'נרל מוטורס משיבות מלחמה. גם היפנים.

רוברט איטון, היו"ר הזהיר של קרייזלר, מתכונן לבאות. הקונצרן שיריין לעצמו עתודת מזומנים מכובדת – 7.6 מיליארד דולרים – המיועדת לאפשר לו לעבור את התקופה הקשה הצפויה, מבלי להגיע אל פי התהום, כמו בפעם הקודמת. ופתאום מגיע קרקוריאן.

הוא בן 77, בן למהגרים מארמניה שעשה הון בבורסה, המומחה בהשתלטויות אלימות, השקעות נבונות וספקולציות מהירות. אביו, חוואי פירות בקליפורניה, שלח אותו לבית־ספר פתוח, אבל קרקוריאן, ששמו הפרטי המקורי הוא קרקור, לא טרח ללמוד. אין לו תואר אקדמי, הוא לא היה בקולג', אבל אין באמריקה מישהו שמבין יותר ממנו על וול סטריט.

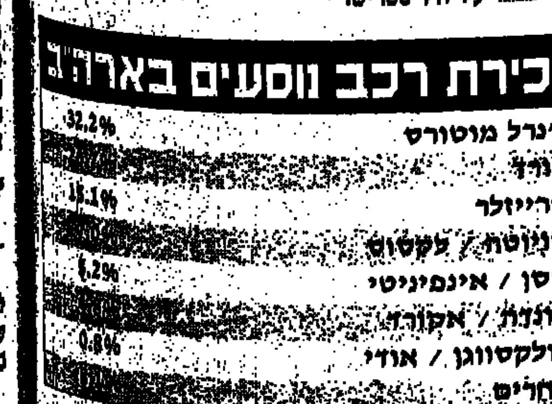

מחליפים מכונית

דייהטסו אפלוז

האפלוז נחשב לרכב אמין, הנותן תמורה מעולה לכספם של המחפשים רכב בן 4־5 שנים

למרות שכשנה וחצי שחלפו הדייהטסו אפלוז לא יובאה לכאן בכמויות גדולות, ואולי דווקא משום כך המכונית היפנית נותנת כיום תמורה מעולה לכספם של המחפשים רכב בן 4־5 שנים, ברמת איבזור סבירה ועם רקורד אמינות מוכח.

האפלוז, מכונית חמש דלתות שנראית כאילו יש לה ארבע דלתות ותא מטען בנפרד ("שלוש קופסאות"), מצויידת במנוע 1,600 סמ"ק. מתחילת הייבוא (דגמי 90') ועד לשנת הדגם 1994 היה ההספק המירבי 91 כוחות־סוס (קרבורטור), והמומנט המירבי 13.0 קילוגרם־מטר, נתונים טובים למדי עבור אותן שנים.

המכוניות הוצעו בשלוש רמות איבזור: LI, LS ו־LX, כשההבדלים העיקריים הם: תוספת הגה כוח וצמיגים רחבים מדי (LS), ועוד תוספת של חלונות ומראות חשמליים ב־LX. מובן שכל הגרסות האלו הוצעו עם תיבת הילוכים אוטומטית (שלוש מהירויות), שעמדה בסטנדר־טים של אותן שנים.

טכנית, האפלוז נחשבת לרכב אמין מאוד, בדיוק כמו מתחרותיה העיקריות – המיצובישי לנסר והסובארו לאונה. למנוע 16 שסתומים (ארבעה לכל צילינדר) והוא מבוסס על מנוע ה־1,300 של השרייד. כמו בכל רכב משומש, חשוב לבדוק את מצב המנוע ואת תיבת ההילו־כים, שהם הרכיבים היקרים ביותר. בעיה פוטנציאלית של האפלוז היא אטימה גרועה של תא המטען (גומי קרוע).

בדגמי 93' קיבלה המכונית מתיחת פנים, שכללה חזית חדשה ועוד כמה פרטי עיצוב מחודשים. לא היה שינוי טכני משמעותי, שכן זה הגיע כאמור בשנה שלאחר מכן (94'), עם הממיר הקטליטי.

הדגמים עם הזרקת הדלק (רב־נקודתית), מיותר כמעט לציין לגבי רכב יפני, מפתחים 105 כ"ס אך המומנט שלהם מעט נמוך יותר בסל"ד גבוה, כך שלמעשה אין שינוי בעוצמה.

דגמי 1994 האוטומטיים זכו גם לתיבת הילוכים אוטומטית אחרת, הפעם בת ארבע מהירויות. בכל מקרה, החיצע מדגמי 94' ו־95' בשוק המשומשות קטן יחסית, שכן בסך־הכל נמכרו כ־1,200 מכוניות כאלו, הרבה פחות מאשר ב־93' (למשל 3,000 יחידות). בדגמי 1994 שונו כינויי רמות האיבזור (LI, LX ו־LIMITED) וב־1995 נמכרת המכונית רק ב־GLi.

נראה שאת התמורה הטובה ביותר נותן דגם ה־LS, [illegible]

אפלוז והמתחרות - מחירים השוואתיים באלפי שקלים

שנת דגם		דייהטסו אפלוז	מיצובישי לנסר 1.5	סובארו לאונה 1.6
90	הילוכים אוט' / הגה כוח	39	39.5	47.5
91	הילוכים ידניים	37	41	45
92	הילוכים אוט' / הגה כוח	48.5	52.5	56

קרייזלר ניאון

ג'יפ גרנד צ'ירוקי

את ההשתלטות על קרייזלר תכנן קרקוריאן כך שלא תעלה לו אגורה, בסגנון ההשתלטויות הגדולות של שנות השמונים. אם יכשל הוא יוכל לתבוע מהחברה לקנות את מניותיו במחיר מופקע ואם יצליח, ירוקן את קופתה הגדושה מזומנים

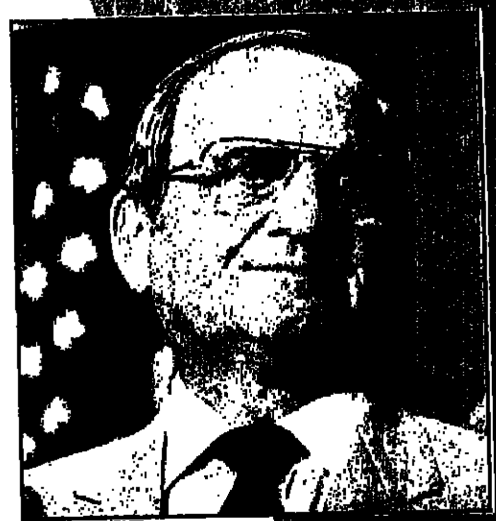

לי איאקוקה, הציל בעבר את קרייזלר מהתרסקות

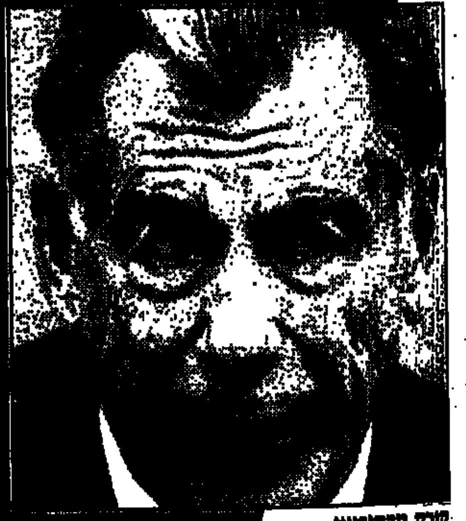

קירק קרקוריאן, מומחה בהשתלטויות אלימות

בגיל צעיר התמכר לטיסה במטוסים קלים, היה מדריך טייס במלחמת העולם ה־2, ואח"כ יסד את טראנס אינטרנשיונל איירליינס, חברת תעופה קטנה אותה מכר תמורת 104 מיליון דולר בשנת 1968.

ואז, התחיל קרקוריאן להשקיע בחברות כמו אמ.ג'י.אמ ויונייטד ארטיסטס. הוא התמחה ברכישת חברות, ואחר־כך "הצליח" עם מעט שרירים לשכנע את חבר המנהלים שלהן לרכוש אותן ממנו בחזרה, במחיר גבוה בהרבה. מאידך, איש לא הפסיד בגללו. מהלכיו שהכניסו לו מיליארדים, העלו כמעט תמיד גם לשאר מחזיקי המניות. מעט חברות התמוטטו בגללו, אם בכלל. נכון, הוא מוערך היום בכ־3 מיליארד דולרים במזומן, לדבריו, לא על חשבון אף אחד.

השתלטות ללא פצועים

ב־1978, למשל, קנה כעשרים אחוז ממניות חברת הסרטים קולומביה, והבטיח למועצת המנהלים שלא ינסה להשתלט עליה. שנתיים לאחר מכן, כשניסה לקנות נתח מניות נוסף, פרצה מלחמה, בסיומה קנתה ממנו החברה את מניותיו במחיר מפולפל. תרגילים דומים עשה קרקוריאן עם ווסטרן איירליינס ב־1968, עם אמ.ג'י.אמ ועם חברות נוספות. עכשיו, טוענים מבקריו, הוא מנסה לעשות את אותו תרגיל גם עם קרייזלר.

קרקוריאן פועל באמצעות חברת האחזקות שלו, טראסינדה (הקרויה על שם שתי בנותיו, טרייסי ולינדה), והממוקמת בלאס־וגאס. יש לו שני בתים מפוארים – בבוורלי־הילס ובלאס־וגאס. הוא הבע־לים של מלון גראנד – אמ.ג'י.אמ המדהים בלאס־וגאס, והוא האיש שהביא לשם את ברברה סטרייסנד לערב הפתיחה (ושילם לה, עבור הופעה אחת, 10 מיליון דולר).

והוא עצמו, אגב, לא בא להופעה. כזה הוא קרקוריאן, איש מסתו־רין, השומר בקנאות על פרטיותו. גרוש פעמיים, טייס מעולה, הממשיך, בגילו, לשחק טניס, לנהוג במכונית ולהטיס את מטוסו הפרטי.

את ההשתלטות על קרייזלר תכנן כך שלא תעלה לו אגורה, בסגנון ההשתלטויות הגדולות של שנות השמונים. הוא התייעץ עם לי איאקוקה, שהיה יו"ר קרייזלר עד שפרש לגמלאות ב־1992. יחד, תכננו השניים לגייס רשימה מכובדת של משקיעים לצורך העיס־קה. בין היתר, ניסו לעניין בה יצרן מכוניות אמריקאי גדול נוסף. 10 מיליארד דולרים נוספים תכננו ללוות מהבנקים. איאקוקה, בן 70, המחזיק בעצמו במניות קרייזלר בשווי 50 מיליון דולר, לא אמור היה לקבל משרה כלשהי בקונצרן או לחזור לכס היו"ר, אלא לשמש בתפקיד יועץ חיצוני לקרקוריאן בלבד.

פרשנים העריכו שקרקוריאן חמד את עתודות המזומנים העשי־רות של קרייזלר. רמז לכך אפשר היה למצוא בדברי דוברו, שציין כי החברה אינה זקוקה לכמות כזו של רזרבות (7.6 מיליארד דולר, כאמור) אלא יכולה להסתפק ב־2 מיליארד במזומן וב־2 מיליארד באשראי על מנת לעבור את התקופה הקשה הבאה.

קרקוריאן, בכל אופן, לא יקנה את קרייזלר. מועצת המנהלים התכנסה, דנה ודחתה את הצעתו. "אנחנו לא למכירה", הודיע כא־מור רוברט איטון. תמונה ברורה יותר על מקורות ההון אי אפשר היה לקבל.

יתכן שהוא כלל לא צריך אותם. בסתיו האחרון הוא כפה על החברה להגדיל משמעותית את הדיבידנד למניה, ולרכוש כמות מניות לא מבוטלת מבעלי המניות. מאז שרכש את מניותיו, הרוויח עליהן קרקוריאן, בתאוריה, 737 מיליון דולר. בשבוע האחרון, גדלו הרווחים האלה מאוד. וכשהתפזרה הסערה ושקע אבק נסיון ההש־תלטות, עלה שווי אחזקותיו של קרקוריאן בקרייזלר בכמה מאות מיליוני דולרים נוספים.

השועל שמח. התרנגולות בלול מרוצות, ולאף אחד לא נגרם נזק.

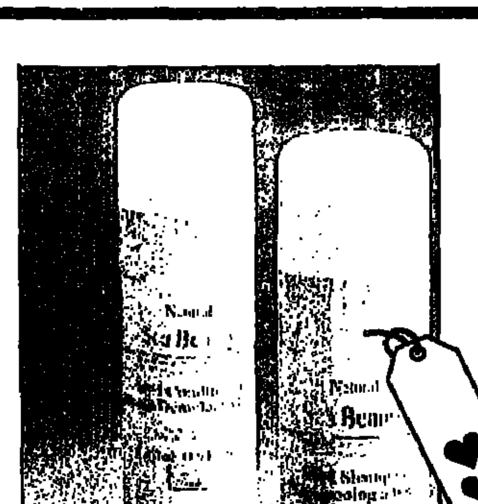

גופרית בשיער

לא הבנתי איך בכלל אפשר ליצור "מוצרי טיפוח לשיער על בסיס בוץ ומינרלים מים המלח" כשנזכרתי בריחות הגפרית והברום. אבל המיכלים האפורים הנאים של השמפו והקונדישנר לשיער רגיל, מסידרת נטורל סי ביוטי, ששלחה אינטרביוטי קוסמטיקס ממגדל־העמק, הוכיחו לי שאפשר. 350 מ"ל ב־27 ש"ח כ"א. שיפרה אמרה שהם לא משאירים את שיערה רך במידה שנראית לה. אני הייתי מרוצה למדי. רק לא הבנתי מדוע מוצר ישראלי מים המלח זקוק לכל כך הרבה לועזית. שיפרה הסבירה: "הם בטח מייצאים הרבה, וקשה להם לייצר בנפרד מוצרים שהמידע מודפס עליהם בעברית". לא אפריע לזרימת הדולרים והמרקים לארץ הקודש.

כביסה מריחה

מרכך הכביסה המרוכז בריין קומפקט, של ויטקו, ליטר אחד, 13.90 ש"ח, הגיע בניחות "אקווטי" ובצבע ורוד מתוק (ויש גם ירוק וכחול). נתתי אותו לחברתנו שמכורה למרככי כביסה ומסניפה את ריח הכבסים הנקיים שיוצאים מהמכונה כאילו היה בושם. היא אומרת שניחוחו של ויטקו מוצלח והפעולה בסדר גמור, גם אם לא מצאה הבדל רב בינו לבין מרככים טובים אחרים. מה שכן, הוא באמת הספיק ל־40 כביסות, כמו שכתוב עליו, ואפילו לעוד כמה. הציון: "יופי".

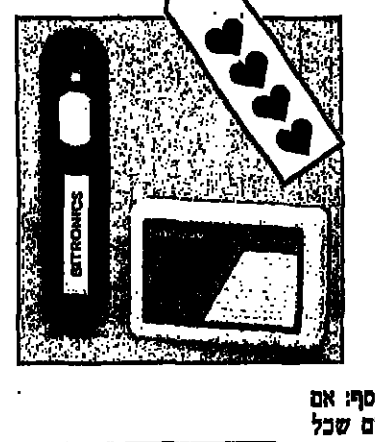

פעמון לכל מקום

פטנט מוצלח לאנשים שגרים בדירות גדולות או בבתים פרטיים עם מיפלסים וגינה, הוא פעמון אלחוטי שמשווקת חברת ביטרוניקס מרעננה, טלפון 09-986743. המחיר הרגיל הוא 98 ש"ח, ועכשיו יש מיבצע: 78 ש"ח, כולל ברגים ודיבלים להתקנה. צריך רק בטריות. כל מי שלא שמעו את פעמון דלת ביתם כי היו במחסן, בגינה, למעלה, למטה, או – יש גם כאלה – בבריכה, ואין להם משרתים שיפתחו את הדלת, יכולים עכשיו לשפר את המצב. מחברים חלק אחד של המיתקן, ובו לחצן הפעמון, למשקוף דלת הכניסה, ואת החלק האחר לוקחים עימכם. כשמישהו מצלצל, משמיע החלק הנייד צליל מוסיקלי עמוק וחזק, אבל לא מקפיץ, ואתם ניגשים לפתוח. שימוש נוסף: אם מישהו ישן, למשל הבן שחזר מהצבא, ואינכם מעוניינים שכל צלצול בדלת יעיר אותו, זה הפתרון. טווח הפעולה כ־30 מטרים, וכשלא רוצים את זה, אפשר לנתק. בדקנו את הפטנט בבית אמא של שיפרה, המוקף גן. זה פועל מצויין. סוף סוף היא תוכל לשמוע אותנו באים גם כשהיא תולה כביסה מאחורי המחסן והכלבה, כרגיל, לא מעלה בדעתה לנבוח.

מלתעות 3

אחרי שקיבלתי את בילטונג מתוצרת מעדני מורע, הבנתי מדוע כמעט כל הזקנים שסיפקו את רגעי ההרפייה הקומית במערבונים הקלאסיים, היו חסרי־שיניים. הם לעסו במשך שנים מזון כזה, רצועות בשר בקר מיובש ומומלח, העמידות בתנאי־יישימון. אבל המפרסמים לא ניסו לפתות אותי במיתוסים ישנים. הם כתבו שבדרום־אפריקה זה "מוצר פופולרי המשמש כחטיף בשר איכותי, תוספת פיקנטית לבירה או משקאות חריפים, או סתם כשמשעמם בפה". מצטער. גם שיעמום בפה איננו סיבה לספק פרנסה מיותרת לרופא השיניים שלי. הרצועות הללו, שבאות במיכל פלסטי בצורת מקלות חומים, מצריכות מלתעות של נמר בנגאלי. כמה חברים דווקא אמרו שזה "נחמד". אולי, בשבתם על הכורסה, דימיינו עצמם מנופפים בפלצור על גבו של מוסטנג פראי. חברתנו המעשנת הכפייתית, אמרה שלו היתה מנסה להיגמל מניקוטין, אולי היתה לעיסה מתמדת של המקלונים האלה עוזרת לה. מאה גרם עולים 18 ש"ח, ויתנו לכם 288 קלוריות ו־158 מ"ג כולסטרול.

◄ מוצר השבוע

טלי ברזילי וזיבנסלד

חמישה סוגים שונים של שמפו נסקרו, כולם נמכרים ברשתות השיווק. סוגי שמפו אלה נכנסים לקטגוריית המוצרים העממיים, לעומת אלה המיוצרים בידי יצרני־ות הקוסמטיקה ומחירם גבוה בהרבה. חדשת היקרה ביותר היא כלל פארם, בת נמכרו שלושה מבין חמשת המוצרים שנבדקו, במחיר גבוה יותר מאשר ברשתות האחרות. שמפו הוואי נמכר בחנות כלל פארם בבני־העיר ב־9.99 ש"ח, מחיר הגבוה ב־43% ממחירו בשופרסל רמת־אביב, שם דורשים עבור אותו מוצר רק 6.99 ש"ח.

שמפו עממי*

שם המוצר	שם היצרן	קופ תל־אביב	שופרסל תל־אביב	סופר־פארם תל־אביב	כל־פארם [illegible]	[illegible]
חוויה	נקה	6.99	7.60	6.99	8.99	**6.99
פינוק	ויטקו	7.99	7.99	9.99	8.99	**7.99
הוואי	סוד	7.99	6.99	-	9.99	**7.99
10*ש	קרליין	7.99	7.99	-	8.99	**6.79
שמפו לחפיפה יום יומית	פנינה דוזנבלום	11.75	11.60	10.99	12.99	**10.99

* המשקל 500 מ"ל (פרט לפינוק - 400 מ"ל) ** במבצע סקר שווקים-מנורמה

נשיקה ראשונה

רבלון הוציאה מקלון מוארך, כמו אריזה של מסקרה, אבל בפנים – הפתעה: שפתון חדש, "מהפכני" לדברי הנייר המצורף, COLOURSTAY LIPCOLOUR שמו, "שאינו יורד אפילו בנשיקה". המחיר: 44 ש"ח. נתתי את השפתון והנייר לעלמה יפה, וביקשתי חוות דעת שתשווה בין הצהרת היצרן, למציאות. הנה: "כתוב שהליפסטיק מתקבע על השפתיים בתוך 60 שניות, עמיד לשעות ארוכות, אינו גולש או נמרח, יש לו מירקם קטיפתי קליל וצבע עשיר. בעניין הצבע, לא קיבלתי את הארום החביב עלי אלא חום־חיוור, אבל יש בסידרה 12 צבעים, אז נעזוב. בעניין האיכות, נראה לי שהיא טובה, אבל לא יוצאת־דופן בין הליפסטיקים החדשים. מצד שני, הטובים יותר שניסיתי, גם עולים כפול. ובעניין הנשיקה הראשונה, השפתון באמת לא יורד תיכף אחריה, אבל אחרי השניה והשלישית הוא בכל זאת מתחיל להיטשטש. שום דבר לא ניצחי". גם לא הנשיקות, רציתי לומר לה, אבל התאפקתי, היא תלמד בעצמה.

קר והדר

תמר פקאן של טנא נוגה הוא חטיף גלידת שמנת בטעם פקאן עם חתיכות אגוזי פקאן, מילוי של מחית תמרים וציפוי שוקולד. 2.90 ש"ח ל־50 גרם. נהדר.

ריח דביק

בית ברברה וולף יצר סידרת מוצרי טיפוח לגבר, ושלח לי ממנה אפטר־שייב ודיאודורנט באריזות נאות של ירוק־שחור־זהוב, שתיכף רואים שהן בנות לאותה משפחה. שם הסידרה אפולו, שהיה אחד האלים הנאורים והיפים בין שוכני האולימפוס, מתאים לה, יותר מאשר למקרר. 100 מ"ל אפטר שייב – 79 ש"ח, 200 מ"ל דיאודורנט – 22.15 ש"ח. זה פחות מרוב מוצרי חו"ל המשובחים, אבל למרבה הצער, אפילו גם טובים פחות. הניחות שלהם עשה רושם קל, רענן ונעים למדי ברגע הראשון, אבל כעבור זמן קצר נעשה כבד, מתקתק ו"דביק". באפטר־שייב זה הפריע יותר, בדיאודורנט פחות.

חם וגם קל

חברת אריאי אילת מהוד־השרון כתבה שבעזרת "טכנולוגיה חדשנית", היא הצליחה לפתח שמיכת אקרילן פרוותית במשקל "קל במיוחד" – 1.2 ק"ג לשמיכה בגודל מטר וחצי על שני מטרים. לקחתי את החפץ ביד, רשמתי לפני שהוא רך ונעים למגע, שצד אחד שלו בצבע שחור, ובצד האחר יש תערובת נאה של גווני ארום וסגול שמתמזגים ביניהם בהרמוניה. ניסתה אותה גברת בת 80 והיא מרוצה, גם אם לדבריה לא הרגישה הבדל של ממש במשקל בהשוואה לשמיכות אקרילן אחרות. 86 ש"ח.

♥ גרוע ♥♥ בינוני ♥♥♥ בסדר ♥♥♥♥ יפה ♥♥♥♥♥ מעולה

עלה על הגלקום

להרחבת מערך התיקשוב לקראת שנות ה־2000 דרושים/ות צעירים/ות דינמיים וחדורי מוטיבציה לתפקידים הבאים:

מהנדס/ת תוכנה 539

לפיתוח ואינטגרציה
- 1-5 שנות נסיון בפיתוח
- סביבת עבודה DOS/WINDOWS
- ידע ונסיון בעבודה עם בסיסי נתונים - SQL-SERVER ,ACCESS - יתרון
- ידע ונסיון בסביבת שרתי רשת - WINDOWS NT - יתרון
- כתיבה ב־++VISUAL BASIC ,C

מהנדס/ת מערכות 540

לפיתוח מערכות בקרה
- ידע מעמיק ב־UNIX - חובה
- 1-5 שנות נסיון בפיתוח מערכות MOTIF והכרת SNMP ,HP-OV ,TCP-IP
- רקע ונסיון שימושי ב־INTERNET

מזכירות 541
- יכולת אירגון וטיפול במגוון רחב של מטלות
- ידע ונסיון במכלול עבודות מזכירות כולל הדפסות
- שפת אם אנגלית - יתרון
- ידע בחלונות ו־ MS WORD ,EXCEL
- משרה מלאה

מועמדים בעלי יחסי אנוש מעולים העונים לדרישות מוזמנים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ובציון מסי המשרה המבוקשת לגלקום מערכות תיקשוב בע"מ, פקס: 03-6969755, ת.ד. 25021 תל-אביב 61250 -סודיות מלאה מובטחת-

GALCOM גלקום מערכות תיקשוב בע"מ

סודעה אפקט־בית 09-460560

אתגרים חדשים
לכרמל אולפינים בע"מ
דרושים/ות
כימאי/ת אנליטי/ת
לתפקיד סגן/ית מנהל המעבדות
הכישורים הדרושים:
- תואר שני לפחות בכימיה אורגנית ואנליטית
- נסיון מוכח בניהול מעבדה אנליטית בתעשיה בארץ
- הכרת מיכשור אנליטי מודרני מגוון
- יכולת פיתוח שיטות מעבדתיות
- עברית ואנגלית ברמה גבוהה
- נסיון בעבודה עם מחשב
- נסיון ביישום ISO 9000 במעבדות
- מגורים באזור חיפה – חובה

התפקיד מגוון ואחראי, רק מועמדים מתאימים יענו.

מהנדס/ת חשמל מפעלי
הכישורים הדרושים:
- מהנדס חשמל זרם חזק
- נסיון של 10–6 שנים בתעשייה תהליכית
- ידע בתחזוקה: תכנון ובקרה של מערכות חשמל תעשיתיות מורכבות ומודרניות
- ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין
- כושר ניהול

בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 1468 חיפה

טופ־סי TOP-C
שרותי ייעוץ ארגוני ומיון ממוחשבים בע"מ
עבור אחד מלקוחותנו מוסד ציבורי בתל־אביב דרוש/ה:
איש/אשת הטמעת מעבדי תמלילים ויישומי MAGIC, ברשת מחשבי P.C.
- הכרות עם מערכות הפעלה DOS.
- הכרות עם WINDOWS – יתרון.
- הכרות עם חומרת PC ורשת נובל־יתרון.
- נסיון בהדרכת משתמשי מחשב–יתרון.

נא לשלוח קורות חיים בציון שם המשרה ל"טופ־סי" רח' ריבל 18 ת"א 67778 סודיות מובטחת, רק מתאימים/ות ייענו.

לאזור תל־אביב
מנהל/ת אבטחת איכות (ISO-9000) /מבקר/ת פנים
לחברה ארצית בענף השרותים
הכישורים הנדרשים:
- השכלה אקדמאית חובה
- יחסי אנוש טובים
- כושר ביטוי בכתב ובע"פ
- בעל/ת מוטיבציה

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 23472 ת"א מיקוד 61231

ליבם ישראל
דרושים/ות
משרה 34
מתאם/ת איכות
להובלה ועיצוב תהליכים איכותיים בארגון שיווקי
נסיון:
- 2-3 שנים בנתוח התנהגות ארגונית ובבנית תהליכים.
- נסיון בהחדרת TQM לארגון בתחום היי-טק.
- שליטה טובה באנגלית ובמחשוב אישי.

השכלה:
- הנדסת תעשיה וניהול, מנהל עסקים תואר שני-יתרון

משרה 35
נציג/ת שיווק במגזר הציבורי
למכירת פתרונות, מוצרים ושירותים
נסיון וידע ב:
- מכירות בתחום המחשוב שנה לפחות
- עבודה מול דרגי ניהול בכירים והנהלות
- כושר ניהול משא ומתן ומוטיבציה גבוהה
- שליטה טובה באנגלית

מועמדים/ות יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ליבם ישראל, כח אדם ת.ד. 33666 תל-אביב 61336 בציון המשרה המבוקשת.

יבם IBM

robomatix
חברה בת D.D.I.S LTD. העוסקת בביקורת איכות לצגים שטוחים
דרושים/ות:
משרה 144
אנשי/נשות תוכנה
בעלי/ות ידע ונסיון בתחומים הבאים:
MMI ,WINDOWS ,C++ ,PC
ממשקי אדם/תוכנה, גרפיקה

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 2092, א.ת. רעננה 43100, או בפקס: 09-986980 אנו מודים מראש אך רק פניות מתאימות תיענינה.

SOFTALK COMMUNICATIONS LTD.
SofTalk הינה חברת תוכנה המתמחה ביישומים המשלבים מחשבים וטלפוניה. החברה שיווק מוצרי תוכנה לארה"ב ואירופה.
לרגל המשך והרחבת פעילות החברה דרושים/ות מהנדסי/ות תוכנה מנוסים בתחומים הבאים:

תקשורת מחשבים	מענה קולי	ממשקי משתמש
דרוש: נסיון בפתוח ליישומי Client/Server, הכרות עם NOVELL	נדרש: • נסיון בפתוח ליישומי מענה קולי • הכרות עם חומרה	נדרש: • נסיון ב־Windows • ידע ב־OS/2, Mac יתרון

בכל המשרות: דרושה שליטה ב־C/C++, נסיון ב־OOD או טלפוניה יתרון.
קורות חיים נא לשלוח לנעמי ת.ד. 544 הרצליה מיקוד 46105 או פקס: 09-588265 דואר אלקטרוני: naomi-b@softalk.com

לחברה בשוק ההון
דרוש/ה
אנליסט
בעל/ת שליטה מלאה בכתיבה והבעה באנגלית. נא לחפנות קורות חיים לת.ד 36982 ת"א 65794

לחשרה המהנדסים
מהנדס/ת שט"ט/ת קונסטרוקציה נסיון קודם באזור המרכז
03-5272590

דרושים/ות באזור המרכז והצפון
מתכנתים/ות מנתחי/ות מערכות
- בארכיטקטורת CLIENT/SERVER רצוי POWERBUILDER, ACCESS בסביבת WINDOWS או בשפת ++C, C. GUPTA או ORACLE או בשפת 4GL בסביבת UNIX או VMS, ידע ב־ מערכות לוגיסטיות או פיננסיות.
- בסביבת IBM/MF ADABAS NATURAL, IMS/DB2, CICS/COBOL, FOCUS
- בתחום SYSTEM SYSTEM ADMINISTRATOR (UNIX), SYSTEM MVS

בוגרים/ות מצטיינים/ות מוזמנים/ות להגיש מועמדותם או לפנות בטלפון: 03-6481342 או בפקס: 03-6481008 או לת.ד. 22281 ת"א

CP&S COMPUTER PEOPLE & SOFTWARE, LTD.

מחפש משרה בכירה? רק ב מעריב

לוח דרושים

רשות שדות התעופה בישראל

נמל התעופה בן־גוריון
מודיעה

על מכרז פומבי מס' 6/95

לתפקיד אח/אחות בנמל התעופה בן גוריון

דרישות המשרה:

- אח/אחות מוסמך/ת מטעם משרד הבריאות.
- לאחר שרות צבאי מלא.
- ניסיון מעשי של 3 שנים לפחות בחדר מיון ו/או טיפול נמרץ.
- יתרון לבוגרי קורס חובשים קרביים.
- ידיעת השפה האנגלית ברמה טובה, שפות זרות נוספות יתרון.
- ידיעת השפה העברית על בוריה.
- נכונות לעבודה במשמרות.

מועמדים העונים לדרישות יפנו בכתב
בצרוף קורות חיים, חוו"ד, המלצות,
תעודות רלוונטיות ותמונה
לרשות שדות התעופה נתב"ג ת.ד. 7 מיקוד 70100
לגיוס עובדים עבור אח/אחות.
מועד אחרון להגשה לא יאוחר מ־26.4.95

לבי"ס המקיף העירוני (ג) והמכללה
לטכנאים ולהנדסאים עמל 1 העמית ראשון לציון
לשנה"ל תשנ"ו דרושים/ות

מורים/ות

למשרה מלאה במקצועות הבאים:

- * ספרות
- * אנגלית
- * לשון
- * תנ"ך
- * מתמטיקה
- * מדעי המחשב
- * עיצוב פנים ושרטוט רהיטים
- * שרטוט במחשב בתוכנת DATA-CAD
- * שרטוט אדריכלי ופירטי בניין
- * גרפיקה אדריכלית ובניית דגמים
- * אלקטרוניקה ומיקרו לכיתות י"י"ב, י"ג־י"ד
- * הנחיית פרוייקטים

לפרטים לפנות למזכירות בית הספר
לטל: 03-9643993; 03-9648157

עמל 1 רשת לחינוך מדעי וטכנולוגי
רח' קהילת קייב 15, תל אביב 69410
ת.ד. 61240, טלפון: 03-6450888

במחקר גרעיני - הקריה
הוועדה לאנרגיה אטומית
דרושים
אחרי שרות מלא בצה"ל (עד גיל 30)

מהנדס/ת בנין

כישורים דרושים: -

- בעל/ת יוזמה ועצמאי/ת בעבודה
- נסיון בניהול פרוייקטים בתחום הנדסה אזרחית
- ניהול מו"מ עם קבלנים
- נסיון בעבודות פיקוח ו/או ניהול בניה
- הכנת מפרטים טכניים, מכרזים וחוזים לביצוע עבודות הנדסה אזרחית והתקשרויות עם קבלנים ויועצים [illegible]

תחום עיקרי: -

- עבודות הנדסה אזרחית בתעשיה הכימית

דרישות: -

- ידע ונסיון מוכח של שנתיים בתחומים הנ"ל

הנדסאי/ת בנין

- בעל/ת נסיון של־4־2 שנים לפחות, בעבודות פיקוח ו/או ניהול בניה.
- עדיפות לנסיון בבניה לתעשיה

המעוניינים יפנו למדור גיוס וקליטה ת.ד. 9001 באר־שבע
בצירוף מכתב קורות־חיים, גליונות ציונים ותעודות השכלה

התשובה למחפש עבודה
- רק בלוח דרושים
מעריב

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
המחלקה למשאבי אנוש

משרה פנויה מס' ח/302/95

דרושים/ות

במחלקה לפיתוח והתיישבות - התפנו 2 משרות.

מנהל/ת אזור במרחב הדרום (ב"ש).
מנהל/ת אזור במרחב הצפון (צפת).

תאור התפקיד:

- ניהול צוות רב תחומי ובין מוסדי לקידום תהליך פיתוח אזורי.
- ייזום תוכניות פיתוח ופרויקטים אזוריים בתחום הכלכלי (חקלאות, תיירות, תעשיה) וחברתי (פיתוח ההון האנושי, חנוך).
- מעורבות פעילה בפעילות השוטפת באזור בכל התחומים (כלכלי, חברתי, פיסי) וקיום מגע יומיומי עם הרשויות ועם האוכלוסיה.
- ייצוג והצגת פעילות המרחב בפורומים פנימיים והיצוניים בדיונים עם נציגים מהארץ ומחו"ל באזור.

הכישורים הנדרשים:

- תואר ראשון, עדיף תואר שני בכלכלה / תעשיה וניהול / מדעי החברה / תכנון ערים.
- נסיון בניהול פרוייקטים בראיה מערכתית.
- כושר ארגון וניהול משא ומתן בעל פה ובכתב.
- שליטה בעברית ובאנגלית ברמת שפת אם.

הערה: מגורים באזור הצפון או הדרום עפ"י הפניה.
נא לציין בפניה מנהל/ת מרחב אזור ______

נא לפנות ולצרף קורות חיים אל המח' למשאבי אנוש
ת.ד. 92 ירושלים מיקוד 91000 לא יאוחר מיום 27.4.95.

החברה למתנ"סים
מרכזים קהילתיים בישראל בע"מ
דרוש/ה

מנהל/ת

למתנ"ס שדרות, ערבה, תל־שבע,
יד התשעה־הרצליה, תל־מונד, מ. אזורית שומרון.

דרישות התפקיד

- בעלי השכלה אקדמאית מלאה.
- נסיון מוכח בניהול צוות, תוכניות ותקציב
  רצוי בשטח חינוך וחברה.
- נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות.

המועמדים/ות יעברו תהליך מיון כולל מרכז הערכה.

יש לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, מכתבי המלצה, העתק תעודת B.A ופרוט נסיון אל
מיקי פרידמן, מנהל כח אדם, החברה למתנ"סים,
קניון מלחה ת.ד. 9583, ירושלים 91090
עד לתאריך 5.5.95

חושב על

הסבה מקצועית

יש לך כשרון טבעי למכירות
וחוש אסטטי, התקשר/י
03-5 790 796

"עבודי" פרסום חוצות
תכשיר אותך לתפקיד שטח מעניין במכירות.
משרה מלאה רכב חובה!

לרשות הגנים הלאומיים
דרוש/ה

אדריכל/ית נוף
לניהול מחלקת התכנון

הכישורים:

- ★ נסיון בהובלת פרוייקטים גדולים.
- ★ יכולת ניהול צוות עובדים.
- ★ נסיון בעבודה מול גופים ציבוריים.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב יד,
בצרוף קורות חיים לת.ד. 7028 תל־אביב
בציון משרה מס' 01/95 ע"ג המעטפה עד
למועד 5.5.95

לרשות ניירות ערך
דרוש

מבקר פנים

לעבודה חלקית

דרישות התפקיד:
רואה חשבון בעל נסיון בתחום הביקורת.
היקף הביקורת:
כ־30 שעות לחודש.

בקשות בצירוף תולדות חיים ופירוט נסיון קודם, יש להגיש למזכיר הרשות, רח' כנפי נשרים 3 ירושלים 95464, עד ליום 5 במאי 1995

[illegible]

מתרגמים

מהשפה האנגלית לשפות:
גרמנית, צרפתית, איטלקית, הולנדית,
שוודית, דנית
ברמת שפת אם, עם ידע בתחום תוכנה,
M.S Word 2.0, Windows
למשרה מלאה

לפרטים נא לפנות לגיני טל. 09-958129

לחברת מזון מובילה בתחומה
לשניפה בירושלים־עטרות
דרוש/ה

מנהל/ת לוגיסטיקה ותפעול

לתפקיד רב אתגר במערכת שיווקית

- השכלה אקדמאית רלוונטית (תעשיה וניהול - יתרון).
- נסיון ניהולי במערכות גדולות.
- יחסי אנוש טובים מאוד עם ממונים, כפופים ולקוחות.
- נכונות לעבודה מאומצת ולשעות עבודה מרובות.
- גיל עד 35 עם רשיון נהיגה.

מגורים: ירושלים והסביבה.
מתאימים/ות יפנו במכתב
לת.ד. 47148 עטרות־ירושלים ויציינו
ע"ג המעטפה־"עבור רמי שמואלוב"

למוסד ממלכתי

דרוש/ה

מזכיר/ה לתפקיד בחו"ל

- ידיעת עברית, גרמנית ואנגלית בע"פ ובכתב.
- נסיון בניהול לשכה.
- ידע בעיבוד תמלילים.
- עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
- נכונות לשרת בחו"ל החל מחורף 95.

המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 7093 ת"א למודעה מס' 967

לפרומדיקו בע"מ
דרוש/ה

עובד/ת מחסן

משרה מס' 25

דרישות וכישורים:

- ★ 12 שנות לימוד
- ★ אחראי/ת ומסודר/ת בעבודה
- ★ ידיעת אנגלית - הכרחית
- ★ יכולת התמדה והשתלבות בצוות עובדים
- ★ נכונות לעבודה מאומצת
- ★ נסיון קודם בעבודת מחסן - הכרחי (רצוי בתרופות ובמחסן ממוחשב)

נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 3340, פ"ת 49130
ולציין על גבי המעטפה "משרה מס' 25"

נאות קדומים

השמורה הלאומית של טבע הארץ
במקורות ישראל (ליד חורשות בן־שמן)
דרוש/ה

עוזר/ת למחלקת כספים

דרישות התפקיד:

- ✓ תואר ראשון בכלכלה/מנהל עסקים
- ✓ ידע במחשב ובתוכנת אקסל
- ✓ יכולת לעבוד מול אנשים ומוסדות

נא לפנות בצרוף קורות חיים ל־
ת.ד. 1007, לוד 71100, לידי עידית

לקיבוץ עין כרמל דרושים בדחיפות

- מ[illegible]
  עם נסיון [illegible]
  * טלי בערב לחגית 04-9844537
- מ[illegible]
  עם נסיון של [illegible]
  [illegible]
  * טלי בערב לחדוה 04-9844474

לחברה בתחום הסיעוד
לאיזור המרכז והשרון

עובד/ת סוציאלי/ת
אח/ות מוסמכ/ת
עובד/ת משרד

דרישות: רשיון נהיגה/רכב
שפת יידיש/רוסית - יתרון
למתאימים - תנאים מצויינים

פרטים אישיים יש לשלוח לפקס: 09-920435
או לטלפון: 03-9323745

מעריב לוח דרושים

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות בחוברת לוח דרושים ובחוברת לוח

בזק

דרושים/ות

מקצוענים/ות לתכנון ניהול ותפעול
מערכות התקשורת המובילות בישראל

לאגף מערכות ומחשבים ברמת גן

לפרוייקט גדול של מיחשוב מערך החיוב והגביה (BILLING)
בתחום הטלפוניה, דרושים:

- מנהל/ת פרוייקטים
- מנתח/ת מערכות בכירים/ות

כישורים נדרשים:

- ידע בתחום הטלפוניה.
- ידע וניסיון: בניהול, ביישום ואינטגרציית מערכות מידע רחבות היקף.
- רצוי ידע בטכנולוגיית שרת/לקוח.
- הכרת מסדי נתונים יחסיים, רצוי ORACLE ו/או DB2 ל־M.F.
- רצוי ניסיון בעבודה עם ספקי תכנה בארץ או בחו"ל.

המועמדים/ות המתאימים/ות יהנו מאתגר מקצועי ומסלול קידום מגוון, בחברת התקשורת המובילה בישראל.
המועמדים שיתקבלו יועסקו בחוזה אישי.

המעוניינים מתבקשים לשלוח קורות חיים בכתב לטלפקס' 03-5755994 או לכתובת: אגף מערכות ומחשבים, חב' בזק, מחלקת כ"א (לידי זיוה), דרך ז'בוטינסקי 5, רמת־גן 52520. נא לציין ע"ג המעטפה עבור תעסוקה.

לאגף הנדסה ותכנון בתל־אביב

עובד/ת בתחום קשר בין לאומי
לעבודה בטכנולוגיות מיתוג מתקדמות.
עבודה בעלת ענין ואתגר

- להגדיר ולאפיין שרותים משולבים ותכונות חדשות בטכנולוגית המיתוג הספרתי הבין־לאומי תוך השענות על טכנולוגיית ISDN.
- עבודה הכוללת תכנון שינויים ועדכונים בתוכנה ובחומרה במתגי השער הבינלאומיים.

כישורים נדרשים:

- השכלה הנדסית אקדמאית מושלמת באלקטרוניקה ו/או במדעי המחשב.
- ידיעת השפה האנגלית כדי הבנת ספרות מקצועית.
- יתרון לבעלי/ות נסיון בתכנון מערכות מיתוג ספרתי בעלי יכולת עבודה עצמאית.
- מגורים באיזור המרכז.

מהנדס/ת אלקטרוניקה/תוכנה בתחום
מיתוג לניהול פרוייקטים תקשורתיים
במיתוג ספרתי מתקדם: טכנולוגיות ISDN,
ATM ודומיהן.

ניהול הנדסי של מערכת המיתוג הלאומי הנוכחי והעתידי הכוללת הגדרת שירותים, הגדרת תצורת מערכת המיתוג הלאומי אגב השענות על טכנולוגיות הנדסת תוכנה וחומרה מתקדמות.

כישורים נדרשים:

- מהנדס/ת מחשבים/אלקטרוניקה או מהנדס מחשבים/תוכנה - מדעי המחשב.
- ידיעת השפה האנגלית חובה.
- יכולת לשתף פעולה עם צוות.
- מגורים באיזור המרכז.

המועמדים/ות המתאימים יהנו מאתגר עבודה עם צוות צעיר ודינמי של מקצוענים/יות העוסקים בטכנולוגיות העתיד בחברת התקשורת המובילה בישראל.
למועמדים/ות שיתקבלו תנאי שכר הולמים.
סודיות מובטחת.

המעוניינים/ות מתבקשים/ות לשלוח קורות חיים לטלפקס': 03-5194656 או לכתובת: אגף הנדסה ותכנון, חב' בזק, מחלקת כח אדם (לידי גב' אספי), רחוב אחד העם 9, מגדל שלום, תל־אביב 61290.
נא לציין ע"ג המעטפה עבור תעסוקה.

סודיות מובטחת

המפעל להכשרת ילדי ישראל
רשת פנימיות ארצית
דרושים/ות

1. זוג נשוי

לעבודה כאם בית ומדריך
*לבית ילדים ממ"ד בעפולה עילית ובאשקלון
*לבית ילדים ממלכתי באשדוד
האשה במשרה מלאה.
הבעל ב 1/2 משרה בשעות אחה"צ
נדרש רקע בחינוך. מוצע דיור במקום
ושכר בדרוג הוראה.
מתאים לזוג עם 1-2 ילדים.

2. פסיכולוג/ית

ב־ 1/4-1/2 משרה חינוכי/ת או קליני/ת
לבתי ילדים בעפולה עילית, בכרמיאל,
באשקלון ובאשדוד.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו קורות חיים
אל המסמנכ"ל לכ"א ומינהל, ת.ד. 8360,
ירושלים, 93108, מתאימים ייענו.

"זרעים אדום"
דרושים/ות

[illegible]	דרישות: נסיון וידע בנושא זרעים, מיכון, ניהול והפעלת צוות עובדים.
[illegible]	דרישות: ידע ונסיון בנושא זרעים ומיכון.
[illegible]	דרישות: בוגר/ת צבא, בגרות, נסיון בניהול מחסן.
[illegible]	דרישות: רצוי אגרונום, נסיון בגידול ירקות בבתי צמיחה - הכרחי.
[illegible]	דרישות: בוגר/ת צבא, רקע חקלאי.

[illegible]

לחברה מובילה בשוק ההון

דרוש/ה מזכיר/ה

דרישות תפקיד:

- נסיון של שלוש שנים לפחות כמזכירה עצמאית
- עבודה על מחשב
- עיבוד תמלילים עברית/אנגלית
- שליטה טובה באנגלית

משרה מלאה, א'־ה' 08:00-17:00
מקום העבודה בת"א:

נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב־יד
לת.ד. 54001 ת"א 61540 עבור מזכיר/ה

לקיבוץ שדות־ים
דרוש/ה

אח/ות

נסיון בעבודה קודמת במרפאה קהילתית
מגורים במקום

טלפונים בבוקר - מרפאה - 06-364370
בערב צביה - 06-364191 נעמי 06-364314

מכון מופת לפיתוח מצוינות

תכנית ארצית לטיפוח אינטלקטואלי של תלמידים נבחרים
עיסוק נוסף/חלקי לאנשי חינוך נמרצים מכל הארץ:

מורים/ות בכירים/ות

[illegible]
נא לפרט כשורים וקשרים: ת.ד. 84017, תל־אביב 61840

"מאוחדת"

הקופה המובילה במדינה!

לקופת חולים מאוחדת דרושים/ות

למרפאות השיניים של הקופה
ברחובות ובגילה [ירושלים]

סייעים/ות שיניים

מוסמכים/ות
למשרות מלאות וחלקיות לעבודה במשמרות

לסניפנו ברחובות

רופא/ה אורטופד/ית

מומחה/ית, למשרה חלקית

פיזיותרפיסט/ית

למכון להתפתחות הילד ולמבוגרים, למשרה חלקית

רוקח/ת

למשרה מלאה

לסניפנו בנס־ציונה

אח/ות

עם הרשאה ללקיחת דם, לעבודה בשעות הבוקר

לסניפנו בגילה [ירושלים]

פקיד/ה

למרפאת שיניים

אח/ות מוסמך/ת

למשרה חלקית

למשרות ברחובות ובנס־ציונה נא לפנות לגבי סוזי או אורנית בימים א'־ה', טל. 08-451095
למשרות במרפאת השיניים־גילה, נא לפנות לגבי ורד או רוית, טל. 02-769107/8/10
למשרת אחות בגילה, נא לפנות למר יורם, טל. 763251, 02-765993

תנאים טובים למתאימים/ות
- סודיות מובטחת -

ברכת חג - שמח!

המאוחדת דורשת לשלומך.

מחפש אתגר חדש?
משרות בניהול שיווק וניהול מכירות
בחברות גדולות ומבוססות?
בחברה מס' 1
במגדלי התאומים מס' 1
קו ישיר למנכ"ל - טל': 03-7811040
- סודיות מובטחת -

פקס: 03-6132594
ז'בוטינסקי 33 רמת גן 52511